2

ANDREAE TI-RAQVELLI IN CVRIA PARISIENSI SENATORIS COMMENTARII.

308

In L.Boues, §. Hoc ſermone, ff. de verbor.ſignif.

PARISIIS,

Apud Poncetum le preux via ad D. Iacobum, ſub Lupo.

1554.

CVM PRIVILEGIO REGIS ad decennium.

PAR priuilege du Roy, donné à Iacques Keruer, marchant Libraire iuré en l'vniuerſité de Paris, luy eſt permis imprimer & vendre, ce preſent liure intitulé In L. Boues, §. Hoc ſermone, ff. de verbor. ſigni. Faict & cõpoſé par Monſeigneur maiſtre André Tiraqueau, Conſeiller du Roy noſtre ſire en ſa court de Parlement à Paris : & defences à tous Libraires & autres marchans quelconques de ce Royaume, de non vendre ny diſtribuer autres que ceulx imprimez par ledict Iacques Keruer, iuſques au temps & terme de dix ans: à cõpter du iour & datte qu'il ſera acheué d'imprimer, ſur les peines contenues audict priuilege. Donné à Paris le xij. iour de Feburier, Mil cinq cens cinquante trois.

Ceſte impreſſion à eſté acheuée le. xviii. iour de Iuillet, Mil cinq cens cinquante quatre.

ORNATISS. PRAESVLI,

NICOLAO PELLEVAEO AMBIANEN.
epiſcopo, regio in ſanctiore conſilio conſiliario Andreas Tiraquellus regius in Pariſienſi curia Senator.

S. P. D.

QVO ex tempore, à ſenatorio hoc munere, ad Ambianenſẽ Præſulatum, maximo totius noſtri ordinis deſyderio aſſumptus es, Antiſtes illuſtriſ. ſemper in animo habui, veterem illam neceſsitudinem, quã & ſtudiorũ ſimilitudo,& eius temporis conſuetudo, quo vnà magiſtratu iſto fungebamur,conciliârant,omni officiorũ genere, vt debui, non alere ſolùm aut retinere,

ſed etiá ſi fieri poſſet magis ac magis auge re. Neq; enim verebar, ne quod vulgò amicis vſuuenire ſolet, quorū & Cicero in Lælio & Ariſtoteles in Ethicis meminerūt, amicitiam noſtrá abſentia dirimeret, néue honorū dignitatúmque grad⁹, quibus à Sereniſſ. rege noſtro, nō modò non ambientem ſed nec opinantem ornari te & cumulari audiebam, aliqua ex parte tuam erga me beneuolentiam labefactarent, nedum conuellerent aut diſſoluerent. Quáquam, ſi verum fateri audeo, iſti tuæ fortunæ nonnihil hoc nomine indignabar, quòd per eam, antiqui collegæ præſentia, non niſi rarius quàm cuperem, frui liceret, cuius aliquando quotidiana conſuetudine fœlicem me exiſtimabam: Et cuius in colloquendo humanitatem, ac comitatem, in diſſerendò acumen, in conſulendo, & iudicando prudētiam, integritatémque coràm ſuſpicere & admirari, magna cum voluptate ſole-

lebam, nunc eundem abſentem deſiderem. Sed id pro regis imperio ac Reipub. bono ferendum eſt. Quorum ille, raras animi tui dotes, ingeniúmque rebus omnibus inſtructiſsimum, quæ ad inſtituendum & excolendum politicum virum neceſſariæ ſunt, perſpectum habens, te & libellorum ſuorũ magiſtrum, & ſibi ab intimis cõſiliis eſſe voluit. Hæc à priuatis & humilioribus cauſis in eum locum & conſeſſum euexit, vbi quæ ad ſummam & conſtitutionem totius regni pertinent & ſpectãt pertractantur. Fœlix ipſa nimium, ſi quamplurimos tui ſimiles rerum ſuarum moderatores & adminiſtratores habeat. Καὶ καλῶς γεγονότας καὶ πολλὴν ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην ἐν τῷ βίῳ ἐνδεδειγμένους. quales in Areopagum olim cooptari ſolitos ſcribit Iſocrates, nempe qui & generis nobilitate eximii, & vitæ integritate conſpicui, diſciplinarum etiam omnium cognitione, & rerum vſu cum tan-

ta prudētia cōiunctō, quanta ſatis eſt ad viros probos efficiendos, cæteris præſtarēt, qui numeris omnib⁹ grauitatis, ſeueritatis, cōſtātiæ, fortitudinis, eſſent abſolutiſsimi, vndecūque docti, vndique placētes. Quæ omnia, vt nō in vno quouis homine deprehēdere eſt facile, ſic in te ſunt copioſiſsima. Sed vide quorſum me tuarum virtutum commemoratio rapiat, vt quanuis eas attingere hoc loco non decreuiſſem, rerum tamē dulcedine raptus, à litore, quod ad ſummum legere ſat erat, in altum auferri me non ſentiam: cōſultius nimirum facturus, ſi Timanthis illius exemplo, ea quæ oratione aſſequi non poſſum, ſilentii velut quodam velo cōtexiſſem. Quare ad id quod huius epiſtolæ proprium fuit, recipio: cuius ſcopus & inſtitutum erat, libellum hunc tibi offerre, antiquæ noſtræ neceſsitudinis velut μνημόσυνον, meique in te animi pignus, vt quoties eum in manus iſtic veni-

 311

re contigerit, toties Tiraquellum tuum tecum habere, & alloqui, tibi videaris, qui vt te ſemper plurimi fecit, ita ſemper eſt obſeruaturus. Vale Antiſtes digniſsime, & cum libello deditum tibi auctorem amare perge, ac Domino Hoſpitalio, ſine quo, propter ſingularem ipſius eruditionem ac probitatem, non ſatis feliciter in aula tibi victurus videbaris, meis verbis, quæſo, ſalutem imparti. Rurſum vale. Lutecia. V. Non. Iul. M. D. LIIII.

MICHAELI TIRAQVELLO FONTENAIENCI APVD PICTONES Seneſchallo primigenio fratri chariſsimo, Andreas Tiraquellus iunior. S. P. D.

VT apud Homerum queritur Telemachus ὅτι τὴν ἑαυτοῦ γενεὴν μούνωσε Κρονίων *(eius enim dictum vſurpare libet) ita me multis fratribus beatū iudico. Nā ſi rerum omnium, quas ad beatè viuendum ſapientia comparauerit, nihil eſt maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius, cum his actum præclarè eſſe putandū eſt, quibus licitū eum eſt, ſibi amicum inſtituere, qui vt frater germanus eſt, ita alter idem ſit, vt mihi rectè à Sotione dictum illud eſſe videatur,* τοὺς ἀδελφοὺς παρόντας καὶ ἄλλους ζητοῦντας παραπλησίους εἶναι τὴν ἑαυτῶν γῆν ἐῶσι, τὴν δ' ἀλλοτρίαν γεωργοῦσι. *Quum igitur, iuxta vetus verbum, amicorum communia omnia ſint, committere nolui, vt tibi non impartirem, tecúmque cōmunicarē eam lætitiæ voluptatē, quā ex cōmentatione patris, de maximè inſigni loco iuris ciuilis, nuper in lucē edita, iam accepi. Nam quum præclara eius opera immortalitatis ſunt, non ætatis, tum ex his omnis literatorum natio multas magnáſque vtilitates percipit, vt nullam moram interponendam putrim, quin quamprimum maximo gaudio fruerere. Quæ cauſa fuit potius, vt librum adhuc*

atramento

atramento madentem mitterem, quàm, vt eo tibi animum adderem ad inſiſtendum eam viam, quam nobis pater tritam reliquit, quum iam magnam itineris partem confeceris, atque illam quidem quæ moroſior ſalebriſque impedita magis eſt. Vale. Pridie Calend. Iulias. M. D. L I I I I. Lutetiæ. ex ædibus paternis.

BARTHOLOMAEI FAII
viri Senatorij Carmen.

Hoc ſermone breui, Dum nupta erit, arcta prioris
Fædera coniugij ſignificata magis,
Protrahis in ſeram fœlix Tiraquelle ſenectam,
Dum iuris multo hæc dogmate doctus obis.
Fœcundo liceat tibi connubialia iura,
Quæque his accedunt diſſerere huberius.

INDEX

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM OMNIVM, QVAE IN HOC OPERE CONTInentur, quem poſtea ſequetur alius limitationum huius regulæ.

A

Acceptās vnum beneficium vi gratiæ expectatiuæ, quod conſequi nō poteſt, poterit aliud acceptare. pa. 178. *nu.* 3.

Acceptans beneficium vi gratiæ apoſtolicæ, conſumit gratiam. pa. 237. *nume.* 1.

Niſi erranter acceptauerit beneficiū alteri collatū. ibi.

Acceptātem beneficium, vbi manifeſtum eſt ius in illo non habere, non eſt expectanda ſententia ſuper declaratione non iuris. pa. 243. *nume.* 8.

Acceptās ſtatim bonam fidem agnoſcere debet, nec ſententiam expectare. pa. 243. *nu.* 8.

Accipiens ſcienter fideiuſſores non idoneos, ita ſibi præiudicat, vt variare ei nō liceat. pa. 143. *nu.* 36.

Accuſatum quempiam promittēs præſentare, intelligitur de prima præſentatione tātūm. pa. 34. *nu.* 47.

Contrariū tenēt nonnulli. pa. 35. *nu.* 48.

Accuſatione prima ius accuſandi conſumptum eſt. pa. 93. *nu.* 134.

Accuſatio, cuius accuſator abolitionem impetrauit, amplius repeti non poteſt. pa. 94. *nu.* 135.

Actionem ineptam proponēs, & ob id repulſus eſt, poteſt redire ad aptam. pa. 128. *nu.* 16.

Actor a iudicio repulſus, quod reus rem petitam non poſſideret, non prohibetur poſtea iterum agere, ſi reus inceperit poſſidere. pa. 128. *num.* 17.

Actor qui ſuccubuit propter ineptitudinē actionis, iterū auditur aptè eam proponens.pa.129..1.nu.18.

Actus inutilis præcedēs, non impedit reiterationem ſequētis vtilis.pa. 117.*nu*.1. & *pa*.118.*nu*.3.

Actus inualidus habetur pro non facto.pa.117.*nume*.2.

Actus is ſolus præoccupationem inducit, qui de iure ſortitur effectum.pa.125.*nu*.12.

Actum inutilem ſcienter faciens, non poterit poſtea ad ſuum commodum alium vtilē facere.pa.138.*nu*.29.

Actum primum faciens inutiliter, ſi in culpa ſit, non poteſt illum poſtea iterare. pa.139.*nu*.31.

Actus extraiudicialis ſiue in eo erretur in facto ſiue in iure, ſi non ſortitus fuerit effectum, poteſt iterari .pa. 148.*numero* 42.

Quidam contra.ibid.

Actum nullum facientes ex defectu formæ vel ſolemnitatis ſi ſunt ipſo priuati poteſtate eiuſdē actus faciendi, non poterunt eum iterū facere. pa.158.*nu*.54.

Secus ſi ſunt tantùm priuandi.ibid.

Actus reiteratur ex benignitate, & fauore vltimæ voluntatis.pa.152.*nu*.1.

Actum faciens quis ad quem tenebatur, actus videtur factus ex neceſſitate. pa.208.*nu*.12.

Actum inter partes primo loco inſpiciendū. pa.213.*nume*.2.

Admonitio vna an ſufficiat.pa. 258.*nu*.5.

Adrachne bifera. pa.7.*nu*.7.

Adulterum & adulteram deferens, nihil agit, poteritque iterum deferre. pa. 127.*nu*.15.

Aegrotum curare ſi promiſerit medicus, non tenetur niſi ſemel .pa. 82.*nume*.114.

Aegypti oues bis in anno pariunt, biſque lanam præbent.pa.7.*nu*.7.

Aegyptia ficus ſepties vno anno fructum ſufficit. pa.7.& 8.nu.7.

Aegyptiis ſacerdotibus vnam tantùm vxorem ducere licebat.pa.98.nu.141.

Aegyptij matri matutæ & fortunæ muliebri coronã non imponebãt niſi vniuira mulier.pa.99.nu.143.

Aegyptij Apembouem colunt.pa.99.nu.143.

Aequitas iuuare non poteſt nec debet delinquentẽ. pa.138.nu.26.

Aequitas ſcripta præfertur rigori iuris.pa.205.& ſequen.nu.8.

Affirmatio minùs affirmat,& negatio plus negat. pa.193.nu.4.

Affirmatiua diſpoſitio ſiue permiſſiua intelligitur de primo actu.pa.190.nu.1. & pa.193.nu.4.

Affirmatiua præcepta nõ tam potẽtius obligant quàm negatiua.pa.194.nu.5.

Affirmatiua & negatiua quando concurrunt potiùs attendẽda & negatiua.pa. 195.nu.6.

Affirmatiua potiùs attenditur, quàm negatiua, vbi duæ qualitates concurrunt. pa.196.nu.7.

Africa biferas vites habet pa.7.nu.7.

Agens ad debitum ex cõditione, nõdum ea impleta, & ob id ſuccumbit, tum ea poſtea impleta denuo poteſt agere.pa.128.limi.1.nu.16.

Alberti Franconiæ Comitis hiſtoria memorabilis. pa. 188.nu.19.

Alexãder Herodis filius mortuus in ſomnis apparuit Glaphiræ vxori ſuæ,quæ alteri atque alteri nupſerat. pa.102.nu.148.

Alternationũ electio eſt debitoris.pa. 258. & ſequẽ. nu.1.

Ambigui vel obſcuri declaratio vel interpretatio nõ poteſt fieri niſi ſemel.pa. 28. nu.40.& pa.261.nu.1.

Idque intelligitur niſi is qui diſpoſuit aliquid obſcurè vel declarauerit vel interpretatus fuerit, id ipſum obſcu-

*obſcurum, poſsit totum reuocare.pa.*261.*nu.*1.

*Ancilla à nullo alio matrimonij cauſa manumitti poteſt, quā qui vxorē ductus eſt.pa.*3.& 4.*nu.*4.

*Angelus ſibi contrarius. pa.*61.*nu.*83.

Animæ fauor & piæ cauſæ ſuadet verba referri ad primam vicem. pa. 41. *numero.*58.

*Anima mortui coniugis contriſtatur ex ſecundo matrimonio ſuperſtitis.pa.*101. *nu.*147.

*Animalia bruta ſenſu quodam naturali non tanti faciunt ſecundas nuptias ac primas.pa.*114. *nu.*161.*corrupto.*

*Annis aliquid fieri iuſsū, intelligitur de proximo biennio.pa.*16.*nu.*22.

Anniuerſaria ſacrificia ideo non differantur, quia nec iterari poſsunt. pa. 133. *limi.*1.*nu.*23.

*Antonius ab Aſiaticis ſecunda vectigalia exegit. pa.*8.*nu.*8.

*Antoniæ amor erga maritum.pa.*106.*nu.*153.

*Antonia cubiculū ſocrus pro coniugio habuit.pa.*106 *nu.*153.

*Apembouem Aegyptii colunt. pa.*99.*nu.*143.

*Apharce biſera.pa.*7.*n.*7.

*Appellans poteſt iterum appellare, ſi ob id victus eſt, quòd ineptè exceptionem, à qua repulſus eſt, propoſuerat pa.*129.*limi.*1.*nu.*18.

Etiam in eo caſu, quo aliàs non poſſet ampliùs appellare.ibid.

Appellanti tempus præſcriptum ad proſequendum appellationē prorogari debet, ſi aliquid acciderit. pa. 249.*nu.*7.

Arbitrandi poteſtas alicui data, intelligitur vt ſemel tantùm arbitretur. pa. 78.*nu.*108.

*Arbitrium prorogandi intelligitur de prorogatione valida.pa.*119.*& ſeq.nu.*5.

*Arbitri præceptum, quo inducitur litis non neceſſaria dilatio, nō valet. pa.*48.

nu.67.

Arbiter qui intra præſtitutũ tempus iudicare nõ potuit, cogitur de nouo arbitriũ ſuſcipere. pa.47.nu.66.

Arbiter non tenetur aſſentire partibus volentibus dilationem prorogari, vbi id non eſt neceſſarium. pa.48. nu.67.

Et econtrariò. ibid.

Arbiter ſi non ſeruauerit formam mandati, non expirat mandatum, quin poſſit iterũ arbitrari. pa.155. n.51.

Quod & ſeruãdum eſt in iudice delegato. ibid.

Arbores biferæ. pa.7. numero 7.

Argẽtario mãdatũ factũ vt edat rationes, nõ producit actũ mandati. pa.208. n.12.

Aſcriptio libertatis præcedens impedit ſubſequens legatum ſerui. pa.126. numer.13.

Si non appareat de contraria voluntate. ibid.

Aſtyagis ſomniũ. pa.136. nu.28.

Aſtyages poſtremus rex Medorum. pa.136. nu.28.

Aſtyages regno priuatur à Cyro. pa.137. nu.28.

Authoris liber de cauſis minuẽdæ pœnæ. pa.70. nu. 98.

Authoris iudicium quomodo intelligatur. §. hic. pa. 231. nu.4.

B

Baldus ſibi contrarius. pa. 61. nu.83.

Baldus alter iuris coryphæus. pa. 67. nu.94.

Baldus nihil omnino intactũ reliquit. pa.231. nu.4.

Bambergenſis vrbs obſeſſa a Ludouico imperatore. pa 188. nu.19.

Bannito facultas ſimpliciter conceſſa, vt tutò venire poſſit in ciuitatem, an intelligatur vt ſemel veniat. pa. 57. nu.80. pa.167. numero 9.

Bannitus hoſtis eſt patriæ. pa.168. nu.10.

Baptiſma Paulianiſtarum & Cataphrygũ nullum eſt. pa.

pa.130.nu.20.

Baptiſma vnum. pa. 96. nu.140.& pa.130. numero 20.

Baptiſmi ſacramentũ non reiteratur.pa.96. nu. 140. & pa.130.nu.19.

Beneficiorum numerus iuribus eſt odioſus. pa. 23.nu. 32.

Ideo de primis tantùm duobus intelligitur.ibi.

Beneficium vnum eligens ſemel,conſumpta eſt electio, nec poterit aliud eligere.pa. 37.nu.51.

Beneficiũ vnum acceptans vi gratiæ expectatiuæ, quod conſequi non poteſt, poterit aliud acceptare.pa.178.numero 3.

Beneficium iure ſpeciali cõpetẽs facilius amittitur, quã quod iure communi competit.pa.210. numero.14.

Beneficia duo obtinens ex diſpenſatione,ſi ea aut alterum eorum dimiſerit,non poterit vi illius diſpenſationis vnum aut alia beneficia eligere.pa.219.numero.1.

Beneficium acceptans vel eligens vi gratiæ apoſtolicæ, conſumit gratiam.pag. 237. nu.1.

Niſi erranter elegerit, aut acceptauerit beneficium alteri collatum.ibid.

Beneficium ignorans ſibi abſenti collatum,ſi à ſede apoſtolica aliud, quod ſimul cum eo tenere non poterat, impetrauerit, eligere debet vtrum eorum maluerit. pa. 238.nu.2.

Beneficium recipiens alteri collatum,vel à papa reſeruatum liberè reuertitur ad priora beneficia propter illud dimiſſa.pa.242.nu.7.

Beneficium acceptantem vbi eſt manifeſtum ius in illo non habere, non eſt expectanda ſententia ſuper declaratione nõ iuris. pa.243. nu.8.

Benignè,id eſt,ex æquitate.pa.235.nu.2.

Biſera Adrachne.pa.7.numero 7.

Bifera Apharce.pa.7.numero.7

Biferæ arbores.pa.7.nu.7.

Biferæ ficus pa.7.nu.7.

Bifera malus in Conſentino agro.pa.7.nu.7.

Biferæ nuces.pa.7.nu.7.

Bifera roſaria peſti oppidi.pa.7.nu.7.

Biferæ terræ in Lydia.pa.7.nu.7.

Et duæ meſſes ibi.

Biferæ vites apud mare ſynira.pa.7.nu.7,

Bigamus ordinari non debet nec poteſt.pa.98.numero.142.

Brauium quid ſit.pa.51.nu.72.

Bruta animalia ſenſu quodam naturali non tanti faciunt ſecundas nuptias, ac primas.pa.114.nu.16. corrupto.

C

Cæſari ſacrificanti cor in extis defuit.pa.133.limi.i.nu.22.

Calendis ſtipulatus quis, de primis intelligitur.pa.15.nu.21.& pa.262.nu.1.

Calendaria ſacrificia, ſi qua fuerunt ratione dilata, poſſunt repeti.pa.133.& ſeq.limi.i.nu.23.

Capiens cõdamnatum pro delicto, ſi ſtatuto debeat habere dimidiam partem condamnationis, nõ tantùm intelligitur de prima captura ſed & de aliis.pa.104.nu.5.

Cardinalis ſi à papa permiſſum ſit, vt poſſit teſtari de bonis eccleſiæ, intelligitur de primo actu teſtandi.pa.90.nu.128.

Cataphrygum hæreſim induxit Montanus.pa.105.numero.151.

Cataphrygum baptiſma nullum eſt.pa.130.nu.20.

Cautio de danda uel reſtituenda dote filiæ nupturæ, de primis nuptiis tantùm intelligitur.pa.2.&.3.nu.2.

Cautionẽ rurſus dare non eſt neceſſe, ſi ſimel ſatiſdatum fuerit.pa.14.nu.18.

Cautionem æquum eſt præſtari, ſi noua cauſa allega-

tur.pa.14. & 15 nu.19.

Cauſa noua ſi allegatur, æquum eſt præſtari cautionem.pagina 14. & 15.numero 19.

Cauſa idonea ſi interuenerit, recognitio & diſpunctio ſemel tantùm ſunt creditoribus concedendæ .pa. 15.nu.20.

Cauſam proximam & nõ remotam ſemper iura conſiderant.pa.23.nu.33. & pa. 93.nu.133.

Cauſæ pia & animæ fauor, in l.cùm quidam ff.d. c. an.leg. ſuadet verba nõ referri ad primam vicem.pa. 41.nu.58.

Cauſa ſimpliciter prolata intelligitur de prima.pa.93. nu .133.

Cauſa proxima quæ ſit. pa.23.nu. 33. & pa.93.numero.133.

Cauſa remota quæ ſit pa. 23.nu.33.& pa.93.nu.133.

Cauſam piam non licet extendere ad alias non pias cauſas.pagina 141. numero.34.

Cauſa ceſſante ceſſat effectus. pa. 155. numero 50. & pa.176.nu.2.& pa.202. numero 2.

Cauſa durante, debet etiam durare id quod ob eam cauſam introductum eſt.pa. 176 .nu.2.

Charondas legiſlator nec viris ſecundas nuptias permiſit.pa.110.nu.157.

Citandi mandatum non finitur per citationem inualidam.pagina. 116.numero 1.

Citatio vna an ſufficiat. pa.258.nu.5.

Clerico data licentia, vt ſe abſentare poſsit, intelligitur de prima vice tantùm pa.50.nu.70.

Clerico ſi à papa permiſſum ſit vt poſsit teſtari de bonis eccleſiæ, intelligitur de primo actu teſtandi tantùm.pagina 90. nume.128.

Cognatis legatum factum, comprehendit etiam illos, qui non erant tempore teſtamenti.

Commiſſus quis videtur,

vt ſemel tantùm dicat non etiam vt corrigat.pa.68.nu mero 95.

Commiſſio partium intelligitur de primo actu.pa. 69.nu.85.

Commune ius difficilius tollitur, quàm ius ſpeciale. pagina 154.& ſequen. numero 50.

Compromiſſum ſoluitur pœna ſemel commiſſa.pagina 11.nu.13.

Niſi *aliud actum ſit,ibidem.*

Compromiſſi fideiuſſor tenetur de primo compromiſſo tantùm .pagina 91. numero 130.

Compromittentes in ipſa facultate prorogãdi, præſumuntur in dubio habuiſſe intentionem conformem naturæ compromiſſi. pagina 48.nu.67.

Compromiſſi natura eſt, vt finem faciat litibus, non vt lites, & ſuperfluas dilationes inducat.pagina 48. numero 67.

Compromiſſarius poteſt dicere, eligo, vel prouideo. pagina 185.nu.13.

Compromiſſum ſi ex pacto fieri deberet, non cogerentur partes bis compromittere. pagina 202.numero 3.

Concedens generaliter omnem decimationem cuiuſpiam loci, intelligitur concedere & futuram decimationem. pagina 251. numero 3.

Conceſſio generalis ſeruitutis, ne luminibus officiatur, etiam ad futura lumina trahitur.pagin. 250.& ſeq. numero 1.

Conceſſio vniuerſalis etiam ad futura trahitur.pa. 251.nu.2.

Conditionis melioris ſpes non debet adimi.pagina 22. numero 32.

Conditio ſi ſit aliquo momento completa ſufficit.pa. 15.nu.101.

Conditio vno primóque actu, & ſi non duret, impletur.pagina 84.numero 118.

Conditio hæc, cum nupſerit,

*rit,non impletur contractis nuptiis inutilibus.pag.*117. *numero* 2.

*Conditionis melioris eſſe non debet delinquēs, quàm non delinquens.pa.*138.*numero* 29.

Conditio, ſi nupſerit,non eſt impleta per primas nuptias, quæ non ſunt ſortitæ effectum.pagina 179.*numero* 5.

Conditio intelligitur de prima vice.pagina 229.*numero.*

Secus quando promittitur certa quantitas fructuū naſciturorum ex aliquo fundo,nō adiecto relatiuo. ibidem.

*Conditio nuptiarum in l. hæc conditio filiæ.ff.de condit.& demonſt.benignè intelligitur de ſecūdis nuptiis. pa.*235.*nu.*2.

Conducens molendinum ea lege,vt ipſum debeat reaptare, tenetur ſemel tantùm.pagina. 71. *numero.* 100.

Confitentis beneficium non conſequitur qui primùm negat,& poſtea confitetur.pagina 69. *numero* 97.

Confitens ſtatim, quanuis primò negauerit,non illi fraudi erit, quin cōſequatur beneficium confitentis. pag. 71.*nu.*99.

*Coniugis mortui anima contriſtatur ex ſecundo matrimonio ſuperſtitis. pa.*101. *numero* 147.

Coniugium primum, ſi fortè tibi pro ſperè ſucceſſerit,eo ſucceſſu contentus cōquieſcito.pagin. 110.& 111. *nume.*157.

Si verò aduerſum obtigerit, idem malum ſecunda exploratione tentare furioſi eſt, ibidem.

Cornices inuocabant veteres in nuptiis poſt Hymeneum. pagina 114. *numero* 161.*corrupto.*

Cornices mortuo mare marito nouem hominum ætatibus viduæ perſeuerant. pagina 114.*numero* 161.*corrupto.*

Corrigere ſe non poteſt, qui ſemel declarauerit. pagi. 30. *num.* 40.

Conſenſus primus conſideratur non ſecundus. pa. 74. *nu.* 102.

Conſentinus ager malum habet biferam. pa. 7. *numero.* 7.

Conſilium mutare an liceat. pa. 247. *nu.* 5.

Conſtituti vis quæ ea eſt vt transferatur poſſeſſio, obtinet in primo conſtituto tantùm. pa. 87. *&* 88. *numero.* 123.

Conſtitutarius, ſi rei alicuius naturalem ſiue realem poſſeſſionem apprehenderit, & ea poſtea cadat, & deinde res ad conſtituentem redierit, redit & poſſeſſio in conſtitutariũ. pa. 280. *& ſeq. nu.* 1.

Conſtitutio loquẽs de ſcrutinio vel communi electione intelligitur de primo actu, vel caſu. pa. 42. *nu.* 60.

Conſtitutiones & leges multæ latæ ſunt in odium contrahẽtium ſecundas nuptias. pa. 107. *nu.* 55.

Quæ etiam locum habẽt in variis. pagi. 108. *numero* 156.

Conſtitutioni prohibitiuæ renunciari non poteſt. pag. 195. *num.* 6.

Contrahens illicitas nuptias ſcienter non iuuatur per alias. pagina 138. *numero* 29.

Immo puniri debet. ibid.

Niſi ſecundò & licitè contraxerit cum eadem. ibid.

Sunt qui tenent contrarium. pa. ea. & ſeq. numero. 30.

Contractibus, quod actũ ſemper ſequimur. pag. 213. *nu.* 2.

Contractus in dubio nunquam intelligitur continere promiſſionem annuam. pa. 223. *nu.* 3.

Conuentionalis pœna nõ niſi ſemel committitur, legalis verò ſæpius. pa. 207. *numero* 11.

Niſi expreſsè dictum ſit. ibid.

Quidam contrarium tenue-

nuerunt.ibid.

*Creditori data poteſtas, vt poßit accipere pecunias ſub cambiis, non reſtringitur ad primam vicem, ſed generaliter intelligitur, donec creditori ſit ſatisfactum pa.*181.*nu.*8.

Idque procedit etiam ſi diſpoſitio loquatur per verba denotatiua certi numeri.ibid.

Creditor ſi cadat poſſeßione pignoris vel hypothecæ ſine vlla ipſius culpa, non ita perdit ius pignoris, quin poßit iterum eam poſſeßionem recuperare.pagi. 260. *numero* 1.

Niſi creditor expreßè conſenſerit alienationi rei pigneratæ.nu.ſeq.

*Creditore volente aliud pro alio ſolui poteſt.pa.*142 *nu.*35.

*Cupreßi triferæ.pagi.*7, *nu.*7.

*Cyri hiſtoria.pagi.*136.& *ſeq.nu.*28.

*Cyrus creditur filius paſtoris.pa.*137.*nu.*28.

Cyrus puer rex deligitur ab æqualibus pueris. pag. 137.*nu.*28.

*Cyrus rex inter paſtores dilligitur.pa.*137.*nu.*28.

*Cyrus Aſtyagē regno priuauit.pa.*137.*nu.*28

D.

*Damnati vltimo ſupplicio, ſtatim & libertatem & ciuitatem amittunt.pa.*125. *nu.*12.

*Decimationem omnem cuiuſpiam loci concedens generaliter, intelligitur concedere & futuram pa.*251. *numero* 3.

*Declarationis permißio intelligitur de primo tãtùm. pa.*29.*nu.*40.

Declaratio obſcuri vel ambigui non poteſt fieri niſi ſemel pagina 28. *numero* 40.& *pagina* 261.*numero* 1.

Id tamen intelligitur niſi is qui diſpoſuit aliquid obſcurè, poſteáque ſemel declarauerit, id ipſum obſcu-

rum, poſſit totum reuocare. pa.261.nu.1.

Declarato ſemel libello non eſt locus pœnitentiæ. pagina 29. & 30. numero. 40.

Declarans non poteſt ſe corrigere. pagina 30. numero 40.

Declaratæ rei nihil adijci poteſt nec detrahi. pagina 30. nume. 40.

Declarans pœnitere non poteſt. pagina. 30. numero. 40.

Declaranti opus variare non licet. pagina 31. numero 41. corrupto.

Declarationi locus non eſt, ſed electioni in l. qui ex pluribus. ff. de verborum obligation. pagina 31. & 32. nu. 41. corrupto.

Declaratio aliud eſt quã electio. pagina 32. numero. 41. corrupto.

Declarare ſuam ſententiam interlocutoriam iudex ſæpius poteſt. pagina 33, numero 43. corrupto.

Non diffinitiuam. ibidem.

Sunt qui contrarium tenent. pagina eadem, numero 45.

Declaratio non niſi ſemel fieri poteſt. pagina 34. numero 46. & pagina 32. numero 46.

Id autem non procedit quando deſtructio voluntatis ad declarantem pertinet. pagina 34. numero. 46.

Declarare quis ſuum teſtamẽtum poteſt toties quoties voluerit. pagina 262. numero 1. & pagina 34. numero 46.

Decurionatum, aut aliud munus temporale executus, non cogitur iterum ſuſcipere. pagina 95. numero 138.

Decuriones non poſſunt iterum eligere, quanuis iure proprio id ad eos pertineret. pagina 151. numero. 45.

Decurionibus diuiſiones die ſui natalis teſtator dari ſi iuſ-

ſi iuſſerit, intelligitur non de vno tantùm, ſed perpetuo legato. pagina. 216. numero 4.

Deferens adulterum & adulteram nihil agit, poterítque iterum alterutrum deferre. pa. 127. num. 15.

Delegatus ſi quis fuerit à papa ad conſentiendum alienationi vel conceſsioni emphyteuſis alicuius rei eccleſiaſticæ, intelligitur de primo tantùm conſenſu. pa. 86. numero. 20

Delegatus iudex ſi ſemel inutiliter iudicauerit, non poteſt iterum iudicare vtiliter. pa. 147. nu. 40. corrupto.

Id autem intelligitur ſi malè iudicauerit per errorē iuris ſi ſecus, facti: ſecuncundum Inno. ſed Bal. contrà.

Delegati iudicis non intereſt conſumere mandatum. pa. 148. nu. 4.

Delegatus, qui ſemel etiā inutiliter pronunciauit, aut quicquam nulliter fecit, non poteſt iterum pronunciare. pa. 239. nu. 4.

Hoc tamen non procedit vbi per iuſtum errorem facti nulliter geſsit. pa. ſeq. nu. eo.

Delegato ſi ſit tempus ſtatutum à delegante (idque partibus conſentiētibus) ad expediendam cauſam non poterit id tempus amplius prorogari. pa. 248. numero. 6.

Niſi quippiam nouum aut inopinatum emerſerit. pag. ead. nu. 7,

Delinquentem æquitas iuuare non poteſt nec debet. pa. 138. nu. 26.

Delinquens melioris conditionis eſſe nō debet quàm non delinquens. pa. 138. nu. 29.

Demotionis filiæ hiſtoria. pa. 105. nu. 152.

Denunciatio vna an ſufficiat, pa. 258. nu. 5.

Deſiſtens ab accuſatione amplius ad eam non admittitur. pa. 93. nu. 134.

Dianæ ius ſacrificandi

eſſet ſpectatæ pudicitiæ & quæ vni viro tantum nupta fuiſſet. pagina 99. numero. 143.

Dictio quandocunque im portat infinitatem. pa. 254. num. 3.

Dictio (quotus) importat facultatem variãdi. pa. 253. nume. 1.

Diebus aliquid fieri iuſſum, intelligitur de biduo proximo. pagina 16. numero. 22.

Diffinitiuam ſententiam iudex interpretari non poteſt. pa. 33. nume. 43. corrupto.

Nec reuocare. ibid.

Nec declarare. ibid.

Idque bis tantùm. pa. ea. num. 44.

Sunt qui tenent contrarium. pa. ea. nu. 45.

Dei Iugales. pa. 112. nume. 158.

Diſpenſatio ad beneficia intelligitur de duobus primis. pagina 19. numero. 28.

Diſpenſatum ſi fuerit à papa cum illegitimo vt poſſit obtinere beneficium, intelligitur de primo tantùm. pa. 20. nume. 29.

Diſpenſare ſuper inhabilitate perſonæ aliud eſt, quàm ſuper beneficiorũ pluralitate. pag. 22. numero. 32.

Diſpenſatio quæ fit ſuper inhabilitate perſonæ perſonam tantùm reſpicit. pa. 22. num. 32.

Diſpenſatio perſonalis cũ perſona durat. pa. 22. numero. 32.

Diſpenſatio pluralitatis concernit numerum beneficiorum. pa. 22. & 23. numero. 32.

Diſpenſatio ſuper vno beneficio cum perſona inhabili, eo dimiſſo vnum poſt alterum habere poterit. pa. 23. num. 33.

Diſpenſatio cùm fit à papa cum inhabili ſuper beneficiis obtinendis, perſona venit principaliter in diſpoſitione. pagina 24. numero. 33.

Et

Et perſona habilitatur ad ipſa.ibid

Diſpenſatio cùm ſit cum inhabili, debet de hoc fieri expreſa mentio. pa. 24. *nu.* 33.

Et debet fieri cum cauſæ cognitione.ibid.

*Diſpenſatio minus habet virium, quàm legitimatio. pa.*25.*num.*34.

Diſpenſatio debet intelligi cum effectu. pa. 25.*numero.*34.

Diſpenſatum ſpecialiter ſi fuerit de certo aliquo beneficio obtinendo, tunc non poterit aliud obtinere.pagina 26.*nu.*36.

*Diſpenſatio de re aliqua certa & expreſſa ad aliam trahi non poteſt.pa.*26. *nume.*36.

*Diſpenſatio ſuper vno matrimonio facta ad alıud trahi non poteſt.pag.*26. *nume.*36.

*Diſpenſatio certi beneficij ad aliud non trahitur. pa.*26.*nu.*36.

Diſpenſatum ſi fuerit cum aliquo ſuper primo beneficio vacaturo, ſi illud beneficium alteri deberetur, ipſe diſpenſatus poterit obtinere aliud.pagina 27. *numero.*37.

Diſpenſatio ſua natura multùm odioſa eſt, ideo reſtringenda. pagina 28. *nume.*39.

*Diſpenſatio ad duo beneficia, non intelligitur de duobus primis tantùm,quãdo in diſpenſatione ſunt illa verba, quoties ſibi placeret.pagina.*253.*numero.*1.

Diſpoſitio iudicatur ex cauſa proxima & non remota. pagina. 23.& 24.*numero.*33.

Diſpoſitio ſimpliciter emanans intelligitur de primo actu. pagina 28. *numero.* 39.

Diſpoſitio loquens de actu intelligitur de primo qui valuit.pagina 116. *numero.*1.

Idque præcedit niſi quis

primum actum inutilem & prohibitum ſcienter fecerit. pagina. 137. & ſeq.numero.29.

Intelligitur etiam de primo actu valido, cum ad ius ſit relatio, ſecus ſi fiat ad merum factum. pagina.143. num.37.

Idque etiam intelligitur, quando tractamus de iure quęrendo. pagina.144. nume.38.

Idque etiam procedit in eo, qui iure ſuo aliquid facit, ſecus ſi iure alieno. pagina.146. numero.40. corrupto.

Intelligitur etiam in diſpoſitionibus ſiue prouiſionibus competentibus iure primatio, ſecus ſi iure deuoluto. pagina.153. & ſeq. nume.49. ſuppreſſo.

Id etiam procedit, cùm quis exercet actum ſibi de iure communi compententem, tunc enim ſi inutiliter exercuerit, poterit denuo exercere, ſecus ſi iure ſpeciali. pagina.154. numero.50.

Procedit etiam cùm actus primus nullus eſt ob omiſſam formam vel ſolemnitatem, tunc enim is iterari poterit, ſecus autem ſi peccatum ſit in materia. pa. 155. nu.51.

Procedit etiam, vt ſcilicet is qui actum fecit nullum poſſit iterum & eum validum facere, ſi nullum eſt ipſo iure, ſecus ſi ope exceptionis, vel officio iudicis eſt emendandum, tūc enim non poterit eundem iterare. pag. 158. num.55.

Diſpoſitio prohibitiua ſiue negatiua, non ſolùm de primo actu intelligitur, ſed in infinitum. pagina. 190. num.1.

Diſpoſitio legis vel hominis verificatur in primo actu valido. pagina. 117. & ſeq. nu.2.

Diſpoſitio ſententię & promiſſio conſumitur in primo actu, licet is poſtea fuerit retractatus, cùm ſit hominis

minis

minis diſpoſitio. pagina. 190. nu. 20.
Diſpoſitio hominis conſumitur primo actu. pagina. 190. numero. 20.
Etiam ſi non ſortitus fuerit effectum. ibid.
Diſpoſitio affirmatiua ſiue permiſſiua intelligitur de primo actu. pagina 190. numero. 1. & pagina 193. nume. 4.
Diſpoſitio legis intelligitur, quoties opus fuerit. pa. 204. num. 5
Diſpoſitio hominis verificatur in primo actu valido, non autem in inualido. pagina 204. numero. 6. & pa. ſeq. num. 8.
Diſpoſitionum illi inter viuos voluntas obligandi ſemper in id fertur quod minus eſt. pagina 221. numero. 1.
Diſpoſitiones teſtamentariæ multò magis longiùs producuntur & plenius interpretantur, quàm quæ fiunt inter viuos. pa. 222. num. 1.
Diſpoſitiones, quæ fiunt inter viuos ſtricti iuris ſunt pagina 222. & ſeq. num. 1.
Diſpoſitio legis vel ſtatuti æquiparatur diſpoſitioni vltimæ volũtatis. pagina 223. nume. 4.
Diſponat teſtator, & erit lex. pa. 224. num. 4.
Diſpoſitio omnis quæcunque ea ſit ſumere debet interpretationem ex natura rei, & ſubiecta materia. pa. 234. num. 2.
Diſpunctio ſemel tantùm eſt creditoribus contendenda, ſi cauſa idonea interuenit. pa. 15. num. 20.
Diſſenſus primus conſideratur non ſecundus. pagina 74. num. 102.
Dominus Gallorum moribus poteſt cogere vaſallum, vt aliquid conferat pro dote filiæ ſuæ. pagina 12. numero 14.
Idque ſemel tantùm, & pro prima filia & pro primo matrimonio. ibid.
Domus habitatio ſi à patre relicta ſit filiæ, cum vidua erit, ea ſi tertiò & quar

*tò vidua fiat, conſequetur legatum. pa.*161.*nume.*3.*& pa.*168.*num.*11. *& pa.*217. *nume.*6.

*Dormire pro mori.pa.*97. *nume.*141.

*Dotis promiſsio in primis duntaxat nuptiis deſtinatur. pa.*3.*nu.*3.

Dotis reddendæ ſtipulatio, in caſum ſoluti matrimonij, eo redintegrato non conſumitur. pa. 4.*&* 5.*nume.*5.

*Dotis fauor, in l. cùm pater. §. pater certam de leg.*2. *ſuadet verba referri ad primam vicem. pa.* 41. *numer.*58.

*Dotare qui tenetur, ſi dotauerit, & dos amiſſa fuerit, an teneatur iterum dotare. pa.*203.*nu.*4.

*Dotare ſororem inopem tenetur frater certis caſibus pa.*210.*nu.*14.

Si tamen ſemel dotauerit non tenetur ampliùs.

*Dotare filiam tenetur pater ex diſpoſitione iuris communis. pa.*210.*nu.*14.

Dotis promiſsio habet tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur. pa. 230. *nume.*2.

E

*Eccleſiaſticus, qui ſcienter elegit indignum, abſque dubio amittit facultatē iterum eligendi. pag.*140.*nume.*32.

*Eccleſia legatum ita factum, die nundinarum, intelligitur eſſe non vno tantùm anno, ſed in perpetuum fuiſſe relictum. pa.*164. *& ſeq.nu.*6.

*Effectus ceſſat cauſa ceſſante. pa.*155.*nu.*50.*& pa.*176.*num.*2.*& pa.*263.*numero* 2.

*Electio facta per procuratorem ita conſumit ius eligendi, ſicut ſi facta eſſet per dominum. pa.*12.*nu.*15.

Electio quando trahit ſecum executionem, non admittitur variatio. pa. 13.*nume.*16.

Electione ſerui legata, ſemel

*mel tantùm optare poſſumus.pa.*13.*nu.*16.

*Eligens mutare voluntatem non poteſt, quando electio trahit ſecum executionem.pa.*13.*nu.*16.

*Eligens ſemel vtiliter vel inutiliter an poßit variare. pa.*13.*nu.*17.

Electio cuiuſpiam rei non rectè facta poteſt iterari.pa. 13.*nu.*21.

Eligens ſcholaſticus ſemel vnum ex iudicibus, an poterit poſtea variare. pa. 17. *nume.*24.

Eligendi aut prouidendi poteſtas an differat. pa. 18. *nu.*11.*& pa.*185.*nu.*13.

*Eligens variare non poteſt.pa.*31.*nu.*41. *corrupto.*

Electioni locus eſt & non declarationi in l. qui ex pluribus. ff. de verb. oblig .pa. 31.*&* 32.*num.* 41.*corrupto.*

*Electio aliud eſt quàm declaratio.pa.*32.*nume.*41. *corrupto.*

*Eligens ſemel vnum beneficium conſumpta eſt electio, nec poterit aliud eligere.pa.*37. *numero* 51.

*Eligentes ſcienter indignum, amittunt facultatem iterum eligendi.pa.*40.*numer.*32.

*Electio partium intelligitur de primo actu .pag.*68. *nume.*95.

*Electus quis videtur, vt ſemel tantùm dicat, non etiam vt corrigat.pa.*68.*nume.*95.

Electio facta ſi non ſecuta ſit effectũ, electores poſſunt denuo eligere. pa. 118. *nume.*4.

*Eligendi epiſcopum alicui poteſtas data eſt quempiam elegerit, qui conſentire noluerit, poterit iterum eligere.pa.*119.*nu.*5.

*Electione centum amphorarum vini data qui acetum elegerit, poteſt iterum eligere.pa.*121.*nu.*7.

*Electio inualida non impedit ſecundam.pagin.*121. *nu.*8.

*Eligendi poteſtas in dubio deuoluitur ad ſuperiorem.pa.*141.*nu.*34.

Eligentes

*Eligentes an poſſint variare.pa.*141.*nu.*34.

*Sic, electio ita nulla ſit vt nullum pariat effectum. pa.*142.*nu.*35.

*Eligens rem alienam poteſt iterum eligere.pa.*142. *nume.*35.

*Eligens ſcienter viam incompetentem, ſibi ita praiudicat, vt ei variare non liceat.pa.*143.*nu.*36.

Eligere qui poteſt iure proprio, ſi elegerit inutiliter, poterit denuo eligere, niſi ſcienter indignum elegerit. pag. 149.*nu.*43.

Secus autem in eo, qui nō habet facultatem iure proprio, ſed alieno.ibid.

*Electus quando excuſatur, vel remouetur electio alterius, loco ipſius deuoluitur ad præſidem remouentem, vel excuſantem. pa.*151.*nu.*45.

*Eligere iterum non poſſunt decuriones, quanuis iure proprio id ad eos pertineret.pa.*151.*nu.*45.

*Eligens iure alieno, non poteſt iterum eligere, etiam ſi inutiliter primum elegit. pa.*152.*nu.*47.

Secus in actibus extraiudicialibus, ſiue ſit iudex ordinarius, ſiue ſit delegatus.ibid.

*Electio primùm facta à canonicis ſi non ſortita eſt effectum, poterunt primi eligentes iterum eligere. pag.*154. *nu.*49.*ſuppreſſo.*

*Electores publicato ſcrutinio poterūt variare, & iterum eligere ſi electio eſt ipſo iure nulla.pa.*159.*num.*56. *& pa.*246.*nu.*3.

*Secus ſi non eſſet nulla ipſo iure.ibid. & pag.*246. *nu.*3.

*Eligens ſemel benè vel malè, an poſſit iterū eligere.pa.*183.*nu.*10.

*Electio pro prouiſione in iure ponitur. pa.*186.*nu.*14

*Electio propriè loquendo, aliud eſt quàm electio. pa.*186.*nu.*15.

*Electio ſpectat ad inferiores. pa.*187.*nu.*16.

Eligendi poteſtas finitur *vno*

vno actu, niſi ſi eligendi mandatum ita fuerit, donec fuerit eccleſia prouiſum. pa. 187. nu. 17.

Quidam tamẽ contrarium tenuerunt. ibid.

Electio ſi ſit data cuipiam ab homine, ſi ſemel elegerit variare non licet. pa. 206. nu. 9.

Electio ſecunda difficilius permittitur in teſtamẽtis, quàm in contractibus. pa. 226. nu. 9.

Eligens beneficium vi gratia apoſtolica, conſummat gratiam. pa. 237. nu. 1.

Niſi erranter elegerit beneficium alteri collatũ. ibid.

Eligentes per viam electionis, ea publicata ad ſecundam electionem venire non poſſunt. pag. 243. nu. 8.

Secus ſi per viam poſtulationis, antequam poſtulationem præſentauerint. ibid.

Electo per ſimplicem electionem quæritur ius ſaltem ad rem, per poſtulationem verò non ante præſentationem. pa. 245. nu. 81.

Electio ſi non ſortitur effectũ, poterũt eligẽtes electionẽ aliã facere. p. 247. n. 4.

Electio eſt debitoris in alternatiuis. pag. 258. & ſeq. nume. 1.

Emens ſimpliciter iactum retis intelligitur de primis tantùm. pa. 44. nu. 62.

Emptor, cui mouetur lis de re empta, ſi proteſtatus fuerit ſe non poſſe eam litẽ nunciare venditori, quia abeſt, tunc ſi reuerſus fuerit, debet ei denunciare, aliàs prima proteſtatio nihil operatur. pa. 257. nu. 4.

Epiſcopus ſi contulerit beneficium abſenti, non poterit id alteri conferre ante iſtius abſentis acceptationem. pa. 40. nu. 56.

Epiſcopus habens poteſtatẽ nominandi aliquẽ in prima ſui creatione, vt recipiatur in canonicũ, ſi nominet aliquẽ qui acceptet, et poſtea renũciet, nõ poterit ampliùs aliũ nominare. pa. 49. & 50. nu. 69. & pa. 82. nu. 115. et pa. 246. et ſeq. nu. 4.

Epiſcopus ſi conceſſerit alicui facultatem intrandi monaſterium monialium, intelligitur de prima vice tantùm. pa.52.nu.73.

Epiſcopum vnius vxoris virũ eſſe oportet, id eſt, monogamum. pa. 98.nu.142.

Epiſcopus ſi habeat indultum ad certum tempus vt quatuor ipſius famuli gaudeant fructibus beneficiorum ſuorum trahitur etiam ad illos qui loco priorum fuerunt ſubſtituti. pag. 197.nu.2.

Errorẽ iuris & facti, ſunt qni negant prodeſſe in ſententiis & aliis actibus iudicialibus. pa.241.nu.5.

Erythiæ inſulæ mira fertilitas. pa.8.nu.8.

Ethnici obſeruarunt, vt pontifex maximus & flaminica non niſi ſemel matrimonium inire poſſent. pa. 98.nume.143.

Executor cui mandatum eſt, vt prouideat alicui de præbenda, ſi prouiderit de præbenda alicuius, qui communi opinione reputabatur mortuus, cùm adhuc viueret, non impeditur de alia prouidere. pa.240.nu.4.

Expreſſa mentio debet fieri, cùm papa diſpenſat cum inhabili. pa.24.nu.33.

Et debet fieri cùm cauſæ cognitione. ibid.

Extenſio non debet fieri in pœnis. pa.140.nu.33.

Extenſio de vna cauſa fauorabili ad aliam fit in fauorabilibus, etiam in exorbitantibus. pa.170.nu.15.

Extraiudicialis actus ſiue in eo erretur in facto ſiue in iure, ſi non ſortitus fuerit effectum, poteſt iterari. pa.148.nu.

Quidam contra. ibid.

F

Faciendi poteſtas intelligitur de prima vice tantùm. pa.87.nu.122.

Faciens quis actum ad quem tenebatur, actus videtur factus ex neceſſitate. pa.208.nu.12.

 32k

Faciens aliquid iure alieno, non poteſt iterum facere etiam ſi inutiliter primùm fecit.pa.152.nu.47.

Secus in actibus extraiudicialibus, ſiue ſit iudex ordinarius, ſiue delegatus. ibidem.

Facilitati ſuæ imputare debet, qui fideiuſſores minus idoneos accepit.pag.14. nume.19.

Factum temerarium eſt quod agitur contra iura.pa. 24.nu.33.

Facti & iuris errorem, ſunt qui negant prodeſſe in ſententiis & aliis actibus iudicialibus. pag. 241. numero 5.

Facultas ſimpliciter conceſſa bannito, vt tutò venire poßit in ciuitatem, intelligitur vt ſemel veniat. pa. 57.nume.80.

Facultas conceſſa patribus concilij generalis de eligendo locum futuro concilio, intelligitur de prima electione. pagin.85. numero 119.

Fata non conſumuntur vnis ac primis nuptiis. pag. 136.nu.27.

Fauor ampliandus.pag. 25.nu.34.

Fauor dotis, in l.cùm pater.§.pater certam de leg.2. ſuadet verba referri ad primam vicem. pag.41.numero 58.

Fauor piæ cauſæ & animæ ſuadet verba referri ad primam vicem, in l. cũ, quidam ff.de an.leg.pagin.41. nume.58.

Fauor id facit, vt ſermo indefinitus non reſtringatur ad primum. pagin. 168. nume.11.

Fauor extendit de vna cauſa fauorabili ad aliam, etiam in exorbitãtibus. pa. 170.nu.15.

Feder. Senen. diſcipulus Ioan. Andr. pa.163. numero 4.

Felynus ſuperioris ætatis ornamentum & lumen. pa. 2.nu.1.

Feriæ Latinæ apud Romanos cùm non rectè facta

fuiſſent, denuo inſtauraban tur.pa.135.nu.26.

Feudi natura eſt, vt tranſeat ad omnes hæredes maſculos ex ſe deſcendentes in infinitum.pa.55.nu.77.

Ficus Aegyptia vno anno ſepties fructum ſufficit. pa.7.& 8.nu.7.

Ficus biferæ. pa.7.nu.7.

Fideicommiſſum ſimpliciter relictum fratribus, intelligitur de primis tantùm. pa.59.nu.82.

Fideiuſſores minus idoneos qui accepit, facilitati ſuæ imputare debet.pa.14. nume.19.

Fideiuſſor compromiſſi, aut locationis tenetur de primo compromiſſo aut locatione tantùm.pag.91.numero 130.

Fideiuſſores non idoneos ſcienter accipiens, ita ſibi præiudicat, vt variare ei non liceat.pagin.143.numero 36.

Fideiuſſori ſæpius damnum incurritur, ſi contingat ex poſt facto reum effici non ſoluendo.pa.253.nu.7.

Fides vna. pagin.96. numero 140. & pag.130. nume.20.

Fieri non iure aliquid & non fieri, paria ſunt.pa.121. nume.7.

Filiorum legitimatio quæ fit ex ſequenti matrimonio, non impeditur per matrimonium medium. pa.4.nu.4.

Filiorum appellatione ex ſuo corpore vel ex ſe naſcentium ſiue deſcendẽtium, an veniant nepotes aut alij deſcendentes.pa.55.nu.78.

Filiabus debentibus maritari legatum factum, intelligitur de filiabus, quæ primùm nubere debent, non de viduis. pagin.81.numero 113.

Filiis primi matrimonij iniuriam faciunt qui ſecundas nuptias aggrediuntur. pa.100.nu.145.

Filius non tenetur dotare matrem, quæ ad ſecũdas nuptias tranſit.pagin.100. nume.145.

Filiam dotare tenetur pater

*pater ex diſpoſitione iuris communis.pa.*210.*nu.*14.

*Flaminica apud Ethnicos non niſi ſemel matrimonium inire poterat. pag.*98. *nume.*143.

*Fœminini generis victimæ plus valent in omnibus ſacris.pa.*134.*nu.*23.

*Fontei Agrippæ filiæ hiſtoria.pa.*107.*nu.*154.

Formæ & modi omiſſio reddit actum nullum. pag. 116.*nu.*1.

Forma mandati ſi non ſeruata fuerit ab arbitro, non expirat mãdatum quin poſſit iterum arbitrari.pag. 155.*nu.*51.

Quod & ſeruandum eſt in iudice delegato.ibid.

Fornicatio an ſit tranſire ad ſecundas nuptias. pag. 104.*nu.*151.

*Fortunæ muliebri apud Aegyptios coronam non imponebat, niſi vniuira mulier pa.*99.*nu.*143.

Fortunæ muliebris ſimulachrum attingi nefas erat, niſi ab ea quæ ſemel tantum nupſerat. pag. 99.*numero* 143.

Fratres ſi pacti fuerint, vt dos filiarum ſoluatur ex bonis omnibus, id intelligitur vt ſemel tantùm. pag. 9.*nu.*10.

Niſi aliter expreſſum fuerit.ibid.

Frater ſi ex ſtatuto teneatur dotare ſororem, ſi eam ſemel dotauerit, & ea caſu fortuito dotem perdiderit, non tenebitur eam ampliùs dotare. pagin. 10. *numero* 11.

Frater patruelis non propriè dicitur frater. pag. 61. *nu.*84.

Frater ſi ex ſtatuto excludat ſororem, intelligitur de fratre in primo gradu. pag. 62.*nu.*84.

*Frater in certis caſibus tenetur dotare ſororem inopem.pa.*210.*nu.*14.

Si tamen ſemel, non tenetur ampliùs.

*Fraus diſtringit periuriũ, non diſſoluit.pa.*188. *n.*18.

Fundo legato cum man-

cipiis comprehenduntur mãcipia poſt inducta. pa.198. nume.3.

Fundus, cum quo permutatus eſt fundus patrimonialis, cenſetur patrimonialis. pa.220. nu.2.

G

Gallorum moribus dominus poteſt cogere vaſallũ vt aliquid conferat pro dote filiæ ſuæ. pa.12. nu.14.

Idque ſemel tantùm, & pro prima filia, & pro primo matrimonio. ibid.

Generalis mentio non ſufficit in diſpenſatione, quæ fit à papa cũ inhabili. pag.24. nume.33.

Et debet fieri cum cauſæ cognitione. ibid.

Generalis conceſſio ſeruitutis, ne luminibus officiatur, ad futura lumina trahitur. pagin.250. & ſeq. nume.1.

Germanorum antiquorũ moribus ſolæ virgines nubebant. pa.106. nu.153.

Gratia conſumitur per vnum actum. pag.12. nu.15.

Gratia alicui à ſede apoſtolica conceſſa, vt ei prouideatur de aliquo beneficio, intelligitur de primo. pa.39. nume.54.

Niſi ex cauſa. ibid.

H

Habitatio domus ſi à patre relicta ſit filiæ, cùm vidua erit, ea ſi tertiò & quartò vidua fiat conſequetur legatum. pag.161. numero 3. & pag.168. nume.11. & pa. 217. nume.6.

Hæredis nomen ex ſui natura protenditur non ſolùm ad primum, ſed alios vlteriores. pa.23. nu.32.

Reſtringitur tamen ad primum in diſpoſitione non tranſmiſsibili ad hæredes. ibid.

Hæredis appellatione an tãtùm veniat primus hæres, an etiam cæteri, & quando, & quomodo. pagin.53. nume.75.

Hæredum appellatione ex ſuo corpore vel ex ſe naſcentium ſiue deſcendentiū an veniant nepotes aut alij deſcendentes. pa. 55. nu. 78.

Hæres inſtitutus ſub conditione, ſi ante conditionem exiſtentem, repudiauit, nihil egit. pag. 118. nume. 3.

Hæres iuſſus à teſtatore veſtire vxorem viduam, id intelligitur, dum in viduitate permāſerit, ex qualitate perſonæ. pa. 160. nume. 1.

Hæres iuſſus à teſtatore vendere alimenta, ſi ea vendiderit, non poterit ſuper hac venditione tranſigi. pa. 202. nu. 13.

Hæredi ſi à teſtatore mādatū fuerit, vt veſtiret vxorem, intelligitur vt ſingulis annis veſtiat. pa. 55. nu. 4.

Hannibalis hiſtoria memorabilis. pa. 187. nu. 18.

Hieronymus multa congeſſit in ſecundas nuptias. pa. 97. nu. 141.

Hieronymus non damnat ſecundas nuptias, ſed docet eas non tam ſuſcipiendas quàm primas. pag. 97. nu. 141.

Hominis vel legis diſpoſitio verificatur in primo actu valido. pag. 117. & ſeq. nume. 2.

Hominis diſpoſitio conſumitur primo actu. pagin. 190. nu. 20.

Etiam ſi non ſortitus fuerit effectum. ibid.

Hoſtia prima non litante, altera ac tertia, & deinceps donec litatū foret, adhibebantur. pag. 131. nu. 22. & pa. 134. nu. 24.

Hoſtia ſuccidanea quæ & vnde dicatur. pagi. 134. nume. 24.

Hybreæ ad Antonium lepidum dictum, cùm Aſiaticis ſecunda vectigalia imperaret. pa. 8. nu. 8.

Hymenæus apud antiquos in nuptiis inuocari ſolitus. pa. 116. nu. 161. corrupto.

Hyperborei bis æſtatem habent, & bis frugem legunt. pa. 6. nu. 7.

I

Iaſon ſuperioris ætatis ornamentum & lumen. pa. 2.nu.1.

Ignorans diſtinguitur à ſciente.pa.145.nu.35.

Ignorans beneficium ſibi abſenti collatum, ſi à ſede apoſtolica aliud, quod ſimul cum eo tenere non poterat, impetrauerit, eligere debet vtrum eorum maluerit. pa. 238.nu 2.

Immobilis res à patre recepta ex permutatione alterius, eandem omnino ſortitur naturam, pa. 221.nu.3.

Immunitas ſimpliciter cõceſſa intelligitur perpetua. pa.199.nu.4.

Implementum primum ſufficit ad diſſolutionem & liberationẽ obligationis.pa. 83.nu.116.

Imola ſibi contrarius. pa.157.nu.53.

Incontinenti quæ fiunt, ineſſe videntur.pag. 71.numero 99.

Incompetẽtem viam ſcienter eligens ſibi ita præiudicat, vt ei variare non liceat.pa.143.nu.36.

Indefinitus ſermo in fauorabilibus, non reſtringitur ad primum. pag.168. nume.11.

Indefinita appoſita circa perſonas æquipollet vniuerſali in fauorabilibus.pa. 170.nu.14.

Indefinita negatiua æquipollet vniuerſali ex proprietate ſermonis. pa.194. nume.5.

Indiæ regiones adeo feraces & vberes, vt bis fructus ſingulis annis ferant. pa.6.nu.7.

India bis æſtatem habet. pa.6.nu.7.

India bis legit frugem. pa.6.nu.7.

Ineſſe videntur, quæ incontinenti fiunt. pag.71. nume.99.

Infinitas tolleratur in obligatione contrahenda in alicuius conditionis euentum.pagin.255.& ſequen. nu.6.

Iniuriam faciunt filius primi matrimonij qui ſecundas nuptias aggrediuntur.pag. 109.*nu.*145.

*Iniuriam marito mortuo facit,quæ ad ſecundas nuptias tranſit. pa.*100.*nume ro*146.

*Inſtituens nepotem, qui ſibi ex ſuo filio naſcetur,ſtatim nato nepote inſtitutio habet ſuum effectum in eius perſona.pa.*66.*nu.*92.

*Inſtituta hæres,ſi cuidam certo nubat non prius hæres exiſtit, quàm conditioni paruerit, aut hic eam ducere recuſauerit.pagin.*75.*nume ro* 101.

*Inſtitutione poſthumi comprehenditur poſthumus ex quacunque vxore.pagi.*76. *numero* 105.

*Inſtitutus rogatus alteri reſtituere aut eius hæredibus poteſt legitimam detrahere. pa.*77.*nu.*107.

*Inſtituens poſthumũ hæredem,nõ vtique is ſolus inſtitutus videtur, qui ex ea quam habet vxore, ei primùm natus eſt,vel is qui tũc in vtero eſt, verũ & is qui poſtea ex quacunque vxore naſcetur.pa.*162.*nu.*2.

*Inſtituens teſtator ventrẽ vxoris,& poſtea ex eadem vxore plures habuit filios diuerſis temporibus,cenſentur omnes inſtituti.pa.*163.*numero* 3.

*Interpellatio vna an ſufficiat.pa.*258.*nu.*5.

*Interpretatio obſcuri vel ambigui non poteſt fieri niſi ſemel.pa.*28.*numero* 40. *& pa* .261.*nu.*1.

Idque intelligitur niſi is qui diſpoſuit aliquid obſcurè, poſteáque ſemel interpretatus fuerit, idipſum obſcurũ poſsit totum reuocare.pa. 261.*numero* 1.

*Interpretationi primæ ſtandum eſt,& non cæteris. pa.*30.*nu.*40.

*Interpretanti non eſt licitum pœnitere.pagin.*30.*nu mero* 40.

*Interpretatio non poteſt fieri niſi ſemel.pa.*32.*n.*42. *corrupto,& pa.*34.*nu.* 46.

Id procedit quando deſtructio voluntatis ad interpretantem pertinet. pa.34. nu.46.

Interpretatus ſuam ſententiam iudex iterũ interpretari non poterit.pagi.32. nu.43.corrupto.

Idque locum habet in diffinitiua,ſecus in interlocutoria.ibid.

Interpretari ſententiam interlocutoriam iudex ſæpius poteſt. pagi.33. numero 43.corrupto.

Et declarare,ibid.

Et reuocare,ibid.

Idque bis tantum.pa.ea. nu.44.

Sunt qui tenent contrarium.pa.ea.nu.45.

Interpretari ſententiam diffinitiuã iudex nõ poteſt, pa.33.nu.43.

Interpretari ſuum teſtamentum quis poteſt, toties quoties voluerit. pagi.262. nu.1.& pa.34.nu.46.

Inſtrumentum a ſe receptum qui ſemel parti dedit, nõ tenetur iterum dare.pa. 96.nu.139.

Inſtrumentum nullũ non dicitur inſtrumentum pagi. 122.nu.9.

Inualidus actus habetur pro non facto.pa. 117.numero 2.

Ioan. Andr. præceptor Feder.Senen.pa.163.numero 4.

Ioan.And.diſcipulus Oldra.pa.163.nu.4.

Iudex interpretatus ſuam ſententiam iterum interpretari non poterit,pa.32.numero 42.corrupto.

Idque locum habet in diffinitiua,ſecus in interlocutoria.ibid.

Iudex,cui à ſtatuto facultas eligendi arbitrum data eſt,ſi abſentem elegerit,poterit iterum eligere.pa. 120. nume.6.

Iudex ordinarius ſi ſemel inutiliter iudicauit, poteſt iterum iudicare vtiliter.pa. 147.numero 40.corrupto.

Non etiam delegatus,ibidem.

Iudicis delegati nõ intereſt

con-

conſumere mandatum.pag. 148.nu.4.

Iudex poteſt ferre ſententiam contrariam priori ſuæ ſententiæ, quæ ipſo iure nulla erat.pagina 159.numero. 55.

Aliàs facere non poſſet. ibidem.

Iudex neceſſariò debet ſequi ſtatutum. pag.208.numero 12.

Iudex in arbitrariis debet maximè æquitatem ob oculos ponere. pagina 249.numero 7.

Iudicatum ſolui promittens vſque ad ſententiã diſfinitiuã, intelligitur de prima.pa.89.nu.125.

Iugales dei. pa.112.numero 158.

Iulia in ſomnis Pompeio apparuit, ſeſe indignatam oſtendens, quòd ſecũdas nuptias appetiuiſſet.pagi.101. numero 147.

Iurans quis ſe non calũniæ cauſa poſtulare, neque habere quæ diſpũxerit, iterum eſt ei facienda poteſtas nec amplius.pagina 15.numero 20.

Iurans per ſalutem, cùm non ita ſpecialiter iuſiurandum eſſet ei delatum, iuraſſe non videtur.pagina.116. numero 1.

Iuratum legitimè ſi non eſt, iterum iurandum eſt.pagina 116.nu.1.

Iura ſemper conſiderant in diſpoſitione cauſam proximam & non remotam.pagina 23.nu.33.

Ius quæſitum facilius cõſeruatur, quàm ius nouum acquiritur. pagina 145 numero 39.

Iure proprio aut alienò quando quis dicitur aliquid facere. pagina 151.numero. 46.

Iure alieno eligens vel faciens aliquid, non poteſt iterum eligere, aut facere, etiã ſi inutiliter elegit aut fecit, pagina 152.numero 47.

Secus in actibus extraiudicialibus ſiue ſit iudex ordinarius ſiue delegatus, ibidem.

Ius ſpeciale facilius tollitur, quàm ius commune pagina 154. & ſequen. numero 50.

Iure ſpeciali beneficium competens facilius amittitur, quàm quod iure communi competit. pagina. 210. numero 14.

Iuris ſtricti quæ ſunt, ſtrictè ſunt interpretanda. pagina 222. nu. 1.

Iuris & facti errorē, ſunt qui negant prodeſſe in ſententiis & aliis actibus iudicialibus. pagina 241. numero 5.

Ius ad rem facilius perditur, quàm ius in re. pagina 242. nu. 7.

Ius non quæritur ex ſola electione in dignitatibus electiuis, in ſimplicibus autem ſic. pa. 247. nu. 4.

Ius ſi ſit alteri quæſitum, variare non licet. pa. 247. numero 5.

Secus ſi non ſit quæſitum. ibidem.

Iure eodem quæ alicui cōpetunt & eodem iure cenſeri debent. pagina 251. nu. 3.

L

Lacedæmonij ſi primis hoſtiis litare non poſſent, rurſus immolabant, donec litarent. pa. 135. nu. 26.

Laicus præſentans variare poteſt. pagina 91. numero 129.

Laicus patronus, qui ſciēter præſentauit indignum, non priuatur poteſtate præſentandi. pagina 140. numero 33.

Laicus, qui ſcienter elegit indignum, dubitatur, an amittat facultatem eligendi. pa. 140. nu. 32.

Latinæ feriæ apud Romanos cum non rectè factæ fuiſſent, denuo inſtaurabantur. pa. 135. nu. 26.

Legati ius prima teſtatione conſumitur. pa. 13. nu. 16.

Legata ſerui electione, ſemel tantùm optare poſſumus. pa. 13. nu. 16.

Legatum ſi ita eſt, vt ſi legatarius perderet quod ei in te-

in teſtamento relictum eſt, hæres rurſus id præſtet, non intelligitur quoties perdiderit, ſed de prima amißione tantùm. pa.14.nu.18.

Legatum ſimpliciter relictum fratribus, intelligitur de primis tantùm fratribus. pa.59.nu.82.

Legatum factum cognatis, comprehendit etiam illos qui non erant tempore teſtamenti. pa.76.nu.105.

Legatum ſi ſit aliquid mulieri, cùm vidua erit, intelligitur de prima viduitate. pa 81.nu.112.

Legatum factum filiabus debentibus maritari, intelligitur de filiabus, quæ primum nubere debent, nō de viduis. pa.81.nu.113.

Legata optione vini, ſi legatarius ſciēter acetum elegerit, nō poterit ampliùs variare. pa.142.nu. 35.

Legatarius ſcienter poteſt renunciare iuri ſuo. pa.143. nu.35.

Legata libertate alieno ſeruo, ſi dominus ipſius primùm diſſenſerit, nō propterea continuò abrumpitur libertas, ſed differtur, donec dominus propoſitum mutauerit. pa.165.nu.7. 329

Legatum eccleſiæ ita factum, die nundinarum, intelligitur eſſe non vnò tantùm anno, ſed in perpetuū fuiſſe relictum. pag.164.& ſequen.nu.6.

Legatus ſi ſit vſufructus alicui, videtur toties repetitus, quoties amiſſus. pagin. 173.nu.1.

Legato fundo cum mancipiis, comprehenduntur mancipia poſt inducta. pa.198. nu.3.

Legatū vel promißio fructuum naſciturorum ex tali fundo cum relatiuo quis vel qui intelligitur de fructibus vnius anni pag.228.

Legitimatio filiorum, quæ fit ex ſequenti matrimonio, non impeditur per matrimonium medium. pa.4.nu.4.

Legitimatio plus habet virium, quàm diſpenſatio. pa.25.nu.34.

Legalis pœna ſæpius committitur, conuentionalis non niſi ſemel. pa. 207. *nu.* 11.

Niſi expreſſè dictum ſit. ibidem.

Quidam contrarium tenuerunt. ibid.

Leges & conſtitutiones multæ latæ ſunt in odium contrahentium ſecundas nuptias. pagina 107. *nu.* 155.

Quæ etiam locum habent in viris. pag. 108. *num.* 156.

Lex loquens de aliquo actu, qui poteſt ſortiri iuris effectum, debet intelligi de actu valido. pag. 117. *nu.* 2.

Legis vel hominis diſpoſitio verificatur in primo actu valido. pagina 117. *& ſeq. nume.* 2.

Leges legitimãtes filios ex concubina natos per ſequẽs matrimonium, intelliguntur non tantum de primis patris nuptiis, ſed etiã de ſecundis. pa. 166. *nu.* 8.

Legis prouiſio ſortitur effectum, cum primus actus ſortitus eſt. pa. 190. *num.* 20.

Legis ea natura eſt, vt diſponat, nõ pro vno actu tantùm, ſed perpetuò. pag. 201. *num.* 2.

Lex ſemper loquitur, eſtq; ſemper in viridi obſeruantia. pag. 201. *nu.* 2. *& pa. ſeq. nu. ſeq.*

Legis diſpoſitio intelligitur, quoties opus fuerit. pag. 204. *nu.* 5.

Legis vel ſtatuti diſpoſitio æquiparatur diſpoſitioni vltimæ volũtatis. pa. 223. *nu.* 4

Libello ſemel declarato non eſt locus pœnitentiæ. pagina 29. *&* 30. *nu.* 40.

Libertatis aſcriptio præcedens impedit ſubſequens legatum ſerui. pag. 126. *nu.* 13.

Libertate legata alieno ſeruo ſi dominus ipſius primùm diſſenſerit, nõ propterea continuò abrumpitur libertas, ſed differtur, donec dominus propoſitum mutauerit. pa. 165. *nu.* 7.

Libertas omnium rerum fauorabiliſſima. pagina 172. *num.* 17.

Licentia data clerico, vt ſe abſentare poſsit, intelligitur

gitur de prima vice tantum. pa.50.nu.70.

Licentia data monacho, vt poſsit eſſe procurator, intelligitur de prima vice tantum.pa.50.nu.70.

Licentia data parrochiano, vt poſsit alteri quàm proprio ſacerdoti confiteri, intelligitur de prima vice tãtum. pa.50.nu.70.

Litigare qui mauult quàm reſtituere, moram feciſſe videtur.pa.243.nu.8.

Locatarius ſi debeat habere fructus vnius anni cuiuſpiam agri, qui bis in anno fructus produxerit, intelligitur de primis tãtum. pagina 5.num.6.& pa.214. nnme. 1. & pagina.253. num.1.

Idque procedit in titulo oneroſo, ſecus in lucratico. pagina 254.nu.1.

Locationis fideiuſſor tenetur de prima locatione tãtũ. pa.91.nu.130.

Locutio pluralis duorũ numero eſt cõtenta. pagina 16. num.22.

Ludouicus imperator obſedit Bambergenſem vrbem. pa.188.nu.19.

Lydiæ terra alicubi biferæ. pa.7.nu.7.

Et duæ meſſes in Lydia. ibid.

Lynces viduæ perſeuerãt. pa.114.num.161. corrupto.

M

Malè quod fit, vel minus plenè, ex integro eſt agendum.pa.130.nu.20.

Malus bifera in Conſentino agro.pa. 7.nu.7.

Magi apud Medos ſomniorum interpretes.pagina. 137.nu.28.

Mandane filia Aſtyagis Medorum regis.pagina.136. nu.28.

Mandatum ſi fuerit à põtifice maximo alicui prouideri de beneficio vacaturo intelligitur de primo. pagina.19. nume.27

Mandatum ſi fuerit à papa alicui prouideri de beneficio, ſi ad id acceſſerit conſenſus Epiſcopi intelligitur

de primo.pagi. 42. *numero.* 59.

*Mandatum citandi non finitur per citationem inualidam.pa.*116.*nu.*1.

Mandatum conſumere iudicis delegati non intereſt. pagina 148.*nu.*4.

Mandati formam ſi non ſeruauerit arbiter, non expirat mandatum quin poſſit iterum arbitrari. pagina 155.*num.*51.

Quod & ſeruandum eſt in iudice delegato.ibid.

Mandatum factum argentario vt edat rationes, non producit actum mandati. pagina 208.*numero.* 12.

Mandatum ſi fuerit hæredi à teſtatore, vt compromitteret cauſam, quam habebat cum certo quodam ſuper mutuo, ſub certa pœna, ſufficit vt hæres ſemel compromiſerit. pagina 228. *nume.*10.

Marcellus Coſ. cum immolaret, prima hoſtia cæſa iecur ſine capite inuentum eſt, in ſecunda omnia apparuerunt quæ aſſolent.pa. 132.*nu.*22.

Mariti mortui memoriam negligit quæ ad ſecundas nuptias tranſit. pagina 100.*nu.*146.

Marito mortuo iniuriam facit, quæ ad ſecundas nuptias conuolat.pagina 100. *num.*146.

Maritus ſi reliquerit vxori aliquid vtendum, quandiu caſtè aut honeſtè vixerit, ea perdit legatum, ſi tranſierit ad ſecundas nuptias. pagina 102. *nu.*148.

*Maſuerius ſcriptor non cõtemnendus.pa.*12.*nu.*14.

Matrem dotare filius non tenetur, quæ ad ſecundas nuptias trãſit. pagina 100. *num.*145.

Matri Matutæ apud Aegyptios coronam nõ imponebat, niſi vniuira mulier.pa. 99.*num.*143.

*Matrimonium medium non impedit legitimationem filiorum, quæ fit ex ſequenti matrimonio.pa.*4.*nu.*4.

Matri-

Matrimonium ſi ea conditione contractum ſit, ſi pater cōſenſerit, & primùm diſſenſerit, poſtea vero conſenſerit, non propterea erit contrahi matrimonium, quia intelligitur de primo conſenſu aut diſſenſu. pagina 92. *num.*132.

Matrimonia ſecunda non damnat D.Hieronymus, ſed docet non æquè ſuſcipienda quàm prima. pagina 97. *nume.*141.

*Matrona nulla niſi ſpectatæ pudicitiæ, & quæ vni viro nupta fuiſſet, ius ſacrificādi Dianæ eiúſque ſignum tangendi habebat. pagi.*99. *num.*143.

*Matrimonio vno contentæ mulieres, corona pudicitiæ honorabantur. pag.*106. *num.*153.

Matrimonium primum ſi fortè tibi proſperè ſucceſſerit, eo ſucceſſu contentus conquieſcito. pagina 110. *et* 111. *num* 157.

Si vero aduerſum obtigerit, idem malum ſecunda exploratione tentare furioſi eſt ibidem.

*Matrimonium inualidum non impedit ſecundum contractum. pagina.*121. *numero* 8.

Matrimonium contrahens nauigare dicitur. pagina 111. *num.*158.

Matrona pudica nunquam niſi ſemel nubit, ex Porciæ ſententia. pagina 104. *num.*151.

*Mattheus Matthesilla. ſibi contrarius pa.*3. *num.* 41. *corrupto.*

Medicus ſi promiſerit curare ægrotum, non tenetur niſi ſemel. pagina 82. *nume.* 114.

*Memoriam mariti mortui negligit, quæ ad ſecūdas nuptias trāſit. pa.*100. *nu.*146.

Mentio expreſſa fieri debet cùm papa diſpenſat cum inhabili. pagina 24. *numero.*33.

Et debet fieri cum cauſæ cognitione. ibid.

*Meſſes duæ quoquo anno in Lydia. pa.*7. *nu.*7.

Mitius agitur cum lege, quàm cum homine. pagina 207.*nu.*11.

*Modi & formæ omiſsio red dit actum nullum. pag.*116. *nu.*1.

*Monacho data licentia, vt poſsit eſſe procurator intelligitur de prima vice tantum.pa.*50.*nu.*70.

*Moniales ſi contulerint electionem ſuæ abbatiſſæ in Epiſcopū qui ſemel de vna prouiderit non poterit amplius aliam dare.pagina*36. *nu.*49.

Siue vtiliter ſiue inutiliter.ibid.

Montanus hæreticus perperam damnauit ſecundas nuptias.pagina 99. *numero.*144.

Montanus induxit hæreſim Cataphrygum. pagina. 105.*nu.*151.

Mora vltima nocet. pagina 75.*nu.*101.

Moram feciſſe videtur, qui litigare mauult, quàm reſtituere.pagina 243.*nume.* 8.

*Mulieri alicui ſi legatum ſit aliquid, cum vidua erit, intelligitur de prima viduitate.pa.*81.*nu.*112.

Mulier alligata eſt legi quanto tempore vir eius vixit: quòd ſi dormierit vir eius, liberata eſt.pagina. 97. *num.*141.

*Mulier ad ſecunda vota tranſiens iura coniugij violat.pa.*101.*nu.*147.

Mulier quæ tranſit ad ſecundas nuptias non dicit caſtè viuere, quantum attinet ad priorem maritum, pagina 102.*num.*148.

Mulier pudica, quæ caſtò amore maritum proſequitur, poſt illius obitum de ſecundis nuptiis non cogitat. pag. 105.*nu.*152.

*Mulieres quæ vno contenta matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honorabantur, pa.*106.*nu.*153.

Mulier quæ in ſecūdi matrimonij fœdus nubit, an & quomodo æquiparatur ei quæ impudicè viuit. pagina 104.*num.*150.

Munus temporale qui *execu-*

executus eſt, non cogitur iterum ſuſcipere.pa.95.nume.138.

Mutare conſiliū an liceat. pa.247.num.5.

N

Nati poſt teſtamentum, vel eius qui poſtea in familiam venit, iubetur ratio.pa. 198.*nu.*3.

Nauigare dicitur, qui matrimonium contrahit. pag. 111.*num.*158.

*Negationem ſuam quis reuocare nō poteſt, niſi ſemel. pa.*18.*nu.*26.

*Negans primò, ſtatim confitens, non illi fraudi erit, quin cōſequatur beneficium confitentis.pag.*71.*numero.* 99.

Negatiua ſiue prohibitiua diſpoſitio, non ſolùm de primo actu intelligitur, ſed in infinitum. pagina 190. *nume.*1.

*Negatio plus negat, quàm affirmet affirmatio.pa.*193. *nume.*4.

Negatiua vel prohibitiua fortiores ſunt quàm affirmatiua ſiue permiſſiua. pagi. 193.*nu.*4.

Negatiua præcepta potentiùs & efficatiùs obligant, quàm affirmatiua. pa. 194. *num.*5.

Negatiua indefinita æquipollet vniuerſali ex proprietate ſermonis.pa. 194. *num.*5.

*Negatiua & affirmatiua quando concurrunt, potius attendenda eſt negatiua. pa.*195.*nu.*6

*Negatiua minus attenditur quàm affirmatiua vbi duæ qualitates concurrunt. pa.*196.*nu.*7.

*Nomen hæredis ex ſui natura protenditur non ſolùm ad primum, ſed alios vlteriores pa.*23.*nu.*32.

Reſtringitur tamē ad primum in diſpoſitione non tranſmiſſibili ad hæredes. ibidem.

Notarius ſi in cauſa erroris inſtrumenti libello oblato compateat, & dicat ſe

erraſſe, an ſit ſtandum dicto illius. pagina 68. numero 95.

Nouercæ appellatione intelligitur nouerca patris nõ aui. pagina 63. nu. 7.

Nouum ius difficilius, acquiritur, quàm ius quæſitum conſeruatur. pa. 145. nu. 39.

Nuces biferæ. pa. 7. nu. 7.

Nullum quod eſt non habet nomen eius rei, quam ſignificare vult. pa. 122. numero 9.

Numerus beneficiorum in tribus eſt odioſus. pagina 23. num. 32.

Ideo de primis tantum duobus intelligitur. ibid.

Nunciatio noui operis, ſiue iure, ſiue iniuria facta ſit, ſic præoccupat ædificantem, vt quicquid poſt eam ædificatum eſt, ſit demoliendum. pa. 125. nu. 12.

Si tamen ineptè facta ſit nõ habet vim præoccupationis. ibid.

Nunciare iterum poſt primam nunciationem quando liceat. pagina 130. numero 19.

Nunciatione operis noui finita per mortem nunciantis, poteſt iterum nũciari. pa. 130. nu. 19.

Nubens ſecundò, non dicitur ſeruare fidem priori coniugi. pagi. 100. nu. 146.

Nubentium ſecundò pœnæ communes ſunt viro & vxori. pa. 108. nu. 156.

Idque tamen generale non eſt. pagina 112. nu. 159.

Nubere melius eſt, quàm vri. pagina 113. numero 161. corrupto.

Nuptiarum appellatione de primis intelligitur. pag. 2. & 3. nume. 2. & 3. & pa. 97. num. 141. & pa. 172. numero 17.

Etiam ſi ſit fauor libertatis. d. nu. 17.

Nuptiæ primæ magis propriæ nuptiæ: & honorabiliores, laudabiliores, digniores, fauorabiliores. pagina 97. nu. 141.

Nuptiæ ſecundæ non damnantur à D. Hieronimo, ſed hic docet non tam ſuſcipiendas

*das quàm primas.pa.*97.*nu me.*141.

Nuptias ſecundas contrahere an ſit fornicatio. pagi. 104.*nu.*151.

*Nuptiæ crebræ habent locũ maledicti.p.*105.*nu.*151.

*Nuptiæ primæ fœlices ac ſanctæ.pa.*107.*nu.*154.

*Nuptiæ ſecundæ triſtes ac deteſtandæ ſunt.pa.*107.*nu me.*154.

*Nuptias ſecundas aggreſſus malũ aliorum rebus ſuis infert.pa.*110.*nu.*157.

Nuptiæ ſecũdæ non ſubrogantur loco primarum.pa. 220.*nu.*1.

*Nuptiarũ conditio in l.hæc conditio filiæ.ff.de condi.& demon. benignè intelligitur de ſecundis nuptiis.pa.*235. *num.*2.

*Nuptias illicitas ſciẽter cõtrahẽs nõ iuuatur per alias. pa.*138.*nu.*29.

Immo puniri debet. ibid.

Niſi ſecundò & licitè cõtraxerit cum eadem.ibid.

*Sunt qui tenẽt contrariũ. pa.ea.& ſeq.nu.*30.

O

*Obligatio ſatiſdandi prima ſatiſdatione cõſumitur. pa.*14.*nu.*19.

Obligatus ex cõtractu vel ſententia ad rem tradendã, ſi ſemel eam tradiderit, perpetuò eſt liberatus. pa. 84. *num.*117.

*Obligandi volũtas, in diſpoſitionibus inter viuos, ſemper in id fertur quod minus eſt.pa.*221.*nu.*1.

*Obligatio contrahenda in alicuius conditionis euentũ patitur infinitatem.pa.*255. *& ſeq.nu.*6.

*Obligatio multiplicanda patitur infinitatem, ſi per multiplicationem, in effectu non multiplicatur intereſſe.pa.*256.*nu.*6.

Secus verò ſi multiplicatur intereſſe & inducitur nouum damnum.ibid..

Obſcuri vel ambigui declaratio vel interpretatio non poteſt fieri niſi ſemel. pagina 28. *numero* 40.*&*

pagina 261.*nu*.1.

Idque intelligitur niſi is qui diſpoſuit aliquid obſcurè poſteáque ſemel interpretatus fuerit, vel declarauerit id ipſum obſcurum poſſit totum reuocare.pag. 261.*nu me*.1.

Obſtat quicquid ſequentibus tum demum tantùm obſtare videtur, ſi habuerit effectum.pagina 127. *nume ro* 15.

Obtinens duo beneficia ex diſpenſatione,ſi ea aut alterum eorum dimiſerit,non poterit vi illius diſpenſationis vnum aut alia beneficia eligere. pagina 219. *num*.1.

Occia ſeptem & quinquaginta per annos veſtalibus ſacris præſedit.pagina 106. & 107.*num*.154.

Odium reſtringẽdum eſt. pa.25.*nu*.34.

Oldra.præceptor Ioã.And. pa.163. *nu*.4.

Omiſſio modi & formæ reddit actum nullum. pag. 116.*num*.1.

Operis noui nunciatio,ſiue iure,ſiue iniuria facta ſit, ſic præoccupat ædificantem, vt quicquid poſt eam ædificatum eſt, ſit demoliendum. pa.125.*nu*.12.

Si tamen ineptè facta ſit non habet vim præoccupationis.ibid.

Operis noui nunciatione finita per mortem nunciantis, poteſt iterum nunciari. pa.130.*nu*.19.

Optione ſeruorũ alicui data,qui alienum optauerit,nõ conſumpſit optionem. pagi. 127.*nu*.15.

Optione vini legata,ſi legatarius ſcienter acetum elegerit non poterit amplius variare.pa.142.*nu*.35.

Ordinari non debet nec poteſt bigamus.pa.98.*nu*.141.

Ordinatus ſemel non poteſt nec debet iterum ordinari.pa.131.*nu*.21.

Niſi malè aut non rectè fuerit ordinatus.ibid.

Ordinarius iudex ſi inutiliter iudicauerit, poteſt iterũ iudicare vtiliter.pag. 147. *nu*.40.*corrupto.*

Non

Non etiam delegatus.ibid.

Othomis Maguntini epiſcopi fraus.pa.188.nu.19.

Oues in Aegypto bis in anno pariunt, bíſque lauati præbent.pa.7.nu.7.

P

Pactum inter fratres, vt dos filiarum ſoluatur ex bonis omnibus, id intelligitur, vt ſemel tantùm.pag. 9.nume.10.

Niſi aliter expreſſum fuerit.ibid.

Pactum de non petendo factum à creditore reo principali, prodeſt fideiuſſori.pa. 94.nu.136.

Pacto ſi compromiſſum fieri deberet, non cogerentur partes bis compromittere.pa. 202.nu.3.

Paſti oppidi roſaria biſe ra.pa.7.nu.7.

Papa ſi concedat præbendam in tali eccleſia vacaturam, non appoſito tempore, intelligitr de prima.pagina 16.numero.21.

Papa ſi diſpẽſauerit cum illegitimo, vt poſſit obtinere beneficium, intelligitur de primò tantùm.pagi.20. nu.29.

Papa cùm diſpenſat cum inhabili ſuper beneficiis obtinendis, perſona venit principaliter in diſpoſitione.pa.24.nu.33.

Et perſona habilitatur ad ipſa.ibid.

Papa cum illegitimum legitimat, hoc caſu legitimatus poterit habere aliud benificium poſt primum.pa. 25.num.34.

Papa cùm diſpenſat cum illegitimo tunc non poterit habere aliud beneficium poſt primum.pag.23.nu mero.34.

Papa ſi ſimpliciter mandauerit alicui prouideri de beneficio vacaturo intelligitur de primo. pagina 28. num.39.

Papa ſi conceſſerit alicui, vt ei prouideatur de ali-

quo beneficio, intelligitur de primo. pagina 39. *numero* 54.

Niſi ex cauſa. ibid.

Papa ſi mandauerit alicui prouideri de beneficio, ſi ad id acceſſent conſenſus Epiſcopi, intelligitur de primo. pa. 42. *nu.* 59.

Papa ſi aliquem delegauerit ad conſentiendum alienationi vel conceſſioni emphyteuſis alicuius rei eccleſiaſticæ, intelligitur de primo conſenſu. pagina 86. *numero* 120.

Papa ſi permiſerit Cardinali aut alteri clerico, vt poſſit teſtari de bonis eccleſiæ, intelligitur de primo actu teſtandi. pagina. 90. *numero* 128.

Parrochiano data licentia, vt poſſit alteri quàm proprio ſacerdoti confiteri, intelligitur de prima vice tantùm. pagina 50. *nu.* 70.

Partibus volentibus dilationem prorogari, vbi id non eſt neceſſarium, non tenetur arbiter aſſentire. pag. 48. *nume.* 67.

Et è contra. ibid.

Partes non tenentur conſentire arbitro volenti dilationem prorogari, vbi id non eſt neceſſarium. pagina. 48. *num.* 67.

Et è contrario. ibid.

Pater ſi habitationem domus, filiæ, cùm vidua erit, reliquerit, ea ſi tertiò & quartò vidua fiat, legatum conſequetur. pagina 161. *nume.* 3. *& pag.* 168. *nume.* 11. *& pa.* 217. *nu.* 6.

Pater tenetur dotare filiam ex diſpoſitione iuris cõmunis. pagina 210. *num.* 14.

Pater ſi concedat filio omnes fructus aduentitiorum bonorum, non ſolùm includuntur fructus illius anni, ſed et aliorum futurorũ. pagina 251. *num.* 2. *& pagina* 254. *num.* 2.

Idque procedit, ſecundum Alex. ſi fructus eorum bonorum aduentitiorum non extabant tempore damnationis. pa. 254. *nu.* 2.

Patronus laicus, qui ſcienter

ter præſentauit indignum non priuatur poteſtate præſentandi.pa.140.nu.33.

Patronus laicus licèt poſſit variare, intelligitur vt ſemel tantùm.pagin.18.numero 25.

Patruelis frater non propriè dicitur frater. pag.61. numero 84.

Paulianiſtarum baptiſma nullum eſt. pagina 130. numero 20.

Paulus ſecundas nuptias non damnat aut prohibet ſed ſatius eſſe dicit, ſi iis abſtineamus.pa.100.nu.144.

Paulus Aemilius bellaturus aduerſus Perſeum ſacrificans cùm non litaſſet vſque ad viceſimam hoſtiã, in viceſima prima apparuerunt ſigna victoriam promittentia.pa.131. & ſeq.nu.22.

Pecudes bis grauidæ vbi. pa.6.nu.7.

Perdens ius quod habet in re multò magis perdit commoditatem iuris ad rem. pa.242.nu.7.

Perditur faciliùs ius ad rem quàm ius in re.ibid.

Periuriũ diſtringit fraus, non diſſoluit. pagina 188. nume.18.

Permiſſio declarationis intelligitur de primo tantùm.pagina 29. nume.40.

Permiſſiua ſiue affirmatiua diſpoſitio intelligitur de primo actu. pagi.190. nu.1. & pa.193.nu.4.

Permiſſiuum vnum aliud prohibitorium ſtatuta cum concurrunt, prohibitorium præualet. pagina 195. nume.6.

Permiſſiuum & prohibitorium priuilegia, cùm concurrunt, prohibitorium præualet.ibid.

Permutatum ſubrogatur loco eius, cum quo permutatur.pa.219.nu.1.

Permutata res eandem ſortitur naturam, quàm ea, cum qua permutata eſt. pa. 220.nume.2.

Permutans rem meam cum alia, & ea ipſa res mea periit, poſſum contra eum agere, vt mihi reddat aliam

rem,quam habuit cauſa per mutationis.ibid.

Permutata res cum re dotali fit dotalis.pa.221.nu.3.

Permutata res cum re ſubiecta fideicommiſſo,fit fideicommiſſaria.ibid.

Perſonale priuilegium cum perſona durat.pag.22. nume.32.

Piæ cauſæ & animæ fauor,in l. cum quidam.ff. de an.leg. ſuadet verba non referri ad primam vicem.pag. 41.nu.58.

Piam cauſam nõ licet extendere ad alias non pias cauſas.pa.141.nu.34.

Pluralis locutio duorum numero eſt contenta.pa.16. nu.22.

Plutarchus author locupletiſsimus.pa.135.nu.25.

Pœna ſemel cõmiſſa ſoluitur compromiſſum. pa.11. nu.13.

Niſi aliud actum ſit. ibid.

Pœna adiecta in promiſſione pacis ſeruandæ, ſiue offenſæ non faciendæ,intelligitur de prima offenſa.pag. 49.numero 68.

Niſi expreſſè dictũ ſit.ibi.

Pœnalis ſtipulatio interpoſita in primo cõtractu locationis,nõ videtur repetita inſequẽti locatione.pa. 68. nu.96.

Pœna appoſita in primo compromiſſo, non trahitur ad ſecundum.pag.69. numero 96.

Pœnæ ſecundò nubentium communes ſunt viro & vxori.pagin.108. numero 156.

Id tamen generale non eſt.pa.112,nu.159.

Pœnæ ſtatutæ ſunt in mulieres, quæ intra annum luctus ad ſecundum matrimonium conuolant. pa.112. nu.159.

Iſtud non procedit de iure canonico.pa.113.nu.60.

Pœnalium non fit extenſio.pag.140.nu.33.

Pœna legalis ſæpius committitur,conuentionalis non niſi ſemel. pa.207.nu.11.

Niſi expreſſè dictum ſit, ibidem.

Quidam contrarium tenuerunt.ibid.

*Pœna an ſemel an pluries committatur.pag.*236.*nu.*2.

*Pœnitere non poteſt, qui declarauit.pa.*30.*nu.*40.

*Pœnitere non eſt licitum interpretanti.pagin.*30.*numero* 40.

*Pœnitentia non reiteratur.pa.*96.*nu.*140.

*Pollionis filiæ hiſtoria.pa.*107.*nu.*154.

*Pontifex ſummus ſi mandauerit aliquē prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo. pag.*19.*numero* 27.

*Pontifex maximus apud Ethnicos non niſi ſemel matrimonium inire poterat.pa.*98.*nu.*143.

*Portiæ minoris dictum elegans.pa.*104.*nu.*151.

*Poſitionem ſuam reuocare quis non poteſt, niſi ſemel. pa.*18.*nu.*26.

*Poſitio poteſt ſtatim reuocari.pa.*71.*nu.*99.

*Poſthumi inſtitutione comprehenditur poſthumus ex quacunque vxore.pag.*76.*nu.*105. 335

*Poſthumus haredē inſtituens, non ſolus inſtitutus videtur, qui ex ea quam habet vxore ei primùm natus eſt, vel is qui tunc in vtero eſt, verum et is qui poſtea ex quacunque vxore naſcetur.pa.*162.*nu.*2.

Poſthumi omnes intelliguntur in actibus fauorabilibus.pagina 163.*numero* 3.

*Poſtulantes ſcienter indignum, amittunt facultatem iterum poſtulandi.pag.*40.*nu.*32.

*Poteſtas alicui conceſſa mittendi alterum in poſſeſſionem, & eum tuendi in ea poſſeſſione, expirat eo ſemel inducto, pagin.*43.*numero* 61.

*Poteſtas faciendi & reformandi intelligitur de prima vice tantùm.pagin.*87.*nume.*122.

Poteſtas arbitrandi alicui data, intelligitur vt ſemel

mel tantùm arbitretur.pag. 78.*nu.*108.

Poteſtas præſentandi ad aliquam eccleſiam alicui facta, de prima præſentatione intelligitur.pag. 91.*num.* 129.

Nec variare poteſt qui vi illius poteſtatis præſentauit.ibid.

Etiam ſi ſit laicus.ibid.

*Poteſtas collata alicui eligendi epiſcopum & quẽpiam elegerit, qui conſentire noluerit,poterit iterum eligere.pa.*119.*nu.*5.

*Poteſtas data creditori, vt poſsit accipere pecunias ſub cambiis non reſtringitur ad primam vicem, ſed generaliter intelligitur, donec creditori ſit ſatisfactum. pa.*181.*nu.*8.

Idque procedit etiam ſi diſpoſitio loquatur per verba denotatiua certi numeri. ibidem.

*Poteſtas prouidendi, aut eligendi an detur, diſcrimẽ eſt. pa.*184.*nume.*11.

*Quidam iſtam diſtinctionem reprobãt.pa.*185.*nu.*13.

*Præbenda in tali eccleſia vacatura ſi cõcedatur à Papa,non appoſito tempore,intelligitur de prima. pag.*16. *nume.* 21.

*Præceptum arbitri, quo inducitur litis non neceſſaria dilatio,nõ valet. pa.*48. *nume.*67.

*Præcepta negatiua potentius obligant, quàm affirmatiua.pa.*194.*nu.*5.

Præmium ſi propoſitum ſit ei qui primus acceſſerit ad brauium, & duo ſimul acceſſerint, neuter eorum habebit præmium.& de primo curſu intelligendum eſt. pa. 51.*nume.*72.

Niſi ex noua voluntate eorum qui præmium propoſuerunt.ibid.

*Præmium ſi ſtatutum ſit ei qui vexillum hoſtium acciperet,intelligitur de prima captura.pa.*58.*nu.*81.

*Præoccupationem is ſolus actus inducit,qui de iure ſortitur effectũ.pag.*125.*nu.*12.

Præſentare quempiã accuſatum

cuſatum ſi quis promiſerit, intelligitur de prima præſentatione tantùm. pag. 34. numero 47.

Contrarium tenent alij. pa. 35. nu. 48.

Præſentate promittens toties quoties, an erit in infinitũ obligatus. pa. 36. nu. 49.

An & teneatur in perempta inſtantia. ibid.

Prima quæque omnibus in rebus, & ad quæuis ſunt excellentiora, præſtantiora. pa. 115. nu. 162. corrupto.

Primæ interpretationi ſtãdum eſt, & non cæteris. pag. 30. nume. 40.

Princeps ſi propter publicam aliquam læticiam iuſſerit omnes incarceratos ab officialibus è carcere relaxari, intelligitur de prima relaxatione. pag. 50. & 51. nu. 71.

Principum priuilegia latiſsimè ſunt interpretanda. pa. 199. nu. 5.

Et fauorabiliter. ibid.

Princeps ſi poteſtatem ciuitati ſtatuendi fecerit, quæ quidem vſa ea poteſtate quippiam ſtatuit, an poſtea poterit id ſtatutum reuocare. pa. 232. nu. 1. 336

Priuilegium perſonale cũ perſona durat. pag. 22. numero 32.

Priuilegium alicui & hæredi ſuo conceſſum, intelligitur de primo tantùm hærede. pa. 53. nu. 74.

Priuilegiis duobus vno prohibitorio altero permiſſiuo prohibitorium præualet. pa. 195. nu. 6.

Priuilegio prohibitiuo renunciari non poteſt. pa. 195. nume. 6.

Priuilegium conceſſum alicui & eius familiaribus, vt poſsint ingredi eccleſiam tempore interdicti, non de primis tantùm intelligitur, qui familiares erant tempore priuilegij conceſsi, ſed & de aliis in eorum locum ſubrogatis. pa. 197. nu. 1.

Priuilegia principum latiſsimè ſunt interpretanda. pa. 199. nu. 5.

Et fauoraliter. ibid.

Procuratores duo in ſolidum conſtituti ad eligẽdum ſi ſimul concurrant, & poſtulent admitti, nõ audiuntur: ſed is tantùm, quem capitulum elegit.pa.39.nu.53.

Procurator cõſtitutus ſpecialiter ad aliquid faciẽdũ, ſi alium ſubſtituerit, in eum transferre videtur omnem ſuam poteſtatem, nec poteſt illum reuocare.pa.179.numero 5.

Si modo ſubſtitutus ille ſit habilis, & acceptet ſubſtitutionem.ibidem.

Procurator conſtitutus ad appellãdum intelligitur nõ ſolùm de prima appellatione, ſed & de ſecunda.pagi.180.nu.6.

Prohibitiua ſiue negatiua diſpoſitio, non ſolùm de primo actu intelligitur, ſed in infinitum. pagina 190.numero 1.

Prohibitiua ſiue negatiua fortiores ſunt quàm affirmatiua ſiue permiſſiua.pagina 193.nu.4.

Prohibitoriũ vnũ aliud permiſſiuum ſtatuta quando concurrunt, prohibitoriũ praualet.pa.195.nu.6.

Prohibitorium & permiſſiuũ priuilegia cùm concurrunt, prohibitorium praualet.ibid.

Prohibitorio priuilegio renunciari non poteſt.ibi.

Prohibitiuæ conſtitutioni renunciari non poteſt.pagi.195.ibi.

Prohibitio teſtatoris æquiparatur prohibitioni ſtatutariæ.pagina 225.nu.6.

Et econtrario.ibid.

Promiſſio dotis in primis duntaxat nuptiis deſtinatur.pa.3.nu.3.

Promittens ſtare ſimplici alicuius dicto, vel iuramento, poteſt id reuocare, antequam declarauerit.pag.18, numero 26.

Promittens præſentare quempiam accuſatum, intelligitur de prima præſentatione tantùm. pagin.34.numero 47.

Contrarium tenent alij. pa.35.nu.48.

Promiſſio præſentandi aliquẽ accuſatum lata ſententia, aut finita inſtantia perimitur.pagina 35.*numero* 48.

Promittens præſentare toties quoties, an erit in infinitum obligatus.pagi. 36.*numero* 49.

An & teneatur in peremptа inſtantia.ibid.

*Promittens cuipiam ſeruire per annũ, & aliquo illius primi anni tempore fuerim impeditus valetudine, non tenebor altero tãto tempore ſecundi anni ei ſeruire. pa.*44.*nu.*63.

*Promittẽs iudicatum ſoluiuſque ad ſententiam diſfinitiuam, intelligitur de prima.pa.*89.*nu.*125.

Promiſſio certæ quantitatis ex cauſa alimentorum præſumitur annua, fauore alimentorum: aliàs ſecus.pagina 165.*nu.*6.

*Promiſſio ſententiæ vel diſpoſitio conſumitur in primo actu, licèt is poſtea retractatus fuerit, cum ſit hominis diſpoſitio.pa.*190.*numero* 20.

*Promiſſio cenſetur eſſe cõditionalis, quãdo promittũtur fructus naſcituri nõ expreſſa quantitate pagi.*229.*numero* 1.

*Promiſſio dotis habet tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur.pag.*230.*numero* 2,

*Promittens repreſentare aliquem toties quoties fuerit requiſitus, ſufficit vt bis repreſentet. pagin.*254.*numero* 4.

Quidam contrà. pa. ſeq. & numero ſeq.

*Promiſſor ſi ſemel vnum elegerit non eſt ex hac prima electione conſumitur electio quin poſſit iterum eligere.pa.*259.*nu.*1.

An poſſit id fieri ante litem conteſtatam, an poſt.ibidem.

Proponens actionem ineptam, & ob id repulſus, poteſt redire ad aptam.pagina 128.*nu.*16.

Prorogandi terminum cõ

promiſſi poteſtas ſi data ſit, intelligitur de vna et primà prorogatione.pagin.46.nu. 65.

Contrarium tenet Roma. pa.47.nu.66.

Prorogandi poteſtas ſi ſit indefinitè conceſſa, ea aqui pollet vniuerſali. pagi.47. numero 66.

Prorogationem fieri ſi non expediat tunc arbiter nō poteſt vlterius prorogare.pag. 48.nu.67.

Prorogandi arbitrium intelligitur de prorogatione valida.pagina 119.& ſeq.numero 5.

Proteſtans quòd non ſtat per ſe, tunc ſi ſtat per aduerſarij delictum aut contumaciam, ſufficit vna proteſtatio.pagina 256.numero 2.

Niſi prima fuerit remiſſa. ibidem.

Proteſtatio ſi ſit ad conſeruãdum ius proteſtantis, ſufficit, vt ſemel fiat.pag. 256. numero 3.

Si vero fiat ad acquirendum nouum ius, tunc finito impedimẽto aduerſarij, debet iterum fieri.pa.257.numero 3.

Proteſtatio vna an ſufficiat.pa.258.nu.5.

Prouidendi aut eligendi poteſtas an detur, diſcrimẽ eſt.pa.18.nu.11.

Quidam iſtam diſtinctionem reprobant.pa.185.numero 13.

Prouidendi poteſtas ad ſuperiorem deuoluitur.pag.18 numero 12.

Prouiſio legis ſortitur effectum cùm primus actus ſortitus eſt effectum. pag.190. numero 20.

Prouiſio pro electio in iure ponitur promiſcuè. pa.186. numero 14.

Prouiſio, propriè loquendo aliud eſt quàm electio.pag. 186.numero 15.

Prouiſio ſpectat ad ſuperiorem & per eum prouiſus conſequitur plenum ius.pa. 186.numero 16.

Prouidendi poteſtas finitur vno actu, niſi ſi prouidẽdi mandatum ita fuerit, do

nec

nec fuerit eccleſiæ prouiſum. pa.187.numero 17.

Quidam tamen tenuerunt contrarium.ibidem.

Proximam cauſam iura ſemper conſiderant & non remotam.pagina 23. numero 33.& pagina 93.numero 133.

Pudica matrona nūquam niſi ſemel nubit vt Porciæ placuit.pagina 104.numero 151.

Pudica mulier, quæ caſto amore maritum proſequitur poſt illius obitum de ſecundis nuptiis non cogitat.pag. 105.nu.152.

Pura ſtipulatio interdum ex re ipſa dilationem capit. pagina 263.numero 2.

Q

Quæſitum ius facilius conſeruatur, quàm ius nouum acquiritur. pagina 145.numero 39.

Qualitates duæ vbi concurrunt, potius attenditur affirmatiua, quàm negatiua pa.196.nu.7.

Quandocunque, hoc verbum importat infinitatem. pa.254.nu.3.

Quantitatis certæ promiſſio ex cauſa alimentorū præſumitur annua, fauore alimentorum:aliàs ſecus.pagina 165.nu.6.

Quod differtur non aufertur.pagina 166.num.7.

Quoties, hac dictio importat vniuerſaliter poteſtatem variandi.pagina 253. numero 1.

Quoties Toties, hæc verba ſignificant infinitatem. pagina.253.numero 2.& pagina 255.nu.5.

R

Rationes ſemel editæ non iterum ex neceſſitate edendæ ſunt. pagina 96. numero 139.

Recipiens beneficium alteri collatum, vel à papa reſeruatum, liberè reuertitur ad priora beneficia propter illud dimiſſa.pa.242.nume

ro.7.

Recognitio ſemel tãtùm eſt creditoribus concedẽda, ſi cauſa idonea interuenerit.pa.15.nu.20.

Recuſans ineptè iudicem & nõ ſeruata forma, ob ídque fuerit reiecta recuſatio, non prohibetur eandem rectè poſtea ritéque proponere pa.129.nu.17.

Reformandi poteſtas intelligitur de prima vice tan tùm.pa.87.nu.122.

Regiones quadam adeo feraces & vberes, vt bis fructus ſingulis annis ferãt.pa. 6.nu.7.

Regnum ſi debeat venire ex conceſſione ad primogenitum, id intelligitur de primo primogenito. pagina 79.numero 110.

Regula noſtra à multis celebrata pa.2.nu.1.

Regula noſtra admodum quotidiana & ad vſum forenſem accommodatiſſima. ibidem.

Reipub. intereſt, ne banni tus qui hoſtis eſt patriæ, ad eam reuertatur.pa.168. numero 10.

Relatiuum quis vel qui coniunctum verbo futuri tẽporis facit conditionem.pa. 229.nu.1.

Relinquens certã quantitatem filiæ, donec nupſerit cenſetur legatum annuum. pa.243.nu.8.

Remiſſio ſemel facta tolli non poteſt.pa.22.nu.32.

Remotam. cauſam iura non conſiderant ſed proximam.pa. 23.nu.33. & pagi. 93.nu.133.

Renunciare iuri ſuo ſcienter poteſt legatarius.pagi. 143.numero 35.

Requiſitio vna an ſufficiat.pa.258.nu.5.

Res immobilis à patre recepta ex permutatione alterius, eandem omnino ſortitur naturam, & in ea pariter filij ſuccedunt.pag.221. in prin.

Res permutata cum re dotali fit dotalis, ibid.

Res permutata cum re ſubiecta fideicommiſſo, fit

fideicommiſſaria.pagina. 221.ibid.

Rei declaratæ nihil adiici poteſt nec detrahi.pagina 30.nu.40.

Res ſi non habuit effectũ per explicationem primi actus, proceditur ad ſecundum.pagina 180.nume.6.

Reſcriptum de prouidendo alium de dignitate vacatura, quam is duxerit acceptãdam, intelligitur de prima.pa.40.nu.55.

Reſponſio poteſt ſtatim reuocari.pa.71.nu.99.

Reſtitutio in integrum bis peti non poteſt.pagina 95. numero 137.

Reuocationem reuocare quis non poteſt.pagina 18. numero 26.

Reuocare non poteſt quis ſuam poſitionem vel negationem, niſi ſemel.pagin.18. numero 26.

Reuocari ſtatim poſitio poteſt.pa.71.nu.99.

Romani ſi quando ritè dis votum non feciſſent, de integro faciebant.pagi.135. numero 26.

Romani antiquitus ſi primus hoſtiis litare non poſſent, rurſus immolabant, donec litarent.pagina 135.numero 26.

Roſaria Paſti oppidi biſera.pa.7.nu.7.

S

Sacerdotibus Aegyptiis vnam tantùm vxorem ducere licebat.pagina 98.numero 141.

Sacramentum baptiſmi non reiteratur.pagina 96. numero 140.et pagina 130. numero 19.

Sacrificia anniuerſaria, ideo non differuntur, quia nec iterari poſſunt.pagina, ibidem.

Sacrificia calendaria ſi qua fuerunt ratione dilata, poſſunt repeti.pa.133.& ſequen.nu.23.

Satiſdandi obligatio prima ſatiſdatione cõſumitur.

pag.4.nu.19.

Satiſdatum ſemel ſi fuerit, non eſt neceſſe rurſus cau eri. pagina 14. *numero* 19.

Scholaſticus ſi ſemel elegerit vnum ex iudicibus, an poterit poſtea variare. pagi. 17. *nu.* 24.

Scholaſticus ſi iurauerit creditori ſe non receſſurum ſine illius permiſſione antequam ei ſatisfecerit, & poſtea creditor permiſerit abire, an intelligatur de prima vice tantùm. pagina 65. *numero* 90. *& ſequen. & pagina* 167. *nu.* 9.

Scienter actum inutilem faciens, non poterit poſtea ad ſuum commodum alium vtilem facere. pagina 138. *nu.* 29.

Sciens diſtinguitur ab ignorante. pag. 143. *nu.* 35.

Scrutinio publicato electores poterunt variare, & iterum eligere, ſi electio eſt ipſo iure nulla. pagina 159. *nume.* 56. *& pa.* 246. *nu.* 3.

Secus ſi non eſſet nulla ipſo iure. ibidem. & pagina 246. *nu.* 3.

Securitas veniendi & redeundi pro pace tractanda conceſſa alicui ſimpliciter, non intelligitur pro prima vice tantùm, ſed quòd ſemper durante eo tractatu. pagina 175. *nu.* 1.

Sententiam ſuam interpretatus iudex iterum interpretari non poterit. pagina 32. *numero* 42. *corrupto.*

Idque locum habet in diffinitiua, ſecus in interlocutoria. ibid.

Sententiam interlocutoriã iudex non ſemel tantùm ſed ſæpius interpretari poteſt. pa. 33. *numero* 43. *corrupto.*

Et declarare. ibid.

Et reuocare. ibid

Idque bis tantum. pagin. ead. nu. 44.

Sunt qui tenent contrarium. pa. ead. nu. 45.

Sententiam diffinitiuam iudex interpretari non poteſt. pagina 33. *numero* 43. *corrup-*

corrupto.

Nec declarare.ibidem.

Nec reuocare.ibid.

*Idque bis tantùm. pag. ead.nume.*44.

Sunt qui tenent contrarium.pagina eadem,numero 45

*Sententiam contrariam priori ſuæ ſententiæ,quæ ipſo iure nulla erat,poteſt ferre index. pagin.*159.*nu.*55.

*Sententiæ diſpoſitio vel promiſsio conſumitur in primo actu,licèt is poſtea fuerit retractatus,cùm ſit hominis diſpoſitio. pagi.*190.*nu.*20.

*Sermo ſimpliciter prolatus de primo intelligitur.pagi.*1. *numero* 1.*& pagina* 3.*numero* 2.*& per totum.*

Idque ſeruatur in omni diſpoſitione. ibid.

*Et in omni materia.pa.*2. *numero eod.*

Sermo indefinitus in fauorabilibus non reſtringitur ad primum. pagina 168.*numero* 11.

Seruire promittens cuipiam per annum, & aliquo primi illius anni tempore, valetudine impeditus fuerit,non tenebitur altero tanto tempore ſecundi anni ei ſeruire.pagina 44. *nu.* 63.

Seruituti ne luminibus officiatur generalis conceſsio, etiam ad futura lumina trabitur.pagi. 250.*& ſequen. numero* 1.

Seruorum optione alicui data,qui alienum optauerit non conſumpſit optionem. pagina 127.*nu.*15.

Seruo alieno ſi legata ſit libertas, & dominus ipſius primùm diſſenſerit, non propterea continuò abrumpitur libertas ,ſed differtur, donec dominus propoſitum mutauerit. pagina 165.*numero* 7.

Sexticia filiis irata in contumeliam eorum nupſit alteri.pagina 100.*nu.*145.

Simplicia verba directè, et ſine aliquo medio ſunt accipienda.pagina 59.*numero* 82.

ii ij

340

Simulacbrũ fortunæ muliebris attingi nefas erat,niſi ab ea quæ ſemel tantùm nupſerat. pagin.99.numero 143.

Smyrnæi maris vites biferæ.pagina 7.nu.7.

Somnia non conſumuntur vnis ac primis nuptiis. pa.136.nu.27.

Somnium Aſtyagis.pagi. 136.nu.28.

Soror ſi ex ſtatuto excludatur à fratre, intelligitur de fratre in primo gradu.pagina 62.nu.84.

Spes melioris conditionis non debet adimi.pagin. 22. numero 32.

Speciale ius facilius tollitur,quàm ius commune.pagina 154.& ſequen. numero 50.

Speciali iure beneficium competens facilius amittitur,quàm quod iure communi competit. pagina 210.numero 14.

Stare ſimplici alicuius dicto vel iuramento, poteſt id reuocare, antequam declarauerit.pagina.18.numero. 26.

Statutum quod iubet, vt frater teneatur dotare ſororem,ſi eam ſemel dotauerit, & ea caſu fortuito dotem perdiderit,non tenebitur cũ amplius dotare.pagina 10. numero 11.

Standum primæ interpretationi,& non cæteris.pagi. 30.nu.40.

Standum eſt teſtantis voluntati.pagina.253. numero 7.

Statutum ſi iubeat fratrem excludere ſororem,intelligitur de fratre in primo gradu.pagina 62.numero. 84.

Statutum loquens de patruo, intelligitur de patruo primo. pagina 63 . numero 86.

Statutum loquens de nouerca intelligitur de nouerca patris & non aui.pagin. 64.nu.87.

Stipulatio pœnalis interpo-

poſita in primo contractu locationis,non videtur repetita in ſequenti locatione.pa. 68.nu.96.

Statutum ſi iubeat tertiam partem pœnæ remitti confitenti, & aliquis primò negat,nihil proderit ei confeſsio poſtea facta. pagina 69.nu.97.

Statutum ſi diſponat, vt in prædiis vrbanis & ruſticis finita locatione intelligatur facta reconductio iiſdẽ pẽſionibus & qualitatibus, niſi per tres menſes ante ſit renunciatum,debet id intelligi de prima conductione. pa.86.nu.121.

Statutum quo licet conductori terram colere inuito domino, finito primo anno intelligitur tantùm pro primo ſequenti anno.pagin.87.numero 121.

Statutum loquens de aliquo actu,qui poteſt ſortiri iuris effectum, debet intelligi de actu valido.pagina 117. numero 2.

Statuto,ſi poteſtas alicui iudici data ſit eligendi arbitrum, ſi abſentem elegerit, poteſt iterum eligere.pagin. 120.numero.6.

Statutum de compromiſſis affinium,non de vno tantum compromiſſo intelligitur,ſed quoties opus fuerit. pa.169.numero 12.& pagina 201.numero 3.& pagina 211.numero 1.

Statutum de compromiſſis,intelligitur, vt iterũ compromitti debeat primo finito.pagina 176. & ſequen. numero 1.& pagin.250.numero 1. & pagina 201.numero 3.

Statutum mandans compromitti intelligitur cum effectu.pagina 177.nu.2.

Statutum eius loci,quo dotes mulierum poſſunt conſtitui ſuper monte,dũ nubunt, intelligitur, vt etiã mulier, quæ ſemel fuit dotata,iterũ poſsit dotari, ſi vidua facta ſit. pagina 180. & ſequen. numero 7.

Statuta duo, vnum prohibitorium, aliud permiſsiuum quando concurrunt, prohibitorium praualet. pagina 195.nu.6.

Statuta, vt capiens condamnatum pro delicto, habeat dimidiam partem condamnationis, nō tantùm intelligitur de prima captura, ſed & de aliis. pagina 204. numero 5.

Statutum quod vult, vt de quolibet contractu ſoluatur gabella, haréſque venditionem fecerit iuſſu teſtatoris, non ſoluitur gabella. pa.209.nu.13.

Statuti ratio finalis donec durat, durat etiam ipſum ſtatutum. pagi.212. numero.3.

Statuti vel legis diſpoſitio æquiparatur diſpoſitioni vltimæ voluntatis. pagina. 223.nu.4.

Statuentibus ad teſtatores bonum eſt argumentum. pagina.224.nu.5.

Statuaria prohibitio æquiparatur prohibitioni teſtatoris. pagina 225.numero 6.

Statuentium mens iis modis quibus coniecturatur, & iiſdem quoque mēs ſtatuentium. ibi.

Statuendi poteſtatem ſi princeps alicui ciuitati fecerit, quæ quidem vſa ea poteſtate quippiam ſtatuit, an poſtea poterit id ſtatutum reuocare. pagina 232. numero 1.

Statuta potius accedunt vltimæ voluntati quàm contractui. pagina 232. numero 1.

Statuta an reuocari poſſint à ſtatuentibus. pagina 233.nu.2.

Stipulatio reddendæ dotis facta in caſum ſoluti matrimonij, eo redintegrato nō conſumitur. pagina 4. & 5. numero 5.

Stipulatus quis Calendis, de primis intelligitur. pagina 15.numero 21. & pagi. 262.nu.1.

Stipulatio inualida non impedit ſecundam fieri. pagina 121.*num.* 8. *& pagina* 126.*ea.num.*13.

*Stipulationibus quod actum eſt, ſemper ſequimur. pagina.*213.*num.*2.

*Stricti iuris diſpoſitiones, ſtrictè ſunt interpretandæ. pa.*222.*nu.*1.

Stipulatio an ſemel an plu ries committatur. pagi. 236. *num.*2.

*Stipulatio pura interdum ex re ipſa dilationem capit. pa.*263.*num.*2.

*Subrogatum loco alterius idem reputatur. pa.*219.*numero* 1.

Subſtitutio huiuſmodi, ſi aliquis filiorum decedat abſque liberis legitimis maſculis ſuperſtitibus, intelligitur de primo tantùm filio decedente.pagina 90.*num.*127.

Subſtitutio de duobus antiquioribus domus, non reſtringitur ad duos primos antiquiores tantùm, ſed ſequentes.pagina 217.*numero* 5

Succidanea hoſtia vnde dicatur.pagina 134.*numero* 24.

Succumbens actor propter ineptitudinem actionis, iterum auditur aptè eam proponens. pagina 129. *numero* 18.

Superior ex officio poteſt ſubrogare alium, vt euitetur circuitus. pagina 151. *numero* 45.

Superior ex officio poteſt remouere electum. pag. 151. *nume.*45.

Superior ſi iure deuoluto elegit, & electus diſſentit, non poterit iterum eligere, ſed ad canonicos redit electio. pagina 154. *numero* 49.

Suppletum ſemel tempus iterum non ſuppletur.pagina 67. *num.*93.

Supplicio vltimo damnandi, ſtatim & libertatem & ciuitatem amittunt. pag. 125.*nume.*12.

T

Temerarium factum, quod agitur contra iura. pa. 24. nu. 33.

Temporale munus qui executus eſt, non cogitur iterum ſuſcipere. pagina 95. nu. 138.

Tempus ſemel ſuppletum iterum non ſuppletur. pagina 67. numero 93.

Tempus teſtamenti attenditur. pagina 77. numero 106.

Tempus ſi à delegante ſtatutũ ſit delegato (idq; partibus conſentiẽtibus) ad expediendam cauſam, non poterit id tempus amplius prorogari. pagina 248. numero 6.

Niſi quippiam nouum aut inopinatum emerſerit. pagi. ea. nu. 7.

Tempus præſcriptum appellanti ad proſequendũ appellationem ei prorogari debet, ſi aliquid acciderit. pag. 249. num. 7.

Tertullianus ſequutus dogma Montani hæretici perperam damnauit ſecundas nuptas. pag. 99. numero 144.

Teſtamenti tempus attenditur. pagina 77. nu. 106.

Teſtamentum primum tollitur per ſecundum. pagina 90. num. 128.

Teſtamentum ſuum quis poteſt declarare & interpretari, toties quoties voluerit. pa. 262. nu. 1. & pagina 34. num. 46.

Teſtamentariæ diſpoſitiones multò longius producuntur & plenius interpretantur, quàm quæ fiunt inter viuos. pag. 222. nu. 1.

Teſtatione prima ius legati conſumitur. pagina 13. num. 16.

Teſtatoris voluntas ambulatoria eſt vſque ad mortem. pagina 34. nume. 46. & pa. 262. num. 1.

Teſtator ſi iuſſerit celebrari tres miſſas in die ſui obitus, ſufficit illas ſemel celebratas

lebratas fuiſſe in illo die. pagina 41. num. 57.

Imo. tenet contrarium. pa. ea. nume. 58.

Teſtator ſi legauerit fructus primi anni, ſi nil naſcitur eo anno, non ſuppletur annis ſequentibus. pag. 45. num. 64.

Teſtator ſi in ſuo teſtamento reliquerit fratribus minoribus pitantiam in feſto ſancti Franciſci, intelligitur ſemel tantùm, & de primo. pagina 64. numero 88. & pagina 225. numero 7.

Quidam tenent contrarium in teſtamentis. pagina 65. num. 89.

Teſtator ſi reliquerit vxorem ſuam vſufructuariam bonorum ſuorum donec caſtè vixerit, ſi primùm caſtè vixerit conſequetur legatum, ſi verò impudicè amittet. pagina 67. numero 94.

Teſtator ſi reliquerit vxorem ſuam vſufructuariam, & vxor quam tūc habebat deceſſerit, ſuperſtite ipſo marito, qui poſtea alteram vxorem ducat, non intelligetur illud [illegible]amentum de hac vxore ſecunda. pagina. 75. num. 104.

Teſtator ſi iuſſerit ſua bona diſtribui dotandis mulieribus, non intelligitur de viduis. pagina. 80. numero 111.

Teſtator ſi iuſſerit hæredem veſtire vxorē viduam, id intelligitur, dum in viduitate permanſerit ex qualitate perſonæ. pagina 160. numero 1.

Teſtator inſtituēs ventrē vxoris, & poſtea ex eadem vxore plures habuit filios diuerſis temporibus, cenſentur omnes inſtituti. pagina 163. num. 3.

Teſtator ſi reliquerit alimēta cuipiā, & futuræ ipſius vxori, intelligitur non ſolùm de prima vxore, ſed de omnibus quas poſtea ducet. pagina 170. num. 13.

Teſtator, ſi aliquid vltra

legitimam filiæ legauerit, ne nuberet alij, quàm mercatori, & filia primò nubat mercatori, & eo mortuo, nobili, amittit legatum. pagin. 191. *num.* 2.

Teſtator ſi iuſſerit diuiſiones decurionibus dari die ſui natalis, intelligitur non de vno tantùm ſed perpetuo legato. pa. 216. *nu.* 4.

Teſtator diſponat & erit lex. pa. 224. *nu.* 4.

Teſtoriū ad ſtatuentes bonum eſt ornamentum. pagi. 224. *nu.* 5.

Teſtatoris prohibitio æquiparatur prohibitioni ſtatutariæ. pa. 225. *num.* 6.

Et è contrario. ibid.

Teſtatoris mens iis modis quibus coniecturatur, & iiſdem quoque mens ſtatuentium. pa. 225. *nu.* 6.

Teſtator ſi mandauerit hæredi, vt cōpromitteret cauſa quam habebat cum certo quodam ſuper mutuo, ſub certa pœna, ſufficit vt hæres ſemel compromiſerit. pagina 228. *nume.* 10.

Teſtantis voluntati ſtandum eſt. pagina 253. *numero* 7.

Teſtator ſi mandauerit hæredi, vt veſtiret vxorem ſuam, intelligitur vt ſingulis annis id faciat. pagina 255. *num.* 4.

Teſtes, qui non rectè recepti ſunt, poſſunt reiterari, etiam poſt publicationem. pa. 123. *num.* 10.

Teſtis mancè & non perfectè examinatus poteſt iterum examinari etiam poſt publicationem. pagina 124. *nume.* 11.

Idque ſi factum ſit culpa iudicis. ibid.

Secus ſi culpa partis. ibid.

Toties, Quoties, hæc verba ſignificant infinitatem. pag. 253. *numero* 2. *& pag.* 255. *nume.* 5.

Tranſiens ad ſecundas nuptias non dicitur caſtè viuere, quantùm ad priorem maritū attinet. pagina 102. *nu.* 148.

Tranſiens ad ſecundas nuptias malum alienum rebus ſuis infert. pa. 110. *numero* 157.

Tranſire ad ſecundas nuptias an ſit fornicatio. pag. 104.*num.*151.

Tranſire ad ſecunda vota, & viuere incontinenter an paria ſunt.pa. 104. *nume.*151.

*Triferæ cupreſſi.pa.*7.*numero* 7.

Triferæ uites pagin. 7.*numero* 7.

V

*Valeriæ Meſſalarum ſororis hiſtoria.pa.*105.*nu.*152.

Variatio non admittitur, quando electio ſecum executionem trahit. pagina 13.*numero* 16.

*Variatio permiſſa intelligitur de primo actu tantùm. pa.*17.*num.*23.*& pagi.* 19. *nume.*25.

Variare an poterit ſcholaſticus eligens ſemel vnum ex iudicibus. pagina 17.*nume.* 24.

Variare cui ſemel permittitur, ſemel tantùm permittitur. pagina 17. *numero* 24.

Variare poteſt laicus in præſentatione pagina 91.*nume.*129.

*Variare quis poteſt, antequã ius ſit alteri quæſitum. pa.*245.*nu.*2.

Secus ſi ſit quæſitum.ibid.

Ver aſſiduum.pagina. 6. *num.*7.

Vendens fructus huius anni alicuius prædij, & id prædium binos fructus hoc anno adferat, de primis tantùm intelligitur. pagi. 214. *numero* 1.*& pagina* 5.*num.* 6.*& pagina* 253.*num.*1.

Verba ſimplicia directè, & ſine aliquo medio ſunt accipienda. pagina 59.*numero* 82

Verba ſimpliciter prolata per priùs intelligenda ſunt.pagina 62.*numero* 85. *& pagina* 68.*numero* 96.

Verba ſunt cum effectu intelligenda. pagina 179. *numero* 4. *& pagina* 180. *numero* 6.

Verbum præſentis temporis prolatum a lege etiam ad futura trahitur. pagina 201. *numero* 2.

*Veſtes quolibet anno renouare moris eſt. pagi.*160. *numero* 1.

Viam incompetentem ſcienter eligens, ſibi ita præiudicat, vt ei variare non liceat. pagina 143. *numero* 36.

Victimæ fœminini generis plus valent in omnibus ſacris. pagina 134. *numero* 23.

Viduæ impropriè dicuntur maritari. pagin. 81. *numero* 113.

Viduæ quare publicis feſtis nubebant, & non virgines. pagina 107. *numero* 154.

Viduis multis præſentibus fœdum eſt nubere. ibidem.

Vini optione legata, ſi legatarius ſcienter acetum elegerit, non poterit amplius variare. pagina 142. *numero* 35.

*Virgines ſolæ nubebant apud antiquos Germanos. pag.*106. *nu.*153.

Virgines quare publicis feſtis non nubebant, & non viduæ. pagina 107. *numero* 154.

Virginibus decorũ eſt multis præſentibus nubere. ibidem.

Vites apud mare Smyrnæ biferæ. pagina 7. *numero* 7.

Vites triferæ. pagina 7. *numero* 7.

*Viuere incontinenter, & tranſire ad ſecunda vota, an paria ſunt. pagin.*104. *numero* 151.

Vltima mora nocet. pag. 75. *numero* 101.

Vltimæ voluntatis diſpoſitio æquiparatur diſpoſitioni legis vel ſtatuti. pag. 223. *nume.* 4.

Vniuer-

Vniuerſalis conceſſio etiam ad futura trahitur. pa. 251. *nume.* 2.

Voluntas teſtatoris ambulatoria eſt vſque ad mortem. pagina 34. *nume.* 46. *& pag.* 262. *numero* 1.

Voluntas obligandi, in diſpoſitionibus inter viuos, ſemper in id fertur quod minus eſt. pagina 221. *numero* 1.

Vſufructus ſi legatus ſit alicui, videtur toties repetitus, quoties amiſſus. pagi. 173. *numero* 1.

Vxor ad ſecunda vota tranſiens iura prioris coniugij violat. pagina 101. *numero* 147.

Vxori ſi à marito aliquid relictum ſit vtendum, quandiu caſtè aut honeſtè vixerit, ea perdit legatum, ſi tranſierit ad ſecundas nuptias. pagina 102. *numero* 149. *& ſeq.*

Idque ſi à marito, ſecus ſi ab alio. pagina 104. *numero* 150.

FINIS.

TABVLA PARTICVLARIS limitationum noſtræ regulæ.

SERMO *ſimpliciter prolatus de primo intelligitur.per totum.*

Limita primo non procedere, quando non valuit primus actus.pagina 116.*numero* 1.

Idque procedit, niſi quis primum actum inutilem & prohibitum ſcienter fecerit.pagina 137.*numero* 29.

Intelligitur etiam de primo actu valido, cùm ad ius ſit relatio, ſecus ſi fiat ad merum factum. pagina 143.*numero* 37.

Idque etiam intelligitur quando tractamus de iure quæſito conſeruando, ſecus autem ſi de nouo iure quærendo.pagina 144.*numero* 38.

Idque etiam procedit in eo qui iure ſuo aliquid facit, ſecus ſi iure alieno. pagina 146.*numero* 40.*corrupto.*

Intelligitur etiam in diſpoſitionibus ſiue prouiſionibus competentibus iure primario, ſecus ſi iure deuoluto.pagin. 153.*& ſeq.nume.*49.*ſuppreſſo.*

Id etiam procedit, cùm quis exercet actum ſibi de iure communi competentem, tunc enim ſi inutiliter exercuerit, poterit denuo exercere, ſecus ſi iure ſpeciali. pagina 154.*numero* 50.

Procedit etiam, cùm actus primus nullus eſt ob omiſſam formam vel ſolemnitatem, tunc enim is iterari poterit, ſecus autem ſi peccatum ſit in materia.pagina 155. *numero* 51.

Procedit etiam, vt ſcilicet is qui actum fecit nullum, poſſit iterum & eum validum facere ſi nullum eſt ipſo iure,

iure, ſecus ſi ope exceptionis, vel officio iudicis eſt emendandum: tunc enim non poterit eundem iterare. pagi.158. numero 55.

Secundo limita non procedere, vbi ſimplex ſermo profertur in materia, quæ ex conſuetudine regionis requirit iterationem. pag.160. nume.1.

Tertio limita non procedere in materia fauorabili, & quæ benignam interpretationem recipit. pagina 162. numero 1.

Quarto limita non procedere, quando eſt facta conceſsio quæpiam ad certum tempus: quia tunc non intelligitur pro prima vice, ſed toties quoties, durante illo tempore præſtituto. pag.173. nume.1.

Et idem ſi vſque ad diem, vel ad tempus ſit legatus. ibidem.

Quinto limita non procedere, quando conceſsio ſit pro certa & determinata cauſa. pag. 175. nume.1.

Sexto limita non procedere, quando per primum actum non eſt ſatisfactum menti, & intentioni loquentis, ſiue diſponentis, ſiue agentis. pag.176. nume.1.

Quidam hanc limitationem intelligunt in diſpoſitione legis, non hominis. quæ primo actu cõſumitur, etiam ſi poſtea euanuerit, vel non ſortita fuerit effectum. pagina 189. & ſeq. numero 20.

Septimo limita, vt procedat in diſpoſitione affirmatiua ſiue permiſsiua, non etiam in prohibitiua ſiue negatiua. pag.190. & ſeq. nume.1.

Limita octauo non procedere, quando diſpoſitio inducta per viam priuilegij eſſet temporalis, ſi intelligeretur de prima vice. pag.196. numero 1.

Limita nono vt hæc regula procedat in diſpoſitione hominis, non legis vel ſtatuti.pagina 200.*numero* 1.

Secus ſi teſtator mandauerit hæredi vt faciat compromiſſum, quia tunc ſi ſemel validè compromiſerit, licèt effectus inde nullus ſecutus fuerit, non tenebitur iterum compromittere.pagina 205.*numero* 7.

Declara etiam hanc limitationem, vt ſi diſpoſitio hominis facta eſt ex neceſſitate legis vel ſtatuti, ea cenſetur eſſe facta à lege vel ſtatuto, ita vt non intelligas de primo actu.pagina 207.*numero* 12.

Declara iterum, vt procedat in diſpoſitione legis communis, ſecus ſi ex ſpeciali beneficio legis quippiam competat.pagina 209.*numero* 14.

Decimo limita, vt noſtra regula non procedat, quando poſt primum actum etiamnum manet eadem ratio diſpoſitionis, vt procedatur ad ſecundum actum, tunc enim & ad eum procedi poteſt.pagina 211.*numero* 1.

Vndecimo limita, vt procedat in dubio, & cùm ſimpliciter fuerit aliquid diſpoſitum, tunc enim etiam in dubio de primo actu intelligitur. pagina 213.*numero* 1.

Secus ſi aliter diſponentes dixerint.ibid.

Duodecimo limita non procedere, non ſolùm quando expreſſè aliud dictum eſt à partibus, ſed & ſi ex coniecturis veriſimiliter colligeretur intentionem earum aliter intelligere.pagina 214.*numero* 1.

Decimo tertio limita procedere, quando verba referuntur ad aliquem actum, qui poteſt ſæpius iterari ab eadem perſona, ſecus ſi ex ſuapte natura traheretur ad plus perſonas.pagina 218.*numero* 1.

Decimo quarto limita procedere, niſi ſecundus actus ſubro-

ſubrogaretur in locum primi. pagina. 219. num. 1.

Decimo quinto limita, vt poocedat in diſpoſitionibus inter viuos. Secus autem in diſpoſitionibus teſtamentariis. pagina 221. & ſeq. nu. 1.

Decimo ſexto limita, vt procedat noſtra regula in diſpoſitione conditionali tantùm. non etiam in cæteris vt in præceptiuo vel diſpoſitiuo. pagina 228. numero 1. & 231. numero 4.

Decimo ſeptimo limita, vt ſcilicet ſermo ſimpliciter prolatus, de primo actu, non etiam ſecundo intelligatur, niſi actus ille ſecundus ſit reuocatorius primi, qui aliàs ex ſuapte natura ſit reuocabilis, quia tunc reuocari poteſt. pagina. 232. num. 1.

Decimo octauo limita, vt hæc noſtra regula non procedat, ſi natura rei ſiue ſubiecta materia repugnet. pag. 233. & ſeq. nume. 1.

Decimo nono limita, vt procedat, cùm æquitas ſuadet vt de ſecundo actu non intelligatur. pagina 234. & ſeq. numero 1.

Vigeſimo limita, vt procedat in actu non iterabili durante eodem ſtatu; ſecus in iterabili. pagina 236. numero 1.

Vigeſimo primo limita, vt non procedat quando quis in primo ſuo actu, nulla ſua culpa fuit deceptus: tunc enim ad alium accedere poteſt. pa. 237. num. 1.

Hanc tamen limitationem intellige, modò ſi is qui ita errauerit, poſteaquam certior factus fuerit de ſuo errato, & ita iure ſibi non competente in beneficio quod prius acceeptauit mox ad aliud redierit. pagina 241. numero 7.

Intellige iterum & hanc limitationem in eo qui deceptus fuit errans in facto, ſecus ſi in iure errauerit, pagina 243. numero 9.

Vigeſimo ſecundo limita & noſtram regulam, vt procedat, cùm agitur de ſpecie, quæ ſuapte natura non eſt iterabilis. Secus ſi de quantitate, quæ ſua ipſius natura iterari poteſt. pag. 244. nume. 1.

Vigeſimo tertio limita, vt procedat, cùm per primum actum ius alteri eſt quæſitum, ſecus ſi non eſt quæſitum. pa. 245. numero 1.

Quod tamen intellige, niſi quippiam nouum atque inopinatum emerſerit, ob quod is qui prorogationem petit, non potuerit intra tempus præſtitutum dicere de iure ſuo: tunc enim iuſtum eſt vt ei ſuccuratur. pagi. 248. numero 7.

Vigeſimo quarto limita procedere, vt primo actu conſumatur diſpoſitio, niſi ipſe actus ſit neceſſarius, ſcilicet continens neceſſitatem actu permanentem. pagina 250. numero 1.

Vigeſimo quinto limita, vt non procedat in vniuerſali ſiue generali diſpoſitione, aut indefinita: tunc non tantùm intelligitur de primo & præſenti actu ſiue tempore, ſed etiam de aliis poſtea futuris. pagina 250. numero 1.

Vigeſimo ſexto limita procedere, niſi diſpoſitio permittens aut aliter diſponens aliquid fieri, vtatur verbo, quoties, vel quandocúnque, vel quotieſcúnque & aliis ſimilibus, tunc enim ea diſpoſitio non vno actu conſumetur: nam hæ dictiones iterationem important. pagina 252. numero 1.

Vigeſimo

Vigeſimo ſeptimo limita, vt procedat in conceſſione oneroſa, ſecus in lucratiua vel gratuita. pa. 253. nume. 1. 348

Vigeſimo octauo, vt non procedat in actu proteſtationis, qui tantùm abeſt, vt vna ac prima conſumatur, vt etiam iterum ac interdum ſæpius (ſi quando ea requiritur) fieri debeat. pa. 255. & ſeq. nu. 1.

Dicunt tamen alii vnam proteſtationem ſufficere. pagi. 256. nu. 2.

Diſtingue ſic. Aut proteſtatio ſit ad conſeruandum ius proteſtantis: tunc ſufficit ſemel fieri. Aut ſit ad acquirendum ius nouum: tunc finito impedimento aduerſarii, debet iterum fieri, aliàs prima proteſtatio nihil operaretur. pa. 257. numero 3.

Vigeſimo nono limita, non procedere in promiſſione cuiuſpiam generis ſubalterni, in quo quidem haud dubiè electio eſt debitoris, pa. 259. nu. 1.

Trigeſimo limita, vt non procedat in pignoribus & hypothecis ſiue prætoriis ſiue conuentionalibus. pagina 259. numero 1.

Trigeſimo primo limita, vt non procedat in conſtituto. pa. 260. nu. 1.

Trigeſimo ſecundo limita, vt non procedat, quando deſtructio voluntatis ad interpretantem ſiue declarantem pertinet. pa. 261. nu. 1.

Trigeſimo tertio limita vt procedat, niſi natura repugnaret. pa. 262. nu. 1.

Finis indicis Limitationum.

AD D. AND. TIRAQVELLVM SENATOREM REGIVM, G. ALBERTVS Pictus in curia aduocatus.

Te quoq; iam iuuenē niueis TIRAQVELLE *quadrigis*
Intulerat claro candida fama polo:
Ceruleóque nouum candeſcens æthere ſydus
Fulgebat, Picti gloria rara ſoli.
At labor aſsiduas dum torquet feruidus arteis,
Tergeminùm ſplendens cernere ſydus erat:
Vt latè crebris tandem ſudoribus actus,
Luceres noſtri ſólque deúſque fori.

ANDREAE TIRAQVELLI REGII IN CVRIA PARISIENSI SENATORIS COMMENTARII

In L.Boues, §. Hoc ſermone, ff. de verbor. ſigni.

*

HOC SERMONE DVM NVPTA ERIT, PRIMAE NVPTIAE SIGNIFICANTVR.

I EX HOC §.noſtri Iurium interpretes paſsim & vbique hanc generalem regulam aſſumũt. SERMONEM ſimpliciter prolatum de primo intelligi, id eſt, primo atque vno actu cõſumi, perfici, finiri:ita vt ampliùs locum non habeat. Quamquidem regulam Alex.con. 16.breuiter in caſu præmiſſo, col.2.num.9.lib.4.dicit in omni diſpoſitione

A ſeruari

ſeruari debere, vt etiam dicit Fran. Curti.iunior, conſi.132. ſacratiſsimæ, &c. habita diligenti, col.1. Et in omni materia, vt etiã tradit Iaſon conſi.36.in cauſa mota, col.vlt.verſicu. iſta reſponſio, li.3. Eámque veluti ex compoſito, & de induſtria, ac ex profeſſo mirũ in modum celebrarunt, multíſque ac magnis iurium theſauris locupletarunt duo ſuperioris ætatis ornamenta ac lumina Feli. & Iaſon: ille in ca.2.col.1. & 2.ſeq.de treug. & pac. hic in duobus locis, ſcilicet in l. in duobus, §. ſi ei qui, col.1. & 2.ff.de iureiur. & iterum, in l.diuortio, aut vt alij eas ll. diuidunt, l. fructus, §.quod in anno, colum.2.3. & 4.ff.ſol.mat. Et ita, vt cæteris vix aliquid reliqui feciſſe videãtur, quod eis addi poſsit. Mihi tamẽ nec inutile nec infructuoſum viſum fuit, quæ ab illis ipſis, prætereáque ex aliis didici, huc veluti in vnum corpus congerere, quòd & res admodum quotidiana, & ad vſum forenſem accommodatiſsima eſt.

2 ¶ Solet autem quod iam diximus ea ſententia frequentiſsima ex hoc noſtro, §.de promi. Cui tamẽ ſunt & alij tex. ſimiles, videlicet in l.cùm pater, §. pater certam. ff. de lega.2. vbi cautio de danda vel reſtituenda dote filię nu-

pturæ

pturæ,de primis nuptiis tantum intelligitur, nec ad ſecundas nuptias porrigitur. Ex eóque no. Bart.& Imo. ibi, id quod diximus in noſtra regula. Sermonem ſimpliciter prolatum intelligi pro prima vice. Bald.autem no. (quod idem eſt) verba ſimpliciter prolata reſtringi ad primum actum.

3 ¶ Eſtq; etiam alius ſimilis tex.in l.dotis promiſsio,verſi.vl.ff.de iur.dot.vbi ſcribitur,dotis promiſsionem in primis duntaxat nuptiis deſtinari, neque durare obligationem, ſi poſt alterius matrimonium ei nubat, cui dotem promiſerat. Et ex eo idem no. Bar.quod ſuprà ex d.§.pater certam, Et alius item tex.in l.ſtipulationem quæ propter,cum l. & licet, quæ illam confeſtim ſequitur, & ibi Bar.in epito. poſterioris,eo.tit.& in l.inter ſocerum,§. vlt. in fi.ff.de pact.dota.cùm dicitur,quoniam ad primas nuptias pertinet, ea autẽ loquitur de reſtituenda dote, ſoluto morte mulieris matrimonio.

4 ¶ Et alius quoque tex.in l.matrimonij,ff.qui & à quibus, vbi ancilla à nullo alio matrimonij cauſa manumitti poteſt, quã qui eam vxorem ducturus eſt, quòd ſi alter eam vxorem

ducat,nõ erit libera:adeo vt nec ſi ſtatim poſt eam repudiatam manumiſſor vxorem duxerit,liberam eam non fieri:tanquam de his nuptiis ſenatus ſenſerit, quæ primæ poſt manumiſsionẽ nullis aliis interpoſitis ſecutæ ſint. Quiquidem tex.admodũ facit contrà eorum ſententiam, qui dicunt matrimonium medium nõ impedire legitimationem filiorum quæ fit ex ſequenti matrimonio, de quo per doctor. in c. tanta, qui fil. ſint legiti. & nos quoque latè diximus in tractatu Primigenio rum, quæſtio.24. num.2.incipi. ſed vt ad ſpeciem, & aliquid etiam dicemus infrà, in 3. limita.nu.8.incip.huc etiam pertinet. Sed & facit hic tex.aduerſus ea quæ in vniuerſum dicam, infrà in d.3.limita.vbi in fi.illius de hoc tex. aliquid dicemus.

5 ¶ Secundo huc ſpectat tex.in l. ſtipulatio de dote,ff.de iur.dot vbi ſi extraneus dotans mulierem ſtipulatus fuerit eam dotem ſibi reddi ſoluto matrimonio:facto diuortio, ſtatim ita committitur ea ſtipulatio,vt nec redintegrato matrimonio actio ex ſtipulatu quæſita intercidat. Atque etiam ita,vt ſtipulator non cogatur iterum eam dotem conſtituere, vt dicit ibi glo.per tex.in l.dotem. ff.eo ti. Vides igitur

tur hanc ſtipulationem factam in caſum ſoluti matrimonij ita perfici & conſumi per diuortium, vt nec redintegrato eodem matrimonio aboleatur, & ad id glo. in d. l. ſtipulatio, allegat tex. in l. item quæritur. §. vlt. ff. de loca. de quo poſtea dicemus.

6 ¶ Tertio ad hanc ſententiam pertinet tex. in d. l. diuortio, §. quod in anno. ff. ſolu. matrim. cuius authoritate Bal. ibi, poſt Iacob. Ra. Cy. & alios antiquiores, & ibi quoque Imo. in 1. no. ad id allegant hũc noſtrum §. hoc ſermone, & Roma. & Alex. qui eum §. legunt cum §. ob donationes, vterque col. 2. ſed ille verſi. vnde dicit, hic verſic. ex hac glo. infert, & ibi item Iaſon col. 1. quòd ſi quis ex hac locatione aut aliàs debeat habere fructus vnius anni cuiuſpiam agri, qui bis in anno fructus produxerit, intelligitur tantùm de primis fructibus, non etiam de ſecundis. Et ſequitur Alexan. in additio. Bar. in hoc noſtro §. hoc ſermone, & in d. l. dotis promiſsio. ff. de iur. doti. & conſil. 16. breuiter in caſu præmiſſo, circa medium, num. 6. lib. 4. & Maria. in c. de illis, col. 8. verſic. octauo no. de condit. appoſ. Fely. in d. c. 2. col. 2. verſicu. ſi quis emit vina, de treug. & pac. & in c. licèt dilectus, col. vltim.

verſicul. & hinc eſt quòd vendens, de teſtib. Iaſon in d. l. in duobus, §. ſi ei qui, colum. 2. verſicul. ſextò facit, ff. de iureiuran. Georg. Na. in repet. clemen. ſæpe, in princi. colum. 61. verſicul. ego hoc dictum, de verborum ſignification. & Franciſcus Curtius iunior, conſil. 178. ſacratiſsimæ &c. habita, colum. vltim. verſicul. & iſtam concluſionem. Sed tu ſuper hoc vide quæ dicam infrà in 11. limitatione.

7 ¶ Et ne interim putes id ſuperuacaneum eſſe, ſcire debes, regiones quaſdam adeo eſſe feraces, fœcundas, & vberes, vt bis fructus ſingulis annis ferant. Nam de India id aſſerit Martianus Capella libr. 6. & ante eum Plinius authoritate Poſsidonij lib. 6. c. 17. & Solinus, c. 65. In anno, inquit, India bis æſtatem habet, bis legit frugem, & ante hos omnes Diodorus Siculus libr. 3. Bibliotheces, vbi & idem quoq; dicit de inſula Hyperboreorum. Sed & de Italia Virgilius lib. ſecundo Georg.

Hic Ver aſsiduum, atque alienis menſibus æſtas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis vtilis arbos.

Cui in eo quod dicit bis grauidæ pecudes, adſtipulatur quod ipſe Diodorus Siculus lib.

1. ca.

1.ca.3. ſcribit, in Aegypto oues bis in anno parere, biſquelanam præbere. Idem autem Virgilius vt ad eam redeamus lib.4.eiuſdem illius operis.

Forſitan & pingues hortos quæ cura colendi
Ornaret, canerem: biferique roſaria Pæſti.

Quòd ſcilicet vno in anno bis illic naſcerentur roſæ, vt ſcribit Seruius. Varro autem libr. 1. de agricultura, c. 7. ſcribit vites apud mare Smyrnæ eſſe biferas, & in agro Conſentino malum biferam eſſe, id eſt, quæ bis anno fructus ferat. quod & ipſum ex eodem repetit Plinius libr. 16. cap. 2. Sed & Theophraſtus libr. de cauſis plantarum 11. cap. 13. & Columella libr. 5. cap. 10. tradunt ficus eſſe biferas. Et Plinius libr. 13. cap. 22. Apharcen & Adrachnen. Et libr. 15. cap. 22. nuces, & libr. 18. cap. 22. in quibuſdam locis Africæ, biferam vitem bis anno vindemiare. Quin ipſe illo libr. 16. cap. 27. ſuprà citato, tradit & ipſas vites alicubi triferas eſſe, & cupreſſos, & alias quoque arbores biferas. Strabo quoque libro decimoſeptimo ſcribit in Lydia nonnullos populos habere quaſdam terras biferas, & duas meſſes facere. Sed ſuper ea mirũ eſt, quod tradit Solinus c. quadrageſimoquinto in Aegypto ficum Aegyptiã

quam vocant vno anno ſepties fructum ſufficere quod & ante illum dixerat Plinius lib. 13. cap. 7.

8 ¶ Quæ res in memoriam reducit quod à Plutarcho proditũ eſt in vita Antonij, quòd cùm Antonius ipſe Aſiaticis ſecunda vectigalia imperaret, Hybreas qui ciuitatum cauſam ſuſceperat. Si potes inquit, Antoni, eodem anno bis vectigal exigere, illud etiam vt bis æſtatem habeamus, bíſque autumnum: id eſt, vt duas meſſes, duáſque vindemias ſingulis quibuſque annis habeamus. In hac autem fertilitatis mentione ſupra cætera omnia mirum eſt, quod tradit Pomponius Mela li. 3. quo c. de Hiſpaniæ & ſeptentrionis inſulis, ſcribit, in Erythia adeo fertiles agros, vt cùm ſata frumenta ſunt, ſubinde recidiuis ſeminibus ſegetem nouantibus, ſeptem minimùm, interim plures meſſes ferunt, ſed an id vno anno aut pluribus fiat, non aperit.

9 ¶ At illud, vt tandem à ſemita in viam redeamus, mihi omnino verum eſſe videtur, vt ſi id vſu eueniat, vt bis ager fructus in vno anno ferat ex natura ſoli, vel arboris, vt in illis locis, & arboribus, de quibus locuti ſumus

mus: & quis ex contractu fructus vnius anni percipere debeat, non dubitarem, quin & binos illos fructus habere deberet. At ſi id contingat, quoniam fructus alterius anni ſunt adeo præcoces, vt colligantur intra tempus prioris, certè haberet locum ea ſententia, vt non niſi priores fructus habere debeat, neque enim hi duo fructus vnius anni ſiue vnius æſtatis aut autumni ſunt.

10 ¶ Quartò in l. ſi ſocius pro filia, in prin. ff. pro ſoci. quem ſolus Raphael Fulgoſ. ponderat & reputat ſingularem ibi, in 5. no. ad hoc, vt ſi inter plures fratres pactum ſit, vt dos filiarum ſoluatur ex, bonis omnibus intelligitur, vt ſemel tantùm dotetur, niſi aliter expreſsim actum fuerit. ad quod & illum expendit Lucas Pen. in l. ſi quis Decurio, col. 2. verſicul. idem videmus. C. de Decurio. lib. 10. Petr. Anchar. conſil. 404. tria dubia in cauſa Vlrici. & Iaſon in d. l. in duobus, §. ſi ei qui, colum. 2. verſicul. tertiò facit, & in d. l. diuortio. §. quod in anno, colum. 2. verſicu. pro confirmatione, vbi dicit eum tex. no. & paucis notum. & præterea in l. inter ſtipulantem. §. ſacram, colum. ſeptima, verſicul. tu aduerte. ff. de verbor. obligat. & conſi. 36. in

cauſa

cauſa mota per nobiles,col.vlti.lib.3.vbi dicit eum tex. eſſe in id ſolénem. Circa quod vide quæ dicam infrà in 9.limitatio.num.4.ſed & ex hoc,& iterum nu.11. ſed hanc tamen principalem.

11 ¶ Quinto quod illius tex.in d.l.ſi ſocius,authoritate ſcribit Bal.in l.vl.col.2.verſ.ſed nũquid eo caſu, C.de dot. promiſsio.in 1.lectu. quòd ſtante ſtatuto, vt frater teneatur dotare ſororẽ,ſi eam ſemel dotauerit, & ea caſu fortuito dotem perdiderit, non tenebitur frater eam ampliùs dotare:quia ſtatutum intelligitur de vna ſiue prima dote tãtùm, Et id ſequitur & commendat Iaſon in d.l.in duobus,§. ſi ei qui,col.2.verſic. tertiodecimò facit, ff.de iureiuran.& in d.l.diuortio, §. quod in anno, col.2.ver.vbi ſuprà,ff. ſolu.matrimo.& Fely. in d.c.2.col.3.verſi. ſi ille qui eſt obligatus,de treug.& pac.& Catel.Cot.in memor. incip. executores,col.1.verſi.& poteſt confirmari.

12 ¶ Id quod tamen intelligendum eſt ſecundum declarationẽ Alexã. in l. ſi cùm dotem, §.1,col.2.verſi.iuxta hoc quæro, ff.ſolu.matrimo.vbi diſtinguit in hac ipſa ſpecie, an frater teneatur dotare ſororem ex diſpoſitione homi-

minis,an verò ex diſpoſitione legis,ſecũdum ea quę dicemus infrà in d.9.limitatio.vti etiã & in hoc caſu diſtinguit Soci. con.5.cuius caput eſt, ſupraſcriptus inſignis doctor, colũ.2. verſi.ad ſecundum, libro quarto.

13 ¶ Sexto alius text.in l.ſi duo,§.1.ff. de arbitr. vbi pœna ſemel commiſſa. ſoluitur compromiſſum: nec ampliùs peti poteſt,niſi aliud actum ſit. Sed quomodo id intelligatur,& an procedat in eo quod intereſt,vide glo.vl. Alberi.Bar.& Bald.ibi,& glo.vlt.in l.ſi ſic ſtipulatus ſim,& ibi Bar. colum.1.in 4.primis.oppoſit.Bal.& Imo.col.2. verſi.in eadem glo.in fine, & iterum verſicu.& conclude breuiter, Fran.Are.col.2.verſi. quorum dictis addo.ff. de verbor.obligatio.gl.in l.2.in verbo,repellere,verſic.item ſi ſemel pœna,& ibi Cy.col. penul.in 7.quæſtio.Bar.col.vl.verſicu.quæro quando præmiſſa, & Iaſon nu.140. C.de iure emphyteut. Specula.tit.de arbitr. & arbitrator,§.vlt.verſi.quòd ſi dictum ſit,& tit.de loca,§.nunc aliqua,in 38.quæſtio.& ibi Baldus in additio. Cy.in l.quicunque, col.vl.verſic. quinto quæro quid ſi quarta, C.de ſeruis fugiti.& Petr.Anchar.in c.ſi compromiſſarius, col.1.in 4.no.de electio.libro ſexto.

¶Septi-

14 ¶ Septimo quod admodum eſt his confine, quod a Maſuerio ſcriptore non contemnendo traditum eſt, in titu. de talliis, §. item quatuor, quòd id quod ſolet dici in noſtra Gallia, dominũ poſſe cogere vaſallũ, vt aliquid conferat pro dote ſuæ filiæ, intelligitur, vt ſemel tantũ ſiue pro vna vice cõferat pro vnaquaq; filia. Imò verò Guido Pape deciſio. Delphinat. 57. an vaſallus, in fi. aſſeueranter tradit, id intelligi pro prima tantùm filia, & primo ipſius matrimonio. arg. huius noſtri, §. hoc ſermone, & l. ſancimus, la. 1. C. de conſulib. li. 12. quod & ſequitur Chaſſ. in conſue. Burgund. ti. 1. §. 4. in princip. & alij quos tibi citauimus in tracta. noſtro Primigeniorum, quæſtio. 70. vbi videre poteris.

15 ¶ Octauo text. in l. ſi is qui Stichũ. ff. de procura. vbi ſi is qui Stichũ, vel Damam vtrum eorũ ipſe vellet ſtipulatus eſt, & ipſe aut procurator ipſius cuius factum ratum habuerit, alterum petiit, ſtipulatio conſumpta eſt, id eſt, alterum petere non poteſt, cuiuſquidem text. authoritate Bald. in c. in literis, verſi. ſi autem ſemel, extrà. de offi. deleg. dicit quòd conſumpta eſt gratia per vnum actum.

¶ Eſt-

16 ¶ Eſtque & alius text. in l. ſerui electione, in princi. ff. de legat. 1. vbi ſerui electione legata, ſemel duntaxat optare poſſumus. & ſimilis tex. in l. apud Aufidium. ff. de optio. lega. vbi ſi ita legatum ſit, veſtimenta quæ vellet, dein de antequam ea ſumeret, alia ſe velle dixiſſet, mutare volũtatem eum non poſſe, quia omne ius legati prima teſtatione conſumpſit, & ibi gloſ. adducit in eam rem alios text. vt ibi videre poteris.

17 ¶ Verùm quia ſunt & alij qui videntur probare contrariũ, vide quæ in id, an ſcilicet qui ſemel elegit vtiliter vel inutiliter poſsit variare & iterum eligere, ſiue in eo caſu in quo d. l. loquitur, ſiue in aliis, tradunt gl. & Alberic. in l. non indebitum, de condit. indeb. glo. vl. in c. gratia, & ibi Io. And. ſuper ea glo. vlt. de reſcrip. & glo. in. c. ſi compromiſſarius, §. ſi vir, & ibi Io. And. circa medium, verſic. in gloſ. approbantur, & Petr. Anchar. columna ſecunda, verſic. vltimo quia tex. & Domi. de electio. lib. v. Bart. Baldus latè Alberic. in d. l. ſerui electione. ff. de lega. 1. Bal. & Alberic. in l. qui per ſalutem. ff. de iureiur. & alios plurimos, quos paſsim tibi citabo in limitationibus.

¶ No-

¶Nono huc pertinet tex.in l.fideicomiſſa. §.ſi quis alicui decem, ff.de lega.3.& alius ſimilis in.l.1. §. ſi cui ita ſit legatum,ff.vt lega. nomi.caue. vbi ſi ita legatum eſt,vt ſi legatarius perderet quod ei in teſtamento relictum eſt, hæres rurſus id præſtet, non intelligitur, vt quoties perdiderit, toties id reſtituere teneatur,ſed tantùm ſi poſt præſtationem legati,ſemel legatarius perdiderit, nō etiā ſi poſtea rurſum perdiderit; & ita tantùm de prima amiſsione intelligatur.

19 ¶Decimo his adſtipulatur tex.in l.ſi is à quo, §.ſi ſemel, qui eſt vl.ff.vt in poſſeſ.lega.vbi ſi ſemel ſatiſdatum fuerit, non eſt neceſſe rurſus caueri: etiam ſi fortè dicatur egenos fideiuſſores eſſe datos,eum enim facilitati ſuę ferre debere,qui fideiuſſores minùs idoneos accepit: neque enim oportere per ſingula momēta onerari eum, à quo ſatis petitur,tanquā ſcilicet per primā ſatiſdationem ſatisfactum ſit obligationi ſatiſdādi, eáque obligatio prima illa ſatiſdatione conſumatur. Sed quod non omittendū eſt,confeſtim in l.ſeq.ita ſcribitur, planè ſi noua cauſa allegatur, veluti quod fideiuſſor deceſsit,aut etiam rem omnē familiarem inopinatæ fortunæ impetu amiſerit,

ſerit,æquum eſſe prҿſtari cautionem,Cui cõſentit tex.in l.1.§.quod ait prætor, ff.quor.lega.Sed hæc exceptio pertinet ad.6.limitationẽ, vbi & nos hunc tex.ex Roma.citabimus.

20 ¶ Vndecimo eiuſdem notæ eſt text.in l.vl.§.ſi qua idonea,ff.de bon.author.iudic.poſsidẽ. Si qua, inquit,idonea cauſa interuenerit,vtrũ ſemel an etiam ſæpius recognitio & diſpunctio concedenda ſit creditoribus, videamus & ait Labeo,ampliùs quàm ſemel non eſſe cõcedendum. Si quis tamen iurauerit non calumniæ cauſa ſe poſtulare, neque habere quæ diſpũxerit, iterum ei faciendam poteſtatem, nec ampliùs quàm bis,& ibi glo.pro cõcord. affert d.§. ſi quis alicui decẽ, de quo diximus in 2.ab hinc verſic.Et pro contrario quoque adducit.veluti,§.1.ff.de eden.de quo dicemus infrà in 9.limitatio.

21 ¶ Duodecimo accedit text.in l.eum qui calendis,ff.de verbor.obligatio.vbi eum qui calendis Ianuariis ſtipulatur, ſi nõ adiiciat quibus,de primis intelligendum eſt,tanquam id actùm fuiſſe videatur,& ibi glo.pro concord. allegat.hunc noſtrum,§.tanquam ſcilicet ille text.ad hanc noſtram regulam pertineat,cu-

ius

ius principale fundamẽtum ab omnibus ſu-
mitur ex d.noſtro §.Ex illo autem tex. ſumit
Bal.quòd ſi Papa concedat prebendam in ta-
li eccleſia vacaturam,non appoſito tempore,
intelligitur de proxima vacatura,& vide quę
dicam infrà in limitatione.

22 ¶ Tertiodecimo huc ſpectat tex.in l.inter il-
lam,§.1.ff.de verbor.ſigni. vbi illud,facito in
diebus, intelligitur de biduo proximo,& ita
de duobus primis diebus:nam cùm pluraliter
proferantur, nõ de vno tantùm poteſt intel-
ligi, ſed neceſſe eſt duos ſaltem accipi, l.vbi
numerus.ff.de teſti.&.c.pluralis,de regu.iur.
lib.6.cum aliis iuribus concor.;à me collectis
in l.ſi vnquã,in verbo, ſuſceperit liberos,nu-
mero,226.incip. ſed de his.C.de reuo.donat.
Igitur cùm de duobus diebus in illis verbis
intelligatur, ſequitur vt ex noſtra regula de
duobus primis diebus intelligi debeat. Et i-
dem ſi de annis ſimpliciter loquamur, vt ſci-
licet de primo biẽnio,ſiue de primis duobus
annis intelligere debeamus, l. libertíſque, §.
vlt.ff.de teſta.manu.empti.

23 ¶ Quartodecimo adſtipulatur alius tex.in l.
ſi quis iuſiurandum, C.de reb.credit.quo in-
ni-

nixus Bald.in authen.habita,col.7.verſi.primo dubitatur ſi ſcholaris, in fine huius quæſtionis,C. ne filius pro patre, ſcribit quòd in caſibus in quibus permittitur variatio, intelligitur tantùm de prima,ita ſcilicet vt non liceat iterum variare. Et id ſequitur Iaſon in l. prætor,§.ſi aliquando,col.3.verſi.tertio no.ff. de oper.no.nunciatio.& in l.quicquid,col.4. verſi.item pro iſta glo.ff.de verbo.obligatio. & in l.edita,col.4.verſi.& attende diligenter C.de eden.

24 ¶Ex eóque dicit ipſe Baldus vbi ſuprà, in ea quæſtio.quam facit glo.ibi, in verbo,optime, an ſi ſcholaſticus ſemel elegerit vnũ ex iudicibus ibi declaratis,poterit poſtea variare,quod poſſe ea gl. affirmat vſq; ad litis cõteſtationẽ, per l.ſi conuenerit,ff.de iuriſd.omn.iudic.iuncta l.ſi cùm dotem,§.eo autem tempore,ff.ſolu.matrimo.Nicol.autem Mathe. & alij plerique negãt,arg.l.1.in fin. C.de aſſert.tollen. Et hanc partem tenet ipſe Bald.ſubiungens id quod ſuprà diximus,quòd ſi permitteretur illi variare,nõ niſi ſemel permitteretur.Et ſequitur Iaſon in d.l. quicquid, atque etiam in d.l.edita, quibus locis ſuprà citauimus.

25 ¶ Et ex hoc ſingulariter conſuluit Io.Cald. con.21.cuius initium eſt, an laicus poſsit,titu. de iure patro.quòd licèt patronus laicus poſſit variare,intelligitur tamen,vt ſemel id poſſit facere,& nõ pluries,vt dicit iſtud clarè innuere iura de hoc loquentia,& alia quædam allegat. Et illũ ſequitur Phili. Deć.con.609. quæritur ex duobus præſentatis, col.2.verſic. 2.hoc probatur,vbi ex hoc dicit, variationem permiſſam de primo actu tantùm intelligi,eſt tamen ibi error in nu.con.Calder.

26 ¶ Quindecimo,quod authoritate illi⁹ tex. in d.l.ſi quis iuſiurandũ,voluit Bar.nõ admodũ diſsimile,in l.poſt legatũ,in prin.col.vlt.ff.de his qui. vt indig.ꝙ quis non poteſt niſi ſemel ſuam poſitionem vel negationem reuocare, & idem dicitur voluiſſe ipſe Bar.in l.vlt.ff.de præt. ſtipulat. vbi tamen non id dicit, ſed illud,quòd ſi promitto ſtare ſimplici tuo dicto, vel iuramento , poſſum id reuocare antequàm tu declaraueris,per d.l.ſi quis iuſiurandum.Sed & id expreſſe voluit per eam ipſam l. Baldus in l.1.colum.vlt.verſicu. quartus eſt ſi quis, C. de furt.vbi ex eo dicit generaliùs, quòd ſi quis reuocauit aliquem actum vel rationem, nõ poteſt poſtea eam reuocationem reuo-

reuocare.

27 ¶ Sextodecimo,vt relinquamus tex.iuris ciuilis,& aliquid depromamus ex text.iuris canonici,huc ſpectat tex.in c.ſi clericus,in prin. de pręben.lib.6.vbi ſi ſimpliciter mandatum fuerit à ſummo pontifice alium prouideri de beneficio vacaturo,intelligitur de primo, ita vt ſi is pro quo mandatum fuerat,negligens fuerit in primo beneficio petendo,conſumpta extinctáq; ſit ea gratia,ita enim ex eo tex. no.Domi.in 2.no. & Philip.Franc. poſt prin. verſic.in text.ibi aliam,vbi pro concord. adducit hunc noſtrum §. hoc ſermone.Sed aduerte quia ille text. in d. c. ſi clericus,expreſsè loquitur, cùm mãdatum eſt prouideri de beneficio proximè vacaturo,non ſimpliciter de vacaturo,ita vt nihil ad noſtrum §. pertinere videatur,cùm expreſſum ſit de primo:verùm omnes vbique eum tex.intelligũt,vti Domi. & Fran.faciunt.

28 ¶ Decimo ſeptimo accedit tex. in c.ordinarij, ante fi. ibi, vel ſi ea quæ ſic obtinet,& ibi gloſ.in verbo,ea quæ, de offic. ordinar.lib.6. ex quo non obſcurè colligitur, quòd diſpenſatio ad duo beneficia intelligitur de duobus primis tantùm,ſed eſt expreſsior tex.in c.non

poteſt,verſic.illud autem,de prebendis, eod. libro,vbi & Ioan.Mona.poſt princip.& Archid.columna ſecunda,in verbo,primis,id cõfirmát per noſtrũ hunc §. hoc ſermone, quoniam,inquiunt, duobus primis obtentis impleta eſt gratia,per eundem ipſum §. hoc ſermone.cuius etiam §.authoritate,idem voluit Inno.in c.dudum, le.2.colum.pe.& ibi quoque Hoſtien.Compoſtel.Bal.col.quoque pe. ver.dicit Inno.& alij, extrà,de electio. Quod tamen intellige ſecundum eá quæ dicam inferius in 11.limitatio.

29 ¶Decimo octauo in d.c.non põteſt,per eum tex.tradit Archidiac.ibi, vt à nonnullis citatur,licèt in meo codice non inuenerim,quòd ſi papa diſpenſauerit cum illegitimo, vt poſſit obtinere beneficiũ, intelligitur de primo tantùm:ita vt ſi primum dimiſerit,non poterit aliud vi illius diſpenſationis obtinere, veluti ea gratia ſiue diſpẽſatio per adeptionem primi ſortita ſit ſuum effectũ, & ita dicit fuiſſe declaratum.

30 ¶Sed & hoc ipſum haud dubiè voluit idem Archidiaco. in c.1.ad fi. de fil. presbyter. vbi id dicit pronunciaſſe Bonifacium Papam ,& id ſe-

id ſequũtur D.a Rota,qui & eam opi.dicunt receptam eſſe in curia,deciſ.339. incip.ſi legitimus,in 1.dubio,in nouis, & Lucas pen.in l. ſi quis decurio,col.2.verſicu.vnde ſecundum quoſdam,C.de decur. lib.10. & non obſcurè Bald.in c.innotuit,col.1. verſi.quæro diſpenſatum eſt,de electio.vbi & ad hoc allegat hũc noſtrum §.hoc ſermone,& alia ex iuribus ſuprà citatis,& Philip.Franc.in d.c.non poteſt, col.vl.de preben.li.6,&Philip.Dec.con 169. circa primum videbatur, col.1.& conſil.152. cùm reuerendiſsimus,col.2.nu.4.

31 ¶ Contrarium tamen tenuerunt Io. Mona. & Io.And. in d.illo c.1.ille column.2.in verbo,obtinere,hìc in fin.de fil.presbyter. & idẽ Ioan. And.in d.c.nõ poteſt,in verbo, primis, de prebendis libro ſexto.Nam ſi illud verum eſſet,vt dicit Io.And. in poſteriore loco, non tantùm hoc caſu procederet, ſed & aliàs ſemper, & in quocunque alio inhabili,& in quacunque irregularitate ex culpa, vel ſine culpa, quod ſatis durum eſſet. Item ſi primũ beneficium diſpenſatum pereat chaſmate, aut alio modo,nõne ſumma eſſet iniuria, vt non poſsit habere ſecundum?& alia multa ſubdit ad huius opinionis defenſionem : nec credit

ipſe Ioan. And. Bonifacium id pronunciaſſe, quia ſi id feciſſet, id ſciuiſſet Ioan. Mon. qui erat cardinalis, & cum illo vixerat. Et idem voluit Pet. Anch. in d.c. non poteſt, columna prima, verſic. tertio nò. & ibi quoque Domi. in §.1. columna ſecunda, verſic. quòd ſi Papa diſpenſat, & Philip. Franc. col. vl. ſuper glo. in verbo, in primis, de preben. lib. ſexto, & idem Ancha. con. 404. tria dubia, col. 3. verſi. ſecundum dubium.

32 ¶ Nec obſtat (inquit Ancha.) d.c. nõ poteſt, & alia ſimilia, nam aliud eſt diſpenſare ſuper inhabilitate perſonæ, quæ eſt ſpecies huius quæſtionis: aliud ſuper beneficiorum pluralitate, de qua loquitur d.c. non poteſt, & ſimilia. Hæc enim perſonam reſpicit, & ideo eſt perſonalis, ideóque cum perſona durat, ſicut priuilegium perſonale, c. priuilegium, de regulis iuris, libro 6. nec dimiſsio primi beneficij reddit eum inhabilem, nec reducit ad ſtatum primum inhabilitatis, quia remiſsio ſemel facta tolli nõ debet, c. ſi is qui, 23. q. 2. nec ſpes melioris conditionis debet adimi, l. imperialis, in prin. C. de nup. Et bene facit quod no. ipſe Io. And. poſt Inno. in c. vl. col. 1. in verbo, examinari, de tranſlat. prælator. Diſpenſatio

ſatio verò pluralitatis,vt ſubiungit ipſe Petr. Ancha.nõ cõcernit principaliter perſonam, imò ipſam aliàs habilẽ præſupponit:ſed concernit numerum beneficiorũ, quod iuribus odioſum eſt,& ambitioſum,c.quia nonnulli, ext.de cler. non reſid.&.c.quia in tantum,de præben.lib. ſexto,cum ſi. non mirum ergo ſi numerus duorum beneficiorum de primis duobus intelligitur, & ex cauſa reſtringitur ad illa duo prima,ſicut nomen hæredis quod ex ſui natura protenditur non ſolùm ad primum,ſed alios vlteriores,l. hæredis,ff.de ver bo.ſigni. tamen ex cauſa reſtringitur ad primum,videlicet in diſpoſitione non tranſmiſſibili ad hæredes, vti eſt vſufructus,l.antiquitas,C.de vſufruct.& dicemus poſtea.

33 ¶ Nec item obſtat, vt & ſubdit Petr.Anch. d.c.1.de fili. presbyt. quia fuit diſpenſatio ſuper vno beneficio cum perſona inhabili,licèt enim nõ poſsit habere niſi vnicũ, vt ibi dicit, tamẽ eo dimiſſo ſucceſsiuè vnũ poſt alterum poterit habere &ſic plura,vt ibi no.Immo.nã ſemper iura conſiderant in diſpoſitione cauſam proximam & non remotam, vt no.in c. de cætero, de homicid. & l. ſi mulier, ff.rer. amot.& l.rogaſti,ff.ſi cert.peta.vbi diſpoſitio

iudicatur ex cauſa proxima non remota,ſicut in hoc caſu cùm Papa diſpenſat cum inhabili ſuper beneficiis obtinẽdis,perſona venit principaliter in diſpoſitione, in qua vnum venit beneficiũ, ſed perſona habilitatur ad ipſum. At cùm diſpenſatur vt poſsit obtinere duo vel tria beneficia, hæc diſpenſatio concernit principaliter beneficia,nõ perſonã.quod hinc patet, quia ſi iſte eſſet aliàs inhabilis propter crimen & irregularitatem, non poſſet vi diſpenſationis huiuſmodi beneficia conſequi, quia Papa diſpenſat ſuper impedimento pluralitatis,& non inhabilitatis. Ergo ſubmoto vno, alterum remanet, l.ſi nõ lex,ff.de hęred. inſti. Et facit quod no.Specu.in ti. de legato, §.nunc oſtendendum,verſi.18.quòd cùm diſpenſatur cum inhabili,debet de hoc fieri expreſſa mentio, nec ſufficit generalis,maximè quia debet fieri cum cauſæ cognitione: aliàs potiùs diceretur factum temerariũ, quod agitur contra iura,quàm diſpenſatio etiam facta à ſciente & diſpenſare valẽte,vt idem no. titu.de diſpenſatione,§.qualiter autem,verſi. debet autem,& verſi. dicunt autem quidam, & verſi.nunquid ergo. Hæc Petr. Ane.

34 ¶ Lapus autem,& poſt eum ipſe Petr.Anch.

ipſe Domi. & Philipp. Fran.in d.c.1. de filiis presby.hanc rem latiùs tractarunt. Nam aut Papa illegitimum legitimat: aut cum illegiti mo diſpenſat, vt ipſi loquũtur. primo caſu poterit habere aliud beneficium poſt primum, ſecundo caſu non poterit: nam in primo illo caſu vertitur fauor, ideo ampliãdus, c.cùm di lectos, de donat. in ſecundo odiũ, ideo reſtringendum, vt in d.c.1. de fili. presbyt. &.c.odia de regul.iur.lib. 6. Et facit (inquiunt) quod no.Io. And.in c.per venerabilem, ſuper gloſ. 2.qui filij ſunt legit. vbi oſtendit legitimationem plus habere viriũ, quàm diſpẽſationem.

35 ¶ Sed & in diſpenſatione (vt ſubdunt) poſſet etiam diſtingui, quia aut cũ illegitimo generaliter, diſpenſatur, vt promoueri poſsit ad beneficium eccleſiaſticum, aut ſpecialiter: ſi generaliter, aut beneficium conſequitur cum effectu, aut non: & primo caſu non poterit dimiſſo primo aliud conſequi, & ita obtineat Archidiac. illa opinio, & facit, c. nos conſuetudinem, 12. diſtinctio. &. c. ſi quis à pſeudo-epiſcopis, 1.q.1. & .c. vl. & ibi gloſ. 1.33.q.2. Secundo caſu, aut fuit in culpa, quia recepit iniuſtè primum beneficium: vel etiam iuſtè, ſed ſponte vel diſsimulãter illud pretermiſit, for-

tè

tè vberius aliud expectans, & tunc quoque non poterit ſecundum conſequi, c. eum qui. de præbend.&.c. damnũ, de regu.iur. Aut nõ fuit in culpa. & tunc poterit ſecundum conſequi, quia diſpenſatio debet intelligi cum effectu, c. relatum, de cleric. non reſid. & c. in his, de verbor. ſignifica. & §. hæc autem verba, de pœniten. di.1. & facit quod no. Io. Andre. in c. in literis, ex. de offic. deleg. & in c. cùm in multis, in glo. de reſcript. libr. 6. & ſecundùm id intelligẽda eſt opinio Io. And. in d.c.1. de fil. presbyter.

36 ¶ Si autem, vt & illi inquiunt, diſpenſatum fuerit ſpecialiter de obtinendo certo aliquo beneficio, tunc non poterit aliud obtinere. Neque enim diſpenſatiò de re aliqua certa & expreſſa ad aliam trahi poteſt. c. cùm olim abbas, ex. de offic. deleg. & c. ſuſceptum, de reſcript. lib. 6. & c. quamuis, le. 1. & c. cui de non ſacerdotali, de præbend. eod. lib. 6. Nam & hinc diſpenſatio ſuper vno matrimonio non trahitur ad aliud, c. vlt. 33. q. 2. & c. ſi autem, & ibi glo. vltim. 36. q. 2. Et id quoque in diſpenſatione certi beneficij, vt ad id aliud non trahitur, voluit Io. And. in d.c. non poteſt, & ibi Philip. Franc. de præben. libr. 6. &
Paul,

Paul. Eleaz. in d.c.1.de fil. presbiter.lib.6.

37 ¶ Adiiciunt Lap. Pet. Anch. Domi,& Philip. Franc.in eo ipſo c.1.de fil. presbiter. libr. 6. quòd ſi cum aliquo diſpenſatum fuerit ſuper primo beneficio vacaturo, ſi illud beneficium alteri deberetur, ipſe diſpenſatus obtinebit aliud beneficium, quod poſt illud proximè vacabit alteri non debitum, & ita erit veluti ſibi primum, c. cùm in eccleſia, de præbend. libr. 6. & ita intelligendum eſt. d. c.1.de fil. presbiter.

38 ¶ Addunt item & aliud Io. And.& poſt eum Philip. Franc. in d. c. non poteſt, quòd ſi tenor diſpenſationis huiuſmodi ſit, vt poſsit ad ordines & beneficia promoueri; tunc propter hoc plurale (beneficia) non haberet locum opinio Archi. quia ſucceſsiuè poterit habere plura beneficia, non obſtante, d. c.1. de fil. presbyter. quod loquitur de beneficio in ſingulari.Subiungit tamen ipſe Philip.Fran. quòd talis diſpenſatio intelligeretur de duobus primis beneficiis, per rationem d. c. non poteſt, cui adſtipulatur c. ſi is cui,eo.titu.non autem quòd ſucceſsiuè dimiſsis duobus primis poſsit alia duo habere, quia repugnaret tex,

tex. in ipſo.c.non poteſt.

39 ¶ Decimo nono, quia ille tex. in d. c. ordinarij, de offic. ordinar. libr. 6. & in d.c.non poteſt, de præbend. libr. 6. loquuntur in diſpenſatione, quæ ſua natura multùm odioſa eſt, & propterea reſtringenda, c. odia, de regu. iur.eod.libr. 6. ideóque ne illud quod ex illis diximus, videatur ſolùm in ea re procedere, accedat ſuperioribus text. minimè loquens in diſpenſatione, in c. mandato,& iterum in c. ſi clericus, eod. ti. de prebend. lib. 6.vbi ſi papa ſimpliciter mandat alicui prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo, & non de alijs, & hoc ita no. Domi. & Philip. Franc. in d. c. ſi clericus,in prin.ille, in 3. no. hic in 2.Quod hinc fit, vt illi ſubdunt, quia diſpoſitio ſimpliciter emanans,intelligitur de primo actu,& allegat Fran.hunc §. hoc ſermone.

40 ¶ Vigeſimo quod voluit gloſ. relata ad tex. in l. quicquid aſtringendæ, in princ. in glo. magna, in verbo, ſecundum promiſſorem, ad medium, ff.de verbo.obligat.quòd declaratio ſiue interpretatio alicuius obſcuri vel ambigui non poteſt fieri niſi ſemel: tanquam ſci-

ſcilicet permiſsio declarationis intelligatur de primo tantùm, & id no. & dicit ſingulariſsimum Bart. ibi, colum.2. verſicul.ſed pone quòd ſemel, & eam quoque ibi ſequuntur Angel. qui dicit ſingul.colum.2.verſicu. ſecundo modo legitur, & Rapha. Co. Imo. circa medium, ibi, item no. quòd poſtquam, & iterum colum.2.verſicu. in ea glo. ſed hîc, Paul. Ca. colum.6. qui & illam dicit ſingul. & ad hoc dicit ſemper allegari, Alexan. qui dicit perpetuò notandum, colum.3.verſic. ex qua habes, Franc. Are. qui & illam dicit ſingul.colum.2. verſicul.in glo.poſtea, & Iaſon colum. 3. verſicul. in ea glo. ibi & iterum velit. & prætere a Bart.in l.inter ſtipulantem, §. 1. in fin. & ibi etiam Angel.qui dicit ſingul. colum. vltim.verſicul.cùm igitur per hæc ſigna, & Imo.colum.2.verſic. item adde quod voluntas, ff.de verbor. obligatio. & Bald. in l. de die, in princip. columnn. vltim.ff.qui ſatiſd. cogant. & in l. ſi quis intentione ambigua, colum.2.verſicu.item quæro vtrùm iſta interpretatio ſemel facta, vbi dicit ſing. eam glo. & ibi quoque Angel. qui & eam dicit ſingular. & ipſe Bald. in l. vltim. colum. 2. verſi.ſed hîc quæro, ibi, notabile eſt, C.de codicil. vbi ex hoc dicit libello ſemel declarato

non

non eſſe locum pœnitentiæ, idque probari ex eo tex. & ibi ſequitur Alexan. colum.1.in fi.& Iaſon colum.3. verſic.ſecundò ex eodem verbo, C. de codicil.& idem Bald.in c.1.col. penult. verſicul. ſed nunquid ſemel, de conſtit. vbi dicit eam glo. no. & ſingul. & ex eo dicit, quòd rei declaratæ, nihil adiici poteſt, nec detrahi,& in c.vltim.colum. vltim.verſi. idem dicimus, de tranſlat. epiſcop. vbi dicit ſingula.ad hoc,vt primæ interpretationi ſtandum ſit, non cæteris, & in c. dilecti, colum. vltim.verſicu.nam qui declarat,de iudic. vbi item dicit ſingul. in id, vt qui declarat, pœnitere non poſsit. & rurſum idem Baldus in c.in præſentia, colum.4. verſicu.ſed hîc quærit gloſ. de probat. vbi & illam dicit ad hoc ſingul.vt interpretanti non ſit licitum pœnitere, & in c.fraternitatis,colum.1. verſic. pone in cauſa prima, de teſtib. vbi etiam dicit ſingul. ad, id vt qui ſemel declarauerit, non poſsit ſe corrigere. Pet. Ancha. in c. ſi compromiſſarius, colum.2.verſicul. vltimò quia tex. dicit de electio. libr. 6. vbi eam glo. dicit no. & ibi quoque Domi. in §.ſi verò, poſt medium, verſicul. & per prædicta,vbi dicit ſingul.& Mat.Matheſilla. no.172. no. quòd vbicunque, & Franciſcus Curtius ſenior

conſil. 27. magnificus vir dominus, in 4. dubio, colum. eiuſdem dubij. 3. verſic. ſic de directo, vbi & illam dicit ſingul. & Iaſon in l. ex pluribus, poſt medium, ff. de verb. obligat. & in l. edita, colum. 4. verſicu. ſic in ſimili, C. de eden. Lanfran. in repet. c. quoniam contra falſam, in verbo interlocutiones, colum. 6. de Probat. Anto. Corſet. in ſuis ſingu. in verbo, ſententia interlocutoria.

35 ¶ Contrarium tamen tenuit Matth. Matheſilla. ſibi contrarius in eodem opere, no. 198. eodémque penult. incip. nota quòd facultas, per tex. quem dicit è diametro eſſe contrarium ei ſententiæ, in d. l. qui ex pluribus, & ibi glo. vltim. Et licèt Bart. ibi dicat, quòd loquitur in electione, in qua variare licet, non in declaratione, id tamen vt dicit Matheus, non videtur eſſe verum, quia ibi ſtipulatus fuit fundum Seianum, & promittens habebat plures fundos huius nominis: & ſic partes ibi ſenſerunt de certo fundo, ſed de quo incertum erat: & ſic ibi propriè opus erat declaratione, & tamen glo. ibi vult, quòd ſæpius poſsit variare. Verùm Iaſon in dicta l. qui ex pluribus, poſt multos alios oſtendit ibi locum eſſe electioni, & non de-

declarationi, vt ibi videre poteris. Ex quibus intelligis, ex multorum ſententia, aliud eſſe in electione quàm in declaratione, vti etiam videre poteris apud Imo. in d.l. quicquid, de verb. obligat. de quo vide quos nos citauimus ſuprà num. 17. verum quia ſunt.

37 ¶ At ſuperiori ſententiæ adſtipulatur, quod Bald. ſcribit in l. hac lege, quæ eſt 2. colum. 2. verſic. ſed nunquid ſi ſemel, C. de ſentent. ex breuicu. recitand. quòd ſi ſemel iudex interpretatus fuerit ſuam ſententiam, non poterit iterum interpretari: quia interpretatio non poteſt fieri niſi ſemel, per no. in d.l. quicquid aſtringendæ, de verb. obligat. quod ipſum voluit Barto. in d.l. inter ſtipulantem, §. 1. in fi. ff. eo. tit. Angel. qui etiam dicit ſingul. in l. quod iuſsit, poſt medium, ibi, item interlocutoria, & ibi quoque Rapha. Co. & Imo. qui tamen nutat, colum. 2. verſicul. item fallit ſecundum, & Alex. colum. 4. verſicu. ſecundò fallit in interlocutoria, ff. de re iudi. ipſe Imo. in l. ab executore, in prin. colum. 4. verſi. poteſt quæri iuxta prædicta, ff. de appellat.

38 ¶ Et in hac quoque ſententia fuerunt Alex. & Iaſon. in d.l. quicquid aſtringendæ, vbi ſuprà,

prà,id tamen intelligẽtes poſt Angel.& Co. ibi,in ſententia diffinitiua,ſecus in interlocutoria,quam poteſt iudex nõ ſemel,ſed ſæpius, & vt loquitur Angel. millies reuocare:ideóque etiã ſępius declarare,vti etiam dicit Imo. in d.l.quod iuſsit,col.2.verſi.item fallit,& ibi quoque Alex.vbi ſuprà, vbi tamẽ id optimè declarat,vt videbis apud eum,& Corſet.in d. ſingul.ſententia interlocutoria.

44 ¶ Sed & id poſtremum,vt ſcilicet iudex poſſit ſæpius eam ſententiam reuocare,nonnulli intelligunt,vt bis tantùm poſsit reuocare, & non vlteriùs.Et ea fuit ſentẽtia Bar.poſt Dy. in d.l.quod iuſsit,col.3.verſi. quæro an iudex poſsit pluries,& aliorũ ibi, & Cano.in c.cum ceſſante,de appellation.Salicet.poſt Dy. in l. poſt ſententiam,col.vl.verſicu.quintò quæro quoties,C.de ſenten.Anto.in c.fraternitatis, col.pen. ver.quinto quæro,extrà,de frigid.& malefic.poſt glo.ibi in verbo,fornicatio,in fi.

45 ¶ At ſunt qui è diametro tenẽt contrarium, videlicet non poſſe iudicem, niſi ſemel ſuam ſententiam reuocare, & in his Petr.Bezu.in d.l.quod iuſsit,vbi id dicit ſeruari in practica, & hoc de iure poſſe ſuſtineri dicit Iaſon ibi,

col.antepe.verſic. tertia fuit opinio,quamuis (inquit) communiter teneatur contrarium.

46 ¶ Quinetiam illud quod ſupra diximus, interpretationem ſiue declarationem non niſi ſemel fieri poſſe, intelligunt Angel.& Alex. in d.l.quicquid aſtringendæ, procedere, niſi quando deſtructio voluntatis ad interpretantem ſpectaret, Verbi gratia, in teſtatore cuius voluntas ambulatoria eſt vſque ad mortem, l.quod per manus, ff.de iure codicillor.& l. quòd ſi iterum,ff. de adimend. lega. nam interpretabitur teſtator quoties voluerit,l.hæredes palam,§.ſed & ſi notam,ff.de teſtam.& nos quoq; iterum dicemus infrà in 32.limita.

47 ¶ Vigeſimo primo quod ſcripſit gloſa in d.l. duobus,§. ſi ei qui,in verbo, exhibuerit,ff.de iureiuran.quòd ſi quis promiſerit præſentare quempiam accuſatum, intelligitur de prima præſentatione tãtùm,ita vt ſi ſemel eum præſentauerit,liberetur. quam gl. ibi ponderant Bened. Plumb. & Paul. Ca. qui eum §.legit cum §.quòd ſi reus,col.vl. ver. vltimo eſt hìc vna,& Alex.in fi.& Iaſon,col.1.ver.ſuper hac prima parte. Et hoc quoq; voluit Io. And.in addit.Speculat.ti.de accuſatio.in 3.parte §.vl. ver-

verſi.ſed quid ſi fideiuſſor. Paul. Ca.in l.2.§. in fideiuſſoré,qui eſt vlt.ff. qui ſatiſda.cogan. Alex.in addit.Bar.in l.græcè,§.1.ff.de fideiuſſor.vbi dicit eam gloſam eſſe menti tenendã. & in id citat hunc noſtrum §. & con.16. breuiter in caſu promiſſo, columna 1.numero 5. libro quarto.

48 ¶ Licèt contrarium tenuerit Roma.in d.§.ſi ei qui, ſtatim poſt princip. & in l.ſi finita, in prin.col.1.nume.4. ff.de dam.infect.& in d.l. 2.§.vl.colum.2.verſi.ſecundo pono,ff.qui ſatiſd.cog. & in prioribus quidẽ locis per text. in l.ſi ſeruus hæreditarius, ff. de diuer.& tẽp. præſcriptio. per quem probatur hanc promiſſionem tum demum lata ſententia, aut finita inſtãtia perimi,& in iiſdem quoque locis, atque etiam in poſtremo, alias multas rationes addit,quæ tu videre poteris. Et ante hũc Lucas pen.latè in l.ſi quis decurio,col.2.verſicu. accuſans quidam, C.de decurio. libro 10.per tex.quem dicit expreſſum in l.ſi ita ſtipulatus à Seio, ff. de fideiuſſ. & l.nouiſsima, ff.iudic. ſol.& multa alia iura, que ibi videre poteris. Sed id tamen quomodo ſit intelligẽdum, vide Paul.Ca.in d.§.in fideiuſſoré, & omnino Iaſon.in d.§.ſi ei qui,col.pe.ver.ex prædictis.

49 ¶ Quid autem ſi quis promiſit præſentare toties quoties, vel ad voluntatem eius cui promittitur, an erit in infinitum obligatus, quod plerique contẽdunt: an bis tantùm, quod nõnulli volunt. vide Bar. in l. ſi quis reum, col. 1. verſi. circa hanc legem, & Angel. in l. 2. verſi. item adde aliã, ff. de cuſto. reo. & omnino in d. l. ſi finita, in prin. circa medium, & ibi Imo. col. 1. ver. & per hoc ipſe infert, & Roma. etiã in princ. col. 1. & Alexan. latè, col. 1. & 2. ff. de dam. infec. & eũdem Angel. in l. oratione, ff. de feriis, in quibuſdam lect, Lucam Pen. in d. l. ſi quis decurio, col. 4. verſ. itẽ clarè videtur, C. de decurio. libro 10. & Matth. Afflic. deci. Neapo. 46. dicit regia pragmatica. & quæ dicam infrà in 26. limitati. Et in perempta inſtantia teneatur, vide eundem Angel. in d. l. græcè, §. & poſt litem, ff. de fideiuſſor.

50 ¶ Vigeſimo ſecundo quod voluit alia gl. iuris canonici in c. cauſam, in verbo, recipi, quæ eſt vl. extrà, de elec. quòd ſi moniales cõtulerint electionem ſuæ abbatiſſæ in epiſcopum, qui ſemel de vna prouiderit, non poterit ampliùs aliam dare, conſumptáque eſt ipſius facultas: ſiue bene & vtiliter, ſiue male & inutiliter prouiderit, per multa iura, que ibi allegat.

&

& eam ſequuntur. Hoſti. ibi col.2.ver.quid ſi elegit malam, Cardi. Flor. col.2.verſic.quæro ſi iſte epiſcopus, Petr. Ancha. ante fi.ibi, quærit gl.fi. Anto.etiam ante fi. & Imo.ſuper eadem illa gloſa vlt. & Panor.columna.vlt. ſuper eadem quoque gloſa. Et id vt plerique omnes dicunt, approbatum eſt per c.ſi compromiſſarius, eodem tit.libr. 6.trahúntque in id, quod poſtea dicemus in 1. limitati.numero 39.incip.declara quarto, & multis ſeq.quia ſcilicet hic compromiſſarius nõ ſuo iure innititur, ſed alieno.

51 ¶ Vigeſimo tertio quòd voluit glo.in c.gratia, in verbo, eligas, quæ eſt vl. de reſcript.lib. 6.quòd in caſu illius c.in fi. ſi quis ſemel vnũ beneficium elegerit, conſumpta eſt electio, nec poterit eligere aliud, per c.vl.eo,ti.& c.1. de poſtula.& idem voluit Archidia.in eo.ipſo.c.gratia, col.2.ver.ſed quid ſi elegit vnum, per multa alia iura ibi allegata, de quo etiam vide Io.And.ibi, col.2.in glo.vlt.& Pet. Ancha.col.2.verſic.quæritur vnum, iſte. & Petr. Anchar.conſil. 214. Franciſcus, columna ſecunda verſiculo iudicatur ad idem, & Roma. conſilio 329. præſens conſultatio, in primo dubio.

52 ¶Vigeſimo quarto alia gl.in c.duobus,quod eſt pe.in verbo, eligere, eodem tit.de reſcrip. libro 6. quæ in caſu illius c.diſponentis, vt ſi duo ſuper ſimili prouiſione ſibi facienda in eadẽ eccleſia litteras vna die obtinuerint,nec appareat vter eorum prior impetrauerit, & ambo ſimul præſentauerint,ſintque in cæteris æquales: hi ad quos receptio & collatio pertinet, ex eis alterum quem voluerint eligere teneantur. Dicit ea gloſa, quòd ſi ſemel elegerint,conſumpta eſt eorum electio, nec in electi preiudicium variare poſtea poterũt, per c.publicato,extrà, de electi.& c.1. de poſtula.præla.li.6.de quos nos dicemus infra in 23.limitation. & alia iura ibi allegata.Et id ſatis probat tex.in d.c.ſi duobus,cùm ſubditur, quo electo alius omnino careat impetratis. Et id ſequitur ibi Pet.Ancha.columna ſecunda,verſiculo,item no. quòd per electionem, & Domi.columna 6.ſuper ea gloſ. & Philip. Franc. columna ſecunda,ſuper eadem gl.vbi & id dicit procedere poſt Bald., etiam ſi prior clericus conſentiret, quia electio conſumpta eſt,per l.ſi is qui Stichum, ff. de procurat. Et ipſe Petr. Ancha.conſi.214.Franciſcus,col,2. verſi.octauo inducitur.

¶Vi-

53 ¶ Vigeſimo quinto quod item in non abſimili caſu ſcriptũ eſt ab alia gloſ.in c.ſi quis iuſto,verſ.verùm ſi ambo,in verbo, elegerit de elec.li.6.quę itẽ in caſu illi' c.quo diſponitur, vt ſi duo procuratores inſolidũ conſtituti ad eligendũ ſimul concurrant, & poſtulẽt ſe admitti,non audiuntur,ſed is tantùm,quem capitulum elegerit.Dicit ergo ea gloſa,quòd ſi ſemel alterũ elegerint, ita conſumpta eſt electio, vt variare nõ poſsint, per c.vt quis duas, eo.ti.& li.&.c.1.in fi. de poſtul.præla.eo quoque libro.Et eam gloſ.ſequitur Domi.ibi in prin.columna 2.& Petr.Ancha. d.conſi.214. columna 2.verſi.ſimili dicatur.

54 ¶ Vigeſimo ſexto quod voluit & alia glo.in c.ne captandæ, in verbo,cauſa ſubſit, de conceſ.præben, libro 6. quòd gratia alicui à ſede apoſtolica conceſſa,vt ei prouideatur de præbẽda,dignitate, vel perſonatu, aut alio beneficio,intelligitur de primo,nec is cui ea gratia conceſſa eſt, admittitur ad ſecundum, niſi ex cauſa,per c.quia cunctis, ad fi.&.c. executor, eodem tit.& lib.& ibi Ioan.And.tum in verbo,prouideri,tum ſuper glo.1. Petr. Ancha. columna ſecunda,verſicu. quærit Io. And.& Philip.Franc.col.2.nu.7.

55 ¶ Vigeſimo ſeptimo quod & proximum eſt, quod tradit item alia gloſ.in c. quia cunctis, quod eſt.1.in verbo,cauſa, de cõceſs.præben. lib.6.quòd reſcriptum de prouidendo alium de dignitate vacatura quam is duxerit acceptandam,intelligitur de prima non etiam de ſecunda, niſi ex cauſa, tanquam ſcilicet conſumpta ſit ea acceptatio prima per eũ facta, per eum tex.& l.apud Iulianum, ff.de optio. lega.& idem ibi voluerunt Imo. qui & illud c.legit in lect.decretal.col.penul.in verbo,voluntatibus,ver.ſed quæro vtrum ſemel,& ibi item Io.Mona.col.vl.verſi. ſed quid ſi in reſcripto, vbi & ad hoc certè c. ex parte, le.1.de offic.deleg.&.c.ſi clericus,de præbend.libro 6.& ibi item Archidia. in fi.&.c gratia ad fi. eo.tit.de reſcript. & Bald. conſi.228.per ſanctiſsimum lib.4.

56 ¶ Vigeſimo octauo quod in non abſimili caſu voluit ipſe Ioan.Mona. in c.ſi tibi,colum. vl.in verbo, aſsignet,de præbend.libro 6.loquens in caſu illius c.vbi ſi abſenti,ab epiſcopo conferatur beneficium,non poterit epiſcopus id alteri conferre etiã ante iſtius abſentis acceptationem,ſed epiſcopus poterit illi aſsignare

guare terminũ competẽtem, intra quẽ acceptet, & eo lapſo ſi non acceptauerit, alteri id liberè conferet. Dicit autem ibi Io, Monac. quòd ſi ſemel acceptauit, vel non acceptauit, variare non poteſt, per l.apud Iulianum,ff.de optio. lega. & l.ſerui electione, ff.de leg. 1. & ſequitur Io. And. in d.c.ſi tibi, colum.2.item ſcias in nouella.

57 ¶ Viceſimo nono quod à Cyno traditum eſt, in l. cùm pater, §,pater certam, ff. de leg. 2.in addit. quod ſi teſtator iuſsit celebrari tres miſſas in die ſui obitus, ſufficit illas ſemel celebrari primo illo die obitus, nec cogendum hæredem aliis ſequentibus facere celebrari, & idem ante eum tenere videtur Petr.à bella pert.& poſt eum Bart.& Alber.in l.cùm quidam,quæ eſt penul.ff.de annuis leg.

58 ¶ Verùm Imo. in d. §. pater certam, paulò ante finem, tenet contrarium, per text.in ea ipſa l. cùm quidam,cum ibi nota. neque huic ſententiæ ſuæ obſtare d.§.pater certam, quia ibi fauor dotis ſuadet verba referri ad primã vicem, hîc autem fauor animæ & piæ cauſæ ſuadet contrarium : tanquam ſcilicet ipſe Imo. id omne ex fauore negotij metiatur, de quo

quo poſtea dicemus in 3.limitatione.

59 ¶ Trigeſimo quod ſcriptum reliquit Io.Mona. in c. ſi pro te, verſicul. quæro primo, & ibi poſt eum Domi. colum.1.de reſcript.lib. 6. quòd ſi papa mandauerit alicui prouideri de beneficio,ſi ad id acceſſerit conſenſus epiſcopi, intelligitur de primo ipſius conſenſu vel diſſenſu: nam ſi primum expreſſè diſſenſerit, poſtea autem conſenſerit, non prodeſt impetranti,per hunc noſtrum §. hoc ſermone, & alia ex iuribus ſuprà allegatis. Et id quoque ſequitur Bal. in l.vl.ad fi.C.qui bon. ced. poſſ. vbi id limitat ſecundum ea quæ dicam infrà,in 18.limita.

60 ¶ Trigeſimo primo quod & ab eodem Io. Mona. traditum eſt in c. cùm expediat, col. 1. verſicu. item in hac forma, de electio. libr. 6. quòd conſtitutio loquens de ſcrutinio vel communi electione, intelligitur de primo actu vel caſu, non de ſecundo, per l.eum qui calendis, ff. de verbor. obligat. & hunc noſtrum §.hoc ſermone,& l.fideicommiſſa, §.ſi quis decem,ff.de lega.3.Ex quo infert ad caſum illius c. vt ſi votis inquiſitis apparet nullam partium deueniſſe ad maiorem partem

totius

totius capituli, ſed ante electionem communem acceſſerunt tot voces habenti maiorem partem reſpectu minorum, quod habet maiorem partem totius capituli, non poterit procedi ad electionem communem, & ibi ſequitur Io. And. poſt. princip. in verbo, conſenſerit, & Petr. Anchar. paulò ante fin. & Domi. colum. 1. verſicul. ſed pone quòd nulla pars.

61 ¶ Trigeſimo ſecundo quod poſt alios antiquiores ſcriptum reliquit Archi. in c. ſi cui, in verbo, contradictores, de præben. lib. 6. quòd poteſtas alicui conceſſa mittendi alterum in poſſeſsionem, & eum tuendi in ea poſſeſsione, expirat eo ſemel inducto, & remoto omnino primo impedimento, quod obſtabat. Ideoque ſi poſtea ille turbatur, debet adire iudicem ordinarium. Et ſequitur Petr. Anchar. qui & hoc latè diſputat, ibi colum. 2. verſicu. quærit hic Archid. & Io. And. in c. pro illorum, columnn. 1. in verbo, contradictores, ext. eo. titu. & Panor. qui id refert ad regulam noſtri §. hoc ſermone, in tractatu Baſilienſi, incip. quoniam veritus, in 1. dubio, columna 18. verſicul. ſexta ratio quare alius locus. Sed tu tamen de hoc vide amplius ipſum Ar-

Archid. Io. And. & Petr. Ancha. vbi ſuprà & Domi. in d.c. ſi cui.

62 ¶ Trigeſimo tertio huc ſpectat quod ſcribit idem Ancha. in c. ſi propter, colum. vltim. & ibi quoque Io. And. colum. item vltim. ſuper vlt. glo. & colum. 4. verſicu. ex glo. igitur habes, de reſcript. libr. 6. ſi quis emerit ſimpliciter iactum retis, intelligitur de primo tãtùm, etiam ſi in eo nihil piſcium captum fuerit. Et ita intelligitur quod ſcribitur in l. nec emptio, ff. de contrah. emptio. & l. nam hoc modo, ff. de hæred. vel actio. vend. & in l. ſi iactum retis, ff. de actio. emp. & ſequitur Fely. qui & ad hanc noſtram regulam id refert in d.c. 2. colum. 3. verſicu. ſi promitto iactum retis, de treug. & pac.

63 ¶ Trigeſimo quarto quod & tradunt ipſi Archid. Io. And. Domi. & Fely. in illis iiſdem locis; quòd ſi promiſerim cuipiam ſeruire per annum, & aliquo illius primi anni tempore, valetudine impeditus fuerim, nec illi ſeruire poſsim, non tenebor altero tanto tempore ſecundi anni ei ſeruire, per l. cùm quæritur, §. item ſi hæredi, ff. de fideiuſſor. aut vt in aliis codicibus legitur de fideicommiſ-

miſſar. libert. ſed in neutro loco eſt lex eius initij, verum eius rei eſt text.in l.cùm hæres, §.ſtichus ſi hæredi, ff.de ſtatulib. (vide ibi glo.) & facit text.in l.ſtatuliberos, quæ eſt 3.§. ſi ita ſit libertas, ibi poſtea intra quinquennij tempus, eo.tit.

64 ¶ Trigeſimo quinto quod & illis rationibus ſcribunt iidem Archid. Io.And. Domi. & præterea Philip. Franc. in caſu illius c. ſi propter, cum ſcilicet à ſummo pontifice conceſſum fuit epiſcopo, propter debita ipſius perſoluéda, vt fructus primi anni beneficiorum ſuæ diocesis, intra quinquennium vacaturorum, percipiat, ſi fructus primi illius anni aut nulli fuerunt, aut chaſmate perierunt, conſumpta eſt omnino gratia, nec poterit epiſcopus alterius anni fructus percipere. Et ad hoc quoque nonnulli eorum, allegant l. cùm certus, ff.de tritic. vino, & oleo lega. vbi ſi certus numerus amphorarum vini ex eo quod natum eſſet ex tali fundo, & minus natum eſſet, non amplius debetur quam quod natum eſt eo anno, nec cæteris annis ſuppletur. Et ex hoc aſſumunt quòd cum teſtator legat fructus primi anni, ſi nil naſcitur eo anno non ſuppletur annis ſequentibus. Tu tamen vide

text.

text. qui videtur eſſe contrarius in l.ex eo vino, eod. titu. & in l. legatum, §.1. & l.liberto, §.1.ff.de annuis lega.& l.Lucius, ff. de alimen. & cibar.lega.& l. Firmio, in princip. ff. quand. dies lega. ced.Sed tu ad hanc antinomiam tollendam, vide glo.in eis locis.

65 ¶ Trigeſimo ſexto quod à Specul. traditum eſt in titu. de arbitro, §. excipitur, verſicu.ſed quid ſi fuerit actum in compromiſſo, quòd ſi data eſt poteſtas prorogandi terminum compromiſsi, intelligitur de vna & prima prorogatione,per text. in hoc noſtro §. hoc ſermone, & alia iura, & cum eo tranſit. Io. And. ibi,in addi. & idem voluit Bald. in c. olim ex litteris, column.2. verſicul. ibi & iterum, de reſcript. vbi tamen intelligit ſecundum ea quæ dicam infrà in 1. limita. & rurſum idem Bald. in c. vltim. colum. antepe.verſicul.dubitabatur, ibi, ſi autem dictum eſt, de conſuetud.& conſi.104.dilatio prorogatiua, poſt princip. libr.3. vbi & ad hoc citat hunc noſtrum §. Alexand. conſil. 70. viſo conſilio aliàs per me reddito,column. 2. verſicul. ſecus autem ſi iſtud eſſet, libr.2. Soci. conſi.117.viſa & diligenter, column. 1. verſicu.his tamen non obſtan.lib.1.Feli.in d.c.2.colum.2. verſi.

ſimiliter

ſimiliter ſi eſt dictum, de treug. & pac. Iaſon in d. l. diuortio, §. quod in anno, column. 3. verſicul. duodecimo facit, & in d. l. in duobus, §. ſi ei cui, column. 1. verſicul. item per illum text. & iterum colum. 2. verſicul. vltimo facit, & Philip. Dec. in c. ſua nobis, column. 1. ſuper glo. 1. de appellatio. & conſil. 512. cùm reuerendiſsimus, colum. 2. verſic. ex quo infertur, & conſi. 609. quæritur ex duobus, colum. 2. num. 6.

66 ¶ Contrarium tamen tenuit Roma. licèt neminem (inquit) alium contradicentem repererit, in l. 2. char. penu. verſicul. ſed ſtat circa hoc, ff. de re iudica. & poſt eum Georg. Nat. in repe. clem. 1. column. 61. verſicul. in arbitro autem, de verbo. ſignificat. Nam vt inquiunt, cùm poteſtas prorogandi ſit indefinitè conceſſa, ea æquipollet vniuerſali, l. & ſi pluribus, ff. de leg. 2. & l. 1. §. cùm vrbem, ff. de offic. præfect. vrb. &. c. vt circa, de electio. lib. 6. Preterea quia videmus arbitrũ, qui non potuit intra tempus præſtitutum iudicare, cogi de nouo arbitriũ ſuſcipere, l. aut ſi qua alia cauſa, §. vl. cum l. præce, ff. de arbitr. Ergo multo magis id ſua ſponte facere poteſt, ſi partes conſentiant, nam aliud eſſet ſi diſſentirent

rent,l.arbiter ita ſumptus, eo. tit. Et reſpondet ad hunc noſtrum §.hoc ſermone,& ſimilia iura, ſecundum ea quæ dicam infrà, in 4. limita. vbi & eoſdem citabo.

¶ Subdunt autem ipſi Roma. & Nat. quod ſi non expediret prorogationem fieri,tunc ar
67 biter non poſſet vlterius prorogare, quia id facere videretur differendæ litis cauſa, cùm non valeat præceptum arbitri quo inducitur litis non neceſſaria dilatio, l. non diſtinguemus §.quæſitum, verſic.ne fuerit,& ibi Bart. de arbitr. ſicut partibus volentibus dilationem prorogari vbi id non neceſſarium eſt, non tenetur arbiter aſſentire,d. l. non diſtinguemus,§.dies,ſecundum vnum intellectum glo.ſimiliter eadem ratione non tenetur partes conſentire arbitro id nulla neceſsitate cogente facienti, aſſentire. Denique compromittentes in ipſa facultate prorogandi, præſumuntur in dubio habuiſſe intentionē conformem naturæ compromiſsi, vt de contrahentibus dicitur in l.diuortio,§.ſi fundus (aliàs eſt lex) ff.ſolu.matrimo.& l.ſi pignore,ff. de pignor. actio. ſed natura compromiſsi eſt, vt faciat finē litibus,non vt lites & ſuperfluas dilationes inducat l.1.& quāuis ff.de arbitr.

¶ Trigeſimo

68 ¶ Trigeſimo ſeptimo quod à Io. And. ſcriptum eſt in addit. ipſius Speculat. in rub. de treug. & pac. ad fin. vt à multis citatur, quòd pœna adiecta in promiſsione pacis ſeruandæ, ſiue offenſæ non faciendæ, intelligitur de prima offenſa, non etiam de cæteris, niſi expreſsè dictum fuerit, quòd pœna toties committeretur, quoties contrà factum fuerit, per l. ſi duo, §. 1. ff. de arbitr. Et hanc ſententiam ſequitur Roma. conſil. 155. præmiſſum laudum, colum. vltim. verſic. vltimo dum quæritur, & Alexan. conſil. 115. viſo themate ſupraſcripto, colum. 3. verſi. nec his obſtat, lib. 4. vbi tamen dicit, quòd legendo ſemper ſecutus eſt opinionem aliorum contrarium tenentium, tanquam communem, non Io. And. Tu illum vide in l. qui inſulam, colum. 2. verſic. dicebat etiam ſignanter, ff. de verbo. obligatio, ne hîc diutius immoremur.

69 ¶ Trigeſimo octauo quod voluerunt Domi. Rot. deciſio. 22. cuius exordium eſt, nota quòd vbi ordinarius, in antiq. quòd ſi epiſcopus habens poteſtatem nominandi aliquem in prima ſui creatione, vt recipiatur in canonicum, nominet aliquem qui acceptet, & poſtea is nominatus renuntiet, non poterit am-

pliùs epiſcopus alium nominare,argu.l. apud Aufidium, ff.de optio. lega.& no.ab Archidiac. in c.cùm in multis, colum.2.ſuper verbo, exprimat, in princ.de reſcript.lib. 6.& in c. gratia, in fi.eo.ti.

70 ¶Trigeſimo nono quòd à Calderino diſputatum eſt & deciſum in ſua diſputatio, incip. ex octo ſtudentibus, columni.4.ibi, prima licentia,quòd licentia data monacho, vt poſsit eſſe procurator,intelligitur de prima vice tantùm, vti etiam licentia data clerico vt ſe abſentare poſsit, itaenim noſtri loquuntur. Atque etiam licentia data parrochiano,vt poſsit alteri quàm proprio ſacerdoti confiteri,& ſic de ſimilibus,& ita illum refert & ſequitur Fe. li.in d.c.2.col.2.verſi.licentia data monacho, de treug. & pac.

71 ¶ Quadrageſimo quod latè & ſcienter etiam diſputatum eſt & concluſum à Signo. Homod..conſi.97.hoc initio, quæſtio diſputanda proponitur, aut vt alij allegant, Mediolani eſt conſuetudo, quod quidam conſil. eſt 8.illius diſputat. quòd ſi princeps propter publicam aliquam lętitiam iuſſerit omnes incarceratos ab officialibus è carcere relaxari, intel-

intelligitur de prima relaxatione:ita vt ſi quis primùm relaxatus fuerit, & iterum pro delicto fuerit carceribus mancipatus, non debet ampliùs relaxari. & ſequitur Iaſon in d. l. diuortio, §.quod in anno, col.3.verſi.quinto decimo vltra, ff. ſolu. matrimo. vbi tamen corruptè citatur Signor.ex conſil.37.

72 ¶ Quadrageſimo primo quod voluit Alberi. Roſa.in prima parte tractatus ſtatutorum, q. 107. incip. prædicta etiam faciunt, quòd ſi fuit propoſitum præmium ei qui primus acceſſerit ad brauiū (ita enim noſtri vocant, poſt interpretes noui teſtamēti, certaminis curſus precium) & duo ſimul acceſſerint, neuter eorū habebit præmium, per multa iura ibi allegat. Nec iterum curretur, quia de primo tantùm curſu iam peracto intelligendum eſt, per tex.in d.§.hoc ſermone. Niſi (inquit) ex noua voluntate eorū, qui id præmiū propoſuerunt, arg.l.ſi fuerit, ff.de reb. dub. & l.matrimonij, ff.qui & à quib. & dicit hanc opinionē eſſe de ſtricto iure veriorē, licèt cōſuetudo aliter obſeruet, vt ſcilicet iterū currant. Sed tu hîc omnino vide quæ in hac re ſcripſimus in tracta. Primigenior.in 17.quæſt.in 1.opin.nu.23.concinit & his, & in 4.opin.nu.10.& qđ plurimi.

73 ¶ Quadrageſimo ſecundo quod ab eodem Alber. traditum eſt in eodem tractatu, part. 2. quæſtio. 181. per dominum fratrem Vbertum, ad fi. Quòd ſi epiſcopus conceſſerit alicui facultatem intrandi monaſterium monialium, intelligitur de prima vice tantùm, per d.c. non poteſt, de præbend. libr. 6. l. fideicommiſſa. §. alicui decem, ff. de legat. 3. cum ſi. Et id ſequitur Alexand. d. conſil. 16. breuiter in caſu præmiſſo, column. 1. nume. 3. lib. 4. & Feli. in d.c.2. colum. 2. verſicul. licentia de ingrediendo, de treug. & pac. & in c.1. ad fi. ibi, & ſcias etiam, de reſcript. Iaſon in d.l. in duobus, §. ſi ei qui, colum. 2. verſicu. ſecundò ad idem facit, ff. de iureiurand. & in d. §. quod in anno, column. 3. verſicul. tertiò adde text. & conſil. 36. in cauſa mota per nobiles, colum. vltim. libr. 3. & Philip. Dec. con. 512. cùm reuerendiſsimus, colum. 2. num. 5. & Catellia. Cota. in memorial. incipien. executores teſtamenti, col. 1. verſicu. bene facit pulchra deciſio, &. memor. incipien. reſcriptum impetratum, in princ. & Maria. Soci. iunior qui id dicit ſingul. conſil. 25. viſo themate ſupraſcripto, col. 2. verſi. accedat etiam, lib. 2.

74 ¶ Quadrageſimo tertio quod magna autho-

thoritate firmauit Bart. in l. 1. colum.2.verſi. ſi verò quæritur, ff.de conſtit. princip. quòd priuilegium tibi & hæredi tuo conceſſum, intelligitur de primo tantùm hærede, non etiam de ceteris, per no. in l. antiquitas, C. de vſufruct. quod & ipſum authoritate Petr. voluit ipſe Alberic. in l. 2. columm. 4. verſicul. ſi autem in priuilegio, ff. eo. titu. & ſequitur Felyn. qui ſolum Albert. citat in d. cap. 2. columm. 2. verſicul. ſi princeps dat, de treug. & pac. & Ioannes Lupus in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. colum. 6. verſicul. potuiſſent allegare.

75 ¶ At ea res, an ſcilicet appellatione hæredis ſimpliciter veniat tantùm primus hæres, an etiam cæteri, & quando, & quomodo, & quibus in caſibus, vlteriori indagine indiget, & nos aliquando eam rē abunde tractauimus in noſtro tractatu Retractatuum, ti. 2. §. 1. gl. 6. in verbo, *ou ſes heritiers*, nu. 17. & hæc quidem, & ſeq. vſque ad 25. & iterum noſtro tractatu, Cui titulus eſt, *Le mort ſaiſit le vif*, in 2. parparte, declara. 5. dum illic diſſeruimus, an ea noſtra generalis Franciæ conſuetudo intelligatur tantùm de primo hærede, quod nonnulli noſtrorum adſtruunt, & inter cæteros,

Alexand. cõſil.36.in cauſa mota per Angel. column. 3. verſicul. item præterea & fortiùs, libr. 1. repetito conſi. 83. libr.3. moti hac noſtra regula, quòd ſermo ſimpliciter prolatus de primo tantùm intelligitur, vt ibi ampliſſimè videre poteris, neque enim hîc repetendum duximus.

76 ¶ Vnum autem non prætermiſſerim quod ibi non diximus, & quod ad hunc tractatum pertinere videtur, Cy. in authen. ſed & ſi quis, column. vltim. verſicul. vltimò colligitur, C. de ſecund. nupt. ſcripſiſſe, quòd ſi rex dat alicui caſtrum ea lege. vt ſi deceſſerit ſine hærede ſui corporis, caſtrum ad regem reuertatur, ille verò deceſſerit cum hærede ſui corporis, quiquidem hæres deceſsit ſine hærede ſui corporis, non propterea reuertitur feudum ad regem: tanquam ſcilicet ea conditio intelligatur de primo tantùm hærede ſui corporis, non de cæteris, quod ſequitur & reputat no. Bald. ibi, colum. 3. verſicul. vnde deciditur talis quæſtio, & in l. vlti. in 25. q. C. de hæred. inſtituen. per l. ex facto §. vltim. ff. ad SC. Trebellia. & l. pater. §. quindecim. ff. de leg. 3.

77 ¶ Id quod tamen intelligunt, niſi id caſtrum conceſſum fuiſſet in feudum, cuius natura eſt vt tranſeat ad omnes hæredes maſculos ex ſe deſcendentes in infinitum, c. 1. c. & ſi clientulus, titu. de aliena. feud. Et ad id bene facit quod ſcribit Bald. in ç. quæ in eccleſiarum, colum. penult. verſicul. ſed pone conceſſum, de conſtitut. Imo verò ſunt qui etiam in aliis rebus quàm in feudalibus contrarium tenuerunt, vt ſcilicet non ſolùm primi ſed & alij intelligantur, videlicet Salic. in d. authen. ſed & ſi quis. & Alexand. conſil. 43. conſideratis his, columna 2. verſicul. quod ſecundum, libr. 3. quod iterum repetitur conſil. 53. libr. 6. & Soci. dum Salicet. allegat, vbi ſuprà, conſil. 51. viſa facti enarratione, columnn. 2. verſicul. quoniam ad omina iſta, libr. 4.

78 ¶ Quando autem aliàs, appellatione filiorum ſiue hæredum ex ſuo corpore vel ex ſe naſcentium ſiue deſcendentium veniant nepotes aut alij deſcendentes, vide Bart. in l. liberorum, columnn. penulti. verſicul. quæro quid ſi in aliqua, ff. de verb. ſignifica. Bald. in l. 1. colum. 1. verſicul. quæro quid ſi dicatur, & ibi Paul. Ca. columnn. 2. in 2. no. in fin.

& Corne. colum.4. verſicu. quinimo etiam, C. de condit. inſer. & eundem Bald. in c.1. §. filia, in fin. & ibi Aluarot. & Cardinal. Alexand. column. 4. verſicul. quæro ab extra, titu. de ſucceſsio. feud. & ipſum Bald. in cap.1. colum. 1. verſicul. ſed immediatè op. titu.de eo qui ſibi & ſuis hæredib. & conſil. 13. punctus talis eſt, quidam teſtator, libr.3. & alios multos quos tibi congeſsi in tractatu Primigenior.in 40.quæſtio.num.33.incip. ideóque & dicitur.

79 ¶ Quadrageſimo quarto quod & voluit idem Bart. poſt Guil. Cu. in l. ſi extraneus, poſt medium, verſicul. & inducitur ad quæſtionem, ff. de cond. ob cauſ. quòd ſi quis vendat equum ea lege, vt ſi pariat maſculum, pertineat is maſculus ad venditorem: ſi fœminam: ad emptorem, & poſtea equa vtrumque peperit, videndum eſt primo loco, vter prior natus ſit, maſculus ne an fœmina, neque enim ſimul vterque naſci potuit, l. Arethuſa, ff. de ſta. homi. & de primo ſemper intelligendum eſt, per text. in hoc. §. hoc ſermone. De quo tu vide quæ pleniùs ſcripſimus in noſtro tractatu Primigeniorum, quæſtion. 17. in 4.opin. numer. 11. facit & quod volue-

voluerunt, & rurſum in 6.opin.nume.16. & quod in illa ſpecie.

80 ¶ Quadrageſimo quinto quod ſcribit idem Bar.in d.l.dotis promiſsio, per eum textū, & hunc noſtrum §.& ibi quoque Alexan.in additio.ipſius,ff.de iure.dot. quòd ſi ſimpliciter conceſſa eſt facultas bannito, vt tutò venire poſsit in ciuitatem, intelligitur vt ſemel veniat.quod & ipſum voluit idē Bar. poſt Oldrad.in quadam diſputatione,in l.1.col.1.ver. quartò quæro, ff.ad leg.Iul.maieſta. Raph.vt ab aliis citatur,in l.ſi mihi & Titio,ff.de verb. obligat. Raph. Com.in l. hæc conditio filiæ, in fi.ff.de condit.& demonſtra.Io.Plat.in l.1. columna ſecunda,ver. & ſimplex,C.de nauicul.lib.11.per tex.in hoc noſtro §. hoc ſermone.Panor.in d.c.2. verſic. ſed dubitari poteſt, & ibi,Feli.col.2. verſic. tene etiam menti,de treug.& pac. & idem Panor. in tractatu conſilij Baſilienſis,incip.quoniā veritas, in 1.dubio,column.18.ver.ſexta ratio quare alius locus.& Alexan.in d.l. diuortio, §. quod in anno,quem legit cum §. ob donationem,col.2. verſi.ex hac glo.infert, & ibi Iaſon,columna tertia, verſ.quinto adde quòd pro iſta,ff.ſolu. matrimo.Idem Alexan. conſi.16.breuiter in

casu

caſu præmiſſo, poſt princip.lib.quarto.Iaſon in d.l.in duobus, §.ſi ei qui,col.2.verſi.quarto facit, ff.de iureiuran. Fely.in c.licèt dilectus, col.vl.ver.& hinc eſt quòd bannito,de teſtib. Georg. Nata.in rep.d.clem.ſępe,in prin.col. 62.ver.ego hoc dictũ,de verb.ſignificat.Philip.Dec.d.con.512.cùm reuerendiſsimus, col. 2.nu.6.&conſi.609.quæritur ex duobus,col. ſecunda,verſi. tertiò hoc cõprobatur.& Franciſc.Curt.iunior, conſil. 178. habita diligenti conſideratione, columna vl.numero 24.& Maria.Soci.iunior,d.conſilio 25.viſo themate,columna ſecunda,verſi. pro quo facit elegans,libro ſecundo. Quod tamẽ intellige ſecundum ea quæ dicam infrà in 2.limita.

81 ¶ Quadrageſimo ſexto quod & ipſe Barto. tradit in l.hoc articulo, columna vlt.verſicu. venio ad quæſtionem, ibi, & iſta verba, ff. de hæredib.inſtituend.quòd ſi ſtatutum ſit præmium ei qui vexillum hoſtium acciperet, intelligitur de prima captura,per hũc.§.hoc ſermone,ſequuntur Alexã.& Iaſon in d.§.quod in anno,ille columna ſecunda,verſicu.ex hac glo.infert hic columna tertia,verſ.ſextò facit quod decidit & ipſe Alexan.con.16.breuiter in caſu præmiſſo,col.prima,nu.4.lib.quarto,

Idem

Idem Iaſon in d.l.in duobus,§. ſi ei cui,colũ. 2.verſ.ſeptimò facit quod decidit,& Fely. in d.c.2.col. tertia, verſ.edictum quòd ſi quis,de treug.& pac.Georg.Nata.in repet.d. clemẽ. ſæpe,in prin.col.61.ver.ego hoc dictum.

82 ¶ Quadrageſimo ſeptimo quod & idẽ Bart. ſcripſit in l.Lucius,§.quæſitũ, poſt prin. ff.de lega.3.quòd legatum vel fideicõmiſſum ſimpliciter relictum fratribus,intelligitur de primis tantùm fratribus, nõ etiam de vlterioribus.quod & ipſum in ſtatuto loquente de fratribus voluit Bal.poſt But.in l.iubemus,§.vl. C.ad SC.Treb.& in l.vxor, poſt princ.C.qui accuſ.nõ poſſ.vbi loquitur de reſcripto.& adducit hanc rationẽ, ꝙ verba ſimplicia directè &ſine aliquo medio ſunt accipiẽda,per multa iura ibi allegata. & ipſe Bal.in c.1.in fi.prin. tit.de feud.march.& in c.quæ in eccleſiarum, col.pen. verſic.quæro conceſſum eſt mihi, de conſtit. vbi loquitur de conceſsione feudi,& ſtatutis. Angel.in l.1.in prin. ff.de inoff.teſta. & in authen. matri & auiæ,columna vlt.verſic.deinde quæro,C.quan.mat.tutel.offi.Pet. Ancha.in repe.c.1.poſt medium, verſic.dicto de filiis & nepotibus, de conſtitut. Imo.in l. ſi dotali , poſt medium , ibi, an autem appellatio-

latione, & ibi Alex. etiam poſt medium, ver. quæritur etiam hîc, & ſeq. ff. ſol. matrimo. ipſe Romanus conſilio. 16. viſo themate conſulta tionis, columna prima, verſi. illud tamen non eſt omittendũ, & cõſ. 411. quatuor ſunt, col. 2. verſicul. ſecundo principaliter. Paul. Ca. in l. tres fratres, ſtatim poſt principium, ff. de pact. Alexan. in l. ſi mater, quę eſt. 1. circa medium, ibi, ad prædicta etiam faciunt, & ibi quoque Iaſon, columna 3. verſi. ad idem coadiuuat, & iterum col. ſeq. verſi. ad idem facit quod vult, C. de ſucceſs. edic. ipſe Alexan. conſilio 97. vi ſo themate ſupraſcripto, columna 1. verſi. nec obſtat ſtatutũ, libro ſecundo, & con. 204. con ſideratis verbis, columna tertia, ver. & etiam fortiùs tenent, & multis ſeq. eo. lib. 2. & con. 221. ponderatis verbis ſtatutorũ, col. 1. li. 6. & Corne. con. 92. videtur in hac conſultatione, columna ſecunda, verſicu. prętereа eſt aduertendum, libro tertio. Soci. conſi. 25. viſo ſtatuto ciuitatis, col. 1. verſ. ideo Baldus, & iterum col. 2. verſi. iſta concluſio probatur, & iterum verſi. confirmatur iſta concluſio, libro tertio, & Fran. Curt. Senior, con. 9. Ticinẽſi ſtatuto, col. 4. verſi. & bene facit quod pro iſta parte, & Iaſon con. 205. in regia ciuitate, col. 7. ver. non obſtat ergo primum, li. 2.

¶ Et

83 ¶ Et hæc quidem eſt communis noſtrorum opinio, licèt contrarium voluerit Ioan. And. poſt Iac. Aren. in addi. Specul. in rub. de ſucceſ. ab inteſta. columna 1. verſi. eſt ſciendum, & Bal. ſibi contrarius nullam Io. And. mentionem faciens, in l. ſcimus, in prin. col. vl. verſicu. ſeptimo quæro, C. de inoff. teſtat. & Angel. ſibi item contrarius, nullam quoque eorum mentionem faciés, con. 389. totum iſtud ſtatutum, columna ſecúda, ver. nunc ad propoſitum, & Roma. ſibi etiam contrarius, nullámque eorum mentionem faciens, in d. l. 1. columna ſecunda, ver. & ex his fit deciſio, C. de ſucceſſ. edic. quod tamen intelligit, vbi eſſet eadé ratio vtriuſque, ſcilicet fratris in primo gradu, & fratris patruelis. & Alexan. con. 36. viſo themate & dubiis, col. 2. in. 2. dubio, li. 6. & con. 88. circa primùm dubium, col. 4. verſi. & quòd ita ſit, eo. li. 6. & con. 134. animaduerſis, columna prima, eo. li. 6. Niſi dicas, vt multi dicunt, hanc opi. eſſe limitationem prioris, magis quàm contradictoriam, vt ita loquar.

84 ¶ Sed quicquid ſit pro priori opi. bene facit quod hîc frater patruelis non propriè dicitur frater, vt dicit glo. in l. 1. in verbo, proprij, ff. de inoffi. teſta. Ideóque etiã ex hoc dicunt, quòd

ſi

ſi exſtatuto frater excludat ſororē,intelligitur de fratre iń primo gradu fraternitatis,non de aliis,vt tradit Bal.in d.l.iubemus,vbi ita dicit ſe cònſuluiſſe,& Angel.Petr. Anch.& Alex. locis ſuprà citatis, verſi.ab hinc. 3. Ex quibus & ipſe Pe. Ancha.in d.c.1. vbi ſuprà, de conſtit.idem dicit de filiis & nepotibus.

85 ¶ Adducunt autem multi ex illis, qui priorem illam & communem ſententiam ſequuntur,rationē quæ ad hunc noſtrum tractatum in vniuerſum pertinet, quòd verba ſimpliciter prolata per prius intelligenda ſunt,& non per poſterius (ita enim loquuntur) idq́ue ex ſententia Ariſtotelis,quæ probatur noſtris legibus ad id paſsim à noſtris citatis, videlicet l.hoc legatum, vbi id no.Bar. poſt Petr. ff.de lega.3.& l.qui hæredi,in princ. & ibi Bald.& iterum §.1.& ibi etiam Imo.in princ.& Soci. colum.ſecunda,in 4.no.ff.de cōdi.& demon. &.l.ſi quis ita,ff.de aur.& arg.lega.&.l.Quintus,ff.de annu.lega.cum aliis multis ſi,& concor.tex.& doct.à nobis adductis in noſtro tractatu,cui titul.eſt,*le mort ſaiſit le vif*,in 2.parte 9.decla.nu.5.incipi.& quod eam.

86 ¶ Et ex his quoque plurimi noſtrorum dicunt

cunt,quòd ſtatutum loquens de patruo,intel ligitur de patruo primo, ſiue proximo,id eſt fratre patris,non de alio ſuperiore, quem patruum magnũ vocant,vt voluerunt Iac. But. Baldus. Angel.Saly.Raph.Fulgo.Pau.Ca.& Alexan.in d.l.1.C.de ſucceſ.edic. idem Bald. in d.l.iubemus.§. vl.C.ad SC.Trebel.& in l. omnes populi,col.7.verſic. tertio quæro quæ ſunt,ibi,itẽ ſtatuta quæ ſunt,ff.de iuſtit.& iur. & in l.quod verò,poſt medium, ver.ſed pone ſtatutũ priuilegiat,ff.de legib.& con.12.caſus talis eſt,ſtatuto ciuitatis,in.1.dubio,li.3.Rom. d.con.411.quatuor ſunt,col.2.ver. tertiò principaliter.Pet.Ancha.in repe.c.1. nõ ſemel,de conſti. Alex. qui alios affert d. con.104.col.3. verſi.hoc patet ex his,li.2. Corne.d.conſi.92. col.3.verſi.& appellatione patrui,li.3. Maria. Soci,cõ.30.quãuis ex his,col.7.verſi. quod nõ ſit idẽ ſignũ.Fran.Curti.ſenior,con.9.Ticinẽ, ſi ſtatuto,col.4.ver.ſicut videmus.Ludo.Bol. cõ.58.cor mũdũ.&c.veritati enim,col.7. ver. 6.principaliter,cum aliis alibi à me adductis.

87 ¶ Et idem quoque de nouerca, vt ſcilicet eius appellatione intelligatur nouerca patris, id eſt proxima nouerca, non etiam nouerca aui,quam magnam vocant, vt expreſsè ac di-

ac diſertè ſcribit Baldus in l. hac edictali, columna tertia, verſiculo, ibi cenſimus, C. de ſecun. nupt. Et ideo, inquit, ſi ſtatutum ſimpliciter loqueretur de nouerca, non extenderetur ad nouercam magnam. & ſequitur Corne. d. conſi. 92. vbi nuper citauimus, li. 3.

88 ¶ Quadrageſimo octauo, vt redeamus ad Bar. is in l. cùm quidam, quæ eſt antepenulti. ff. de annu. leg. quòd ſi teſtator in ſuo teſtamẽto reliquerit fratribus minoribus pitantiam (vt ipſe vocat) in feſto ſancti Franciſci, intelligitur ſemel tantùm, & de prima, per hunc noſtrum §. hoc ſermone, & ſequitur Alexan. d. conſilio 16. numero 7. libro quarto. & Iaſon in d. l. in duobus, §. ſi ei qui, columna ſecunda, verſiculo, quinto facit, ff. de iureiuran. & in d. §. quod in anno, columna tertia, verſi. octauo facit quod decidit, & conſilio 36. in cauſa mota per nobiles, in fi. libro tertio. Fely. in d. c. 2. col. 2. verſic. ſi teſtator reliquit, de treug. & pac. Ioan. Lup. in repe. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. col. 6. verſi. ad cuius confirmationem. & Maria. Soci. iunior d. con. 25. viſo themate, col. 2. verſi. confirmatur iſta concluſio, lib. 2.

¶ Quan-

89 ¶ Quanquam Raph.Com.vt à nonnullis citatur in l.eum qui calendis,ff. de verborum obligat. tenet contrarium in teſtamentis, in quibus loquitur ipſe Bar.per text.in d.l.cùm quidam,ff.de annuis lega. vbi hâc partem tenuit Guid.Suz.ſed id dictum Bar. procedere ſi huiuſmodi pitantia deberetur ex cōtractu, per hunc noſtrum,§. hoc ſermone. Sed tu vide quæ dicam infrà in 15.limitatio. ex quibus facilè intelliges, quid hîc dicendum ſit.

90 ¶ Quadrageſimo nono, idē Bar. poſt Dyn. in l.adultera,§.vl.in prin.ff.de adulter.quod ſi ſcholaſticus quiſpiam iurauit creditori ſe nō receſſurū ſine illius permiſsione,antequam ei ſatisfecerit,& poſtea creditor ei permiſerit abire,intelligitur de prima vice: ita vt ſi abierit & redierit,nō poteſt ampliùs abire, niſi ille creditor iterū abeūdi poteſtatē fecerit,tanquā ſcilicet illa permiſsio cōſumpta ſit prima abitione,& dicit poſtea in hoc dicēdum eſſe, vt dixit in l.1.ff.ad leg.Iul.maieſta.de cuius in eo loco ſententia diximus ſuprà,verſi.ab hinc 4.Et hoc ſequitur Iaſon,in dicto §.quod in anno,col.3.verſi.ſeptimò facit.

91 ¶ Et idem ante illum voluit Oldrad.quem

E neu-

73 ¶ Quadrageſimo ſecundo quod ab eodem Alber. traditum eſt in eodem tractatu, part. 2. quæſtio. 181. per dominum fratrem Vbertum, ad fi. Quòd ſi epiſcopus conceſſerit alicui facultatem intrandi monaſterium monialium, intelligitur de prima vice tantùm, per d.c. non poteſt, de præbend. libr. 6. l. fideicommiſſa. §. alicui decem, ff. de legat. 3. cum ſi. Et id ſequitur Alexand.d.conſil. 16. breuiter in caſu præmiſſo, column. 1. nume. 3. lib. 4.& Feli. in d.c.2.colum.2. verſicul. licentia de ingrediendo, de treug. & pac. & in c.1. ad fi.ibi, & ſcias etiam, de reſcript. Iaſon in d.l. in duobus, §.ſi ei qui,colum.2.verſicu. ſecundò ad idem facit, ff.de iureiurand. & in d. §.quod in anno, columm.3. verſicul. tertiò adde text. & conſil.36. in cauſa mota per nobiles,colum.vltim.libr.3.& Philip.Dec.con. 512. cùm reuerendiſsimus,colum.2.num.5.& Catellia. Cota. in memorial.incipien.executores teſtamenti,col.1.verſicu.bene facit pulchra deciſio, &. memor.incipien.reſcriptum impetratum, in princ. & Maria. Soci. iunior qui id dicit ſingul. conſil.25. viſo themate ſupraſcripto,col.2.verſi.accedat etiam,lib.2.

74 ¶ Quadrageſimo tertio quod magna autho-

thoritate firmauit Bart. in l. 1. colum.2.verſi. ſi verò quæritur, ff.de conſtit. princip. quòd priuilegium tibi & hæredi tuo conceſſum, intelligitur de primo tantùm hærede, non etiam de ceteris, per no. in l. antiquitas, C. de vſufruct. quod & ipſum authoritate Petr. voluit ipſe Alberic. in l. 2. columun. 4. verſicul. ſi autem in priuilegio, ff. eo. titu. & ſequitur Felyn. qui ſolum Albert. citat in d. cap. 2. columun. 2. verſicul. ſi princeps dat, de treug. & pac. & Ioannes Lupus in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. colum. 6. verſicul. potuiſſent allegare.

75 ¶ At ea res, an ſcilicet appellatione hæredis ſimpliciter veniat tantùm primus hæres, an etiam cæteri, & quando, & quomodo, & quibus in caſibus, vlteriori indagine indiget, & nos aliquando eam rē abunde tractauimus in noſtro tractatu Retractatuum, ti. 2. §. 1. gl. 6. in verbo, *ou ſes heritiers*, nu. 17. & hæc quidem, & ſeq. vſque ad 25. & iterum noſtro tractatu, Cui titulus eſt, *Le mort ſaiſit le vif*, in 2. parparte, declara. 5. dum illic diſſeruimus, an ea noſtra generalis Franciæ conſuetudo intelligatur tantùm de primo hærede, quod nonnulli noſtrorum adſtruunt, & inter cæteros,

Alexand. conſil.36.in cauſa mota per Angel. column. 3. verſicul. item præterea & fortiùs, libr. 1. repetito conſi. 83. libr.3. moti hac noſtra regula, quòd ſermo ſimpliciter prolatus de primo tantùm intelligitur, vt ibi ampliſſimè videre poteris, neque enim hîc repetendum duximus.

76 ¶ Vnum autem non prætermiſſerim quod ibi non diximus, & quod ad hunc tractatum pertinere videtur, Cy. in authen. ſed & ſi quis, column. vltim. verſicul. vltimò colligitur, C. de ſecund. nupt. ſcripſiſſe, quòd ſi rex dat alicui caſtrum ea lege. vt ſi deceſſerit ſine hærede ſui corporis, caſtrum ad regem reuertatur, ille verò deceſſerit cum hærede ſui corporis, quiquidem hæres deceſsit ſine hærede ſui corporis, non propterea reuertitur feudum ad regem: tanquam ſcilicet ea conditio intelligatur de primo tantùm hærede ſui corporis, non de cæteris, quod ſequitur & reputat no. Bald. ibi, colum. 3. verſicul. vnde deciditur talis quæſtio, & in l. vlti. in 25. q. C. de hæred. inſtituen. per l. ex facto §. vltim. ff. ad SC. Trebellia. & l. pater. §. quindecim. ff. de leg. 3.

¶ Id

77 ¶ Id quod tamen intelligunt, niſi id caſtrum conceſſum fuiſſet in feudum, cuius natura eſt vt tranſeat ad omnes hæredes maſculos ex ſe deſcendentes in infinitum, c. 1. c. & ſi clientulus, titu. de aliena. feud. Et ad id bene facit quod ſcribit Bald. in ç. quæ in eccleſiarum, colum. penult. verſicul. ſed pone conceſſum, de conſtitut. Imo verò ſunt qui etiam in aliis rebus quàm in feudalibus contrarium tenuerunt, vt ſcilicet non ſolùm primi ſed & alij intelligantur, videlicet Salic. in d. authen. ſed & ſi quis. & Alexand. conſil. 43. conſideratis his, columna 2. verſicul. quod ſecundum, libr. 3. quod iterum repetitur conſil. 53. libr. 6. & Soci. dum Salicet. allegat, vbi ſuprà, conſil. 51. viſa facti enarratione, column. 2. verſicul. quoniam ad omina iſta, libr. 4.

78 ¶ Quando autem aliàs, appellatione filiorum ſiue hæredum ex ſuo corpore vel ex ſe naſcentium ſiue deſcendentium veniant nepotes aut alij deſcendentes, vide Bart. in l. liberorum, column. penulti. verſicul. quæro quid ſi in aliqua, ff. de verb. ſignifica. Bald. in l. 1. colum. 1. verſicul. quæro quid ſi dicatur, & ibi Paul. Ca. column. 2. in 2. no. in fin.

& Corne. colum.4. verſicu. quinimo etiam, C. de condit. inſer. & eundem Bald. in c.1. §. filia, in fin. & ibi Aluarot. & Cardinal. Alexand. column. 4. verſicul. quæro ab extra, titu. de ſucceſsio. feud. & ipſum Bald. in cap.1. colum. 1. verſicul. ſed immediatè op. titu. de eo qui ſibi & ſuis hæredib. & conſil. 13. punctus talis eſt, quidam teſtator, libr. 3. & alios multos quos tibi congeſsi in tractatu Primigenior. in 40. quæſtio. num. 33. incip. ideóque & dicitur.

79 ¶ Quadrageſimo quarto quod & voluit idem Bart. poſt Guil. Cu. in l. ſi extraneus, poſt medium, verſicul. & inducitur ad quæſtionem, ff. de cond. ob cauſ. quòd ſi quis vendat equum ea lege, vt ſi pariat maſculum, pertineat is maſculus ad venditorem: ſi fœminam: ad emptorem, & poſtea equa vtrumque peperit, videndum eſt primo loco, vter prior natus ſit, maſculus ne an fœmina, neque enim ſimul vterque naſci potuit, l. Arethuſa, ff. de ſta. homi. & de primo ſemper intelligendum eſt, per text. in hoc. §. hoc ſermone. De quo tu vide quæ pleniùs ſcripſimus in noſtro tractatu Primigeniorum, quæſtion. 17. in 4. opin. numer. 11. facit & quod volue-

voluerunt, & rurſum in 6.opin.nume.16. & quod in illa ſpecie.

80 ¶ Quadrageſimo quinto quod ſcribit idem Bar.in d.l.dotis promiſsio, per eum textũ, & hunc noſtrum §.& ibi quoque Alexan.in additio.ipſius,ff.de iure.dot. quòd ſi ſimpliciter conceſſa eſt facultas bannito, vt tutò venire poſsit in ciuitatem, intelligitur vt ſemel veniat.quod & ipſum voluit idẽ Bar. poſt Oldrad.in quadam diſputatione,in l.1.col.1.ver. quarto quæro, ff.ad leg.Iul.maieſta. Raph.vt ab aliis citatur,in l.ſi mihi & Titio,ff.de verb. obligat. Raph. Com.in l. hæc conditio filiæ, in fi.ff.de condit.& demonſtra.Io.Plat.in l.1. columna ſecunda,ver. & ſimplex,C.de nauicul.lib.11.per tex.in hoc noſtro §. hoc ſermone.Panor.in d.c.2. verſic. ſed dubitari poteſt, & ibi,Feli.col.2. verſic. tene etiam menti,de treug.& pac. & idem Panor. in tractatu conſilij Baſilienſis,incip.quoniã veritas, in 1.dubio,columnn.18.ver.ſexta ratio quare alius locus.& Alexan.in d.l. diuortio, §. quod in anno,quem legit cum §. ob donationem,col.2. verſi.ex hac glo.infert, & ibi Iaſon,columna tertia, verſ.quinto adde quòd pro iſta,ff.ſolu. matrimo.Idem Alexan. conſi.16.breuiter in

caſu præmiſſo, poſt princip.lib.quarto.Iaſon in d.l.in duobus, §.ſi ei qui,col.2.verſi.quarto facit, ff.de iureiuran. Fely.in c.licèt dilectus, col.vl.ver.& hinc eſt quòd bannito, de teſtib. Georg. Nata.in rep.d.clem.ſępe,in prin.col. 62.ver.ego hoc dictũ,de verb.ſignificat.Philip.Dec.d.con.512.cùm reuerendiſsimus, col. 2.nu.6.&conſi.609.quæritur ex duobus,col. ſecunda,verſi. tertiò hoc cõprobatur.& Franciſc.Curt.iunior, conſil. 178. habita diligenti conſideratione, columna vl.numero 24.& Maria.Soci.iunior,d.conſilio 25.viſo themate,columna ſecunda, verſi. pro quo facit elegans,libro ſecundo. Quod tamẽ intellige ſecundum ea quæ dicam infrà in 2.limita.

81 ¶ Quadrageſimo ſexto quod & ipſe Barto. tradit in l.hoc articulo, columna vlt.verſicu. venio ad quæſtionem, ibi, & iſta verba, ff. de hæredib.inſtituend.quòd ſi ſtatutum ſit præmium ei qui vexillum hoſtium acciperet, intelligitur de prima captura,per hũc.§.hoc ſermone,ſequuntur Alexã.& Iaſon in d.§.quod in anno,ille columna ſecunda,verſicu.ex hac glo.infert hic columna tertia,verſ.ſextò facit. quod decidit & ipſe Alexan.con.16.breuiter in caſu præmiſſo,col.prima,nu.4.lib.quarto,

Idem

Idem Iaſon in d.l.in duobus,§. ſi ei cui,colū. 2.verſ.ſeptimò facit quod decidit,& Fely. in d.c.2.col. tertia, verſ.edictum quòd ſi quis,de treug.& pac.Georg.Nata.in repet.d. clemē. ſæpe,in prin.col.61.ver.ego hoc dictum.

82 ¶ Quadrageſimo ſeptimo quod & idē Bart. ſcripſit in l.Lucius,§.quæſitū, poſt prin. ff.de lega.3.quòd legatum vel fideicōmiſſum ſimpliciter relictum fratribus,intelligitur de primis tantùm fratribus, nō etiam de vlterioribus.quod & ipſum in ſtatuto loquente de fratribus voluit Bal.poſt But.in l.iubemus,§.vl. C.ad SC.Treb.& in l.vxor, poſt princ.C.qui accuſ.nō poſſ.vbi loquitur de reſcripto.& adducit hanc rationē, ꝙ verba ſimplicia directè &ſine aliquo medio ſunt accipiēda,per multa iura ibi allegata. & ipſe Bal. in c.1.in fi.prin. tit.de feud.march.& in c.quæ in eccleſiarum, col.pen. verſic.quæro conceſſum eſt mihi, de conſtit. vbi loquitur de conceſſione feudi,& ſtatutis. Angel.in l.1.in prin. ff.de inoff.teſta. &in authen. matri & auiæ,columna vlt.verſic.deinde quæro,C.quan.mat.tutel.offi.Pet. Ancha.in repe.c.1.poſt medium, verſic.dicto de filiis & nepotibus, de conſtitut. Imo.in l. ſi dotali , poſt medium , ibi, an autem appellatio-

latione, & ibi Alex. etiam poſt medium,ver. quæritur etiam hîc,& ſeq.ff.ſol.matrimo.ipſe Romanus conſilio.16.viſo themate conſulta tionis,columna prima,verſi.illud tamen non eſt omittendũ,& cõſ.411.quatuor ſunt,col.2. verſicul.ſecundo principaliter. Paul.Ca.in l. tres fratres,ſtatim poſt principium,ff.de pact. Alexan.in l.ſi mater,quę eſt.1.circa medium, ibi,ad prædicta etiam faciunt, & ibi quoque Iaſon,columna 3.verſi.ad idem coadiuuat,& iterum col.ſeq.verſi.ad idem facit quod vult, C.de ſucceſs.edic.ipſe Alexan.conſilio 97.vi ſo themate ſupraſcripto,columna 1.verſi.nec obſtat ſtatutũ,libro ſecundo, & con.204.con ſideratis verbis,columna tertia, ver. & etiam fortiùs tenent,& multis ſeq.eo.lib. 2.& con. 221.ponderatis verbis ſtatutorũ, col.1.li.6.& Corne.con.92. videtur in hac conſultatione, columna ſecunda,verſicu.prętereà eſt aduertendum,libro tertio.Soci.conſi.25.viſo ſtatuto ciuitatis,col.1.verſ.ideo Baldus, & iterum col.2.verſi.iſta concluſio probatur,& iterum verſi.confirmatur iſtą concluſio, libro tertio, & Fran.Curt.Senior,con.9. Ticinẽſi ſtatuto, col.4. verſi. & bene facit quod pro iſta parte, & Iaſon con.205.in regia ciuitate, col.7. ver. non obſtat ergo primum,li.2.

¶Et

83 ¶ Et hæc quidem eſt communis noſtrorum opinio, licèt contrarium voluerit Ioan. And. poſt Iac. Aren. in addi. Specul. in rub. de ſucceſ. ab inteſta. columna 1. verſi. eſt ſciendum, & Bal. ſibi contrarius nullam Io. And. mentionem faciens, in l. ſcimus, in prin. col. vl. verſicu. ſeptimo quæro, C. de inoff. teſtat. & Angel. ſibi item contrarius, nullam quoque eorum mentionem faciẽs, con. 389. totum iſtud ſtatutum, columna ſecũda, ver. nunc ad propoſitum, & Roma. ſibi etiam contrarius, nullámque eorum mentionem faciens, in d. l. 1. columna ſecunda, ver. & ex his fit deciſio, C. de ſucceſſ. edic. quod tamen intelligit, vbi eſſet eadẽ ratio vtriuſque, ſcilicet fratris in primo gradu, & fratris patruelis. & Alexan. con. 36. viſo themate & dubiis, col. 2. in. 2. dubio, li. 6. & con. 88. circa primùm dubium, col. 4. verſi. & quòd ita ſit, eo. li. 6. & con. 134. animaduerſis, columna prima, eo. li. 6. Niſi dicas, vt multi dicunt, hanc opi. eſſe limitationem prioris, magis quàm contradictoriam, vt ita loquar.

84 ¶ Sed quicquid ſit pro priori opi. bene facit quod hîc frater patruelis non propriè dicitur frater, vt dicit glo. in l. 1. in verbo, proprij, ff. de inoffi. teſta. Ideóque etiã ex hoc dicunt, quòd

ſi

ſi exſtatuto frater excludat ſororē, intelligitur de fratre in primo gradu fraternitatis, non de aliis, vt tradit Bal. in d.l. iubemus, vbi ita dicit ſe cōnſuluiſſe, & Angel. Petr. Anch. & Alex. locis ſuprà citatis, verſi. ab hinc. 3. Ex quibus & ipſe Pe. Ancha. in d.c.1. vbi ſuprà, de conſtit. idem dicit de filiis & nepotibus.

85 ¶ Adducunt autem multi ex illis, qui priorem illam & communem ſententiam ſequuntur, rationē quæ ad hunc noſtrum tractatum in vniuerſum pertinet, quòd verba ſimpliciter prolata per prius intelligenda ſunt, & non per poſterius (ita enim loquuntur) idque ex ſententia Ariſtotelis, quæ probatur noſtris legibus ad id paſsim à noſtris citatis, videlicet l. hoc legatum, vbi id no. Bar. poſt Petr. ff. de lega. 3. & l. qui hæredi, in princ. & ibi Bald. & iterum §.1. & ibi etiam Imo. in princ. & Soci. colum. ſecunda, in 4. no. ff. de cōdi. & demon. & l. ſi quis ita, ff. de aur. & arg. lega. & l. Quintus, ff. de annu. lega. cum aliis multis ſi, & con cor. tex. & doct. à nobis adductis in noſtro tractatu, cui titul. eſt, *le mort ſaiſit le vif*, in 2. parte 9. decla. nu. 5. incipi. & quod eam.

86 ¶ Et ex his quoque plurimi noſtrorum dicunt

cunt,quòd ſtatutum loquens de patruo,intel ligitur de patruo primo, ſiue proximo,id eſt fratre patris,non de alio ſuperiore, quem patruum magnũ vocant,vt voluerunt Iac. But. Baldus.Angel.Saly.Raph.Fulgo.Pau.Ca.& Alexan.in d.l.1.C.de ſucceſ.edic. idem Bald. in d.l.iubemus.§. vl.C.ad SC.Trebel.& in l. omnes populi,col.7.verſic. tertio quæro quæ ſunt,ibi,itẽ ſtatuta quæ ſunt,ff.de iuſtit.& iur. & in l.quod verò,poſt medium, ver.ſed pone ſtatutũ priuilegiat,ff.de legib.& con.12.caſus talis eſt,ſtatuto ciuitatis,in.1.dubio,li.3.Rom. d.con.411.quatuor ſunt,col.2.ver. tertiò principaliter. Pet. Ancha.in repe.c.1. nõ ſemel,de conſti. Alex. qui alios affert d. con.104.col.3. verſi.hoc patet ex his,li.2. Corne.d.conſi.92. col.3.verſi.& appellatione patrui,li.3. Maria. Soci.cõ.30.quãuis ex his,col.7.verſi. quod nõ ſit idẽ ſignũ.Fran.Curti.ſenior,con.9.Ticinẽ, ſi ſtatuto,col.4.ver.ſicut videmus.Ludo.Bol. cõ.58.cor mũdũ &c.veritati enim,col.7. ver. 6.principaliter,cum aliis alibi à me adductis.

87 ¶ Et idem quoque de nouerca , vt ſcilicet eius appellatione intelligatur nouerca patris , id eſt proxima nouerca , non etiam nouerca aui,quam magnam vocant, vt expreſsè ac di-

89 ¶ Quanquam Raph. Com. vt à nonnullis citatur in l. eum qui calendis, ff. de verborum obligat. tenet contrarium in teſtamentis, in quibus loquitur ipſe Bar. per text. in d. l. cùm quidam, ff. de annuis lega. vbi hác partem tenuit Guid. Suz. ſed id dictum Bar. procedere ſi huiuſmodi pitantia deberetur ex cõtractu, per hunc noſtrum, §. hoc ſermone. Sed tu vide quæ dicam infrà in 15. limitatio. ex quibus facilè intelliges, quid hîc dicendum ſit.

90 ¶ Quadrageſimo nono, idẽ Bar. poſt Dyn. in l. adultera, §. vl. in prin. ff. de adulter. quod ſi ſcholaſticus quiſpiam iurauit creditori ſe nõ receſſurũ ſine illius permiſsione, antequam ei ſatiſfecerit, & poſtea creditor ei permiſerit abire, intelligitur de prima vice: ita vt ſi abierit & redierit, nõ poteſt ampliùs abire, niſi ille creditor iterũ abeũdi poteſtatẽ fecerit, tanquã ſcilicet illa permiſsio cõſumpta ſit prima abitione, & dicit poſtea in hoc dicẽdum eſſe, vt dixit in l. 1. ff. ad leg. Iul. maieſta. de cuius in eo loco ſententia diximus ſuprà, verſi. ab hinc 4. Et hoc ſequitur Iaſon, in dicto §. quod in anno, col. 3. verſi. ſeptimò facit.

91 ¶ Et idem ante illum voluit Oldrad. quem

neuter citat in quadam diſputat.ex qua illum citat & ſequitur Alberic.in l.vlt.col.2.verſic. prædicta etiam faciũt,C.de remiſsio.pignor. & in hoc noſtro,§. hoc ſermone,dũ ſe remittit ad priorem locum, & in c.in malis,in fin. de regu.iur.dum etiam ſe remittit ad poſteriorem locum. Quanquam huius teneat contrarium Calder.in diſputat. incip.ex octo ſtudentibus,char. vlt. de quo & nos dicemus infrà in 3.limita.numero,8.& huc quoque accedit,& ſeq.

92 ¶ Quinquageſimo, quod annotatum eſt àb eodem ipſo Bar. in l.liberorum,column.pe. verſi.exemplum,ff.de verb.ſignificatio quòd ſi quis inſtituit nepotem,qui ſibi ex ſuo filio naſcetur:ſtatim nato nepote inſtitutio habet ſuum effectũ in eius perſona, per l. Gallus,§. idem credendum,ff.de liber.& poſthum.merito igitur vt ſubdit ipſe Bart.ad nepotem naſciturum ex eo nõ extendetur,argu.noſtri §. hoc ſermone, eo. titulo,de verb.ſignificatione.Tu autem hîc omnino vide eundem Bar. Angel.& Imo.in d. l.idem credendum,& Imo.in eadem l.Gallus §.inſtituens.

93 ¶ Quinquageſimo primo, quod & idem ſcri-

ſcripſit in l.prouidendum, §. ſin autem vtraque,paulo ante fi. C. de iudic. quòd tempus ſemel ſuppletum iterum nõſuppletur, per l. fideicommiſſa.§.ſi quis alicui decem.ff.de lega.3.& l.1.§.ſi cui ita,ff.vt legat.nomi.cauea. dicens hãc eſſe rationem, quare in iudicibus annalibus non procedat quod in eo,§.ſcribitur. Et idẽ propemodũ voluerat Cyn. ibi,in §.ſin autem in medio, quia tempus(inquit) ſuppletum ampliùs ſuppletionem non recipit,per l.ab hoſtibus,§. ſed & quod ſimpliciter,ff.ex quibus cauſis.maior. & l.3.§.ex pluribus,& ibi no.ff. de acquirenda poſſeſsione, & l.interdum, ff. de minoribus, & ſequitur item Salycet.in d.§.ſin autem vtraque,verſicu.quærit gloſa,an quod hîc dicitur,& ibi etiam Alexand. paulo ante fin.& Iaſon in fin. Iacob.a S. Georg.etiam paulo ante finem.

94 ¶ Quinquageſimo ſecundo, quod ab altero iuris coryphæo Bald. ſcriptum eſt in l. Titius,quæ eſt penulti.in princip. ff.de excuſat. tuto. quòd ſi teſtator reliquit vxorem ſuam vſufructuariam bonorum ſuorum,donec caſtè vixerit, & primum caſtè vixit, ob quod conſecuta eſt legatum, deinde impudicè viuat,ob quod amittit, per no.in l.ſororem, C.

de his quib.vt indig.& in l.fideicommiſſum, C. de fideicom. Si poſtea ad caſtitatem redierit non recuperat legatum, tanquam id ipſum intelligatur de prima caſtitate & eadem continuata.

95 ¶ Quinquageſimo tertio quod ſcribit idem Bal.in l.imperator, la.1.in 1.lectur. colum.ſecunda,verſic.ſed pone libellus,ff.de ſta.homi. vbi quærit, an ſi in cauſa erroris inſtrumenti libello oblato compareat notarius,& dicat ſe erraſſe,ſit ſtandum dicto illius.Et videtur (inquit) quod ſic:quia partes elegerunt eum, vt ei ſtaretur,l. Theopompus, ff.de dot. præleg. Concludit tamen cōtrarium, quia electio ſiue commiſsio partium intelligitur de primo actu,per d.§.hoc ſermone.Et ſic videtur com miſſus ſiue electus, vt ſemel tantùm dicat,nō etiam vt corrigat.

96 ¶ Quinquageſimo quarto quod & ipſe Baldus poſt Dyn.voluit in d.l.cùm pater,§.pater certam,ff. de lega.2. quòd ſtipulatio pœnalis interpoſita in primo cōtractu locationis,non videtur repetita in ſequenti locatione, argu. illius tex.ex quo,vt ſupra diximus,verba ſim pliciter prolata reſtringuntur ad primū actū.

Et

Et id quoque ipſum voluerunt Alberic.& Imo.ibi,qui id trahunt ad caſum l. item quæritur,§.qui impleto,ff.loc.& Rom.in l.in his rebus,quæ eſt pe.col.1.verſ.tertio ad idem,ff.ſol matrimo. & conſi.155.præmiſſum laudum,in 4.dubio, dum ibi allegat Bal.vbi ſuprà, ad aliud non admodum diſsimile,videlicet quòd pœna appoſita in primo compromiſſo, non trahitur ad ſecundum,quod & ipſum voluerat ipſeBald. poſt Dyn. contra Petr. in d. l.in his rebus, §.vxor.

97 ¶ Quinquageſimo quinto,quod & idē Baldus,dicit in l. contra negantem, colum. 1.C. ad le. Aquil. quòd ſi ex ſtatuto debeat remitti tertia pars pœnæ confitenti, & aliquis primò negat, nihil proderit ei confeſsio poſtea facta ad remiſsionē pœnæ,quia ſtatutum debet intelligi de primo actu reſponſionis,per hūc.§. hoc ſermone.quod & ipſum voluit idē Bald. in l.1.col.vl.ver. quartus eſt ſi quis reuocauit. C.de furt.tum per d. §.hoc ſermone,tum per d.l.matrimonij,ff.qui & à quibus, & rurſum idem Baldus in l. eum qui, in prin.columna ſecunda,verſicu.ſed nunquid ille,ff.de iureiuran.per d.§.hoc ſermone, & alia iura ibi allegata.& ipſe Baldus in c.dudum,le.2. colum-

 na

na tertia, in verbo, eundem proceſſum, de e-lect. Petr. Anchar. in c. & ſi Chriſtus, in 1. no. de iureiuran. Roma. in l. eum qui, in princip. columna ſecunda, verſicu. ſecundò, & iterum verſi. quartò probat ſic, ff. de iureiuran. Paul. Cic. in tractatu Syndicatus, verſic. 188. incip. adde de ſtatuto. Iaſon in d. l. diuortio. §. quod in anno, columna tertia, verſic. decimò facit, ff. de iureiuran.

98 ¶ In qua re tamen ſunt qui diſtingunt, an id factum ſit ante litiſconteſtationem, an poſt: item an factũ ſit ante liquidatum negotium, an poſt. de quo latiſsimè per omnes, præſertim per Iaſon. in d. l. eum qui, in prin, ff. de iureiur. & Bald. in l. quidam æſtimauerunt, col. 2. verſic. ſed quid ſi in prima, ff. ſi cert. peta. & in l. error, columna pe. verſi. ſed vlterius quęro, C. de iuris & fact. ignoran. & in l. ea quæ, colum. ſecunda in. 11. quæſtio. C. de condict. indeb. Barbat. in conſilio 82. illud referam in medium, per 4. primas col. lib. 2. & alios multos quos tibi citabo in noſtro tractatu de cauſis minuendæ pœnæ, vbi & id pleniſsimè tractabo, an & quando mitius agatur cum ſponte confitente, quàm cum conuicto.

¶ Sed

99 ¶ Sed id vnum hîc nolui omittere, quòd ſi qui primò negauit, ſtatim confitetur, non illi fraudi erit, quin conſequatur beneficium confitentis, vt no. voluit ipſe Bald. in d.l. ea quæ, colum. ſecunda, in 10. quæſtio. C. de condict. indeb. argum. eius quod dicit gloſ. in c. vlt. in verbo, iuſta cauſa, de iureiuran. libro 6. poſſe poſitionem vel reſponſionem ſtatim reuocari. & idem quoque voluit Roma. conſi. 59. ad diſcutiendum, columna vl. & conſi. 70. viſis themate & quæſtione, colum. tertia, verſic. ſicut teſtes. Alex. con. 83. in cauſa & lite, col. 1. verſi. ſecundò reſpondeo, lib. 1. Fely. in c. qualiter, le. 1. columna 15. verſic. ſecundò fallit, de accuſat. Iaſon in §. ex maleficiis, nume. 28. Inſtitut. de actio. & nos quoque diximus in tractatu Retract. tit. 2. §. 1. gloſa. 5. in verbo, in limine contractus, numero 20. incip. decimoquinto, hinc occaſione ſumpta quòd latè tractauimus illud axioma, quæ incōtinēti fiunt, ineſſe videntur.

100 ¶ Quinquageſimo ſexto, idem Bald. in l. licèt, colum. ſecunda, ver. quartò quæro. C. loca. quòd ſi quis conduxit molendinū ea lege, vt ipſum debeat reaptare (verba ſunt illius) tenetur ſemel tātùm reaptare. Et ideo ſi poſt

primam illam reaptationem deſtructum fuerit, non iterum tenebitur reaptare, & fiet remiſsio mercedis, Sequitur Alex. in addit. Bar. in hoc noſtro §. hoc ſermone. & conſilio 190. maturè digeſtis, col. ſecunda, verſi. bene facit quod no. lib. 2. dùm ſimpliciter allegat Bald. vbi ſuprà, & expreſsiùs ipſe Alex. d. conſi. 16. breuiter in caſu præmiſſo, num. 8. libro quarto. & Franciſc. Cremen. qui id no. dicit, ſingul. 146. decidi ſemel. & Firmian. in tractat. Gabellarum, part. 2. quæſtio. 25. Fely. in d. c. 2. columna tertia, verſi. promittens reaptare, de treug. & pac. Iaſon in d. l. diuortio, §. quod in anno, columna tertia, verſi. quarto decimo facit, & in d. l. in duobus, §. ſi ei qui, columna ſecunda, ver. nonò facit quod decidit, ff. de iureiuran. & in repe. l. quominus, in 24. quęſtio. verſi. quid autem ſi aliquis, qui quidem verſ. eſt, columna. 25. ff. de fluminib. vbi ad hoc citat hunc noſtrum, §. & conſilio 36. in cauſa mota per nobiles, columna vlti. libro tertio, Philip. Dec. d. cõſ. 512. cùm reuerendiſsimus, col. 2. nu. 9. & d. cõ. 609. quęritur ex duobus, column. ſecunda, nu. 6. Franciſc. Curt. iunior con. 178. habita diligenti conſideratione, col. vlt. nu. 26. Catellia. Cot. memorial. incipien. reſcriptũ impetratũ, ver. bene facit quod no.

dicit

dicit. Maria. Soci. iunior conſil. 25.viſo themate ſuprà ſcripto,columm.2.ver. facit etiam quod dixit, lib.2. Tu tamen vide omnino Io. And.in addit. Speculat.titu. de locat. §. poſtquam,verſicul.ſed quæritur,vbi in multis caſibus huic ferme ſimilibus videtur tenere contrarium.

101 ¶ Quinquageſimo ſeptimo, eiuſdem Baldi duo dicta,primum quidẽ in l.1. in 12.eadémque vltima quæſtione, C. de inſtit. & ſubſtit. in caſu illius l.1.in qua dicitur inſtitutam hæredem, ſi Anthylli filio nupſiſſet, non priùs eam hæredem exiſtere, quàm conditioni paruerit,aut Anthylli filius eam ducere recuſauerit.Quid(inquit)ſi ea hæreditatem conſecuta eſt,quòd eam ducere noluerit:poſtea autem ille pœnitentia ductus vult eam ducere, ipſa autem nolit, an amittet hæreditatem, Petr. dicebat quòd ſic,per l.vltim. C.de conditio. inſtitut. quam ſententiam ſecutus eſt Cy.ibi colum.vltim.in 4. quæſtio.ea ratione quod vltima mora nocet,l.illud, ff. de peri.& commo.rei vend. & l.Celſus,ff. de arbitr. & l.pe.C.de condi.inſert. At Bald. id negat verum eſſe, quia ſufficit quòd conditio aliquo momento ſit completa,l.ſi quis hæredem, C. de

de inſtit.& ſubſtit. Et ſic vides hîc conſiderari primum illius filij Anthylli conſenſum, ſiue diſſenſum:non ſecundum.

102 ¶ Et idem quoque ſecuti ſunt Salyc. in d.l.r. column.vltim. verſicul.quæro in caſu, & ibi quoque Paul.& Alexand. latè colum.3.verſi. & quærit etiam,& Corne.col.1.in fi.& Iaſon colum.4.verſicu. quid autem eſſet, & Philip. Dec.colum.pe. verſic.poſtremò pro complemento, atque Imo. qui id declarat in l. in teſtamento,la.2.colum.2.verſic.quid autem ſi à principio,ff.de condit.& demonſtrat.Alex.in l.ſi ſeruum.§.ſequitur,colum.2.verſicul.item nota quòd vltima, ff. de verbor. obligat. & conſil.102. viſis & ponderatis, colum.1.verſi. plus dicit,& colum.3.verſic. ſecundò reſpondeo, lib. 1. Sed tu tamen ſuper hoc vide omnino Raph.Fulgo. in d.l.1.& recēticres quos ſuprà citauimus.

103 ¶ Alterum autem Bald. dictum id eſt,quòd ſi filius Anthylli medio tempore accepiſſet aliam vxorem & ea mortua vellet contrahere nuptias cum hac hærede inſtituta, ea non teneretur nubere,nec hæreditatem amitteret recuſando: quia hæc conditio nubendi intel-
ligitur

ligitur de primis & immediatis nuptiis,per l. matrimonij,ff.qui & à quib. quam iam toties ſuprà citauimus,& l.quod ait, quæ eſt vlti. §. proinde,ff.de diuort.Et eum nuncupatim ſequitur Imo.in d.l.in teſtamento,la.2.col.vl.

104 ¶ Quinquageſimo octauo, idem Bald. in l. vlti. colum.3.verſicu.& noto quòd ſi talis,C. de indic. viduit. quod ſi quiſpiam reliquerit ſuo teſtamento, vxorem ſuam dominam & vſufructuariam, & vxor quam tunc habebat deceſſerit, ſuperſtite ipſo marito, qui poſtea alteram vxorem ducat,non intelligetur illud teſtamentum de hac vxore ſecunda, per text. in l.ſi quid earum, §.vlt.in fin.ff.de legat.3. in illis verbis,quia non eſt ita de poſteriori vxore cogitatum.Et hoc ſequitur Fran.Cremen. qui id ſingul.dicit, ſingul. 8. quid ſi maritus, Fely.in d.ca.2.colum.3.verſicul.ſi teſtator reliquit,de treug. & pac. Iaſon in d.§. quod in anno,colum.3.verſic.vndecimò facit illud,& in d.§.ſi ei qui,colum.2.verſi.vndecimò facit, vbi tamen dubitat. Philip. Dec. in c. quoniam abbas,col.pe.verſ. vndecimò quæritur, de offic.deleg.Catel.Cot.in memor.incip. vxor relicta,& Benedic. in repe.c. Raynutius, in verbo,cætera bona,nu.19. de teſta.

¶ Con-

105 ¶ Contrarium tamen tenuit Alexan. in addit. Bald. in d. l. vltim. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe, vt verè conſuluit con. 171. viſo proceſſu inter dominam Antoniam, colum. 2. verſiculo non obſtat etiam, iunctis præcedentibus, libr. 2. vbi allegat Bald. vbi ſuprà, ſed dicit Baldum id non conſtanter firmare, quia ſubiungit iis quæ ex eo ſuprà diximus, arg. eſſe in contrarium in l. placet, ff. de lib. & poſthum. vbi in inſtitutione poſthumi comprehenditur poſthumus ex quacunque vxore, & allegat præterea Alexan. l. ſi cognatis, ff. de reb. dub. & l. cùm ita, §. vltim. ff. de lega. 2. vbi legatum factum cognatis, comprehendit etiam illos qui non erant tempore teſtamenti. Nec obſtat (inquit) d. l. ſi quid earum, quia nullo modo probat id quod Bald. contendit, ibi enim conſtat de voluntate teſtatoris qui legauit vxori ea, quæ cauſa eius parauerat: quæ quidem vxori ſecundæ non poſſunt videri legata, cùm ipſius cauſa non poſſunt videri fuiſſe parata.

106 ¶ Verùm Philip. Dec. in d. c. quoniam abbas, reſpondet huiuſmodi Alexand. rationibus. Nam primùm Bald. illã ſentẽtiam haud dubiè firmat, dum poſt eam, hæc verba nun-

cupatim

cupatim ponit, licèt ſit argumentum contra. Et d. illa eius ſentẽtia bene probatur ex d. l. ſi quid earum, neque enim conſtabat de mente teſtatoris, quòd ſcilicet ea parata eſſent cauſa prioris vxoris. quia ille text. loquitur ſimpliciter de vxore, & tamen legatum reſtringitur ad eam vxorem quæ erat tempore teſtamenti, quia de alia vxore teſtator non cogitauit, vti nec cogitaſſe videtur in cauſa Bald. D. autem l. ſi cognatis, loquitur in caſu particulari, vt declarat Bart. ibi, & eſt regula in contrarium, quòd tempus teſtamenti attenditur, l. ſi ita legatum, ff. de aur. & argen. lega. Et quia etiam loquitur in cognatis, de quibus in genere teſtator cogitare potuit: quod non eſt in vxore. Sed tu hîc omnino vide quę dicam infrà in 15. limitatio. & quę etiam ſcripſimus in caſu nõ admodum diſsimili, in repe. l. ſi vnquam, in præfat. num. 193. incip. tertiò declara, & multis ſequent.

107 ¶ Quinquageſimo nono, quod ſcribit ipſe Bald. in l. cùm virum, colum. 2. verſicu. quæro an ſubſtitutus, C. de fideicommiſſ. id quod dicitur inſtitutum rogatum alteri reſtituere aut eius hæredibus, poſſe legitimam detrahere, per l. quanquam, & ibi idem Bald. C. ad

leg.

leg. Falcid. intelligitur de primo inſtituto, non etiam de aliis, per l.1.§.inde Neratius,& l.mulier, §.vt Trebelliano,qui eſt vltim.ff.ad SC. Trebellian.Et idem quoque voluit Angel.in §.ſi verò expreſsim,column.3. verſicu. circa tertium,in authen.de hæred.& falcid.

108 ¶ Sexageſimo idem Bald. in l.ſi vt proponis, la.1.colum.vlt.verſi.in tertia glo.C.quomod.& quand. iudex, poſt Innocen.in c.veniens de iureiur. quòd ſi alicui data eſt poteſtas arbitrandi, intelligendum eſt, vt ſemel tantùm arbitretur.quod & idē dicit ipſe Bal. in l. ſi diuerſa,colum.2.verſic.iuxta hoc quæro, C. de tranſactio. & ſequitur Fely.in d.ca. 2. colum.2.verſi.ſi data eſt poteſtas, de treug. & pac. & Iaſon in d. l. in duobus,§. ſi ei qui, column.2.verſicul.duodecimò facit. ff.de iureiuran. &in d. l. diuortio, §. quod in anno, columna tertia, verſicul. duodecimò facit, ff. ſolu. matrimo.

109 ¶ Sed tu de hoc vide ampliùs per glo. ordina. in l. in propoſita,& ibi Bart.qui eam l.legit cùm §.arbitrorum,l.ſi ſocietatem,colum. 2. verſicu.quærit glo.ſi iniquè, Alberi.in fin. Bal.in prin.& pleniùs Salycet. qui legit d.§. cum

cum princip.d l.ſi ſocietatem, colum.2. verſi. quæro primo ſuppoſito, ff. pro ſocio. ex quibus glo. in hanc ſententiam adducit hunc noſtrum.§. hoc ſermone,& Cy.in l.vlti.colum. 2. verſic.ſeptimò quærit,& ibi quoque Bald. conſi.4.verſi.quartò quæro,& Salicet.col.pe. verſicu.quæro octauò C.de contrah. empt.& quod in ſimili dicam infrà in 9.limitatio. nu. 3.incip.& ex hoc plerique.

110 ¶Sexageſimo primo, quod ſcribit idē Bald. in c.1.in fin. titu. de fili. nat. ex matrimo. ad Morga . quòd ſi regnum debeat venire ex conceſsione, ad primogenitum, id intelligitur de primo primogenito, non de ſecundo primogenito, verbi gratia, ſi primogenitus moriatur ſine liberis,aut ipſe ſit incapax,non deuoluitur regnum ad alterum,qui illo primo ſublato poſſet dicit primogenitus, ſed ad concedentem . & ſequitur Mart. Laud. & Card. Alexand. ibi. & Georg. Nata. qui id dicit ſingul.& perpetuò notandum in tractatu ſtatutorum excludentium fœminas in vlt. quæſtio.2.quęſtio.princ.& Iaſon in l.quoties, col.antepe.verſi.illud etiam,C.de rei vendic. & Io.Lup.in repe.rubr.de donatiò. inter vir. & vxor.§.69. col. pe.verſicu. ex iſtis dicebat,

&

& iterum verſic. reperio tamen, Zazius con. 8.poteram, libr.1. De qua re nos latiùs diſſeruimus in tracta. Primigenior.q.3. vbi aliter cenſuimus.

111 ¶ Sexageſimo ſecundo, quod & idem Bald. dicit in proœmio decretal.colum.4.verſi.ſed pone quidam mandauit, quòd ſi quis ſuo teſtamento iuſſerit ſua bona diſtribui dotandis mulieribus, non intelligitur de viduis pauperibus, ſed de aliis primis: vt ita de primis nuptiis intelligatur, per hunc noſtrum §.hoc ſermone. Et idem voluit Cardinal. Floren. conſil.49. cùm teſtatoris voluntas.& Cardinal. Alexand.in rubr. de ſponſal. columm.6. verſic.& propter prædicta.& Iaſon in d.l.diuortio, §. quod in anno, colum.3.verſic.nono facit, ff.ſolu.matrimo.vbi id reputat mirabile & ſingul.& valde notandum in pract.& in d. l.in duobus, colum.1.verſicu. pro iſta glo. facit, ff.de iureiurã. Claud.Seiſſ.qui id dicit ſingul.in l.mulier, §.cùm proponeretur, colum. 1.verſicul. vnum tamen perpetuò, ff. ad SC. Trebellia. Catellia. Cott. in memor. incip. executores teſtamenti, in princip.& Io. Gar. in repe. rubr.C.de ſecund.nuptiis, col.2.

¶ Sexage-

112 ¶ Sexageſimo tertio,quod ab eodem Baldo ex facto reſponſum eſt, conſi. 42. præmittendũ eſt ad euidentiam,circa medium,ibi, modò videamus de iſto legato,lib.5. quòd ſi cuipiam mulieri legatum ſit quippiam, cùm vidua erit,ſtatim quàm vidua erit debetur ei legatum, quia intelligitur de prima & immediata viduitate,arg.huius noſtri §.hoc ſermone,& l.matrimonij,ff.qui & a quib. & l. filiæ meæ,ff.ſol.matrimõ. Sed tu de hoc vide omnino doc.in l.vltim.C.de indic.viduit.& quæ dicam infrà in limitatio.

113 ¶ Sexageſimo quarto, quod ex facti contingentia reſpondit Card.Floren. conſil.49.cuius caſus incipit, in nomine &c. anno ab incarnatione, conſil. autem ipſum ita incipit, cùm teſtatoris voluntas, columna ſecunda, verſicul.ad ſecundum dicitur, quòd legatum factum filiabus debentibus maritari, (ea enim ſunt verba illius teſtatoris) intelligitur de filiabus,quæ primùm nubere debent,non etiam de viduis quæ tranſeunt ad ſecundas nuptias: neque enim eas propriè dici maritari, ſed ſecundò maritari, C. de ſecund. nup. in rubr. & per totum titul. nec aliud allegat.

114 ¶ Sexageſimo quinto, quòd ſi medicus promiſerit curare ægrotum, non tenetur niſi ſemel illum curare: nec amplius tenebitur, ſi poſtea ex interuallo in eundem morbum reciderit: neque enim videtur niſi de preſenti morbo cogitatum. De quo tu vide gl. & omnes in l. martius, ff. loca. Pile. in 12. quæſtion. Barpto. Brix. quæſtio. 73. medicus quidam. Specul. titu. de ſalar. §. vltim. in princip. Ioan. And. in c. contractus, in 2. quæſtion. de regul. iur. lib. 6. in Mercuriali. Alberi. in l. contractus, columna ſecunda, verſicul. tertia quæſtio, ff. eod. titul. Petr. Anc. Panor. & Fely. in cap. presbyterum, de homicid. Imo. Franciſcus Are. & Barb. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te, ff. de verb. obligatio. & nos quoque aliquid diximus in commentariis l. ſi vnquam, in verbo, ſuſceperit liberos, nume. 180. incip. & quod à noſtris, C. de reuo. donatio.

115 ¶ Sexageſimo ſexto, quod tradiderunt D. à Rota, deciſ. 35. nota quòd vbi epiſcopus, in antiquis, quòd ſi epiſcopus habet ex priuilegio vel conſuetudine, vt poſsit in ſua noua creatione nominare vnum canonicum in qualibet eccleſia collegiata: ſi vnum ſemel nominaue-

nauerit qui acceptauerit, non poterit amplius alium nominare, etiam ſi nominatus poſſeſsionem pacificam adeptus non fuerit, per l. apud Aufidum.ff. de optio.leg.& quod no. Archid. in c.cùm in multis, ſuper verbo, exprimat, in princip. & in c. gratia, in fin. de reſcript. libr. ſexto, de cuius dicto in eo loco, diximus ſuprà numero incip. vigeſimo tertio quod voluit. Et reſpondent Rot. ad cap. ſi electio, elect. libr. ſexto, ſecundum ea quæ dicemus infrà in 23. limita. vt ibi videre poteris.

116 ¶ Sexageſimo ſeptimo, quod in vniuerſum tradit Petr. Ancha. tum in d. cap. non poteſt, columnn. ſecunda, verſicul. tertiò no. de præbend. lib. 6. tum conſil. 404. tria dubia, colum. tertia, verſicu. in qua quæſtione, Quòd ad diſſolutionem & liberationem obligationis ſufficit primum atque vnicum implementum, per multa ex his iuribus, quæ in princip. citauimus, videlicet, l. dotis promiſsio, ff. de iur. dot. & l. inter ſocerum, §. vltimo, ff. de pact. dotal. & l. matrimonij, ff. qui & a quib. & l. cum pater, §. pater certam, ff. de lega. ſecundo, & præterea l. 1. §. ſi cui, ff. vt legat. nom. cauea. & l. vltim. ff. de bon. au-

thor. iudic. poſsid. & l. ſciendum, ff.de verb. obligat.

117 ¶ Cui adde id quod alij multi tradiderunt obligatum ex contractu vel ſententia ad rem tradendam ſi ſemel eam tradiderit eſſe perpetuò liberatum, nec iterum reuiuiſcere obligationem, etiam ſi ea res ad illum denuo reuertatur ita enim voluit gloſ. & Bartol. in l. ab emptione, ff. de pact. & gloſ. in l. Pomponius, §. ſed & ſi is, in verbo, de rato, in fin. ff. de procurator. & in l. ſi cùm fundum venderes, in verbo, tradat, ff. de contrahen. emptio. & in l. Claudius, & ibi quoque Bartol. ff. qui pot. in pigno. habean. & in authen. ſacramenta puberum, C. ſi aduerſ. venditor. Iacob. Are. Barto. Imo. Paul. Ca. Roma. & alij recentiores in l. permiſceri, quæ eſt pen. §. ſpecies, ff. de acquir. poſſeſsio. & alij quos tibi congeſsi in repe. l. ſi vnquam, in verbo, ſuſceperit liberos, nume. 191. incip. hanc quoque partem, C. de reuocan. dona.

118 ¶ Sexageſimo octauo, quod noſtris legibus dicitur, conditionem vno primóque actu & ſi non duret, impleri, conſumi & perfici, l. hæredibus, in princip. ff. ad SC. Trebellia. &

l. ex

l. ex facto, §. ſi quis autem ſuſceperit, eo. titul. & l. cum vxori, C. quand. di. leg. ced. & l. ſi quis hæredem, & ibi gloſ. & omnes, C. de inſtit. & ſubſtitut. & l. vltim. & ibi Bald. & Paul. Ca. de indic. vidui. quam & ipſam multis doctor. deciſionibus fulcimus in l. ſi vnquam, in verbo, ſuſceperit liberos, numero 187. in diuerſam, cum multis ſequen. C. de reuocan. donatio.

119 ¶ Sexageſimo nono, quod voluit Panor. in eo ſermone quem fecit in tractatu concilij Baſilienſis, cuius exordium eſt, quoniam veritas in 1. dubio colum. 18. verſicul. ſexta ratio quare alius locus, quòd facultas conceſſa patribus concilij generalis eligendo locum futuro concilio, intelligitur de prima electione, & ea quidem ſemel facta non poterunt alium locum eligere, nam ea facultas intelligitur de prima electione, per hunc noſtrum, §. hoc ſermone & alia iura ſimilia quæ ibi allegat & ſequitur Fely. in d. ca. 2. columna ſecunda, verſicul. facultas data. de treug. & pac.

120 ¶ Septuageſimo, quod ex facto reſpondit Alexand. conſil. 18. lecto & diſcuſſo laborio-

ſo proceſſu,colum.4.verſicul. & quamuis eadem die,libr.3. quòd ſi papa aliquem delegauerit ad conſentiendum alienationi vel conceſsioni emphyteuſis alicuius rei eccleſiaſticæ, intelligitur de vno tantùm & primo conſenſu, per noſtrum §. hoc ſermone, Et ſequitur Iaſon in d.l.diuortio, §.quod in anno, colum.3.verſicu.confirmo per illud, ff.ſolu. matrimo. & in d.l. in duobus, §. ſi ei qui,colum. 2. verſicul. quarto decimo facit, ff. de iureiurand. & conſi.36. in cauſa mota per nobiles, colum.vltim.lib.3.

121 ¶ Septuageſimo primo, quod not.per multa ex ſupradictis conſuluit idem Alexand.conſ. 16. breuiter in caſu præmiſſo, libr. 4. quòd ſi ſtatutum diſponit, vt in prædiis vrbanis & ruſticis finita locatione intelligatur facta reconductio iiſdem penſionibus & qualitatibus, niſi per tres menſes ante ſit renunciatum, debet id ſtatutum intelligi de prima conductione, & non de cæteris, Id quòd ſequitur Fely. in d.c.2.colum.tertia, verſicu.ſtatutum quòd ſi locator, de treug. & pac. & Iaſon in d. l.in duobus, §. ſi ei qui, colum. 2. verſicul. quinto decimo facit, ff.de iureiuran.vbi id dicit bene notandum in d.l.diuortio, §.quod in

anno,

anno,colum.vlt.verſic.vltimò facit quod per iſtam,ff.ſolu.matrimo.vbi tamen dicit ſe multùm de hoc dubitare,propter regulam l. item quæritur,§. qui impleto, ff.loca.Philip. Dec. dum ſimpliciter allegat Alexand. vbi ſuprà, conſi.112.cùm reuerendiſsimus, colum.2.nu. 5.& Maria. Soci.iunior conſil.25. viſo themate ſuprâſcripto,colum.2.verſicul. & maximè hoc dicendum, lib.2. vbi & ex hoc conſuluit, quòd ſtatutum quo licet conductori terram colere inuito domino, finito primo anno intelligitur tantùm pro primo ſequenti anno.

122 ¶ Septuageſimo ſecundo, idem Alex.conſi. 65. cuius initium eſt,quoniam omne datum, colum.7.verſicul.fortificatur hoc,lib.6.quod iterum repetitum eſt errore (vt reor) impreſſorum, conſil. 119. eo. lib. quòd poteſtas faciendi & reformandi intelligitur de prima vice tantùm, non de aliis, per hunc noſtrum, §. hoc ſermone, & alia ex iuribus ſuprà allegatis.

123 ¶ Septuageſimo tertio, quod ex facto conſuluit Corne.conſ.173.in præſenti ſtipulatione,colum.5.verſicu.ſed nihilominus hoc non obſtante,lib.2. quòd vis conſtituti,quæ ea eſt,

vt transferatur poſſeſsio. l. quædam mulier, & ibi Doctor. ff.de rei vendica. cum ſimilib. obtinet tantùm in primo conſtituto non etiam in ſecundo, verbi gratia ſi quis donet Petro quamdiu vixerit, & poſt eius mortem, alteri, vt in caſu. l.quoties, C. de donat. quæ ſub mod. & ſe conſtituat poſſeſſorem nomine vtriúſque, certe in Petrum tranſit poſſeſſio per huiuſmodi conſtitutum, non etiam in hunc alterum, quòd & idem voluit Guid. Pap. deciſio. Delphina. 512. Titius bona ſua donauit,Stepha.Bertran.conſi. 276.viſo caſu mihi exibito, colum.2.num.4.lib.1.licèt contrarium conſuluerit Philip. Dec. conſil. 239. primò non videtur,colum.3.verſicu. memini me,cum multis ſeq. Sed nos de hoc latius diximus in noſtro tracta.Cõſtit.in 3.parte,in 28. amplia.vbi ſi libet videre poteris.

¶ Septuageſimo quarto, quod & ſcripſit
124 Guid. Pap. deciſio. 467. teſtator in teſtamento.quòd ſi quis ſuo teſtamento hæredem inſtituit Mæuium & filium ipſius naturalem & legitimum ſubſtituit, iuſsítque eum nomen & arma ipſius deferre, & accepta hæreditate Meuius deceſſerit relictis duobus filiis naturalibus & legitimis, primogenitus

ex illis cenſetur ſolus fuiſſe ſubſtitutus, tanquam de primo tantùm ſenſiſſet teſtator, arg. d. §. hoc ſermone, & aliorũ ſimilium iurium, & ita dicit fuiſſe iudicatũ in curia parlamenti Delphina. & id ſequitur & dicit ſingul. Benedic. in repe. c. Raynucius, in verbo, in eodem teſtamento relinquens, numer. 174. de teſta. & diximus etiam in tractatu Primigeniorum. q. 64.

125 ¶ Septuageſimo quinto quod pulchrè reſpõdit Soci. con. 91. concludendo dictum Philip. columna ſecunda, verſi. confirmatur ratione ſatis concludenti libro quarto, quòd ſi quis promiſit iudicatum ſolui vſque ad ſentẽtiam diffinitiuam intelligitur de prima ſententia diffinitiua nõ de alia, ita vt ſi is pro quo ita fideiuſſit, fuerit ſemel abſolutus, liberetur hic promiſſor ſua promiſsione, licèt ille poſtea cõdemnetur ex alia reſeruatione facta in priori illa ſententia, per d. §. hoc ſermone.

126 ¶ Septuageſimo ſexto quod etiam ex facti ſpecie reſpondit Iaſon conſi. 36. in cauſa mota per nobiles, columna vlt. verſic. nec ad hoc obſtat ſolutio, libro tertio, quòd ſi teſtator expreſsè hæredi grauato de reſtituẽda quapiam

re,

re,eam rem permutare cum alia æquiualēti, intelligitur de prima permutatione, non de alia quam faceret de ea re quā ſemel habuit loco eius rei ſubiectę reſtitutioni,per hunc.§. hoc ſermone. & alia ſimilia.

127 ¶Septuageſimo ſeptimo,quod a Decio quoque reſponſum eſt con.287. cuius caput eſt.in ciuitate Placētię,col.pe.ver.& vlteriùs in iſto caſu concurrit,quòd huiuſmodi ſubſtitutio,ſi aliquis filiorū decedat abſq; liberis legitimis maſculis ſuperſtitibus, intelligitur de primo tantùm filio decedente ſine liberis,nec obtinet in cæteris poſtea decedentibus, per hunc noſtrum,§.hoc ſermone.

128 ¶Septuageſimo octauo,quod & ipſe Decius latè conſuluit conſ.512.cùm reuerendiſsimus Cardinalis,col.2.nu.3. quòd ſi Papa permiſerit Cardinali,aut alteri clerico,vt poſsit teſtari de bonis eccleſię,intelligitur de primo actu teſtandi tantùm,non de aliis,ita quòd hoc caſu primum teſtamētum quo ita diſpoſuit valebit,non etiam ſecūdum,licet aliàs primum teſtamentum tollatur per ſecundum,iuribus vulgatis, & mouetur Decius multis iuribus & deciſio.ſuprà à nobis citatis.

¶Se-

129 ¶ Septuageſimo nono, idem Dec.con.609. queritur ex duobus pręſētatis, col.1.&2. quòd ſi cui facta eſt poteſtas præſentandi ad aliquã eccleſiã, intelligitur tantùm de prima pręſentatione: nec variare poteſt qui vi illius poteſta tis pręſentauit, etiã ſi laicus ſit, licèt aliàs laicus variare poſsit iuribus quoq; vulgaribus, atq; ad ſic reſpõdendũ motus fuit hác noſtra regula.

130 ¶ Octuageſimo huc ſpectat, quòd fideiuſſor cõpromiſsi, aut locationis tenetur de primo compromiſſo aut locatione tantùm, non etiã de ſecundis etiam prorogatis, vt de primo eſt tex.in l.Labeo, §. ſi per fideiuſſorẽ, & ibi Alberi. qui id declarat, columna ſecunda, verſic. ſed quatenus, Baldus, Roma. qui eum §. legit cum §. hæc autem clauſula, columna prima, ff.de arbitr.& id quoque ipſum voluit Nicol. Neapo. in lec. Bar. in l. Titius, in fi. prin. & ibi etiam Bal. poſt Dy. ff. de excuſ. tutor. & è recentioribus Philip. Dec.con.93. cuius ſuperſcriptio incipit, fideiuſſor ſtrictè obligatur, columna prima, vbi alios in id citat.

131 ¶ De ſecũdo, id eſt de fideiuſſore locationis, eſt etiam tex. in l. item quæritur, §. qui imple-

to,ff.de loca.& in l.ſi cùm Hermes,C.eod.& voluere Specul. & Io.Andr.in addi.illius tit. de fideiuſſor.§.1.verſi. illud autem quæritur, idem Ioã. And.& Panor.poſt alios antiquiores in c.conſtitutus,ex. eod.titu. Hoſti. qui id declarat in c.vl.in fi.eo.quoque ti.& in c.pręterea requiſiſti, & ibi quoque Ioan. Andr.& Philip.Dec.de appel.Bar.& Alber.poſt alios antiquiores in l.Lucius Titius,la.2.§.Paulus, ff.de admi.tuto & alij multi,quos tibi collegi in tracta.de vtroque retractu,tit.2. §.1.glo.7. in verbo, *feront preferez*, nu.32.incip.prætere a quia etiam. vbi intelliges idem in pignoribus & alia quoq; ſimilia videbis 3.ſeq.verſ.

130 ¶ Octuageſimo primo, vt nonnihil mutuemur à theologis huc accedit quod ab Angel. Clauas ſcriptum eſt in ſua ſumma, in verbo, matrimonium,le.3.in 3.impedimento,verſic. 2.quod ſi contractum eſt matrimoniũ ea con ditione ſi pater conſenſerit, & primùm pater diſſenſerit, poſtea verò mutata volũtate conſenſerit, non propterea erit contractum matrimonium, quia intelligitur de primo conſenſu aut diſſenſu,argu. d.§. hoc ſermone. Et idem tenuit alter theologus Bapti.Sal.etiam in ſua ſumma, in verbo, matrimonium, le.5.

verſi.

verſi.ſed pone quòd pater, vbi & id dicit voluiſſe Ioan. Andr. in c. ſuper eo, de condit. appoſ. vbi tamen id non dicit. Sed & idem dicit alius celebris theologus Adrianus Florentinus in quæſtio. 4. lib. ſententiarum circa ſacramentum matrimonij, in ea quęſtio. quæ incipit, ſecundò circa hæc dubitatur.

131 ¶ Octuageſimo ſecundo, ad hanc noſtram regulam pertinet, quòd cauſa ſimpliciter prolata intelligitur de prima & proxima atque immediata, l. metus autem §. ſed licèt vbi Bar. id no. ff. quod met. cau. Ideo & hæc in omnibus actibus conſideranda eſt, & non remota, per infinita iura à me propè ſuperfluenter collecta in noſtro tractatu, cui titulus eſt, ceſſante cauſa ceſſat effectus, in 20. limita. vbi etiam videbis, quomodo id ſit intelligendum, & quid ſit dicatúrve cauſa propinqua, quęve remota.

132 ¶ Octuageſimo tertio his adſtipulatur quòd qui ſemel ab accuſatione deſtiterit amplius ad eam non admittetur, ſed manet perpetuo excluſus tanquam prima accuſatione ius accuſandi conſumptū ſit, l. qui deſtitit, ff. ad SC. Turpi. & l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. ad leg. Iul. de adult. l. abolitionem, C. eo. ti. & l. accuſa-

tionem, C.qui accu.non poſſ. Et facit l.poſtquam, C.de pact. cum ſimilib. Sed tu de hoc vide ampliſsimè Bal. in d.l.accuſationem, C. qui accuſ.non poſſ.

135 ¶ Octuageſimo quarto, nõ hinc longè abeſt quod etiam ſcribitur in l.1. C.de aboliti. vbi accuſatio, cuius accuſator abolitionem impetrauerit, ampliùs repeti non poteſt, veluti ea prima accuſatione omne ius & facultas accuſandi cõſumpta ſit, & eſt propemodum ſimilis tex. in l.quáuis, & in l.ſi is.C.ad SC. Turpi. & in l.mulier, §.1.ff.eo.tit.

136 ¶ Octuageſimo quinto, concinit & his text. in l.vl.ff.de pact. vbi pactum de non petendo factum à creditore, reo principali, prodeſt fideiuſſori: vt ſi poſtea pactum ſit, vt à reo peti poſsit, non cẽſeatur eſſe ſublata exceptio quæſita fideiuſſori ex priori illo pacto de non petendo: tanquam ſcilicet conſumpta ſit & perfecta ea liberatio priore illo pacto, quicquid poſtea actum ſit, niſi ipſe fideiuſſor poſteriori actioni conſentiret, per l.ſi vnus, §.pactus, eo. tit. Et huic ſubſcribit text. in l.cùm Hermes, C.locati. & in l.nouatione, C.de fideiuſſo.

¶ Octua-

137 ¶ Octuageſimo ſexto, accedit quod dicimus reſtitutionem in integrum bis peti nõ poſſe, de quo vide pleniſsimè totum tit. & doc. C. ſi ſæpius in integ. reſti. poſtul. vbi in l. vl. glo. vl. in fi. no. inquit, ſufficit ſemel, & allegat pro ſimili, l. vl. §. ſin vero poſtquam, ver. & hęc quidem, in fi. C. de iur. delib. vbi ita ſcribitur, ſemel enim & non iterum eam peti concedimus, vbi glo. pro concord. citat. d. l. vlt. & l. fideicõmiſſa. §. ſi quis, ff. de lega. 3. quam & nos iam toties citauimus.

138 ¶ Octuageſimo ſeptimò huc ſpectat, quod qui ſemel decurionatũ, aut aliud munus temporale executus eſt, non cogitur iterum ſuſcipere, veluti ſcilicet per primum illud munus, liberetur eo iure, quo reipu. ad id munus ſubeundum tenebatur l. eſtimationem, §. vl. ff. de muneri. & honor. & l. libertus, §. præſcriptio, & l. diuus, ff. ad municip. & l. quis tam, C. de decuri. libr. 10. cum aliis multis concord. à me congeſtis in noſtris commentariis in l. ſi vnquam, in præfatione, numer. 24. incip. & hæc ſanè confirmat, C. de reuoc. dona. quo loco videbis multas multarum gẽtiũ in eam rem leges antiquas, ne huc iterum repetat.

¶ Octua-

137 ¶ Octuageſimo octauo, ab his non abhorret quod dicitur rationes ſemel editas nõ iterum ex neceſsitate edendas eſſe, l.ſi quis ex argentariis, §.vlt.cum l.ſeq. de eden. quod ibi omnes ſcribentes annotarunt. Et ex his nonnulli & inter cæteros Bar. & Raph. Fulgo. notarunt qui ſemel parti dedit inſtrumentum a ſe receptum non teneri iterum dare, vti etiam voluit Specul. in titu. de iuſto edi. §. poſtremo, verſi. ſed nunquid. Sed id quomodo intelligitur ex ipſis Bar. & Raph. vbi ſupra, eod. Bar. in l. quædam, §. nihil intereſt, ad fi. eo. tit. & in l. vl. ff. de tab. exhib. & in l. vl. ad fi. ff. de bo. autho. iudic. poſsi. & Bal. in l. ne caſu, in 4. no. C. de diſcuſs. li. 10.

138 ¶ Octuageſimo nono, quod & è penu Theologorum eſt, Sacramenta præſertim baptiſmi non reiterantur propter verbum D. Pauli ad Eph. c. 4. vnus deus, vna fides, vnũ baptiſma, c. ſi qui &. c. hanc regulam, 1. q. 1. &. c. oſtenditur, de pœni. diſt. 4. cum ſimil. Quod & a noſtris Imperatoribus agnitum eſt vt patet ex l. 1. & 2. C. ne ſan. baptiſ. reite. Proindéque nec ſolemnis pœnitentia nõ reiteratur c. quãuis, &. c. in capite. 50. di. &. c. 1. 26. q. 6.

LIMI-

141 ¶ Poſtremo illud addiderim, quod peculiariter ad hunc noſtrum, §. pertinet, qui dicit appellatioñe nuptiarũ de primis intelligi, eius eſſe rei peculiarem quãdam ratioñe. Nempe primas nuptias habere neſcio quid rationis, vt hæ magis propriæ nuptiæ dici debeãt. Nã tametſi honorabiliores nuptias ſimpliciter pronũciauit D. Paul. ad Hebręos c. 13. & omnes vbique, primas tamẽ honorabiliores, laudabiliores dignioréſque ac fauorabiliores eſſe ſatis liquet ex eodem D. Paulo, qui ad Corinth. 7. poſtquam hæc ſcripſit, mulier alligata eſt legi, quãto tempore vir eius viuit: quòd ſi dormierit vir eius, liberata eſt à lege: cui vult nubat tantum in domino: beatior, aut vt alij interpretantur, felicior autem erit, ſi ſic permanſerit, ſecundum meum conſilium. Puto autem quòd & ego ſpiritum dei habeam. Quem locum enarrans D. Hieronymus in 2. libro aduerſus Iouinianum, multa in ſecundas nuptias congeſſit, non vt eas damnaret, ſed oſtenderet non tã ſuſcipiendas eſſe, quàm primas. quod & ipſe proteſtatur in libro de Monogamia ad Geruntiã, dum dicit. Quid igitur, Damnamus ſecunda matrimonia? minimè, ſed prima laudamus.

142 ¶ Inter cætera autem adducit Hieronymus quod ipſe D. Paulus, tũ in 1. ad Timotheum epiſtola. c. 3. tum ad Titũ c. 1. iubet epiſcopum aſſumi μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, id eſt, vnius vxoris vi rũ, & vt vno verbo interpretatur idẽ D. Hieronymus ad Oceanũ, monogamũ, quod & repetitur in decretis canonicis in c. 1. 26. di. Nõ quòd oporteat epiſcopũ habere vnã vxorem, vt nonnulli malè intelligunt, ſed ꝙ qui aliàs duxerit plures vxores, prohibetur in eum ordinẽ cooptari: Neque enim bigamus ordinari debet nec poteſt, c. vna, in fi. d. 26. di. & per totum extra, de biga. nõ ordi. Quin apud Aegyptios ſacerdoti vnã tantùm vxorẽ ducere li cebat, vt ſcribit Diodorus Siculus libro 2. c. 3. Et vt ad noſtros redeamus, quòd ad fœminas pertinet, ex eodem Apoſtolo vidua eligi debet, quæ fuerit vnius viri vxor. d. 1. epiſt. ad Ti motheum. c. 5.

143 ¶ Quibus addere potes apud ethnicos quoq; obſeruatũ fuiſſe, vt pontifex maximus & flaminica non niſi ſemel matrimoniũ inire poſ ſint, vt tradit D. Hieronymus in eo li. de Monogamia ad Geruntiam, ſuprà citato, & ante eum Tertullianus in lib. de exhortatione caſtitatis, & iterũ in li. de Monogamia, vtrobique

que non multò ante finẽ. Sed & D Hierony-
mꝰ in eo illo li. Ad tauri, inquit, Aegyptij (de
Api boue quem Aegyptij colũt intelligit) ſa
cra ſemel maritꝰ aſſumitur. Quin & ipſe Ter
tullianus poſtremo illo loco ſcribit Fortunæ
muliebri, & Matri Matutæ coronã non im-
ponere niſi vniuiram. Cui concinens Feſtus
Põpeius dicit fortunæ muliebris ſimulachrũ
nefas fuiſſe attingi, niſi ab ea quę ſemel nupſe
rat. Cui non admodũ diſsimile eſt quod & ip
ſe Feſtus in verbo, pudicitiæ ſignũ, & ante eũ
Liuius 1. decadis li. 10. ſcripſerunt nullam niſi
ſpectatę pudicitiæ matronam, & quæ vni viro
nupta fuiſſet ius ſacrificãdi Dianæ, eiuſúe ſi-
gnum tangẽdi (quod addit Feſtus) habuiſſe.
Trebellius autem Pollio in vita Titi Secũdi
Imperatoris ſcribit Calphurniam vniuiram
ſacerdotem inter ſacritiſsimas fœminas ado-
raſſe maiores ſuos.

144 ¶ Et quia nuper incidimus in mentionem
eorũ librorũ Tertulliani, illud obiter dicere
volui, illum vtrobique Mõtani hæretici dog-
ma ſequutum, perperã damnaſſe ſecundas nu
ptias veluti prohibitas. At illum ipſum in eo
dãnat D. Hieronymus aliàs ſecundis nuptiis
iniquior in catalogo ſcriptorũ eccleſiaſticorũ,

& cæteri orthodoxi ſcriptores. Neque etiam Apoſtolum illas damnaſſe aut prohibuiſſe,vt ille contendit, ſed ſatius eſſe & honeſtius,ſi iis abſtineamus, præſertim ſi citra periculum animæ id fieri poſsit.

145 ¶ Adde quod noſtris legibus cautum reperimus,eos facere iniuriam filiis primi matrimonij,qui alteras nuptias aggrediuntur, §.1. verſiculo,proſpeximus itaque, in authent.de non elig.ſecun.nuben.mulie.& in,§.certo,in auten.de nupti . Idcirco dicunt Guil. Cu. & Bald.in l.1.in fin. C.de inof. doti.quòd filius non tenetur dotare matrem,quę ad ſecundas nuptias tranſit, ne cogatur conferre ad ſuam iniuriã.quod à me adductũ eſt in legibus con nubialibus l.2. num.9. incip. cui reſpondens. Quibus conuenit quod dicit Valerius Maximus,li.7.c.7. de Sexticia quadã fœmina,quæ filiis irata in contumeliam eorũ nupſit alteri.

146 ¶Nec tantùm filiis,ſed & mortuo quoq; facit iniuriam, cuius memoriã veluti negligit, §.ſi autem tutelam,in auten.de nupt. Et dicit Lucas pe.in l.mulieres col.4. C. de incol.lib. 10.quòd qui ſecundò nubit, non dicitur ſeruare fidem priori coniungi,per quædam iura

que

quę hoc minimè probant,ſed hoc planè confirmat tex.in,§.tūc igitur,ibi,inuiolatum morientium thorum,in anten.de non eligen.ſecun.nuben, Et quibuſdam poſsit videri huc ſpectare illud D. Pauli loquentis de eo, qui ſecundas arripit nuptias,prioris ad Thimo.5. quia primā fidē irritā fecerat, quod & repetitur in ca.1.& in c.hæ verò &.c.nuptiarū &.c. de viduis,le.2.& aliis compluribus 27. q.1.ex quibus tamē ne erres intelligere poteris,quomodo id intelligendū eſt. At huc haud dubiè ꝑtinet illud VirgilianęDidonis,li.4.Aenei.

Nec ſeruata fides cineri promiſſa Sicheo.

147 ¶Et in hac quoque ſententia fuitPhiloſtratus in vita Apollonij li.3. affirmās vxorem ad ſecunda vota tranſeuntem iura coniugij violare.Ideo contriſtatur anima mortui cōiugis ex ſecundo matrimonio ſuperſtitis,auten.cui relictum,ibi,contriſtandi priorem maritum, vbi no.Bal.col.penul.C.de indic.viduit.& §. quia verò,§.nos igitur, in auten. de nupt.Nā & apud Lucanum li.3. Iulia in ſomnis Pompeio apparens ſeſe indignatam oſtēdit, quòd ille ſecundas nuptias appetiuiſſet,cū inquit.

Coniuge me lætos duxiſti Magne triumphos.

&c.quæ ſequuntur.

148 ¶ Sed & apud Aegeſippum li.2.c.2. Alexander filius Herodis mortuus, in ſomnis Glaphiræ ſuæ quondam vxori apparuit, quæ alteri atque alteri ſe matrimonio poſt morte ipſius copularat. Hęc illum amplecti deſiderat, At ille indignāti ſimilis cōplexū refugiēs viſus eſt dicere. Hęc, Glaphira, promiſſa fides? ita amores erga te ſeruaſti meos, quorū memorē te eſſe oportuit? Sed eſto adoleſcentula ſecundas nuptias non refugeris, etiā non tertias? Et paulò infrà. Sed mihi ne diutiùs maneat contumelia mea, &c. Exurrexit mulier, & familiaribus narrauit ſomnium, atque ipſa biduo pòſt defuncta eſt. Quam rem etiam retulit Ioſephus lib. Antiquitatum 17.c.vltimo, & rurſum libro de bello Iudaico.2.capit. ſexto.

149 ¶ Ex quo etiam mulier quæ tranſit ad ſecundas nuptias nō dicitur caſte viuere, quantùm ad priorem maritū attinet: ita vt ſi maritus ipſe vxori reliquerit aliquid vtendum, quādiu caſtè aut honeſtè vixerit, ea perdit legatum, ſi tranſierit ad ſecundas nuptias, vt non obſcurè voluit Bald. in l. deo nobis, in princi. col. vl. verſicu. iuxta prædicta, C. de epi. & cleri. & apertiùs in l. vl. col. 2. verſi. quęro quid ſignificant

cant,& ibi quoque Angel.poſt prin. ibi,ſed ſi profertur,& Saly. columna ſecunda,verſiculo, quæro ſuppoſitò,& Iaſon ad finem . C.de indict.viduit. & idem Bal.in l.1.columna ſecunda in.15.no. C.de rapt.virgin.& in l.cùm filius,§.qui Mutianam,& ibi expreſsiùs Imo. ff.de lega.2 . Angel. Imo. Paulus Ca. & latè Alexand. & Claud. Seiſ. in.l . mulier,§.cùm proponeretur,ff.ad SC.Trebel. & idem Angel.in §.cùm agitur,in auten . de non elig.ſecund. nub. & in §. hæc autem de deo, in auten.quo,opor.epiſ.& in §.ſoluto,& in §. cùm igitur,in auten.de nupt . Petrus Ancharanus in c.quod à te, columna prima, in 1.oppo. & ibi quoque Imo. columna prima, verſicul. & faciunt prædicta , de cleri.coniug. & Rapha. Co.conſilio 22.teſtator legauit,columna prima.& Paulus caſtren.conſil.259.omnis difficultas,columna penul.verſic. infertur enim, libro primo.

150 ¶ Et ita,vt dicit Angel. debet intelligi gloſ. in d.l. vl.in verbo,perſecutio.C.de indic.vid. quæ dicit ſimpliciter,quòd mulier tranſiẽs ad ſecũdas nuptias, perdit legatum ei relictum, ſi caſtè viueret.Scilicet ſi legatũ fuerit factum à viro,qui ex huiuſmodi ſecundis nuptiis of-

ſenditur: non etiam ſi ab alio relictum fuerit, vt etiam dicit Paul. Ca. Sicuti etiam ita intelligi debent iura, quæ dicunt non caſtè viuere, quæ tranſit ad ſecūdas nuptias, videlicet d. §. hæc autem de deo, vbi no. Angel. in auten. quo. opor. epiſ. & l. his ſolis, C. de reuoc. dona. quæ equiparat mulierem, quæ in ſecundi matrimonij fœdus nubit, & quæ impudicè viuit, vbi & Bald. ad hoc citat illud Valerij, quod mox afferemus.

151 ¶ Et ad idem, c. vxoratus, de cōuerſi. coniug. ex quo no. Panor. paria eſſe incontinenter viuere, & trāſire ad ſecūda vota. &. c. hac ratione. 31. q. 1. vbi licèt licitum ſit ſecundum apoſtolum ſecundas nuptias cōtrahere, tamen ſecundum veritatis rationē verè fornicatio eſt. In quam ſententiam eſt & illud Martialis li. 6. epig. de Teleſina.

Quæ nubit totiens, non nubit, adultera lege eſt,

Et quod Portia minor, cùm ſe præſente laudaretur, apud eam quędam bene morata, quę ſecundum maritum habebat, reſpondit pudicam matronam nunquam niſi ſemel nupſiſſe. vt ſcribit Hieronymus in Iouinianū lib. 1. Ex quo & ille Mimus ſiue Publij ſiue Senecę ſiue alterius.

Ha-

Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

Quod tamen ſanè intelligendum eſt ſecundum ea quæ ſcribuntur in d.ca. hac ratione. aliàs enim incideremus in hæreſim Cataphrygum, quam Montanus induxit, & aduerſus quem ſcripſit Diuus Hieronymus ad Marcellum.

152 ¶ Et ſanè mulier pudica, quæ caſto amore primum maritum proſequitur, & eius pectori atque precordiis memoria illius medullitus infixa eſt, poſt illius obitum de ſecundis nuptiis non cogitat, & alterius coniux dici aſpernatur: illi enim adhuc prior ille maritus viuit, eiuſque, perinde ac ſi viueret, memoria recreatur. Quod apertè declarauit Valeria illa Meſſalarum ſoror amiſſo Seruio viro, cùm interrogata, cur alteri nolet nubere, reſpondit ſemper ſibi maritum Seruium viuere: quod & ipſum retulit idem Hieronymus vbi ſuprà, quo etiam in loco ſcribit filiam Demotionis Areopagitarum principis mortuo Leoſthene ſponſo, negaſſe ſe alteri nupturam, quòd adulterum acciperet non maritum: illum enim nondum ſibi eſſe mortuum; quod & nos in noſtris commẽtariis de nobilitate retulimus.

¶ Vt

153 ¶ Vt non immerito apud priſcos illos Romanos, quæ vno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honorabantur. Exiſtimabant enim eum præcipue matronæ ſyncera fide incorruptum eſſe animum, qui poſt depoſitæ virginitatis cubile in publicum egredi neſciret, multorum matrimoniorum experientiam quaſi legitimæ cuiuſdam intemperantiæ ſignum eſſe credentes, vt ſcribit Valerius Maximus, lib. 2. c. 1. non multò poſt princip. Qui & ipſe miris laudibus extollit Antoniam, quæ amorem mariti ſui egregia fide penſauit, vt quæ poſt eius exceſſum forma & ætate florens, cubiculum ſocrus pro coniugio habuit: in eodémque thoro alterius adoleſcentiæ vigor extinctus, alterius viduitatis experentia cõſenuit, vt apud eum videre licet lib. 4. cap. 3.

154 ¶ Apud antiquos autem illos Germanos ſolæ virgines nubebant, ſicque vnum maritum accipiebant, quomodo vnum corpus, vnámque vitam, ne vlla cogitatio vltrà, ne longior cupiditas, vt ſcribit Cornelius Tacitus de moribus Germanorum. Sed & idem lib. 2. hiſtoriæ Auguſtæ, paulò ante fi. tradit quòd mortua Occia, quæ ſeptem & quinquaginta per

annos,

annos, ſumma ſanctimonia, veſtalibus ſacris præſederat, Fonteius Agrippa & Cornelius Pollio obtulere filias, prælatáque eſt Pollionis filia, non ob aliud quàm quòd mater eius in eodem coniugio manebat. Cæterum Plutarchus, Proble.ca.105.quærit, quare publicis feſtis virgines veteri more non nubunt, viduæ nubunt. Cuius rei inter cæteras hanc rationem affert, quòd virginibus decorum, viduis verò multis præſentibus fœdum eſt nubere. Fœlices enim ac fauſtæ primæ nuptiæ ſunt, ſecundæ verò triſtes ac deteſtandæ. dies autem feſtos adeo multitudinem diſtrahere, vt his rebus per ocium intereſſe non poſſit. Hæc illæ. Ex quibus ſatis apparet ſecundas nuptias non perinde eſſe honorabiliores ac primas, eúmque honorem ad liberos deſcendere.

155 ¶ Non mirum igitur cuiquam videri debet, ſi multæ ſint conſtitutiones & leges latæ in odium contrahentium ſecundas nuptias, videlicet l.fœminæ, & l.generaliter, & l.ſi quis prioris, §.in illo, & l.hac edictali, in princip. & auten.ex teſtaméto.C.de ſecun.nup.& l.1.C. ſi ſecund.nup.& l.mater, C.ad Tertul.& l.his ſolis, & auten.quod mater, C.de reuoc.dona.

&

& l. iubemus, §. in ſupradictis, ff. ad Trebel. & §.qui piiſsimus,in auten. de non eligen.ſecun.nubent.& §. ſi verò expectet, & §.placet quoque nobis, & aliis compluribus §. in auten. de nupt. & in §. 1. in auten. neque vir. quod ex dot. eſt.

156 ¶ Quæquidam conſtitutiones maxima ex parte locũ habent etiam in viris,ne quis putet ea quę diximus ad fœminas tãtùm pertinere. Id enim videre licet ex d. §. 1. poſtremo loco allegato, & in §.hoc autem,verſicul.quia verò contra binubos,in auten.de nõ elig. quem ita ſummat vt ita loquar, Angel.pœnæ ſecundò nubentium communes ſunt viro & vxori ad ſecunda vota tranſeuntibus. & d.§.ſi verò expectet,ibi,& hæc communis mulieris & viri mulcta ſit poſita,vbi etiam no. Angel. in auten.de nupt.& iterum in §.quoniam & infirmus,eo. titu. & in l.generaliter, vbi Bald. no. C. de ſecun. nupt. & voluit gloſ. Bartol. Bald.Salyc. qui dicit ita ſe obtinuiſſe,in d. l. fœminæ,eo.ti.& glo.in rubr.d.auten.de non eligen.ſecun.nub. Azo in ſumma,eo.titu. de ſecun.nupt.colum. 2.verſi. item quæcumque dicta ſunt. Hoſti.in ſumma, eo.quoque. titu. §. quare,circa fi.in verſic.quæcumque autem Oldra.

Oldra. conſi.33.quidam habuit vxorem, in 2. dubio Io. And.in addi.Specul.eo.inquam tit. in rub .Bartol. Angel.& Paulus Cap.in l.de emancipatis, C. de legi . hæred. Petr . Anca. conſil.347.quia ex facto, columna.2.verſicu. & hoc quantum ad ea . Roma.conſil.clxxxij. in caſu propoſito . Paulus Ca . in d.l. mater. C. ad Tertul. Franc.Cre.no.li.lxxiiij.hoc capite ſi maritus legauit. Angel. Are.in §.præferuntur, colum.pe.Inſti. ad Tertul.& in tracta. de teſta.in verbo,nolens inteſtatus decedere, colum.5.verſicu.in ſecundo caſu quando in patre. Nicol. Vbal. in tracta.de ſucceſſio. ab inteſt. in 2.q.princip. colum. 4. Mattheus Mateſal in tracta.eiuſdem tit.in 2.mem bro princip.verſic.ſecundo caſu, & ibi Ludo, Bolo.in addi.Franc.Are.conſi.72.præſupponitur in facto,colum. 29. & iterum 3. Corne. conſi.242. circa quod videtur,colum.penult. & vlt.lib.2. Cepola cautela. 235 . aut ex priori impreſsione 302.ſi mater tranſit,vbi dicit hãc eſſe communem op . & idem ſæpe ſe conſuluiſſe, Maria.Soci.conſi.34.proſequendo ordinem quæſtionum,colum.2.& multis ſeq.li. 1.vbi id latè differit. & con.65.circa.primam quæſtionem,col.4. verſic.vigeſimo ſecundo, eo.lib.1. vbi etiam dicit, hanc eſſe commu-

nẽ

nem op. & ipſius filius Bartho. conſi.263.capio primum,in 2. dubio, libr.2.& conſil.114. preſens conſultatio, colum. penult. libr.4.& Benedic. Capr. qui ita dicit communiter teneri, conſil. 42. punctus quidam Venantius, colum. 2.& conſi.ſeq. incip. punctus quidam Maſsius, in primo dubio. Guid. Pap. q.228. ex dicto proceſſu, in princip. Steph. Bertran. conſi.119. viſo caſu, in primo dubio, lib.2. & conſi.223. viſo caſu, nume.3.lib.3. Phili.Dec. in l.1. poſt princip.C.de ſecun. nupt.& conſi. 87.pro reſolutione caſus, colum.2. verſicul. reſtat ergo tertius caſus.& conſi. 230. proponitur quòd ex Petro, colum.1.verſicul.ad dubium de quo quæritur. Ioan. Monterfer. in repet. l. frater à fratre, char. 6. columna tertia. verſic.in 17.q.ff.de cond.indeb.

157 ¶ Nam & Charondas ille prudentiſsimus legiſlator, nec viris quidem ſecundas nuptias permiſit. Qui liberis (inquit) ſuis nouercam ſuperduxerit, eum neque vllo dignitatis loco, præciíve virum habeto: neque vlla ciuium conſuetudine communicare, fruí ve ſinito: quippe qui malum alienum rebus ipſe ſuis intulerit. Si proſperè enim tibi coniugium primum fortè ſucceſſerit, eo ſucceſ-

ſu

ſu contentus conquieſcito. Sin aduerſum obtigerit, idem malum ſecunda exploratione tentare velle, furioſi eſt. Nam qui his ab aſſequenda re in ſuis negotiis fallitur, demens is meritò exiſtimatur. Hæc Diodorus Siculus Bibliotheces libr. 12. vbi & illud ſubdit à Philemone poëta Comico, de his qui ſæpe nauigando maris ſæuitiam experiri voluëre pro lege traditum, non admiratum quidem, ſi quem duxiſſe vxorem conſpexerit, verùm ſecundum coniugium quæſiuiſſe: tutius namque tolerabiliuſque videri, his ſeſe maris periculis & tempeſtatibus exponere, quàm muliebribus ludibriis & fluctuationibus inteſtinę peſti vitã obnoxiam degere.

158¶ Quæ quidẽ Philemonis ſimilitudo in memoriam reuocat, quod decreta noſtra canonica ex D. Auguſtino nauigare eum dicunt, qui matrimonium contrahit, in ca. nos nouimus, & ibi glo. in verbo, nauigaſti. 17. q. 2. tanquam ſcilicet vtroque modo multa pericula & plerunque naufragia ſubeamus. Eſt autem publij Syri Mimus apud Gellium lib. 17. ca. 14. & Macrobium Satur. 2. c. 7.

Improbè Neptunum accuſat qui iterum naufragium facit.

Quod

2. verſicul. ſic vidiſti de pœna. Bald. in auten. iiſdem pœnis, columna vltim. verſicul. item nec pœna nubentium, C. de ſecun. nup. Angel. in §. quia verò, in auten. de non eligen. & in §. ſi verò expectet, circa fin. in auten. de nupt. Rom. d. conſi. 182. & alij multi ex iis quos citauimus in d. verſicul. ab hinc 3. Et ſatis probat text. in l. vxoris, ff. de his qui not. infa.

161 ¶ An autem huiuſmodi pœnæ, & quæ ex iis ſint ſublatæ de iure canonico, propter illud verbum Apoſtoli ad Corinth. 5. dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permanſerint, ſicut & ego, quòd ſi continere non poſſunt, nubant, melius eſt enim nubere, quàm vri. Et quod quibuſdam interiectis ſcribit, quòd ſi dormierit vir eius, liberata eſt à lege. cui autem vult, nubat, quod & nos ſuprà citauimus. Ex quibus certè videntur illæ pœnæ eſſe ſublatæ per ca. ſuper illa, & ca. vlti. extrà de ſecun. nupt. Sed tu tamen ne te hîc diutiùs detineam, vide gloſ. Inno. Hoſti. Ioan. Andr. in d. cap. vltim. eo. titul. Bartol. in l. 1. C. eo. quoque titu. Petr. Anchar. conſi. 101. ex prædicto themate, in 1. & 2. dubio, cum aliis propemodum infinitis

H addu-

adductis à Fely. & Dec. in ca.eccleſia ſanctæ Mariæ: illo quidem columna 19. verſicul. quarta limitatio, cum duabus primis declarationibus, illius quartæ limitatio. Dec. autem colum. 13. verſicul. ſecunda concluſio, cum multis ſeq. de conſtit. & eodem Dec. conſil. 250. proponitur quod ex Petro, colum. 1. verſ. circa primum.

162 ¶ Denique quod ad hanc rationem attinet, quæ ſecundas nuptias non peræquè magnifacit ac primas, bruta quædam animalia id quoque ſenſu quodam naturali ſentire & agnoſcere videntur, veluti natura ipſa eius rei illa admonente. Cornices enim mortuo mare marito non exiguo tempore, ſed nouem hominum ætatibus viduæ perſeuerant, vt tradit Plutarchus in libro cui titulus eſt, ὅτι ἄλογα λόγῳ χρῆται, & Aelianus lib. 3. de animalibus, vbi & ob id tradit veteres in nuptiis poſt Hymenæum cornicem inuocare ſolitos. Et idem quoque de lyncibus prodidit Seruius enarrans eum locum Virgilij, libr. quarto Aeneid.

Non licuit thalami expertam ſinè crimine vitam.
Degere, more feræ.-

Et

Et nos quoque diximus in noſtris legibus connubialibus.l.13. numero 4.& 5.vbi & nos alia huc pertinentia ſcripſimus. Et facit quoque ad hanc rationē, quod diximus ſuprà numero 111. incip. ſexageſimo ſecundo quod & idem.

163 ¶ Sed & alia item eſt ratio huius regulæ, quam tractamus, generalis quidem illa, ad omnia quæ ad eam pertinent, nedum ad nuptias. quòd ſcilicet prima quæque omnibus in rebus & ad quæuis, omnia ſunt multo excellentiora, præſtantiora, efficatiora, vtiliora, potiora, rubuſtiora, vt ex multis & penè dixerim infinitis patet, quæ tibi abundè, & vereor ne ſuperfluenter ſcripſimus in noſtris commentariis Primigeniorum, in prefatione, ex quo loco quæ voles mutuari poteris, ne hîc repetam.

Prima limitatio.

SED hæc multis modis limitanda ſunt. Et vt ſequar ordinem Fely. in d.ca. ſecūdo, de treug. & pac.

1 ¶ PRIMO limita, vt non procedat, quando non valuit primus actus, quia tunc reiterandus eſt, nam diſpoſitio loquens de actu, intelligitur de primo qui valuit, per textus in l. qui per ſalutem, ff. de iureiuran. vbi qui per ſalutem ſuam iurat, cùm non ita ſpecialiter iuſiurandum eſſet ei delatum, iuraſſe non videtur, & ideo ex integro ſolemniter iurandum eſt, ex quo Bart. no. ſi non legitimè iuratum eſt, iterum iurandum eſſe. Bald. autem ex eo dicit, quòd omiſsio modi & formæ reddit actū nullum, tamen iteratò fieri poteſt cum obſeruatione debitæ formæ. Et ita (inquit) intelligenda eſt, l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignifica. cū ſcilicet primus actus eſt validus. Dicit quoque per eum tex. quòd manda tum citandi nō finitur per citationem inualidam, id quod dicit no. dignum Alex. in l. ſerui electione

ctione,columna vlt.ff.de leg.1. quod & idem voluit Roma. in d.l.qui per ſalutem,in fin.vti cum allegat Iaſon ibi, nullam Bald. mentionem faciens nihil tamen in lec. Roma. reperi. Sed & ex eo text. in d. l. qui per ſalutem, not. Alberi. in princip. quòd actus inutilis præcedens,non impedit reiterationem ſequentis vtilis.

2 ¶ Eſt in eandem ſententiam text. in l. hæc conditio filiæ meæ, in princip. ff. de cond. & demonſtra. vbi hæc conditio, cum nupſerit, non impletur contractis nuptiis inutilibus, vt quia ea filia nondum eſſet nubilis ætatis, vel quia ei nupſit cuius nuptiis interdictum erat, ſed poſſe eam implere cõditionem, cùm de iure poſtea contraxerit, & ibi not. omnes per ſecundam nuptiarum coniunctionem, impleri conditionem, cum priores de iure non ſubſiſtunt. Et Paul. Ca.in fin. dicit eam legem ſemper ad hoc allegari, vt cùm lex vel ſtatutum loquitur de aliquo actu, qui poteſt ſortiri iuris effectum, debet intelligi de actu valido, quia actus inualidus habetur pro non facto, & Soci. ibi columna vltima, verſicul. vltimo not. ex ea l. not. diſpoſitionem,ſiue legis,ſiue hominis verificari in primo actu

validido,non autem in primo actu inualido.

3 ¶ Et huc quoque pertinet text. in l.is qui hæres, in princip. ff. de acquir. hæred. vbi hæres inſtitutus ſub conditione, ſi ante conditionem exiſtentem repudiauit, nihil egit, ideo exiſtente poſtea conditione adire poterit, vt etiam dicit text. in l. nec is, §. 1. eo. titul. cum ſimilib. Et ſic inquit Roma. in d. l. is qui hæres, non multùm poſt princip. actus nullus non impedit fieri eiuſdem rei iterationem etiam in oppoſitum, ad quod etiam allegat. l. ſi vt proponis, C. quomo. & quan. iudex, cum ſimilib.

4 ¶ Et alius item text. iuris canonici eandem ſententiam adſtruens, in cap. ſi electio, de elect. lib. ſexto, vbi ſi electio facta non ſecuta ſit effectum, ob id quòd electus ei conſentire noluit, aut poſt conſenſum renunciauit iuri ſuo, aut mortuus ſit, aut propter eius occultum vicium irritatur, electores poſsint denuo eligere: habentque à diſſenſu, renunciatione, morte, vel irritatione tẽpus integrum ad faciendam aliam electionem, ac ſi noua eſſet vacatio. Et idem vt dicit gloſ. ibi, in verbo, occultum, ſi propter ſuperueniens de-

lictum aut factum, per cap. quàm ſit, & cap. cupientes, & cap.ſi religioſus, eod.titul. Ad hoc autem quòd dictum eſt de occulto vitio, vide quæ dicam infra in hac eadem limitatio.numero 29. incip. hanc limitationem, & ſequent.

5 ¶ Hanc quoque ſententiam vt ſcilicet ſermo intelligatur de primo actu valido & vtili, & qui ſortitus fuerit effectum, ſecutus eſt Roffre: Bene.in ſuis quæſtio.Saba. quæſtion. 1. vbi dicit, quòd ſi alicui eſt collata poteſtas eligendi epiſcopum, & quempiam elegerit, qui cõſentire noluerit, & ita eius electio fuerit inutilis & ſine effectu, poterit iterum eligere.quæ fuit etiam ſententia Barpto. Brixij. quæſtion. 79. quidam dederunt poteſtatem, Bald. in d. l. qui per ſalutem, in vtraque lectura, vt ſuprà ex eo diximus, & ibi quoque Alberi. in fin. & eiuſdem Alberi, in l. quoties, ff. de opti. lega. vbi ad hoc allegat, cap. auditis, de electio. & ipſum ſuis quoque Alberi. poſt Iac. Bel in l. matrimonij, ff. qui & a quib. & Bald. in cap. olim ex litteris, columna ſecunda, verſicul. ſi autem datur arbitrium, de reſcript. vbi ex hoc dicit, arbitrium prorogandi intelligit de prorogatione va-

lida, quid ſi inualida fuerit, poterit iterum fieri, & ad hoc citat, d.l. qui per ſalutem, & d. l. hæc conditio filiæ, ſuper qua Raph. Co. illud quoque dicit quod diximus, eum cui facta eſt poteſtas eligendi, poſſe iterum eligere, ſi prima electio non valuit.

6 ¶ Et præterea hæc limitatio eſt eiuſdem Baldi conſi.144. quòd iudex non potuerit, poſt medium, verſicu. item quoties primus actus, lib.4. vbi & ex hoc conſuluit iudicem cui data eſt à ſtatuto facultas eligendi arbitrum ſi abſentem quempiam elegerit, qui ideo arbitrari non poſsit, poterit iterum eligere. Et Saly. in l. dotis promiſsio, ff. de iur. dot. per d.l. hæc conditio, & Paul. Ca. conſil.103. viſo teſtimonio Chriſtiani, colum. 1. per illam eandem l. ibique ex hoc in pulchro caſu conſuluit. & Fely. in d.ca. ſecundo, columna tertia, verſic. fallit primò dicta regula, de treug. & pac. Iaſon in l. diuortio, §. quod in anno, columna vltim. verſic. tertiò no. limita. ff. ſolu. matrimo. & Alciat. in hoc noſtro, §. hoc ſermone ff. de verb. ſignifica.

7 ¶ Et huc ſpectat text. in l. ſecunda, §.1. ff. de opti. lega. vbi ſi is, cui electio data ſit centum am-

amphorarum vini, acetum elegerit, optio non conſumitur poterítque iterum eligere. Et ex hoc no. gloſ. ibi. nihil referre, an aliquid non fiat, an non iure fiat, & allegat pro ſimili d. l. qui per ſalutem, & l. quoties, ff. qui ſatida. cogan. vbi & idem gloſ. not. quæ & alia quoque iura citat, vt vtrobique videre poteris. Quibus addere potes l. quartam, §. condemnatum, ff. de re iudica. vbi etiam gloſ.

8 ¶ Et illa iuris regula, non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, de regul. iur. libr. ſexto, id quod videre licet, vt ibi gloſ. & alij dicunt in matrimonio inualido, quod non impedit ſecundum contrahi, c. ſi verum, 31. quæſt. 2. & ca. iuuenis, de ſponſal. & cap. literas, & cap. acceſsit, de deſponſa. impub. Sed tu de hoc vide d. gloſ. & Ioan. Mona. in d. cap. non præſtat. Et in electione inualida, quæ non impedit ſecundam, cap. ſcriptum eſt, in fi. & cap. congregato, & ibi gloſ. vltim. de reſcript. de quo nos alibi diximus pleniùs. Et in ſtipulatione quoque inualida, l. ſi dari ſtipuler, ff. de verb. obliga. cum alij multis ſimilib. congeſtis à Fely. in cap. ex tenore, columna quarta, verſicul. regula

gula non præſtat, de reſcript. & quæ latè collegimus alicubi in tractatu Retractuum.

9 ¶ Nam & quod nullum eſt, nomen eius rei, quam ſignificare vult, non habet, verbi gratia, ſententia nulla non eſt ſententia l. 4. §. cõdemnatum, ff. de re iudica. & l. vltim. C. de ſen tent. ex breuic. recitandis, & c. vlti. poſt princip. eodem titulo, libro ſexto, & clementina paſtoralis, §. vt igitur, qui eſt vlti. eod. titu. & c. imprimis, §. vlt. & iterum c. ſtatutis, 2. quæſtione prima. Et inſtrumentum nullum non dicitur inſtrumentum, Baldus in c. conſtitutus, per eum text. de tranſact. & eſt etiam bonus tex. in l. cùm Proculus, C. de probationibus. ex quo ille verſus nõ admodum elegans, ſed citatus a gloſ. in c. admonere, in princip. 33. q. 2.

Si re priueris nec nomen habere mereris.

Cum aliis multis ad hanc ſententiam pertinentibus à Iaſo. collectis in d. §. condemnatum, columna prima, verſicu. no. ex iſto text. cum multis ſequen. & a me in tracta. Retractuum tit. 1. §. 1. glo. 2. nu. 5. & multis aliis ſeq. Hanc autem rationem huius limitationis inter cæteros affert Iaſon in l. ſerui electione, §. 1. nume. 3. ff. de leg. 1.

Sed

10 ¶ Sed & huc pertinet, quòd teſtes qui non recte recepti ſunt, poſſunt reiterari, etiam poſt publicationem, vt ſatis innuit tex. à contrario ſenſu, in clemen. 2. in verbo, ritè receptis, & ibi gloſ. quæ id expreſſè vult, in verbo, ritè, & Cardina. Flor. poſt Paul. Elea. in 3. quæſtione, id intelligẽs, quando receptio eſt nulla ipſo iure, & Petrus Anchar. columna penultima, in 4. quæſtio. Anto. Ioan. Ligna. columna prima, & Imo. columu. ſecunda ſuper d. gloſ. in verbo, ritè, de teſtibus, & gloſa. in c. cùm cauſam, in gloſ. vltim. ad fin. & ibi Hoſtien. columna vltim. verſicu. ſed ſi teſtis, Ioannis Andr. in fin. Baldus, columna vltima, verſicul. quærit Ber. quid ſi teſtes, Petr. Anchar. columna vltim. verſicu. item quid ſi teſtis, Anto. columna vltima, Imo. columm. penulti. verſicul. in eadem gloſ. in fin. extrà eodem titulo, Specul. in ti. de teſte. §. primo, verſiculo, quid ſi idem teſtis, & ſeque. & ibi quoque Ioannes Andreas in additionib, & Bartollus in authentic. at qui ſemel, columna vltima, verſiculo quæro quid ſi prior, & ibi Baldus, columna ſecunda, verſiculo octauò fallit C. de probationibus, & idem Bartol. in l. qui per ſalutem, in fin. & Alexand. qui ita dicit communiter teneri, & Iaſon qui id latè exequi-

quitur, colum.prima,verſicu. item per iſtum text.vbi & ita tenuere omnes,Baldus in l.per hanc,columna pe.verſi. & modo venio,ibi & iſta eſt veritas, C. de tẽpo.appel. & in l.ſi quis teſtibus,columna ſecunda,verſic. quandoque ratione ſolẽnitatis, & ibi quoque Saly.ad fin. dum allegat d.clemen.C.de teſtib. Imo.in c. per tuas,columna prima, verſic. fallit primò, de teſtib.Fely. in c.in literis, columna ſecunda,verſi.tertio,de offic.delegat.

11 ¶ Et huc adſtipulatur,quod dicitur teſtẽ mancè,atque imminutè,& nõ perfectè examinatum,adeo vt eius teſtimonium ſit inutilè,poſſe iterum examinari, etiam poſt publicationem teſtimoniorum,ſi id factum ſit culpa iudicis: licèt ſecus ſit, ſi culpa partis id factum fuerit,vt per glo.in d.c.per tuas,in glo.1.in fi. & ibi Imo.in verbo,negligẽter,Imo.columna ſecunda,verſi.ſecundo caſu, & Panor.columna ſecunda,verſi.venio ad ſecundũ, cum multis ſeq.& ferè omnes, licèt non ita clarè,. de teſtib.Bald.in l.veluti,§.hęc vox,quem legit(vt plerique omnes)cum,§.prętor ait,qui eſt vl.l.ſi quis ex argentariis,
& ibi Angel. qui id dicit valde no. & Iaſon qui alios citat,columna prima, in 6.no.verſi.

vnde

vnde facit, iſte tex.ff.de eden.

12 ¶ Adde quòd ſolus is actus præoccupationẽ inducit, qui de iure ſortitur effectũ, vt tradit Oldra.con.313.thema tale contra promiſsionem, columna ſecunda, verſicu.tertiò ſi quis, & iterum ver.ſexto nunciatio. quod ſic probat, nam in l.qui vltimo, ff.de pœn.ſcribitur, quòd qui vltimo ſupplicio damnantur, ſtatim & libertatem & ciuitatem amittunt. Et ſtatim pòſt ſubditur. Itaque præoccupat hic caſus mortem, & nonnunquam longum tempus occupat. Alibi autem legitur, quòd talis præoccupatio locum non habet in ea ſententia, quæ de iure non ſortitur effectum, l.2.§.vlt.eo.tit.& l.ſi quis filio exhæredato, §.quòd ſi quis, ff.de iniuſt.rup. & irri.teſta. Præterea nunciatio operis ſic prꝺoccupat edificantem, ſiue iure, ſiue iniuria facta ſit, vt quicquid poſt eam ꝺdificatum eſt ſit demoliendum, l.1.ff.de ope.no.nũcia.Si tamẽ nunciatio ineptè facta ſit, vt effectum habere non poſsit, non habet vim præoccupationis, vt no.glo.in d.l.1.in verbo, per renunciationem, & iterum in verbo, eatenus.

13 ¶ Addit & Oldra.alia huc ſpectantia, nempe ſtipu-

ſtipulationem primam impedire vim & efficiam ſecundæ, ſuper eadem re eodem modo interpoſitæ, niſi tamen prima illa ſit talis, vt poſsit exceptione repelli, ita vt non ſortiatur effectum, l. qui bis idem, & l. ſi dari ſtipuler, ff. de verb. obliga. Et ſimiliter præcedentem aſſcriptionem libertatis impedire ſubſequens legatum ſerui, ſi non appareat de cõtraria voluntate, l. ſi idẽ ſeruus, ff. de legat. 2. & l. ſi ſeruus, ff. de fideicommiſſar. liberta. Quod ita tamen demum obtinet, ſi aſſcriptio libertatis ſit efficax & utilis, aliàs nõ, l. ſi ſeruus legatus, §. ſi ſeruus alienus, ff. de lega. 1.

14 ¶ Item ſi ſint duæ viæ, vt cum noſtris ac vulgo loquar, quarum vna alterius electione tollitur, id tamen ita intelligendum ſit, ſi prima electa poteſt de iure ſortiri effectum, aliàs nõ, l. ſi vero, ff. de bon. libert. vbi ita ſcribitur. Si verò non habuerit effectum petitio eius, dico non impediri, quominus adiuuetur, & l. filium, §. ſi quis contra tabulas, ff. de lega. præſtan. cuius hæc verba ſunt. Si quis contra tabulas bonorum poſſeſsionem acceperit, deinde poſtea apparuerit eum ex his liberis non fuiſſe, qui eam bonorum poſſeſsionem accipere poſsint, obtinet non eſſe ei denegandam

dam legatorum petitionem. Et in vniuerſum vt vna via inutilis electa, non tollat aliam vtilem: probat text. in l. mater decedens, & ibi Roma. ff. de inof. teſt. & l. Claudius, ff. de acquirenda hære. & l. legitimam, ff. de peti. hæred. & l. vl. C. de condi.

15 ¶ Et per hæc concludit Oldra. d. conſilio 313. quicquid primum obſtat ſequentibus, tum demum tantùm obſtare, ſi habuerit effectum in idque allegat d. l. hæc conditio filiæ, ff. de conditio. & demonſtratio. quæquidem l. eſt ex illis, quibus potiſsimum innitun tur qui hanc limitationem ad hanc noſtram regulam afferunt, vt nos diximus ſuprà in eadem limitatio. nu. 2. & aliis ſequẽtibus, vt inde intelligas Oldra. hæc omnia ad hãc diſſertationem referre. Nam & in id quoque citat. d. l. 2. ff. de opti. lega. vbi data optione ſeruorum, ſi quis alienum ſeruum vel hominem liberum optauerit, non conſumpſit optionem quem tex. & nos ſæpe in hoc tractatu citauimus, citátque etiam l. ſi maritus ſit, §. vl. ff. de adulte vbi ſi quis adulterum & adulteram ſimul detulerit, nihil agit, poterítque quaſi neu trum detulerit, rurſus à quo velit initium facere, qui nihil prima delatione egit.

His

16 ¶ His quoque concinit,quòd qui agit ad debitum ex conditione,nondum ea conditione impleta,& ob id ſuccumbit:tamē ea conditione poſtea impleta,denuo poteſt agere,l.grege,§.ſi ſub conditione,ff.de ædilit.edic. & l.ſi mater,§.eandem,ver.& ideo ſi fortè ſub conditione,ff.de excep.rei iudic.Quarum legum authoritate ſubnixus Accurſius, in l. 1. poſt prin.in verbo,nec tenere,ff.ſi menſ.falſ.mod. dixe. tradit eum qui actionem ineptam propoſuit,& ob id repulſus ſit, poſſe redire ad aptam.quod & probat tex. in l. ſed & ſi pupillus,§.ſi inſtitoria,& ibi gloſ.Bald. & expreſſius Alberic.& Salic.ff.de inſtito . & in l.Bebius,in fi.& ibi quoque Alberi.ff.de pact.dotal.& c.coram,& ibi Pet.Anchar. in 4.no.de reſcript.& c.examinata, de iudic. Et id quoque ipſum voluit Signor. Home.con.142.in quæſtione vertente,columna ſecunda,verſic. pręterea in ſimili,vbi & alia iura citat.& Pet. Anchar.in c.ne captandæ,columna prima,in 3.no.de conceſſ.præben.lib.6.

17 ¶ A quo non longè abeſt quòd actor ideo à iudicio repulſus,quòd reus rē petitā non poſſideret,non prohibetur poſtea iterum agere, ſi reus inceperit poſsidere,l. quoties,§.vl.& l.

ſed ſi

ſed ſi poſtea, ff. de noxal.actio. & l. ſi à te, in princ.& l.ſi rem meã,& l.ſi quis ad exhibendum, quæ continuò ſequitur, ff.de except.rei iudic.& l.procurator ad exhibendũ,in princ. ff.rem rat.habe.& l.neque,quæ eſt 3.C.ad exhibend. Et facit quod ſcribitur in l.ſi mater, §.eandem,in princip. & in l.ſi is qui hæres,etiam in princ.ff.de except.rei iudica. Et quod ſcriptum reliquit Paul. Ca.conſi.313.iſta pronunciatio,lib.2.quòd ſi quis ineptè & nõ ſeruata forma ſtatim iudicem recuſauerit, ob idque fuerit reiecta recuſatio, non prohibetur eandem poſtea rectè ritéque proponere. De quibus & aliis ſimilibus nos multa diximus in tractatu Retractuum,tit.1.§.8.nu.3.qui igi tur, & multis ſeq.vt ibi videre poteris.

18 ¶ Cui finitimum eſt quod ſemper aliàs actor qui ſuccubuit propter ineptitudinem actionis, iterum auditur aptè eam proponẽs, c.examinata, extrà de iudici. cum ſi. Et ſimiliter qui appellauit poteſt iterum appellare, ſi ob id victus eſt, quòd ineptè exceptionem à qua repulſus eſt, propoſuerat, etiã in eo caſu quo aliàs non poſſet ampliùs appellare, vt eſt text. in cle.vltim,& ibi Card. Flo. in 2.not.& alij, de appella.

19 ¶ Et ad hanc quoque limitationem pertinere poteſt, quod finita nunciatione noui operis per mortem nunciantis, & ita eſſecta inutili & inefficaci, poteſt iterum nunciari. Ita enim voluit gloſ. in l. non ſolùm, §. morte, in verbo, ius prohibendi, ff. de oper. no. nuncia. quam ibi ſequitur Bartol. columna ſecunda, verſicu. quærit glo. an finita nunciatione. An autem & quando aliàs poſt primam nunciationem liceat iterum nunciare, vide Bartol. in l. cùm procurator, §. ſi dominus, columna prima, verſicul. quæro an poſt primam, & ibi Baldum poſt princi. eodem tit. & rurſum ipſum Bartol. in l. prętor, §. hoc autem interdictum competit, circa fin. & in §. & ſi ſatiſdatum, eo. tit.

20 ¶ Et huc quoque ſpectat, quòd licèt baptiſmus ſit ſacramentum minimè iterabile. Eſt enim, vt tradit Apoſtolus ad Epheſios c. 4. vnus deus, vna fides, vnum baptiſma, & repetitur in c. hi qui baptiſma, 1. q. 1. & diximus ſuprà, in drincip. nume. 136. incip. nonageſimo. Si tamen quis baptiſatus fuerit ab hęretico, præſertim Paulianiſtis & Cataphrygis, quorum baptiſma nullum eſt, cùm in forma eccleſiæ non baptiſent, iterum baptiſari poteſt, &

debet,

debet, vt ſcribitur in §. de his ſpecialiter, & in c. ſi quis confugerit, & ibi Archi. ea. q. & cau. &. c. Daibertum, & ibi glo. & Archi. 1. q. 7. & gloſ. in c. ſicut. 68. di. vbi id declarat. & Lucas pen. in l. ſi quis decurio, columna quarta, verſicu. quemadmodum ergo, C. de decurio. lib. 10. Cuius rei rationem reddens ea glo. in d. c. Daibertum, nam quod, ait, malè fit, vel minùs plenè, ex integro eſt agendum, & allegat d. l. qui per ſalutem, ff. de iureiu. ſuprà in prin. huius §. allegatam.

21 ¶ Similitérque licèt ſemel ordinatus nec poſſit nec debeát iterũ ordinari, §. breuiter 1. q. 7. tamen ſi nõ rectè aut legitimè ordinatus fuerit, poteſt ac debet iterum ordinari, c. qui per illicitam, iiſdem quæſti. & cau. & ibi gloſ. quæ id trahit ad electionem cuiuſpiam rei non rectè factam, vt reiterari poſsit, & ibi quoque Arch. quia, vt hic dicit, cùm nõ tenuit electio, perinde eſt ac ſi facta non fuiſſet, per l. 2. ff. de opt. leg. Sed nos de hoc alibi pleniùs dicemus.

22 ¶ Et illud itẽ, quod olim apud antiquos Romanos moris fuit, vt prima hoſtia nõ litante, altera ac tertia ac deinde plurimæ, donec litatum foret, adhiberentur. Vnde cùm Paulus

Aemilius bellaturus aduerſus Perſeum ſacrificans non litaſſet vſque adviceſimã hoſtiam, in viceſima prima apparuerunt ſigna victoriam promittentia, vt tradit Plutarchus in vita illius. Nam & Tullius libro ſecundo de diuination. ita ſcribit. Cùm enim triſtiſsima exta ſine capite fuerunt, quibus nihil videtur eſſe dirius, proxima hoſtia litatur ſæpe pulcherrimè. Et non multò pòſt. Quî tandẽ euenit, vt litetur aliis, aliis non litetur? Quæ autem inconſtantia deorũ eſt, vt primis minentur extis, benè promittant ſecundis? Et Liuius 3. decadis libro 7. Immolaſſe eo die quidam memoriæ prodidere Coſ. Marcellum: & prima hoſtia cæſa, iecur ſine capite inuentum, in ſecunda omnia apparuiſſe, quæ aſſolent. Et 5. decadis libr. 1. Cn. Cornelio, & Q. Petilio Coſſ. quo die magiſtratum inierunt immolantibus Ioui ſingulis bubus, vti ſolet, in ea hoſtia, qua Q. Petilius ſacrificauit, in iocinore caput non inuentum. Id cùm ad ſenatum retuliſſet, boue perlitare iuſſus. Et Paulò poſt alter Coſ. curam adiecit, qui ſe quòd caput iocinori defuiſſet, tribus bubus perlitaſſe negauit. Senatus maioribus hoſtiis vſque ad litationem ſacrificari iuſsit. Hucque, etiam ſpectat illud eiuſdem 4. decadis li. 5. in princ.

pri-

primiſque hoſtiis perlitatum eſt. Et quod ſcribit Suetonius in Iulio Cæſare c. 81. Deinde pluribus hoſtiis cæſis cùm litare non poſſet, introiit curiã ſpreta religione. De quo etiam Plinius libr.11.c.37.ſcribit non ſemel, ſed bis ipſi Cæſari ſacrificanti cor in extis defuiſſe. Lucius autem Florus libr.4. tradit eum centum victimis perlitare non potuiſſe. Suetonius quoque (vt ad eum redeamus) in Auguſto, c.95. circa Peruſium ſacrificio non litante, cùm augeri hoſtias imperaſſet &c.

23 ¶ Húcque ſpectare videtur illud Virgilij li. tertio Aeneid.

Rurſum in receſſu longo ſub rupe cauata.
Arboribus clauſi circũ, atque horrentibus vmbris
Inſtruimus menſas, ariſque reponimus ignem.

Quem locum enarrãs Seruius, fit autem (inquit) iteratio hæc ſecundum rationem ſacrorum. Nam diſplicuiſſe prima ex prodigiis iudicatur. Sed & idem in eum locũ ipſius Virgilij lib.8. eiuſdem operis.

Interea ſacra hæc (quando huc veniſtis amici)
Annua, quæ differre nephas, celebrate fauentes.

Anniuerſaria (inquit) ſacrificia ideo non differuntur, quia nec iterari poſſunt. Nam calendaria, ſi qua fuerint ratione dilata, poſſunt re-

peti, nec piaculum eorum intermiſsione committitur. Nec prætermittendum, quod idem Seruius alibi in eundem librum eiuſdem operis enarrans eum locum,

-et cæſa iungebant fœdera porca,

Scribit in omnibus ſacris fœminini generis plus valere victimas. Denique ſi per marem litare non poſſunt, ſuccidanea dabatur fœmina. Si autem per fœminam non litaſſent, ſuccidanea adhiberi non poterat.

24 ¶ Illud enim ſciendum eſt, has ſecundarias hoſtias ſuccidaneas dici, quaſi ſuccedaneas. E. litera per morem compoſiti vocabuli in. F. literam commutata: quoniam ſcilicet ſi primis hoſtiis litatum non eſſet, aliæ poſt alias ductæ cædebãtur, quæ quaſi prioribus iam cæſis luendi piaculi gratia ſubdebantur, & ſuccedebãtur, vt ſcribit Aulus Gellius li. 3. Noctium Atticarum c. 6. & Feſtus Pompeius, in verbo, ſuccedanea, & eorum nomine tacito, vt aſſolet, Cælius Rhodiginus li. 3. Antiquarum lectionum. c. 6.

25 ¶ Nec apud Romanos tantùm de quibus intelligunt ſuperiores ſcriptores, ſed & apud Lacædemonios quoque id obſeruatum fuiſ-

ſe comperimus,vt ſi primis hoſtiis litare non poſſent, rurſus immolabant, donec litarent. quod videre licet ex Plutarcho,teſte quidem locupletiſsimo in vita Ariſtidis.

26 ¶Adde quod apud ipſos Romanos,vt ad eos redeamus,ſi quando votum Diis non rite factum eſſet, de integro faciẽdum erat,vt videre licèt apud Liuium,3.decà.libr.2. cuius hæc verba ſunt.Qui inſpectis fatalibus libris retulerunt patribus, quòd eius belli cauſa votum Marti foret,id nõ rite factum, de integro atque ampliùs faciendum eſſe.Quin ex eodem authore cùm feriæ Latinæ nõ rectè factæ fuiſſent,denuo inſtaurabantur. Eius in eam rem verba ex 5.Decad.lib.1.hęc ſunt: Latinæ ferię fuere ad diem 3.Non.Maij,in quibus,quia in vna hoſtia magiſtratus Lanuuinus precatus non erat P.R.Quiritiũ religioni fuit. Id cùm ad Senatum relatũ eſſet, Senatúſq; ad Pontificum collegiũ reiecíſſet, põtificibus (quia nõ rectè Latinæ factæ eſſent) inſtauratis Latinis placuit Lanuuinos,quorum opera inſtauratæ eſſent,hoſtias præbere. Et ſimile quippiã tradit ipſe Liuius de ludorũ magnorũ inſtauratione,1.deca.li.2.Sed hęc omnia ſuperſtitionis magis quã verę religionis eſſe ſemper putaui.

27 ¶ Nec interim omiſerim (fata quæ vocant) atque ſomnia vnis ac primis nuptiis non conſumi, ſi credimus Artem idoro Daldiano li. ὀνειροκριτικῶν 2.c.12. Cùm (inquit) Grecè quidẽ ſed in hunc ſenſum, quiſpiã ſibi puellam deſponſaſſet, ac in ſomniis ſibi viſus fuiſſet ſedere ſuper ariete, atque ex ipſo ex anteriore parte decidere, quidam ſomniorũ interpres vxor tua (inquit) ſcortabitur, & vt dici ſolet, cornua tibi faciet. Quamobrem is recuſauit diutiùs matrimonium perficere, ſed vix tandem amicorum ſuaſu ſponſam illam ſuam duxit in vxorem, eamque obſeruanter & anxiè obſeruabat, & illa quidẽ ſine vlla impudicitiæ macula, anno exactò deceſsit. Verùm ille exiſtimans ſomnij illius præſagium cõſumptum eſſe, aliam vxorem duxit, quæ fœminas omnes impudicitia prætergreſſa eſt; atq; ita ſomnij fatum impleuit.

28 ¶ Quæ ſomniorum mentio meminiſſe me facit cuiuſpiam ſomnij & ad hunc quoque locum pertinẽtis. Aſtyages ille poſtremus Medorum rex ſomniauit ex genitalibus Mãdanes filiæ tunc prægnantis vitem enaſci, quæ omnem occuparet Aſiam, quod ſomniorum interpres affirmauit id portendere, vt proles

eius

eius filiæ regnaret: quod ægrè ferens Aſtyages iuſsit puerum, quem filia pareret, interimi. Sed id periculum fato quodã euaſit puer, cui poſtea Cyrus nomen fuit: cúmque crederetur eſſe filius paſtoris, eſſetque iam decennis, atque vnà cum pueris æqualibus luderet, cæteri pueri illum in regem ſibi delegerunt, quibus munus quippiam aut magiſtratum, vti cæteri reges, demandauit, quòd ſi imperata non feciſſent, multis verberibus afficiebat. De qua re à parentibus puerorum quærela Aſtiagi delata, is accerſito ad ſe puero & interrogato, cùm nihil mutato vultu reſpondiſſet, ſe vt regem delectum feciſſe, cùm dicto audientes eſſe noluiſſent: quod cùm Aſtyages ad Magos illos ſomniorum interpretes retuliſſet, ita rẽ interpretati ſunt, tanquã Aſtyages eſſet illo ſomnio, defunctus agitato iam inter paſtores regno, nec illũ iterum regnaturum. Quod tamen poſtea longè aliter euenit. Nam Cyrus Aſtyagem regno priuauit, idque ſibi aſſeruit, illo Hyrcanorum genti præpoſito, vti relatum eſt ab Herodoto lib. 1. & Iuſtino li. 1.

29 ¶ HANC LIMITATIONEM non iniuſta ratione poſsit quis declarare, vt procedat, niſi

ſi

ſi quis primum actum inutilem & prohibitum ſcienter fecerit: neque enim poſtea ad ſuum ipſius commodum, poterit alium actũ vtilem facere. Verbi gratia, in caſu d. l. hæc conditio, ff. de condit. & demon. ſi quis illicitas nuptias, ſcienter vt diximus contraxerit, tunc enim non iuuatur per alias nuptias, vt dicit Bar. in ea ipſa, l. hæc cõditio, per l. matrimonij, ff. qui & à quib. imò puniri debet ob primas illas nuptias l. qui contra, & ibi not. C. de ſecund. nup. Neque enim æquitas qua innititur ea lex, iuuare poteſt nec debet delinquentem. & ſequitur Bened. Plumb. in d. l. matrimonij, & Imo. in d. l. hæc conditio, addens & hanc rationem, ne ſit melioris conditionis delinquens, quàm non delinquens, contra l. non ſolùm, ff. de noxal. & cap. eum qui, de præbend. lib. 6. niſi (inquit Bartol.) vt ad eum redeamus, ſi ſecundò contraxerit, & quidem licitè, cum eadem cum qua primùm illicitè contraxerat, tunc enim confirmatur, dicitúrque idem matrimonium, l. dotis promiſſio, ff. de iur. dot. & facit (inquit) l. inter ſocerum, §. vltimo, ff. de pact. dotal.

30 ¶ Verùm Raph. Com. in d. l. hæc conditio,

dicit ſibi non placere dictum Barto. quod innititur d.l. matrimonij, ff. qui & à quib. quia ea lex non negat, quin poſtea poſsit manumittere, vt eam ducat, ſed vi primæ manumiſsionis non efficitur libera, quia ſecundum non fuit cauſa manumiſsionis. Cui ſtatim occurrens Soci. dicit ibi non probari, quod dicit Raphã. & potiùs præſumendum eſſe manumiſsionem fuiſſe factam in caſu quo eſſet valida, non autem inualida & prohibita, arg. l. quoties, ff. de rebus. dub. & l. meritò, ff. pro ſoc. Niſi inquit, diceremus ſequendo Raphael. actum ſequentem matrimonij, oſtendere cuiuſmodi fuerit voluntas in præcedenti manumiſsione, arg. l. ſi ſeruus plurium, in fi. ff. de lega. 1.

31 ¶ Porrò illam Barto. ſententiam confirmat, quòd aliàs cùm is qui primum actum fecit inutiliter, in culpa fuit, non poteſt illum poſtea iterare, vt reſpondit Bald. loquens de inutili acceptatione beneficij, conſil. 228. per ſanctiſsimum, li. 4. per l. 1. §. quæſitum, ff. quand. de pecul. act. eſt annal. & alia iura ibi allegata. Cui adde & text. id bene probantem in cap. commiſſa, & ibi Petr. Anchar. colum. 1. in 5. not. de elec. lib. 6.

¶ Nam

32 ¶ Nam qui ſcienter eligunt vel poſtulant indignum, amittunt facultatem iterum eligendi. ca. gratum, de poſtula. præla. &. c. bonæ, le. 2. &. ca. cùm in cunctis, §. vltim. & ca. innotuit, &. c. cùm Vintonienſis, §. vltim. & c. ſcriptum, de electio. &. c. quamquam, & c. ſi electio, ſuprà allegato, in verbis, occultum eius vitium, & ibi gloſ. in verbo, occultum, & ca. ſi compromiſſarius, verſicu. ſi verò eligat, eo. titu. libr. 6. cum aliis infinitis ſi; & nemo dubitat in electionibus, quæ fiunt à perſonis eccleſiaſticis.

33 ¶ Sed an id procedat in iis quæ fiunt à laicis, dubitat Bart. in l. cùm quidam ita fideicommiſſum, colum. 1. verſicu. quid in electionibus, ff. de lega. 2. At Imo. in d. l. ſerui electione, in fin. princip. dicit fortè aliter dicendum in illis, cùm in pœnis fieri non debeat extenſio. c. cùm in pœnis, de regul. iur. in 6. Et ideo (inquit) in ſimili in c. cùm vos, de offic. ordinar. patronus laicus, qui ſcienter præſentauit indignum, non priuatur poteſtate præſentandi, quod monet nienti eſſe tenendum.

34 ¶ Verùm contra eam ſententiam eſt text. in §. ſi quis autem oratorii, in auten. de ſanctiſ. epiſcop.

epiſcop. vbi hoc caſu deuoluitur poteſtas eligendi ad ſuperiorem, quem text. citat gloſ. in d.c. cùm vos, in verbo, minus idoneè, in fi. & alius text. in d. l. cum quidam, & ibi gloſ. in verbo, qui offenderint, in princip. & ipſe Imo. qui & hoc nuncupatim tangit, colum. 1. verſic. item no. quod vbi, ff. de leg. 2. & ſentiunt omnes vbique, dum tractant an eligentes poſsint variare, & alterum eligere, tenent indiſtinctè non poſſe, ſi ſcienter indignum elegerint, & inter cæteros Alberic. poſt Petr. in l. 1. colum. vltim. verſicul. & quantùm ad præſens, ff. ſi quis in ius vocat. & in l. eum qui certarum, colum. vltim. ff. de verbor. obligat. vbi allegat d. §. ſi quis autem oratorij, Bart. & cæteri præter Imo. vt iam diximus, in d. l. ſerui electione, ff. de leg. 1. vbi hoc Franc. Areti. expreſsim tractat. Quanquam & ipſe Imo. in d. l. cum quidam, poſtquam tenuit hanc poſtremam opi. vt dictum eſt ſuprà, tamen poſtea, in verſi. in gloſ. non offenderint, videtur nutare, quia ille text. in d. §. ſi quis autem oratorij, loquitur in pia cauſa, quam non licet (vt dicit) extendere ad alias cauſas non pias.

35 ¶ Denique ſi quis etiam aliter quàm eligendo, indignum ſcienter male elegerit, vt d. l.

ſerui

ſerui electione, voluerunt Bart. & Bald. vterque colum. 1. & Alberic, colum. 2. verſicul. ſi verò tenuit, ff. de lega. 1. Petr. Anchar. in d. c. ſi compromiſſarius, colum. 2. verſicul. vltimò quia text. dicit, & omnes prope, per l. 3. in fi. cum l. ſeq. ff. de opti. lega. Super quo tamen Franciſc. Arc. in d. l. ſerui electione, columna ſecunda, verſicul. tertiò adde in quantum, dicit conſiderandum eſſe an electio ita ſit nulla, vt nullum pariat effectum, & tunc indiſtinctè poſsit eligens variare d. l. 2. §. 1. ff. de opt. lega. vbi ſimpliciter dicitur, quòd qui elegit rem alienam vel hominem, poteſt iterum eligere, nec diſtinguit an ſcienter elegerit, nécne, vt diſtinguitur in l. tertia, vt mox dicemus. An verò electio rei quæ eligi non potuit, fuit valida, & tunc quia electio habuit effectum, non poteſt iterum eligere, d. l. tertia, & l. quarta, eo. titu. nam in d. l. tertia, electio quæ facta eſt de aceto non valebat, quia erat legata optio vini, & non aceti: ſi tamen ſcienter legatarius eligat acetum, & hæres conſentiat electioni tacitè vel expreſsè, non poterit legatarius variare, quia aliud pro alio volente creditore ſolui poteſt, l. 2. §. appellata, ff. ſi certum peta. In d. autem l. quarta, valuit electio licet omnes res non fuerint exhibitæ,

hibitæ, quia legatarius ſcienter poteſt renunciare iuri ſuo, & ideo ibi diſtinguitur ignorans a ſciente. Et ex his (inquit Are). verificatur ſingul. doctrina Io. Monachi Archidia. & Io. And. in ca. ne captandæ, de conceſſ. præben. lib. 6. de qua dicemus infrà in 20. limita. vbi videre poteris.

36 ¶ Et ad ſuperiora quoque facit, qui ſcienter ſibi eligerit viam incompetentẽ, ſibi ita præiudicat, vt variare ei non liceat, per. l. Paulus, ff. de bon. libert. & l. eum qui, & l. contra maiores, C. de inoffic. teſtam. & voluit Alber. poſt Iacob. Butrigar. in l. cùm indebitum, §. 1. de condict. indeb. Et idem dicitur de eo qui ſcienter accipit fideiuſſores non idoneos. vt l. ſi ab arbitro, §. 1. ff. qui ſatiſd. cogant. & l. 3. ff. de fideiuſſor.

37 ¶ SED ET SECVNDO hanc limitationem declara, vt ſcilicet ſermo ſimpliciter prolatus intelligatur de primo actu valido, cùm ad ius ſit relatio. Si autem fiat ad merum factum, intelligitur de primo actu qualitercumque conſummato, etiam inualido, per l. fideicõmiſſa, §. ſi quis decem, ff. de lega. 3. Ita enim voluit Bald. in l. qui per ſalutem, in princip. ff.

de

de iureiurand. Et ad hoc pertinent iura quæ dicũnt ſufficere conditionem fuiſſe completam de facto, etiam ſi non duret, aut nullum effectum ſortiatur l. ſi quis hæreditarium, alias, mulier. §. 1. & ibi Bart. ff. de condit. inſtit. & l. Meuius, in princip. & ibi Bar. ff. de condit. & demon. & l. quidam cùm filium, ff. de verb. obligat. De quo tu omnino videas Bal. in rub. C. de inſtit. & ſubſti. in fin. & in l. 1. colum. 5. verſi. quæro nunquid ſufficiat, C. de his qui pœnæ nomi.

38 ¶ DECLARA ITEM TERTIO, vt per primum actum inualidum non conſumatur diſpoſitio, quando tractamus de iure quæſito conſeruando. per d. l. qui per ſalutem, ff. de iureiurand. At cùm quærimus, de nouo iure quærendo, primus actus etiam inualidus conſumit diſpoſitionem, vt videre licet ex d. l. matrimonij cauſa, ff. qui & à quib. vbi quærebatur de libertate acquirenda. Et ita nuncupatim voluit Iacob. Butrig. in d. l. qui per ſalutem, & ibi Alberic. circa medium, & Bartolus in ſecunda, oppoſit. Angel. Saly. in vltim. oppo. & Iaſon in fin. & Bened. Plumb. in d. l. matrimonij, ff. qui & à quib. Soci. in d. l. hæc conditio filiæ, colum. vltim. in fin. ff. de

condit.

condit. & demonſt. vbi tamen dicit facere contra poſterius membrum, text. in d. l. hæc conditio, vbi tractatur de iure quærendo, & tamen diſpoſitio non conſumitur per primum actum inualidum. Niſi (inquit) dicamus, quòd id ibi procedit ex benignitate in vltimis voluntatibus, & relinquit cogitandum. Sed & tu vide quæ dicam infrà in 13. limita. & in 22.

39 ¶Illud autem ſcio ſemper aliàs ius quæſitum facilius conſeruari, quàm ius nouum acquiri, vt videre licet ex multis in eam rem collectis à Barba. conſil.3. ſcribitur pulchrè, colum.3. verſicul. nec ob. cùm dicebatur, & iterum colum.5. verſicu. item do. An. ibi, lib.1. & conſil. 8. ſcribitur præclarè, colum.5. verſicul. & mirum eſt, eo. libr.1. & conſil.20. ſcribitur apud prophetam, colum.2. verſic. & eſt diligenter, eo. lib. 1. 40. præclarè ſcribitur ſapientiæ, colum.5. verſi. & ideo tollitur, eo. lib. 1. & latiùs conſi.41. illud afferam, colum.7. verſicu. facit quod pulchrè, & iterum, colum.16. verſ. item eſt ponderandum, eo. lib.1. & conſi.19. preclare ſcribitur primo, colum. vlt. lib.2. & conſil. 34. præclare optimus, colum. vlt. eo. libr.2. & conſil.59. illud in modum, colum.7. verſicul.

capio modò aliam,eo.lib.2.& conſi.13.à Ioue principium,colum.6.verſi. præterea faciat,li. 3.& conſi.19.vbi Chriſtus, colum.7.verſicul. iſtud non facit,eo.li.3.& cõſ.21.à Ioue principium,colum.5.verſic. ad ſecundum dubium, eo.libr.3.& conſil.62.illud afferam,colum. 2. verſicul.tertio erat eccleſia,eo. lib.3. & conſi. 66. illud in medium,colum.vltim.eo. libr.3. Fely.in c.quę in eccleſiarum,colum.19.verſi. & iſta conſideratio,de conſtit. & Iaſon conſi. 236.an rex Romanorum, colum.3.verſi.cùm ergo imperator, & ſeq.lib.2.& Philipp.Dec. in l.ſeruus,circa medium,verſic.tertiò regula procedat,C.de pact.& conſil.269.conſultus, colum.4.verſicu. & hoc præſertim.& à nobis latiſsimè in commentariis cõſuetudinum Pictonicarum titu.2.§.vlti.in gloſ.4. vt interim omittam quæ & nos de hac re ſcripſimus in commentariis l.ſi vnquam,in verbo,donatione largitus,numer. ſecundæ edition. 180. ſed hoc tamen, C.de reuo.donati.& in noſtris legibus cõnubialibus gloſ.5. vltimæ editionis, in verbo,contractus,nu.31.illud igitur.

70 ¶ DECLARA QVARTO,vt procedat in eo, qui iure ſuo aliquid facit: nam ſi inutiliter facit, poteſt iterum facere: ſecus ſi iure alieno, ſiue

ſiue tanquam miniſter alterius,vt videmus in iudice ordinario,qui ſi inutiliter iudicauit,po teſt iterũ iudicare vtiliter, non etiã iudex delegatus,vt no.in l.iudex poſtea quã,& ibi glo. & doctor.ff.de re iudica.& in l.ſi vt proponis, la.1.& ibi Bal.col.3.verſi. ſecundò op.& verſ. item iuriſdictio, C.quomod.& quand. iud.& in l.qualem,in fi.ff.de arbitr.& in l.abſentem, ff.de pœnis.& in.c.cũ terra, de electio.& in.c. ſignificaſti,de offic.iud. deleg.& per Inno. in c.in literis,col.1.& ibi quoq; Io.And.in verbo,fructus,eo.tit.Io.Mona.in c.cũ expediat, col.1.ver.item qui facit,de electio.li.6.& in c. ſi tibi,ad fi.de præbend.li.6.& doc.vbique.

¶ Sed quod dictum eſt de iudice delegato, vt etiam ſi inutiliter iudicârit, non poſsit iterum iudicare, intelligit Inno. vti illum nonnulli citant, in ca.1. de re iudic. procedere, ſi ipſe iudex delegatus male iudicauerit per errorem iuris,ſecus autẽ ſi per errorem facti, vt quia credebat reum fuiſſe citatum,qui tamen non erat citatus,tunc etiam poterit denuo iudicare:vel ſi delegatus prouidet alicui de prębenda,quam credebat vacantẽ, putans mortuũ eũ qui tenebat eã,cũ viueret,nõ impeditur prouidere de alia verè vacante,ar.l.errore

C.de iur.& fact.igno.Et id ſequitur Barto.in d.l.iudex poſteaquã, in 1.oppo. ff.de re iudic. & Petr. Ancha. in cle.1.col.2. venio ad quæſtionem, eo.tit. vbi & idem dicit authoritate Hoſti. ſi probabili errore iuris perperam iudicauit.& Paul. Ca. in l.cùm quærebatur, ante medium,ff.eo.tit.vbi id dicit elegans dictum.

42 ¶ Sed hanc diſtinctionem reprobat Bald. in d.l.ſi vt proponis,la.1.colum. tertia, verſicul. opponitur & videtur, C. quomo. & quand. iudex. dicens eam nullo iure probari, nam iudex non tractat de damno vel incommodo,de quo loquuntur leges facientes diſcrimen inter errorem iuris vel facti, neque etiam ſuà intereſt cõſumere mandatum, item (vt ſubdit) illa diſtinctio eſt cõtra caſum d.l. ſi vt proponis, in qua iudex fuerat circumuẽtus in facto, habito reſpectu ad continuationem,& tamen ibi expirat iuriſdictio.Sed & illam diſtinctionẽ reprobat Imo. in d.l. iudex poſteaquã,colum.4.verſi.fallit etiam quarto, & ibi Alex.colum.3.in 4. fal. Nec Inno. inquit,in d. c.loquitur in ſententia, ſed in facto aliquo extraiudiciali,in quo ſiue erretur in facto ſiue in iure, poteſt ille actus ſi non fuerit ſortitus effectum iterari,de quo nos poſtea dicemus

cemus in hac ead.limita.num.47.incip.ſed & aliter.Hoſti.autem & Io. And.in d.c.1. vterque in verbo,ipſo iure,ita de ea re loquuntur, vt ſiue delegatus erret in facto, ſiue in iure, poſsit actum extrà iudicialem nulliter factum iterare. Sed tu hîc omnino vide quæ dicam infrà in 21. limita. vbi & hac re quoque loquar.

43 ¶ Similiter qui poteſt eligere iure proprio,ſi elegerit inutiliter, poterit denuo eligere, niſi ſcienter indignum elegerit, c.ſi compromiſſarius, de elect.lib.6.iuncto,c.vt circa, eo.tit. & lib. Secus in eo qui habet eam facultatem non iure proprio, ſed ex poteſtate ei ab alio tributa, vt probat text. in d. c. ſi compromiſſarius. & voluit Barto.in l.2. ff. de optio. lega. & in l. ſerui electione, in princip. & ibi latè Imo. Franciſc. Are. Alexand. qui alios adducit & Iaſon, ff.de legat.1.Ioannes Monach. vbi ſuprà. Io. Andr. in c.gratia, ad fin. de reſcrip. lib. 6. Alberic. in d.l. qui per ſalutem, & ibi Paul. Ca.circa medium, & Iaſon. in ſecundo, not. & gloſ. Hoſti. Cardin.Flor. Antón.Imo. & Panor. in ca.ſi electio, extrà, de elect. quos tibi adduximus alibi ſuprà in princip.

44 ¶ Et ad hæc quoque vide Cy.in l.vlt.colum. 2. verſicu.ſeptimò quæro, & ibi Bald.colum. 4.in 4.quæſtio. & Salyc. colum.vltim.verſic. quæro octauo, C.de contrah.empti.Barto.in d.l.2.§.1. colum.1. ff. de opti.lega. Alberic.in l.ſerui electione,colum.2.verſic. ſi verò alieno, & ibi quoque Bald.colum.1.Imo.colum. 2.Alexand.colum.vlti.Iaſon colum.2. verſic. intellige iſtam concluſionem,ff.de lega.1.eundem Alberic.in l.1.colum. vltim.verſicul. & quãum ad præſens, ff.ſi quis in ius vocat.non ierit,& in l.qui per ſalutem,circa medium, & ibi item Bald.etiam circa medium,ff.de iureiurand.Io.Andr.in c.gratia, ad fin.de reſcrip. libr.6. Cardinal. Flor. in ca.cauſam, in 3.oppoſit. 1.quæſtionis, & ibi Imol.in gloſ.vltim. de electio.Petr.Anchar.in c.ſi compromiſſarius,colum.2.verſicul.vltimò quia text.dicit, & ibi Dominic.de elec.lib.6.& in d.ca. gratia, columna vltima,in fi.& ibi Philip.Franc. colum.2.nume.9.de reſcript.libr.6.Franciſc. Aret.conſ.16.prǽſupponitur in facto,colum. vltima, in 2.dubio.

45 ¶ Verùm contra huiuſmodi diſtinctionem videtur eſſe caſus expreſſus in l.2. ad fin. ff.de vacat.& excuſat.muner.quem text.in id põ-

deraт

derat Bartol. in princip. quòd quando electus excuſatur, vel remouetur electio alterius, loco ipſius deuoluitur ad præſidẽ remouentem vel excuſantem, licèt ea electio primùm pertineret ad ipſos eligentes, per l. 1. §. ſolent, ff. quando appel. ſit, & l. 2. ff. ad municipal. & ſic non poſſunt decuriones iterum eligere, quamuis iure proprio id ad eos pertineret, quod (inquit) eſt contra l. 2. ff. de optio. leg. Sed vt ſubdit, ille electus fuerat per ipſum pręſidem. Verùm hæc diuinatio eſt, vt ſcribit, Franciſc. Are. in d. l. ſerui electione, colum. 2. verſicul. extra gloſ. tractat ff. de leg. 1. ideo aliter, vt ſubdit, dici poſſe, ſcilicet quòd ſi ſuperior ex officio, non via ordinaria appellationis remouet electũ, poteſt & ex officio ſubrogare alium, vt euitetur circuitus, ſicut dicitur in clemen. auditor, de reſcript. In aliis autem caſibus procedat d. diſtinctio, & hoc eſt (inquit) ſingularis limitatio ad prædicta.

46 ¶ Quando autem quis dicitur aliquid facere iure proprio aut alieno, ne tu lector ignores, id diſces ex Bartol. in d. l. 2. §. 1. columna ſecunda, verſicu. ſed iuxta prædicta, & iterum verſi. quæro qualiter, ff. de optio. lega. Cardi. Floren. in d. ca. cauſam, vbi ſuprà citauimus,

de electio.Petr.Anchar.in d.c.ſi compromiſſarius,colum.2.verſic.ſed iuxta prædicta,eod. titu. lib.6.

47 ¶ Sed & aliter poteris limitare, vt qui elegit vel quicquam facit iure alieno,non poſsit iterum facere, etiam ſi inutiliter primum fecit, vt procedat in iudicialibus, per d. l.ſi vt proponis, & l.ſi præſes,C.quomod. & quan.iud. nam is ſtatim deſinit eſſe iudex. l. qualem, in fin.ff. de arbitr. At in actibus extraiudicialibus: ſiue ille qui fecit, ſit ordinarius: ſiue delegatus, ſi non tenet quod fecit, vel ſi non bene fecit, vel aliàs effectum non habuit de iure, tunc illud poterit iterum rectè facere. Et de ordinario quidem conſtat, ex.c. cùm in terra, de electio. Et de legato ex. c. ſignificaſti, de offic. deleg. Et videtur hæc diſtinctio probari in.d. l. qualem, §. vltim.ff. de arbitr. & in c. prelatum, de præbend.vt à nonnullis citatur.

48 ¶ Et hæc quidem eſt Inno. ſententia in c. in literis, ante medium, de offic.de lega. quem ibi ſequuntur Hoſti.Ioan. Andr. Bald.paulò poſt medium, Card. Florent. in 3. quæſtion. Anto.column.2.verſicul.ad ſecundum. Imo.

col.

colum.2.verſicu. ad ſecundum,qui dicit men ti tenendum.Fely.col.tertia, verſi.octaua limitatio.ipſi Hoſti. & Ioan.Andr.clanculum in c.1.inverbo,ipſo iure,de re iudi.Compoſt. propè ad verbum,in c.capitulum,col.19.verſic. item quid ſi collatio,de reſcript. Oldrad. con.295.orta materia,columna ſecunda, verſicu.ad id quod dicitur. Alberi.in l.iudex poſteaquam,in prin.& ibi Imo. columna quarta,verſi.fallit quarto,ff.de re iudica. Bald.in l. qui per ſalutem, ante medium, ff. de iureiur. & in l.vlt.columna vltim. verſi. quartò quæritur,C.de eden.vbi tamen pulchrè declarat, vt ibi videre poteris. & in d.l. ſi vt proponis, columna tertia, verſicul.& hæc faciunt,& ibi Angel.ad fi. C.quomod. & qnand.iud.idem Bald.in l. vlt. columna quarta, in 4.quæſtio. & ibi Saly.in 8.quæſtio. C.de contrah.empt. & Fran. Are.in d.l. ſerui electione, in princi. columna vltim.verſi.quartò adde,ff.de legat. 1.vbi tamen id dicit communiter intelligi, ſecundum ea quæ dicam infrà in 6.limitat.nu. 10.incipi.huc item ſpectat.

49 ¶ DECLARA quintò in diſpoſitionibus ſiue prouiſionibus competentibus iure primo ſiue primario ac proprio (quod aliter accipio quàm

quàm in præcedenti declaratione, vt intelliges ex his quæ nunc ſubiiciam) Secus ſi iure deuoluto, verbi gratia in caſu. c. ſi electio, de electio.lib.ſexto, de quo diximus ſuprà in eadem limita.num.4.incip.i& alius item tex. Si electio primùm facta à canonicis non ſortita eſt effectum, quia electus diſſentit, vel renunciat, vel moritur, poterũt primi eligentes iterum eligere. Quòd ſi ſuperior iure deuoluto elegit, & electus diſſentit, vel renunciat, vel moritur, nõ poterit iterũ eligere, ſed ad canonicos redit electio, vt voluit glo.in d. c. ſi electio, in verbo, integrũ, per id quod voluerunt gl. Tãcre.& Hoſti.in c. ne pro defectu, extra, de elect. negligentes eſſe priuatos tantùm ea prima electione, quæ occurrit. Et eam glo.in d.c.ſi electio, ſequitur Pet. Anc.ibi in 4.no.& Domi. columna vlt.verſicu. in ea glo. ibi & intellige.

50 ¶ Declara ſextò vt procedat, cùm quis exercet actum ſibi de iure communi competentem, tunc enim ſi inutiliter exercuerit, poterit denuo exercere. ſecus ſi iure ſpeciali. Ita enim voluerunt And. & Guil. Cu.in d.l.qui per ſalutem, & ibi poſt eos Alberic.ante finé. Nam vt hic dicit, faciliùs tollitur ius ſpeciale

quàm ius commune, §. quia verò veriſimile, in authen. de non alien. Cui adde & alium text. in l. eius militis, §. 1. & ibi gloſ. in verbo, quocunque modo, Bar. Bald. & Angel. ff. de milit. teſtamen. cum aliis concord. à me traditis in tracta. ceſſante cauſa ceſſat & effectus, limit. 11. nu. 4. nam vt dicit.

51 ¶ Declara ſeptimò cùm actus primus nullus eſt & inutilis ob omiſſam formam vel ſolemnitatem, tunc enim is iterari poterit, ſecus autem ſi peccatum ſit in materia tūc enim ampliùs iterari non poterit Ad quod citari ſolet à pleriſque, quos mox ſubiiciā, text. in l. quid tamē, & l. ſi de pluribus, ff. de arbitr. vbi ſi ab arbitro nō fuerit ſeruata forma mandati, non expirat mandatum quin poſsit iterum arbitrari. Quod & ſeruandum eſt in iudice delegato, arg. l. non diſtinguimus, §. de officio, eo. tit. iuncto c. cùm olim abbas, de offic. delega. & l. à diuo Pio, in princi. ff. de re iudica. Nam eadem eſt, vt inquiunt plurimi, in vtroque ratio.

52 ¶ Et ita quidem voluerunt Iacob. Ra. & Oldra. in l. iudex poſteaquam, & ibi Angel. in fi. Imo, column. 3. verſicu. fallit tertiò, Paul. Ca. in

in prin. Alexã. col.3. verſi.tertiò fallit,ff.de re iudic.ipſe Oldra.con.295. orta materia quæſtionis,columna ſecunda, ver.ad id quod dicitur.Cy.in l.ſi accuſatoribus,in 2.oppoſit.& ibi quoque Iacob.Butrig. & Saly.ad fi. C.de accuſat.idem Cy.poſt Pet.in l.vl.in 7. quæſt. & ibi Saly.in 8.quæſtio. C.de cõtrah. empti. & ipſe Cy.in l.ſi vt proponis,la.1.in 1.oppoſi. & ibi ipſe Iacob.Butri.& Bal.col.3. ver.opponitur & videtur,& Saly.C.quomod.& quan. iud. Alberic.poſt Petr.à bella perti.in l.1.columna vltima,verſi.& in quãtum ad pręſens, ff.ſi quis in ius vocat,non ier. & in l.ſerui electione,in princip.columna prima, verſic.ſed pone quòd collata, & ibi quoque Bar.columna prima,Baldus columna ſecũda, poſt alios, Imo.columna ſecunda, & Alexander,columna vltima. Iacob. Areti.alius Iacob. Rauen. & Oldradus in l. iudex, poſtea quam & ibi, & iterum paulo poſt, Alber.poſt mediũ. Angel.in fine,Imo.columna quarta,verſicu.fallit tertiò,ff.de re iudica.Bar.in l.in propoſita, quam legit cum l. ſi ſocietatẽ, §. arbitrorum, columna ſecunda,verſicu.quæro ſi iniquè,& ibi Alber.in fi.ff.pro ſocio,& in l.qui arbiter, ff.de arbitr.& in l. qui per ſalutem, circa medium,& ibi Paul. Ca.poſt medium,ff. de iureiu-

reiuran.& idem Bal.in c.in literis, circa medium,de offi,deleg. vbi id dicit eſſe notandũ. Card.Floren.& Imo.in c. cauſam,ille columna ſecunda,in 1. oppoſit.1.quæſtio. & iterum in 3.oppoſi.eiuſdem quæſtio.hic ſuper glo.vl. ex.de electio.Pet. Anca.qui & hoc dicit procedere etiam in eo qui ſciẽter male elegit, in c.ſi compromiſſarius,columna ſecunda, verſicu.item quod dixi,de elec.libro ſexto.quod eſt notandum ad ea quæ dixi ſuprà in ead.limit.nume.35. denique ſi quis etiam. & Paul. Ca.in l.cùm quærebatur,poſt princip.ff.de re iud.Imo.in l.ſi expreſsim,columna. 11. verſi. & hæc procedunt,& iterum verſic. ſed iuxta prędicta,ff.de appella.& Panor.in d.c.in literis,colum.2.verſic. ego putarem,& ibi Fely. col.1.verſic.tertiò fallit de offic.deleg.& ipſe Panor.in c.qualiter,le.1.colum. ſecunda,ver. aut non tranſiuit, de accuſat.

53 ¶ Sunt tamen qui tenent contrarium in iudice,per d.l.ſi vt proponis,& d.c.in literis,nec ad eum trahi debere d.l.quid tamen,loquentem de arbitro,& inter hos Ioan.And.in d.c. qualiter & quando,le. 1.& ibi Calder.& Anto.de accuſa.& Imo.ſibi contrarius in eo ipſo c.in literis,de offic.deleg.Sed Alex.in d.l.iu-
dex

dex,columna tertia,in 3.fallent.dicit eandem eſſe vtriuſq; rationẽ & arbitri & iudicis delegati,vt ſuprà diximus, & in propoſito videnda eſſe quę no. Bar.in l.2.ff.de opti.leg.& per Ray.& alios in l.ſerui electione, ff. de lega.1.

54 ¶ Sed quicquid ſit de ea re,tamen ſi ex defectu formæ vel ſolennitatis ij qui actum eum fecerunt,ſunt ipſo iure priuati poteſtate eiuſdem actus faciendi, non eum poterũt iterum facere. Licèt ſecùs ſi ſunt tantùm priuandi, per c.cùm terra,in fi.de electi.quod loquitur de actu eligendi,idque ad hoc dicit no.Rom. conſ.483.dubitatur primo,col.3. ver.ſecundò ſi quis dixerit, vbi & id dicit voluiſſe doc. in c.publicato,eo.ti.licèt illum tex.non allegãt, & nos quoq; diximus in d.l.ſi vnquã, vbi ſuprà,nu.380.incip.quadrageſimum quod præcedenti.Et vide Hoſti.in c.1. col.1.in verbo, ipſo iure,de re iudic.

55 ¶ Declara octauo,vt ſcilicet is qui actum fecit nullũ, poſſit iterũ & eum ipſum validum facere,vt procedat ſi nullum eſt ipſo iure, ſecus ſi ope exceptionis,vel officio iudicis eſt emendandum, tunc enim nõ poterit eundem iterare,vt voluit Bal.loquẽs in iudice,qui nul

liter

liter iudicauit, in l. vl. col. 1. in 4. quæſtio. C. de contrah. empti. per no. in l. in propoſita, ff. pro ſoc. & ante eum Dy. prout allegant Alberi. in l. ſerui electione, col. 1. ff. de leg. 1. & Cy. in d. l. vl. col. 2. in. 7. quæſtio. C. de cõtrah. empti. vbi tamen dicit id non placere Petr. à Bellapertica. Et idem voluerũt alij, quos tibi citaui in d. l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 374. incip. trigeſimum ſeptimũ, cùm non tenet. Ex quibus etiam intelliges, ita id procedere, vt etiam iudex poſsit ferre ſententiam contrariam priori ſuæ ſententiæ quæ ipſo iure nulla erat, per l. 1. C. de ſenté. quæ ſine cert. quãti. licèt aliàs facere nõ poſſet, l. 1. C. quan. prouo. non eſt neceſ. vbi id annotat Saly. col. 2. in 10. oppo. & Fely. in c. inter monaſteriũ, ante fin. de re iud.

56 ¶ Simile autem eſt quod publicato ſcrutinio electores poterunt variare, & iterum eligere, ſi electio eſt ipſo iure nulla, ſecus ſi non eſſet nulla ipſo iure, ſed poterat annullari, quia tũc variare non poterunt, vt voluit Inno. in d. c. publicato, in prin. & ibi quoque Hoſti. col. 2. in verbo, nequeunt, & Bal. col. pe. ver. quæro dicitur hîc, & Panor. col. vl. ver. vlteriùs quæro, & penè omnes de elec. cũ aliis multis con.

cord.

cord.quæ & nos cōgeſsimus in d.l.ſi vnquā, vbi ſuprà,nu.375.incip.trigeſimum octauum quod eſt,vbi etiam videbis nu.ſeq.quomodo id intelligendum eſt.

SECVNDA LIMITATIO.

1 ¶SECVNDO Limita. Fely.in d.c.2.colum. 3.ver.fallit ſecundò,de treug.& pac.non procedere hanc noſtrā regulam,vbi ſimplex ſermo profertur in materia,quę ex conſuetudine regionis requirit iterationem,per id quod dicit Bald.in l.1.columna ſecunda,verſ.pone quòd teſtator,C.de fideicom.quòd ſi teſtator iuſsit hæredem veſtire vxorem viduam,certè id intelligitur,dum in viduitate permanſerit, ex qualitate perſonę,l.plenum §.equitij,ff.de vſufruc.& habita.nec ſufficit quòd det vnum veſtimentum pro tota vita ipſius viduæ, ſed quolibet anno,quia de more eſt vt veſtes quolibet anno renouentur,& talis eſt communis cōſuetudo teſtatorum,arg. illius l.1.Hæc ille.

2 ¶ Quem,vt id addas Fely. nuncupatim ſequitur,Roma.ſingul.291.incip.legauit viduę maritus.& Alex.qui id dicit valde ſignādum, quia ſæpe accidit in facto, in d.l.diuortio, §. quod

quod in anno,quem legit cum,§.ob donationes,columna pe.verſic. ſecundo limita,& ibi quoque Iaſon colum.item pe.verſic. vndecimo facit illud,ff.ſol. matrimo. & idem Iaſon in d.l.in duobus,§. ſi is qui, col.2. in 8.ſimili, ff.de iureiu. & Catel. Cot.qui hoc dicit ſing. in memor.incip. legatum quod vxor, & Alcia.in hoc noſtro §.hoc ſermone.

3 ¶ Sed aduerte lector,quòd in hac Baldi ſpecie tria concurrunt, propter quæ id videtur procedere: primũ qualitas perſonæ ſiue ſubiecta materia,deinde mos regionis, poſtremò teſtatorum conſuetudo,quę omnia ponderat Bald.in d.l.1.vt non mirum ſit, ſi tot concurrentibus ea ſentẽtia procedat: nam & in fortiori caſu Anto.con. 30. caſus Titius quidam teſtator,in 1.dubio,ex facto reſpondit,quòd ſi pater habitationem domus, filiæ, cùm vidua erit,reliquerit,ea ſi tertiò & quartò vidua fiat legatum conſequetur ex ſubiecto ſcilicet argumẽto, nempe cũ hæc verba ſint generalia, & ad rem ex ſuapte natura reiterabilẽ referantur,per l.ſi ita ſtipulatus fuero à Seio,ff. de fideiuſſo.& alia quę ibi allegat,& ſequitur etiã Alci.in hoc.§.hoc ſermone.Et vide quæ dicã infrà,in 14. limitat.ver. ſed & huc accedit.

L TER-

1 ¶ TERTIO Limitat Fely.non procedere in materia fauorabili & quæ benignã interpretationẽ recipit, qua in re nõ ſequar ordinem ipſius Fely. ſed primùm pro hac limitatione tibi citabo tex.in l. hæc conditio filiæ,ad fi.in verbis, benignè tamẽ dicendũ eſt,ff.de condi. & demonſtr.quẽ tex.in id ponderat Fran. Are.in l. ſerui electione, in fi.prinp. ff.de leg. 1. vt in illo caſu actus reiteratur ex benignitate,fauore vltimę voluntatis:& ſic,inquit,regulariter eſſet oppoſitum,niſi eſſet tantus fauor,ſuper quo vide quę dicã infrà in 18.limit.

2 ¶ Sed in hanc ſententiam eſt tex. in l.placet, cum ſeq.ff.de lib.& poſthum. vbi ſi quis inſtituit poſthumum hæredem, non vtique is ſolus inſtitutus videtur, qui ex ea quam habet vxore,ei primùm natus eſt,vel is qui tunc in vtero eſt: verùm & is quoque qui poſtea ex quacunque vxore naſcetur, quod glo.ibi dicit mirabile, propter fauorẽ inſtitutionis, & teſtamenti conſeruandi:aliàs autem ſecus eſſet per hunc noſtrum §.hoc ſermone.Ex quo intelligis ex ſentẽtia illius glo. nõ eſſe locum huic noſtræ regulæ in fauorabilibus. Et eam glo.

glo.ſequũtur reſpectu fauoris teſtamẽti, Bar. Albe.Raph.Comen.Pau.Ca.poſt mediũ,ipſe Alex.col.2.ver. nec obſtat, d.§.hoc ſermone.& idem Bar.in l.ſi ita,ff. de aur.& arg.leg. idẽ Alex.in l.qui filiabus,in prin.col.2.ver.ad do quod etiã hoc,& ibi quoq; Iaſon 11.col.vl. ff.de leg.1.& Calca.con.20. iſta quæſtio habet tria,col.1.ver.iſta tamẽ regula,vbi eã dicit no.

3 ¶ Deinde quod tradit Oldra.conſ.212.quidam in ſuo teſtamento,quòd ſi teſtator inſtituit ventrem vxoris,& poſtea ex eadem vxore plures habuit filios diuerſis temporibus, cenſentur omnes inſtituti, per d.l.placet,de liber.& poſthum. quia ſic eſt(inquit)in omnibus actibus fauorabilibus, vt omnes poſthumi intelligantur,l. ſi quis ita dederit,§.1.ff.de teſta.tut.& l.qui filiabus,§.1.ff.de legat.1.& l. Clemens patronus,ff.de hęred.inſtit.& videtur(inquit) eſſe caſus in l.inter veteres, C.de fidecommiſſa.liber.

4 ¶ Et idem eo tacito voluit Ioann.And.illius diſcipulus in addit.Specul.in rub.de teſta.columna.penul.verſicu.occurrit alia quæſtio.& ipſius Ioan.And.diſcipulus Feder.Senen.magiſtri quoque nulla mentione facta, loquens

in duobus poſthumis eodem partu natis,con ſilio 42.teſtator inſtituit.& Angel.con.51.Simon notarius.Alexan.in d.l.placet, columna prima,verſicu.& per iſtum tex.& ibi quoque Iaſon columna ſecunda,verſi.adde quòd per iſtum tex.ff.de liber.& poſth. & ipſe Alexan. conſ.171.viſo proceſſu cauſæ inter dominam Antoniam,columna ſecunda, verſi.ſed ita eſt quòd quando,lib.ſecundo.

5 ¶ Et idem tenuit Bald.nullo maiorum citato,con.122.verba teſtamenti ſic dicunt,col.1. verſi.& hæc reſponſio, lib.1. & conſil. 128.ad intelligentiam,columna prima,verſi.contrarium eſt verum,eod.lib.1. quod conſi.repetitum eſt,conſil.113.proponitur quòd quidam miſſer Simon,lib.5. & vtrobique per d.l.placet.& Paul.Ca.qui diſtinguit,con.409.caſus iſte frequenter contingit,col.vlt.verſic.ſuper ſecundo non eſt inſiſtendum, libro ſecundo, vbi etiam allegat d.l.placet. Sed tu omnino vide Iaſoné in d.l.placet, vbi id latiſsimè tractauit,nam Rapha.Comen.& Paul.Ca.tenét contrarium in d.l.placet.

6 ¶ Hanc opinionem fulcit tex.in l.annua, §. Attica, ff.de annu.lega.vbi legatum eccleſiæ

ita

ita factum, die nundinarum, intelligitur eſſe non vno tãtùm anno, ſed in perpetuum fuiſſe relictum. Et quod in ſimili tradit Bar.in l. eum qui ita, §.qui ita ſtipulatur, columna 2. quæro promittis mihi, ibi, quid dicemus, ff. de verbor. obligat. ꝙ promiſsio certæ quantitatis ex cauſa alimentorum, præſumitur annua, fauore ſcilicèt alimentorũ, aliàs enĩ ſecus per l.cùm hi, §.ſi in annos, ff.de trãſactio, & ſequitur latè Soci.con.48. eleganter conſuluit, paulò ante fi.lib.3. Sed tu ſuper hoc vide Pau. Ca. & omnino Alex.in d.§.qui ita ſtipulatur.

7 ¶ Sed & huic limitationi nonnihil conuenit alius tex.in l.deberi, C.de fidecom.liber.vbi ſi ſeruo alieno libertas legata ſit, quòd quidẽ fieri non poteſt niſi domino ſerui conſentiente, ſi dominus ipſe primùm diſſenſerit, quia nolit eum vendere, non propterea continuò abrumpitur libertas, ſed differtur, donec poſtea dominus propoſitum mutauerit. Quòd obtinere videtur ob fauorem libertatis: aliàs enim ex primo diſſenſu videretur legatũ expirare, nec poſtea reuiuiſcere ex alio conſenſu, per ea quæ ſuprà diximus, in prin. num. 59. incip. trigeſimo quòd ſcriptũ reliquit. Quanquam ſcio nullum ſcribentium ſuper ea.l.de-

beri, id vllo pacto tribuere fauori libertatis, ſed de ea re ita loqui, tanquam id generaliter intelligatur, & ex eo illud aſſumētes, quod differtur, non aufertur: neque etiam vellem id pertinaciter tueri, vt libertatis fauore illud fieret, licèt id fauor ille operari poſsit, etiam ſi in aliis aliter dicendum eſſet.

8 ¶ Huc etiam pertinet, quod leges legitimantes filios ex concubina natos per ſequens matrimonium, intelligitur non tantùm de primis patris nuptiis, ſed & etiam de ſecūdis, puta ſi primùm ducat vxorē, alterā extraneam, & deinde ea mortua ducat illam concubinam: nam per id matrimonium legitimantur illi filij. Ita enim voluit Hoſti. in ſumma. titu. de filiis presbiter. §. 2. ad fi. Ioānnes Andre. in c. tanta, in verbo, poſt contractum matrimonium, & ibi etiam Card. Floren. circa medium, verſi. pone procreat quis filium, Pet. Anc. columna tertia, verſicu. ſecundò facit, Anto. colum. item 3. verſi. quæro quando, Panor. in 3. no. & Card. Alexan. columna 10. verſicu. quæro ſeptimò, qui fil. ſunt legit. & alij propè infiniti, nam id omnes tenent pręter vnum aut alterum, vt videbis in noſtro tractatu Primigeniorum, in 34. quæſt. numero 2. ver-

verſiculo, ſed vt ad ſpeciem. Et id etiam multi tribuunt fauori prolis, & legitimationis, c. peruenit, & c. ex tenore, qui fil. ſunt legit. & aliis multis citatis à Ioan. Andr. in c. ſine culpa, de regul. iur. lib. 6. quãuis multis ex illis, quos in hanc partem cito, cõtrarium videbatur dicendum ex hoc noſtro §.

9 ¶ Et huc quoque accedit quod latiſsimè & multis rationibus decidit Calder. in ſua diſputatione incipien. ex octo ſtudentibus, char. vl. ꝙ ſi ſcholaſticus debitor iurauit non exire diſtrictum ſine permiſsione creditoris, deinde is permiſsionem ſimpliciter impetrauit à creditore, ea intelligitur vt nõ ſemel tantùm, ſed quoties ei libuerit, exire poſsit: quoniam ea cõceſsio eſt fauorabilis, vt quę reponit debitorem in ſua priſtina & naturali & ciuili libertate. Ex hócque reprehendit Oldrad. qui in quadam ſua diſputat. dixerat facultatẽ datam bannito, vt liberè poſset venire in ciuitatem, intelligi de vna tantùm vice, vt ex eo diximus ſuprà in princ. nume. 80. incipi. quadrageſimo quinto.

10 ¶ At Fely. in d. c. 2. columna, verſiculo, fallit tertiò, & ſeq. de treug. & pac. nititur vtrũque

concordare, vt ſcilicet dictum Calderini ſit verum in ſuo caſu fauorabili, propter rationes quas in hoc adducit. Sed & dictum Oldradi in ſua ſpecie ſit verum, vt qui loquatur in permiſsione minimè fauorabili, ſed potiùs odioſa, quia intereſt reipublicæ, ne bannitus, qui hoſtis eſt patrię, ad eam reuertatur. At ipſe Fely. non meminit Bar. qui poſt Dy. in l. adultera, §. vl. ff. de adulter. contrarium ex diametro tenuit, vt diximus ſuprà in prin. num. 90. incip. quadrageſimonono.

11 ¶ Sed & ad hanc limitationem trahi poteſt, quod ab Anto. ex facti ſpecie reſpóſum eſt eo loco, ex quo nuper illum citauimus in 2. limitatione, con. 30. quòd habitatio filiæ relicta in caſum viduitatis non ſolùm de prima viduitate intelligitur, ſed & de ſecunda, & de aliis, ad quod comprobandum cùm alia multa adduxiſſet, tum & illud quoque, quòd in fauorabilibus ſermo indefinitus non reſtringitur ad primum ſiue proximum, vt no. inquit, Ioann. Andr. in c. non poteſt, de præbend. libro ſexto, de cuius dicto diximus ſuprà in princ. nume. 31. incip. contrarium tamen tenuerunt & ſequen.

¶ Sunt

12 ¶ Sunt & qui huc trahunt, quod à multis dicitur, ſtatutum de compromiſsis affinium, cuiuſmodi ſunt multa in Italia, vt ſcilicet affines teneantur compromittere, non de vno tantùm compromiſſo intelligi, ſed quoties opus fuerit, & donec lis fuerit ſopita, de quo latè dicemus infrà in 9. limitatione, & aliis locis ibi citatis. Nam inquiunt, id ſtatutum eſt fauorabile & inductum ob publicam vtilitatem, vt per Bart. in l. conſtitut. C. colum. 2. verſicul. ſuper hoc quæro, priores & Bald. in l. qui ſe patris, colum. vltim. verſic. & ideo in feudo, & ibi Paul. Ca. col. penult. verſi. & hoc dicit, & Roma. columna 16. verſicul. & ex prædictis reſultat, C. vnde lib. Petr. Anc. conſil. 187. apud me quæſtio iſta, per totum illud conſil. & maximè in fin. & id communiter tenetur, licèt nonnulli teneant contrarium. Hanc enim inter cæteras rationem illius ſententiæ adfert Iaſon, in l. veluti, §. hæc vox, quem legit cum §. prætor ait, l. præceden. ff. de eden. & in l. prætor ait, §. deinde, colum. vltima, in 8. no. ibi, tertiò quia tale, ff. de no. oper. nunciat.

13 ¶ Et quod ab Alexand. ſcriptum eſt conſil. 171. viſo proceſſu inter dominam Antoniam, colum.

colum.2.verſicul.ſupereſt modò, cum multis ſeq.lib.2. quòd ſi teſtator reliquerit alimenta cuipiam, & futuræ ipſius vxori, intelligitur non ſolùm de vna & prima vxore, ſed & de omnibus quas poſtea ducet, quia id legatum fauorabile eſt, l.1.C.de fideicommiſſ.& l.cùm hi, propè per totam eam l. ff. de tranſactio. Et eam Alexand.ſententiam nuncupatim ſequitur Soci. conſi.4. eleganter conſuluit, colum. vltim.lib.3.

14 ¶ Ipſe autem Alexand. ad confirmationem ſuæ illius ſententiæ nonnulla ex ſupradictis adduxit, & illud quoque præterea quòd indefinita appoſita circa perſonas, ęquipollet vniuerſali in fauorabilibus, vt voluit Bart. quem cæteri ſequuntur in l.ſi pluribus, in princip.ff. de lega.2.per eum text.& alium quoq; tex.in l.ſi quis ita, §.1.ff.de teſta.

15 ¶ Atque etiam illud, quòd in fauorabilibus fit extenſio de vna cauſa fauorabili ad aliam, etiam in exorbitantibus, vt not.in l. illud, C. de ſacroſanc. eccle.& in l.ſi conſtante, ff.ſolu. matrimo.& not. Cy.in authen.res quæ, in 4. quæſti. & ibi quoque Bartol. paulò ante fin. Alber.1.colum.1. verſi. item quærit gloſ.Bal.

colum.vlti.verſic.item videtur,& cæteri propè omnes, C. commu. de lega. cum ſimilib. Ex hócque Alexan. reprehendit illam Bald. deciſionem in l.vltim.C.de indict. vidui.tollen. de qua diximus ſuprà in princip.nu. 104. incipi.quinquageſimo octauo, per text.in l.ſi agnatis, ff. de reb. dub. & in l. cùm ita, §.vlti. ff. de lega. ſecundò, quod & nos diximus in d. numero 104. vbi & tu videre poteris, ne hîc repetam.

16 ¶ Poſtremò in vniuerſum, vt hæc noſtra regula non procedat in omnibus fauorabilibus, vltra Alexan. vbi ſuprà, voluerunt Petr. Anc. conſi. 27. non ſeruato ordine, colum.3. verſicu. non obſtat ſi dicatur. Raph. Com. conſi.14. dictum ſtatutum, circa medium, & è recentioribus latè Philipp. Dec. conſi. 512. cùm reuerendiſsimus Cardinalis, colum.1.& 2.tanquam ſcilicet id totum pendeat ex fauore & odio. & Alciat. in hoc noſtro §.hoc ſermone, vt ſcilicet in odioſis noſtra regula obtineat, in fauorabilibus minimè. Et ad id bene facit quod ſcribit ipſe Dec. conſil. 287. in ciuitate Placentiæ, colum.penul.verſic.& vlteriùs in iſto caſu, & conſil. 609. quæritur ex duobus, colum.2.nume.6.

¶ Ve-

17 ¶ Verùm aduerſus hæc omnia vrget admodum text. in l. matrimonij, ff. qui & à quib. à nobis adductus ſuprà, in princip. nume. 4. incip. & alius quoque, vbi appellatione nuptiarum veniunt primæ, non etiam aliæ, etiam ſi ſit fauor libertatis, cùm tamen libertas ſit rerum omnium fauorabiliſsima, vt latè diximus & probauimus in repe. l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, nume. 329. incip. libertas autem, & nume. 331. igitur vt concludamus. Ideóque Ludouic. Sard. vnus omnium quos viderim, tenuit per eum tex. & alia quæ allegat, contra eam communem opinio. quam ſuprà adduximus numer. huius limitat. 8. incip. huc etiam pertinet, ſcilicet filios naturales non legitimari per ſecundas nuptias contractas cum concubina. Nec certè ſatis video quid illi textui reſponderi poſſit, niſi dicas eam fuiſſe manumiſſoris mentem, vt de primo illius ancillæ matrimonio intelligeret, non etiam de alio, præſertim illius repudiatæ: nec eandem eſſe vtriúſque rationem & affectionem, vt nos ipſi omnes intelligimus. Quotus enim quiſque tanti æſtimârit viduæ aut repudiatæ matrimonium, quanti eius ipſius virginis? Et id quidem, vt ſcilicet in caſu illius l. videretur tantùm de

primis

primis nuptiis fuiſſe cogitatum, voluit Alberi. in d.l.qui per ſalutem, ſtatim poſt princip. & iterum poſt medium, ff. de iureiurand. vide autem quæ diximus ſuprà in 1. limita. nu. vltim. incip. intellige tertio.

QVARTA LIMITATIO.

1 ¶ Quarto limita ſecundum Fely. in d. ca.2. de treug. & pac. vt non procedat, quando eſt facta conceſsio quæpiam ad certum tempus, quia tunc non intelligitur pro prima vice, ſed toties quoties, durante illo tempore præſtituto, per text. in l.ſicut in annos, in princip. ff. quib.mod. vſufruc.amitta.vt ſi cui, quamdiu viuat. legatus ſit vſufructus, videtur toties repetitus quoties amiſſus. Et idem ſi vſque ad diem vel ad tempus ſit legatus vt puta ad decennium.

2 ¶ Et ita per eum text. expreſsim hanc limitationem adſcripſit Raph. vt à nonnullis citatur in l.ſi mihi & Titio, ff. de verb. obligat. vbi & ad hoc dicit facere not. per Bartol. ibi. nam & ad hoc illum citat, & ſequitur Alex. in addit. Bartol. in l.1. ff.ad leg. Iuli.maieſta. vbi & ad hoc dicit facere text. in l. Græcè, §. &

& poſt litem, ff.de fideiuſſor. & Philip. Dec. in l.1. colum. vltim. C.de inſtit.& ſubſtit. & ante hos idem voluit Bald. à nullo illorum citatus, conſi.34. ſtatuto ſeu capitulo, colum. vlti. verſic. nam quantumcunque negat, lib. 5.arg.l. ſterilis, §.vltim.& l.qui fundum vendebat, ff. de contrah. empt. & ante illum Io. Mona. in c. vltim.colum.ſecunda,verſic.ſed quæro epiſcopus, de verb.ſignifica. de cuius illic ſententia, dicam infrà in 8. limitat. nu. 2. incip. & eſt ſimile.

3 ¶ Sed hîc paululum aduerte lector, nam illa l. ſicut in annos, loquitur in actu ſucceſsiuo, videlicet in legato ſiue conceſsione vſufructus ad certum tempus. Aliud autem poſſet videri in actu momentaneo,& quod certo aliquo tempore perficitur, vti eſt (verbi gratia) ius eligendi,cui conceditur aliquod certum tempus,videlicet trium menſium, ca.ne pro defectu, de electio. Et tamen ſi ea ſemel facta fuerit,ampliùs non poterit iterari,etiam intra illud tempus, etiámque ſi ita inutiliter facta fuerit,vt annullari poſsit:quamuis ſecùs eſſet ſi ipſo iure nulla eſſet, vt videre licet apud Inno.in c. publicato,in princ.& ibi quoque Hoſtien.col.2.in verbo,nequeunt, Bald.

col.

col.pen.verſicu.quæro dicitur hîc,Panor.col. vlti.verſi.vlteriùs quæro,de electio.cum aliis cōcordan.à me adductis in repe.l.ſi vnquam, in verbo,reuertatur,nume.375. incip.trigeſimum octauum quod eſt admodum,C. de reuocan. donatio.

QVINTA LIMITATIO.

1 ¶ Quintò limita ſecundum Fely. in d. illâ 4. limita. (nam & hanc cum illa confundit) vt nō procedat, quando cōceſsio fit pro certa & determinata cauſa, verbi gratia,cōceſſa eſt ſimpliciter ſecuritas veniēdi & redeundi pro pace tractāda: tunc enim nō intelligitur pro prima vice tantùm, ſed ꝙ ſemper durante eo tractatu poſsit liberè ire & redire, vt voluit Barto.in d.l.1.columna vltima,ff.ad l.Iul.maieſta.arg.l.cōtinuus,§.qui inſulam,ff.de verb. obligat. & l.veteres, cum l. ſequen.ff.de itin. actúque priua.& ſequitur Ange.in l.vtimur, ad fin.verſi. item adde,ff.de ſepul.viola. dum citat Bartol.vbi ſuprà, Panor.in d.ca.2.in fin. de treug. & pac. & Ioan. Plat.in l.1.columna ſecunda, verſicul.& ſimplex & indeterminata,C.de nauicul.lib.11.& Georg. Nat. in repe.clemen.ſæpe,in princ.colum.6.verſi.mihi magis

magis placet,ibi,comprobo hoc authoritate, de verb.ſignif.& Philip. Dec.conſi.562. viſo puncto,colum.1.verſi.ad idem facit.

2 ¶ Nam & ſemper aliàs durante cauſa,debet etiam durare & perſeuerare id quod ob eam cauſam introductum eſt & conceſſum,l.ſemper,§. negociatores, ff. de iur. immunit. & l. ſi cui,§.1.ff. ex quib.cauſ.maior. & l.2.§. omnes, ff. de iudic.& l.Titia,§. vſuras,ff.de lega. 2. & l. qui nominibus, ff. de admi. tutor. Et ita per eos text.voluit Signor. Homod.conſi. 153. paterfamilias, colum.1.nume. 6. & diximus in noſtro tracta.ceſſante cauſa ceſſat effectus, parte 1. nume.17. incip. & illud.

SEXTA LIMITATIO.

1 ¶ Sexto limita (& hæc eſt quinta limitatio, Fely. in d. c. 2. de treug. & pac. quæ accedit proximè ad. 1. limitationem) vt non procedat,quando per primum actum non eſt ſatiſfactum menti, & intentioni loquentis, ſiue diſponentis, ſiue agentis, ex eo quod ſcribit Bald. in l. fideicommiſſa, §. ſi quis alicui decem, ff.de lega.3. quod ſtatutum de compromiſsis intelligitur, vt iterum compromitti debeat

debeat primo finito,ſi non ſit ſatisſactum ſtatuto per primum compromiſſum,quia adhuc vendicat ſibi locum ratio ſtatuti, quæ eſt, vt lites finiantur. Et ſic (inquit) non obſtat,l. boues,§.hoc ſermone,ff.de verbor. ſignif.

2 ¶ Et idem (vt id addas Fely.) voluit idem Bald.poſt Cy.in l.veluti.§.hæc vox,per illum text.& ibi quoque Alexand. Iaſon, & Iacob. à S. Georg.ff. de eden. Ipſe Bald.in l.qui per ſalutem,in fin. lect. nouæ, per illum textum & ibi etiam Alexand. & Iaſon, ff.de iureiurand. & idem Baldus in l. prætor ait, §. hoc autem interdictum,le.2.in quibuſdam additio. vt à nonnullis citatur, licèt in meo codice non reperi, & ibi item Roma.in addi.col. 1. verſicu. & ſic facit. & Iaſon, in §.deinde,in 8. not. ff. de oper. no. nuntiat. & ipſe Bald. conſil.362. primò videndum eſt, lib. 5. nam ſtatutum (inquit)mandans compromitti,intelligitur cũ effectu.& Roma.in l.2.char.pen. verſic.ſed ſtat circa hoc,ſub.nume.58.ibi,non obſtat orationem,ff.de re.iudic.vbi & ad hoc allegat l. oratione, ff. de feri. & idem Roma. conſi.504.in caſu propoſitæ conſultationis,in princip. Alexand. conſil.70.viſo conſilio,columna ſecunda,verſicu. conſtat autem, lib.2.

Philipp.Dec.conſi.22.cuius ſupraſcriptio incipit, ſi pronunciatur, colum.1. & alij alia ratione moti quos citabo infrà in 9.limita. Iterúmque in 18.Et interim tamẽ videas Math. Afflic. deciſ. Neapol.46.dicit regia pragmatica.

3 ¶ Et huc quoque pertinet aliud dictum Hoſti. vt à multis citatur, in c. cùm in multis,& ibi poſt eum Ioan.Andr.colum.vlti. in gloſ. vlti.Petr.Anc.colum.2.verſic.quintò quæro, & Domi.colum.penulti.verſicul.in fin.gloſ. iſtud dicit verum,de reſcript.li.6.quòd in caſu d.c.ſi quis vi gratiæ expectatiuæ acceptauerit vnum aliquod beneficium quod conſequi non poteſt, quia alius habens priores literas, illud acceptauerat, vel etiam id vacans non erat,poterit aliud acceptare.Aliàs autem non poterit, vt omnes vbique tenent, vt alibi dicam.

4 ¶ Et idem propemodum in effectu voluit, gloſ. in c. ne captandæ, in verbo, cùm ſubſit, & ibi Archid.in gloſ.vltim.& Ioan.And. ſuper 1. gloſ. de conceſsi. præbend. libr.6. & D.à Rota deciſio. 42. no. quod vbi eſt notorium, in atiq.& Roma. conſil.329. præſens con-

conſultatio, colum. 1. & in id plerique citant l. 2. ff. de opti. lega. & quòd verba ſunt cum effectu intelligenda, l. 1. §. hæc autem verba, ff. quod quiſque iur. & l. ſi per alium, §. docere, ff. ne quis eum qui in ius voca. &. c. relatũ, de cler. non reſid.

5 ¶ Et aliud quoque dictum Bald. in l. quod quis, columna ſecunda, in ſexta quæſt. in fi. C. de procura. quòd ſi procurator conſtitutus ſpecialiter ad aliquod faciendum, alium ſubſtituerit, in eum transferre videtur omnem ſuam poteſtatem, nec poteſt illum reuocare, nec alium ſubſtituere, per. c. is qui, &. c. quamuis, de offic. deleg. lib. 6. Si modò, inquit, ille primus ſubſtitutus, ſit habilis, & acceptet ſubſtitutionem: aliàs enim hic procurator non videtur per eam primam ſubſtitutionem functus ſuo officio, per d. l. hæc conditio filiæ, ff. de cond. & demonſtra. vbi per primas nuptias quæ non ſunt ſortitæ effectum, non impleta eſt hæc conditio, ſi nupſerit, & per no. per Inno. in cap. in literis, de offic. deleg. de cuius illic dicto videbis infrà, numero 19.

6 ¶ Et illud item ipſius Bald. poſt Petr. in l.

inuitus, in fin. C. eo. titu.de procurat. quòd procurator conſtitutus ad appellandum, intelligitur non ſolùm de prima appellatione, ſed & de ſecunda, cùm per primam non habemus effectum ſecundum intentioné mandantis, per d. l. hæc conditio filiæ meæ, ff. de cond. & demõſtra.& ſequitur Roma.in d. l. prætor ait, §. hoc interdictum, le. 2. in additio. colum.1. verſicu. & ſic facit, ff.de oper. no. nunciatio. & d. conſil. 504. & vtrobique per illum ipſum text. & præterea per text. in l.ſi is à quo, §. vltim. cum l. ſeq. ff. vt in poſſeſſ. lega. & l. 1. §. quod ait prætor, ff. quor. legat. & l. ſi ab arbitro, ff. qui ſatiſd. cogant. quibus probatur, quòd ſi per explicationem primi actus res effectum non habuit, proceditur ad ſecundum: nam verba ſunt intelligenda cum effectu.l. qui per alium §.docere, ff. ne quis eum qui, & l. prima, §. hoc autem, ff. quod quiſque iur. &.c. relatum, de cleric. non reſid. & diximus alibi ſuprà.

7 ¶ Sed & illud dictum Bald. in d. l. inuitus, ſequitur Maria.Soci. in c. de illis, colum. 9. verſicul. & prædicta faciunt, de condit. appoſ. vbi dicit ſe ex hoc conſuluiſſe Florentiæ, quòd ſtatutum eius loci, quo dotes mulierum

lierum poſſunt conſtitui ſuper monte, dum nubunt, intelligitur vt etiam mulier, quæ ſemel fuit dotata, iterum poſsit dotari, ſi vidua facta ſit, quia cùm adhuc poſsit nubere, non eſt ſatisfactum menti ſtatuti ex prima illa dotis conſtitutione.

8 ¶ Sequuntur item illam Bald. deciſ. in d. l. inuitus, Caro. Rui. conſil. 30. cuius exordium eſt, circa primum dubium, columna tertia, verſicul. bene facit quod not. qui eſt ſub numer. 8. libr. 2. & iterum conſil. 119. viſo & bene ponderato, columna antepenulti. verſicul. & minùs etiam dici poteſt, qui eſt ſub nume. 14. eod. libr. 2. & Iaſon in d. l. diuortio, §. quod in anno, in fin. ff. ſolu. matri. & Philipp. Dec. conſi. 22. columna prima, & conſil. 52. cùm reuerendiſsimus cardinalis, columna ſecunda, verſiculo tertiò hoc idem comprobatur, & conſil. 562. viſo puncto diligenter formato, in princip. vbi id dicit not. ex hócque reſpondit, poteſtatem datam creditori, vt poſsit accipere pecunias ſub cambiis, ne creditor patiatur intereſſe de pecuniis ſibi debitis, non reſtringi ad primam vicem, ſed generaliter intelligi, donec creditori ſatisfactum fuerit.

9 ¶ Subdit autem Roma. in duobus illis locis à me citatis ſuprà, verſicu. ab hinc. 2. poſt illam Bald. in d. l. inuitus, ſententiam ab eo relatam, hæc quoque procedere (neque enim id omittere debui) etiam ſi diſpoſitio loquatur per verba denotatiua certi numeri, quia ſi per actus in eo numero comprehenſos, non eſt ſatisfactum intentioni diſponentis, poterit procedi ad numerum vlteriorem, vt dicit ipſe expreſſum in l. ſi quis ex argentariis, §. vltim. & l. veluti, §. hæc vox, ff. de eden. Quod & ipſum tradidit ipſe Roma. in d. l. 2. vbi ſuprà, ff. de re iudic. vbi & ad hoc allegat d. l. oratione, ff. de feriis. & ſequitur Fely. in d. cap. 2. in 5. limita. de treug. & pac. & Georg. Nata. in d. clemen. ſæpe, in princip. columna 62. verſicu. non ob. d. §. hoc ſermone, ibi quod procedit etiam, de verbor. ſignific. & Alciat. in hoc noſtro §. hoc ſermone, ff. eod. titul.

10 ¶ Huc item ſpectat, quod no. voluit Inno. in ca. in literis, de offic. & poteſt. iud. deleg. quòd quando cogitatum eſt de effectu, vt quia papa mandat epiſcopo, vt prouideat cuipiam de aliquo beneficio, nunquam commiſſarius fungitur officio, niſi res ſit ſorti-

ta plenum effectum, quia non eſt de nudo facto, ſed de effectu beneficij cogitatum: nam ita illum referunt & ſequuntur Bald. & Anton. ibi. Oldra. citans nuncupatim Inno. conſil. 295. orta materia, columna ſecunda, verſicul. ad id quod dicitur. Bartol. in l. 2. §. 1. columna ſecunda, verſicul. item prædicta vera ſunt, ff. de optio. lega. Bald. in l. ſerui electione, poſt medium, & ibi Imol. columna ſecunda, verſicul. item fallit quando, & Franciſc. Arc. columna tertia, verſiculo quartò adde, & Alexand. columna vltima, ff. de lega. 1. & idem Bald. in l. poſt aditam, verſicul. deinde collige, C. de impub. & aliis ſubſtit. & in l. Barbarius, in 1. lec. columna vltima, verſicul. & no. quòd ille, de offic. procon. & in l. ſi vt proponis, la. 1. columna tertia, verſicul. & hæc faciunt, C. quomod. & quand. iud. & Petr. Anca. in ca. cùm in multis, quod eſt ſecundũ, columna vltima, verſic. ſimilis eſt quæſtio, de reſcript. lib. ſexto, & in c. ſi compromiſſarius, columna ſecunda, verſiculo vltimò, quia text. dicit, ibi, ſed quando eſt conſtitutio, de electio. eod. libr. ſexto: dum tractant, an qui ſemel elegit ſiue bene ſiue malè, poſsit iterum eligere, & Imo. in l. iudex poſteaquam, columna quarta,

verſicul. fallit etiam quartò, & ibi quoque Alexand. columna tertia, in quarta fal.ff. de re iudic.

11 ¶ Et ad hoc quidem facit, quod poſt alios antiquiores, quos non nominat, voluit gloſ. in d.c. ſi compromiſſarius, in verbo, conſentire, in fin. dum facit diſcrimen, an detur poteſtas prouidendi, an eligendi: vt in primo caſu ſi electio non fuerit ſortita effectum, poſſit iterum eligere; quia per primam illam electionem nondum eſt prouiſum, & ſic non ſatisfactum intentioni mandantis. & ſequitur Ioan. Andr. ſuper ea gloſ. qui eos nominat. qui antè fuerant eius opinio. ſcilicet Tancred. & Petr. de Samp. in cap. cauſam, extrà, eod. titu. & idipſum quoque recitaſſe Abba. antiquum, in ca. quia propter, eod. titul. Et in hac quoque opinio. videntur fuiſſe Hoſti. & Ioan. Andr. in c. 1. in verbo, ipſo iure, de re iudic. & Bald. dum ſimpliciter eam gloſ. citat, in d. ca. cauſam, columna ſecunda, verſicul. quærit gloſ. an compromiſſarius, de elec.

12 ¶ Verùm Ioannes de S. Georg. dicit, quòd ipſius præceptor dicebat contrariũ eius quod dixi-

diximus, probari in d.c. cõpromiſſarius, quia loquitur de poteſtate prouidendi, cùm dicitur ſtatim poſt princ. ad ſuperiorem poteſtas deuoluitur prouidendi, & tamen poſtea confeſtim ſequitur, quòd ſibi compromittentes imputent, qui in talem, poteſtatem huiuſmodi tranſtulerunt. Sed dicit Domi. ibi in §. ſi verò, ſuper d.glo.vlt. ad id dici poſſe, quòd finis tex. illius §. debet referri ad princ. vbi loquitur de poteſtate eligendi data compromiſſariis: verbum autem prouidendi poſtea poſitum, dicitur reſpectu illius ad quem deuoluitur. & ſatis probatur ex eo text. quòd iſti cõpromiſſarij habuerũt tantùm poteſtatem eligendi, vt dicit gloſa.

13 ¶ Cęterùm iſtam diſtinctionem eligendi & prouidendi reprobat Lapus in d.c. ſi compromiſſarius, nihil enim referre inter poteſtatem eligendi & prouidendi, vtrumque enim con ſumi vna electione: nam compromiſſarius poteſt dicere eligo vel prouideo, vt ſcripſit Archidiaco. in c. ſicut cùm per formam, eo. tit. & lib. & in c. in geneſi, extrà eo. tit. & Inno. in c. in cauſis, eo. quoque tit.

14 ¶ Sed & Specul. tit. de electio. in forma pronun-

nunciationis electionis, dicit quòd compromiſſarius magis propriè poteſt dicere prouideo, quam eligo, vt in c. quia propter. Et facit (inquit) quod no. glo. vlt. in c. cauſam quæ, extrà, eo. ti. & in c. conſtitutus, in glo. 1. extrà de cõceſſ. præbend. nã iſta duo promiſcuè ponũtur in iure, ſcilicet prouiſio ponitur pro electione in d. c. cauſam quæ, & in d. c. quia propter: & è diuerſo electio pro prouiſione, in c. dilectus extrà de conceſ. prębẽ. vti obſeruauit Ioan. Andr. poſt Archidiac. in c. 1. poſt princ. in verbo, prouiſionem, extrà de elect.

15 ¶ Verùm propriè loquendo aliud eſt prouiſio, aliud eſt electio, vt patet ex c. 1. in princip. ibi, electionem, poſtulationem, vel prouiſionem, de elect. libro ſexto, & clemen. diſpendioſam, quę eſt 2. in illis verbis, in cauſis ſuper electionibus, poſtulationibus, vel electionibus, & ibi Card. Floren. in 4. no. de iudi. & in clemen. 1. §. ad hoc, ibi, prouiſionem, ſeu electionem, & iterũ ibi, ne ad prouiſionem procederent, vel quempiam eligant, & ibi idem Card. in 3. quæſtio. de præbend.

16 ¶ Quod & ex hoc videri poteſt, quòd prouiſio ſpectat ad ſuperiorem, & per eam prouiſus

ſus conſequitur plenum ius,& ponitur pro electione.c.dilecto.1.reſpon. extrà de præben. &.c.cùm dilectus,etiam.1.reſpon.extrà de iure patronat. & c.is cui,de præbend,libro ſexto,electio verò ſpectat ad inferiores,c.1.de electio. &. c.cùm eccleſia, de cauſa poſſeſſ. & propriet.&. c.congregatio,16.q.1.&.c.abbatem,18.q.2.

17 ¶ Concludit igitur Domi.in d.c.ſi compromiſſarius,& poſt eum Philip. Fran. ibi ſuper glo.in verbo,conſentit, hanc poteſtatem eligendi vel prouidendi finiri vnico actu,niſi ſi ita fuerit mandatũ eligẽdi, donec ſiue quouſque fuerit eccleſiæ prouiſum. Contrà autem Imo.in d.c.in literis,ad fi.de offic.deleg.dicit neutram poteſtatem eligendi & prouidendi finiri vnico actu electionis vel prouiſionis, quæ non eſt ſortita effectum.

18 ¶ Et hoc quidem in loco occurrit hiſtoria memorabilis huc admodum pertinens,relata primum à Polybio lib.6.hiſtoriar. & Atilio, deinde à Tullio, paulo ante fi.libro 3.offic.& Liuio 3.decad.li.2. ad fi.iterúmque li.4.& poſtea quoque à Gellio lib.noct. Attic.7.c. 18. Ea eſt, poſt Cannenſem pugnam Hannibal ex ca-

ex captiuis Romanis,quos detinebat,decem iuratos ad Romanum Senatum miſit,in caſtra redituros,niſi de redimēdis captiuis impetrarent. Cùm egreſsi caſtris eſſent, vnus ex iis,minimè Romani(vt dicit Liuius)ingenij, veluti aliquid in caſtris eſſet oblitus, in caſtra rediit,iuriſiurandi ſoluendi cauſa,& cōfeſtim comites ſecutus eſt. Re à Senatu non impetrata,cæteri in caſtra Hannibalis redierunt: is domum abiit, tanquam fallaci in caſtra reditu ſeſe iureiurando exſoluiſſet,nec iterum redire teneretur. Quòd cùm reſciuiſſet Senatus,cenſuit eum comprehendendum, & cuſtodibus publicè datis ad Hannibalem dedu cendum,& quidem rectè.Fraus enim,vt dicit Tullius de ea re loquens,vbi ſupra,diſtringit periurium,non diſſoluit.Et ſi ad hunc locum referre poſſumus,vt certè poſſumus, ex huiuſmodi primo fallacíque reditu,non erat ſatiſfactum menti & intentioni concedentis.

19 ¶ Huic veteri hiſtoriæ germana eſt alia hæc recētior hiſtoria,quā recēſet AEneas Syluius qui adepto ſummo pontificatu Pij nomen ſibi adſciuit, in deſcriptione Europe.c.39.& Raphael Volaterranus lib.7. Geographię in Francorum hiſtoria,& è noſtris Andręas Alciat.

ciat.in hoc noſtro §.hoc ſermone, de verbor. ſignific.Cùm Albertus Franconiæ comes in arce munitiſsima Bambergenſis vrbis à Ludouico imperatore obſideretur, cuius filium interemiſſe inſimulabatur, difficiliſque eius arcis expugnatio videretur. Otho Maguntinus epiſcopus profectus ad Albertum, ſe litis arbitrum profeſſus eſt, iurauítque ſi ſecũ ad imperatorem proficiſceretur, vel pacem impetraturum, vel in arcem incolumẽ reductu rum. Credit Albertus, & Othonẽ ſequitur. Vix arcem egreſsi erãt, cùm Otho hortatur, vt in arcem pranſum redeant, ne fortè longiuſcula apud imperatorem eſſet futura mora: redeunt, pranſique iterũ egreſsi ad Ludouicũ redierũt, mox Albertus captus eſt, & capitali iudicio damnatus. Cui archiepiſcopi fidem imploranti, reſpondit religioſus ille pontifex ſe datę fidei ſatiſfeciſſe, religionéque exſolutum eſſe, qui ſemel reduxiſſet incolumẽ, bis reducere nõ promiſiſſe. Verùm is non ſatiſfecerat menti intentioníque eius, qui iuſiũ rãdũ exegerat, propterea nec eo ſe liberarat.

20 ¶ Hanc tamen limitationẽ intelligunt nonnulli in diſpoſitione legis, non etiam in diſpoſitione hominis, quæ primo actu cõſumitur,

etiam ſi poſtea euanuerit, nec ſortita fuerit effectum. Ita enim voluit Bald. in l. 1. columna octaua, verſi. tertiò, quæro ſtatutum, C. de his quæ pœne nomi. & eius authoritate Soci. cõ. 117. viſa & diligenter, circa mediũ, li. primo, vbi & id dicit ſingul. & iterum conſi. 91. concludo dictum Philippum, columna 2. verſic. confirmatur ratione, libro quarto, vbi ex hoc inferunt, quòd diſpoſitio ſententiæ & promiſſio conſumitur in primo actu, licèt is poſtea fuerit retractus, cùm ſit hominis diſpoſitio. & ſubdit hanc rationem concludere, niſi ipſe fallatur, & Fran. Curt. iunior con. 178. habita diligenti conſideratione, colum. vlt. nume. 27. vbi ex hoc dicit, quòd diſpoſitio hominis conſumitur primo actu, etiam ſi non fuerit ſortitus effectũ, prouiſio autẽ legis tum demum, ſi ille primus actus ſortitus fuerit effectum. Vide autem quæ de hoc latiùs dicemus infrà in 9. limitatione, Sed vt interim nõ omittam, cum hac. 6. limitatione multùm conuenire, 12. limitationem.

SEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶ SEPTIMO, Limita (& hæc eſt ſexta Felyni limitatio) vt procedat in diſpoſitione af

fir-

firmatiua ſiue permiſsiua, non etiam in prohibitiua ſiue negatiua, quæ non ſolùm de primo actu, ſed & in infinitum intelligitur, per text. in l. ſi ſic ſtipulatus ſum, vbi id no. Iaſon in 2. no. ff. de verbor. obligat. & voluit gloſ. no. in l. hoc genus, & ibi Alberi. Goffred. Salig. in fin. & Bart. qui eam dicit notandam, & Paul. Ca. qui dicit ſingul. & præterea Oldra. in l. cùm pater, §. pater filiam, & ibi quoque Bar. ff. de leg. 2.

2 ¶ Et idem quoque voluit ipſe Oldrad. con. 16. thema latè eſt, Titius habens vnam filiam, columna tertia, verſi. nec in hoc multùm, vbi & ad hoc allegat, l. ſi ſic, ff. de verborum obligat. vbi per hoc conſuluit, quòd ſi teſtator aliquid vltra legitimam legauerit filiæ, ne nuberet alij, quàm mercatori, aliàs legatum amittat: & filia primò nubat mercatori, & eo mortuo, nobili, amittit legatum: neque enim in hac prohibitione de primis nuptiis tantùm eſt intellectum, ſed de omnibus. Et id nuncupatim ſequitur Benedict. Plumbi. in l. matrimonij, in fin. ff. qui & à quibus manu. vbi tamen eſt corruptus nume. illius conſ. & Paulus. Caſt. in d. l. hoc genus, vbi ex hoc dicitſe conſecutum fuiſſe honorem. & Catellia.

lia.Cot.qui id dicit ſingul.memor.incip.teſtator lætaliter vulneratus,circa medium.& Alciat.in hoc noſtro §.hoc ſermone.Et idē propè ad verbum,nulla tamen Oldradi mentione facta, voluit Alberi.in l.vlt.col.4.verſicu. vltimò quæro,ibi,nec eſt multùm,C.de ſponſal.& in l.hæc conditio filiæ, in fi.ff.de cond. & demonſtr.

3 ¶ Sed & illud quoque voluit Signor.conſil. 68.quædam mulier,colum. ſecunda,verſicu. deinde ſic,& iterum con.71.factum ſic ſe habet,D.epiſcopus,columna quarta, verſi.præterea non eſt nouum.Baldus, qui illam gloſ. dicit ſatis no. in l.ſi vt proponis,la.1.columna ſecunda,verſic.opponitur illud quod nullum eſt,C.quomod. & quand.iudex. Roma. con.504.in caſu propoſitæ conſultationis,ante medium, verſi. alia enim limitatio,dum allegat glo.in d.l.hoc genus,& non obſcurè ſingul.291.legauit viduæ.& Lauren.Calca.con. 20.iſta quæſtio habet tria dubia,col.1.verſic. quarta limitatio,vbi ad hoc expreſsim allegat d.l.ſi ſic ſtipulatus ſim, de verborũ obligat. Alexan.in addit.Bar.in hoc noſtro,§.hoc ſermone,& ibi Alciat.Iaſon in d.l.in duobus,§. 1.col.vlt.verſi.item prædicta limita. ff.de iure-

reiurand. vbi tamen dicit ſe id nullibi legiſſe, præterquam apud Oldrad. vbi ſuprà, & ipſe Iaſon in l.decem ſtipulatus,colum.5.verſi.ſed huic reſponſioni,ff.de verbor.obliga. Philip. Dec.in c.nam concupiſcentiã, col.1. in 3.no. de conſtit. in 1.lectu.& conſil.3. cuius ſuperſcriptio incipit, quando iuriſdictio, columna tertia,verſicu.comprobatur hoc quia negatiua,& con.490.viſis & circumſpectis, columna tertia; verſi.& quia negatiua.

4 ¶Huius differentiæ rationem,cur ſcilicet affirmatiua intelligatur de primo actu, non etiam negatiua, Iaſon vbi ſuprà cogitandum ſuadet,& ita quidem ſuadet,vt nullam ſibi eſſe videatur.Verùm Alberic.& Paul.Ca.in d. l.hoc genus,ff.de cond.& demonſtrat.& Philip.Dec.in d.c.nam concupiſcentiam, vbi ſuprà, id tribuunt viribus & robori negatiuæ ſiue prohibitiuę,quod aliàs ſemper multo fortius eſt,quàm affirmatiuæ ſiue permiſſiuæ,id eſt, plus negat negatio, quàm affirmet affirmatio, l.quicquid aſtringendæ,ff.de verborũ obligat.& l.luminum,§.vl.ff.de ſeruituti.vrban.prædior.& quod habetur in l.is qui ducenta,§.ſed vtrùm,ff.de reb.dub.& l.filiuſfamilias,§.pen.ff.de donat.iuncta l.alienatum,

§.donationis, & ibi gloſ. ff.de verborum ſignificatione, & l.1.§. editiones, & ibi Bald. poſt Ray. ff. de edendo, & l.eum qui, §.ſi libertus,ff.de iureiuran. iuncta l.ſi iurauero,ff. de iure patrona. & voluit gloſ.in c.cùm dilectus,in verbo,à ſuſpenſis, verſicu.alij dicunt, & meliùs, & ibi Antonius,de conſuetudin. Bald.in proœmio decretal. columna quarta, verſicul.item potentius, vbi & ad hoc allegat l.Sabinus,ff.commu.diuidun.Iaſon in l.ſi arrogator,columna antepenultima, verſicul. tertiò contra deciſionem,& ibi ad idem contra,ff.de adoptio.

5 ¶ Híncque prodit, quod tradit Archidiac. in.c.ſi peccauerit,2.q.1. quòd præcepta negatiua potentiùs & efficaciùs obligant, & magis præciſè adſtringunt, quàm affirmatiua.& ſequitur Panor.in c.nouit, column.12.verſicu.ſecundò quæritur an quilibet, de iudic.Et quod ſcribit Raphael Fulgoſ.in l.iuriſgentium,§. ſed ſi fraudandi,per gloſam,ibi,ff. de pact. quòd negatiua indefinita equipollet vniuerſali ex proprietate ſermonis, licèt aliàs regulariter ex benignitate id ſit, non ex proprietate, vt no.in c.vt circa, de electio. lib.6. & per Bart.in l.ſi in pluribus, ff.de lega. 2.&

pro-

probatur in l.ſi ſeruitus,ff. de ſeruitu. vrban. prædior.

6 ¶ Et quod per tex.in l.tutor quoque,quæ eſt 3.§.liberti,verſic.ſed patronum, ff.de ſuſpect. tutor. iuncta l.1.§. conſequens,eod.titul.tradunt Iacob.Are. Dy.& Bar. in priore lectu. quòd vbi reperiuntur duæ regulæ, vna affirmatiua, alia negatiua, hanc potiùs eſſe attendendam.Et id ſequitur Alexan.in l.ſi conuenerit,columm.prima,ff.de re iudi.Et idem in duobus priuilegiis,vno prohibitorio, altero permiſsiuo,illud enim prçualet,l.ſi Ruffinus, & ibi Bald.in princip.Raph.Fulgoſ.Alexan. Franc.Are. & Iaſon,C.de teſta.milit. Idémque in duobus ſtatutis, ex Soci.conſil. 79.ſi eſſemus in terminis, columna quarta, verſiculo, confirmatur quia hic,libro quarto. Et quod nos ſcripſimus in repe.l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, numero 247.incip.tu autem,& in noſtris legibus connubialibus,gloſ.5. quæ eſt in verbo, *contracter*, numero 80.incipi.& hoc mirum. Et quòd item latè probauimus, conſtitutioni prohibitiuæ renunciari non poſſe, nec itē priuilegio prohibitorio,in noſtro tractatu Primigeniorum, q.24.nu.9.tamen Barba.& 2.ſeq.

7 ¶ Et hæc quidem nemo impugnat,licèt con trà faciat tex.in l.1.§.veteres,ff.de acquirend. poſſeſs.ex quo.no.Soci.& Iaſon ibi,ille col.2. verſicu. tertiò no.in verſicu. vt ſi plures:alter columna tertia, verſicul. tertiò no. quòd vbi in eodem ſubiecto concurrunt duæ qualitates,potiùs attenditur affirmatiua,quàm nega tiua.& glo.in c.ſtatutum,§. cùm verò,in verbo,eiuſdem ciuitatis, de reſcript.libro ſexto, ex qua no.ibi Domi. columna quarta, verſic. no. ex iſta gloſ.id quod iam diximus, attendi potiùs qualitatem affirmatiuam, quàm nega tiuam, cùm vtraque concurrit in perſonam vnius. Imo verò etiam ſi in diuerſa ſubiecta concúrrant,vt dicit Iaſon, vbi ſuprà,per text. no.in l.ſi is qui duas, ff.de liber.lega. Cuius rei reddit rationem ipſe Iaſon, quem vide,ne hîc diutiùs immoremur.

OCTAVA LIMITATIO.

1 ¶ OCTAVO Limita (& hæc eſt 7. & vltima limitatio Fely.in d.c.2.de treug. & pac.) vt non procedat, quando diſpoſitio inducta per viam priuilegij (vt noſtri loquuntur)eſſet temporalis,ſi intelligeretur de prima vice, quia hoc eſſet contra naturam priuilegij,quæ

ea

ea eſt,vt ſit perpetuum,c.decet,de regul. iur. libro ſexto.Ideo priuilegium conceſſum alicui & eius familiaribus, vt poſsint ingredi eccleſiam tempore interdicti,nõ de primis tantùm intelligitur, qui ſcilicet familiares erant tempore priuilegij conceſsi,ſed & de aliis in eorum locum ſubrogatis. Ita enim poſt Aegid.Cremo. voluit Ioannes Andr.in c.licèt, quod eſt pe.circa medium,& ibi quoque Domi.in.§.1.verſi.ſed pone quòd conceſſum,& Philip.Franc.verſi.quærit tamen hîc, de priuileg.libro ſexto,per no.in c.vl. de verbor.ſigni.eo.lib.6. de regul. iur. & in c.quanto,de cenſib. & in l.filiæ, §. Titia,ff.de cond.& demonſtra.& in l.non aliàs,§. vlt.ff.de iudic.& in l. vel inutilem,ff.de vſufruc. & in l.placet, ff.de lib.& poſthu. Et idem quoque voluit ipſe Ioan.Andr.in c.qui ſentit,de regu. iu. eod. lib.6.& Alciat.in hoc noſtro §.hoc ſermone, & Io.Lup.in repe.rub.de donat. inter vir. & vxor.§.69.col.6.verſi.ſed meo iudicio.

2 ¶Et eſt ſimile quod tradit Ioan.Mona.in d. c.vl.columna ſecunda,verſi.ſed quæro epiſcopus,de verbor. ſignificat.lib.6. quòd ſi epiſcopus habet indultum ad certum tempus,vt quatuor ipſius famuli gaudeant fructibus

beneficiorum ſuorum, trahitur etiam ad illos, qui loco priorum fuerunt ſubſtituti, arg. l.ſicut in annos, in.2. reſpon.ff.quibus mod. vſufruct. amitta. Nec obſtat(inquit)l. fideicommiſſa, §.ſi quis decem, ff.de lega. 3.quia ibi illud fit, ne hæres obligetur in infinitum, & ne detur occaſio fatuè conſumendi.

3 ¶ Et hoc dictum Ioannis Mona. ſequitur Ioannes. Andr.in d.c.vlt. columna ſecunda, ad fin.vbi & in id præterea allegat c.quia circa, extrà, de priuileg.cum aliis iuribus ibi allegatis in gloſ.vlt.& l. ſi ita fuerit, ff. de lega. 3.vbi eius qui natus eſt poſt teſtamentum, vel eius qui poſtea in familiam venit, habetur ratio.& l.ſi mancipia, ff.de fund.inſtruct. vbi in legato fundo cum mancipiis comprehendũtur mancipia pòſt inducta. Sequuntur item Dominic.& Philip.Fran.in eod.c.vlt.ille columna tertia, verſicu.ſed pone epiſcopus, hic columna ſecunda, in 5.no.Et ex hoc dicunt ipſi Ioannes.And.& Domi.in d.c. vl.quòd eadem ratione illud indultũ trahitur ad beneficia poſtea quæſita, vt ibi videre poteris. Sed & prius illud dictum Ioan.And.in d.c. vl.ſequitur etiam Ioan.Lup.in d.rub.de donat.inter vir.& vxor.vbi ſupra.

¶ Et

4 ¶ Et facit præterea quod ſcribit Alberi.in l. cùm quidam,quæ eſt antepe. in fi.ff.de annu. lega. quòd immunitas conceſſa ſimpliciter intelligitur perpetua, ad quod allegat text.in l.beneficium,ff.de conſtit.princip. & d.c.decet,de regul.iur. libro ſexto, quæ haud dubiè loquuntur de priuilegiis principum, ideo ſecundum ea iura, eſt intelligenda illius ſententia,vt per Ioan.And.in c.cùm nuncius, haud multò ante fin.de teſtibus & Bar.in l.non ſolùm noſtrum, §.ſi liberationis,ff.de libera.lega.cum ſi.

5 ¶ His adde multa latè collecta ab Oldrad. con.300.factum tale eſt magiſtro milite, quibus probat priuilegia principum latiſsimè eſſe interpretanda extendendáque, & quò ad res,& quò ad perſonas, & quò ad tempus,& quò ad modum agendi, & quò ad omnia genera cauſarum,atque etiam fauorabiliter intelligenda quò ad perpetuam & commutabilem eorum durationem (vt ipſe loquitur) quæ quidem vltima clauſula propiùs ad hunc locum pertinet.& hoc quidem ſigillatim tractat & probat,vt ibi videre poteris,ne hîc iterum repetamus.

1 ¶NONO LIMITA, vt hæc noſtra regula procedat in diſpoſitione hominis, non etiam legis vel ſtatuti, per text. qui ad hoc ſolet allegari, in l. veluti, §. hæc vox, vbi Cy. id no. & poſt eum Bal. qui eum §, legit cum §. vlt. l. ſi quis ex argentariis, & Iaſon qui eum §. legit cum §. prætor ait l. præcedẽtis, ff. de eden. Raph. Com. in l. ſi cùm dotem, §. 1. verſic. no. tamen ex glo. ff. ſolu. matrim. ex hoc limitans hunc noſtrum §, & iterum con. 14. ſtatutum dictat, verſi. non ob. l. boues. & Roma. conſi. 504. in caſu propoſitæ conſultationis, columna prima, vbi intelligit, quando eſt eadem ratio. Alexand. dum Cy. & Bald. vbi ſuprà, allegat, conſi. 81. lecto & diſcuſſo, colum. quarta, verſi. & quamuis eodem die, lib. 3. & Soci. conſi. 5. ſupraſcriptus inſignis doctor, columna tertia, verſi. & confirmatur iſta ratio, libro quarto, Philip. Deci. con. 287. in ciuitate Placentiæ, colum. penul. verſi. & quia in diſpoſitione hominis. & conſ. 512. cùm reuerendiſsimus, columna ſecunda, verſi. ſecundò principaliter, & conſ. 609. quæritur ex duobus, col. 2. nu. 6. & cæteri omnes, quos poſtea in hac limitatione citabimus poſt ſeq. verſi.

¶Et

2 ¶ Et huius quidem differentiæ duplex ratio eſſe poteſt, prior quòd legis natura ea eſt, vt diſponat, non pro vno actu tantùm, ſed perpetuò, & quoties opus fuerit, ne alioquin ſit manca & mutila & imperfecta, contra l. 1. C. de his quib. vt indig. Altera quæ proximè accedit ad priorem, quòd lex ipſa ſemper loquitur, l. 1. ff. de condic. ex lege. vt per eam dicit Bar. in l. vlti. ante fi. ff. de reg. Catonia. éſtque ſemper in viridi obſeruãtia, vt dicit text. quem & ad hoc noſtri vbique appellant, in l. Arriani, C. de hæret. Qua etiam ratione motus Bart. in l. ſi ita eſſet, colum. 1. verſicu. circa primum dic, ff. de aur. & arg. lega. dicit quòd verbum, præſentis temporis prolatũ à lege, etiam ad futura trahitur, vti probatur ex d. l. 1, de condict. ex leg.

3 ¶ Et ex hoc plerique dicunt fieri, quòd alibi diximus, ſtatutum de compromittendis cauſis affinium non reſtringi ad vnum compromiſſum, ſed vt toties fiat quoties opus fuerit, donec cauſa fuerit deciſa & expedita, cùm hæc diſpoſitio ſit legalis ſiue ſtatutaria. Ita enim hac ratione voluerunt Cy. & Bald. in d. §. hæc vox. & idem Bald. in l. ſi vt proponis, la. 1. colum. vltim. verſicu. ibi, officio ſuo, C. quo-

quomo. & quand. iud. dum allegat Cy. in d. §. hæc vox. & ipſe Bald. in l. 1. columna octaua, verſicu. quartò quæro teſtator mandauit. C. de his quæ pœnæ nomine. vbi illud dicit quòd ſuprà diximus, legem ſemper loqui. Rapha. Comen. in l. ſi cùm dotem, §. 1. verſicu. not. tamen ex gloſ. & ibi Alexand. columna prima, verſicul. iuxta hoc quæro, ff. ſolu. matrim. Alexand. conſil. 70. viſo conſilio, columna prima, verſicul. ſed poſito quòd illud, lib. 2. Cepola cauſar. criminal. conſi. 68. circa primum dubium, columna ſecunda, in princip. Soci. qui id reputat ſingul. conſi. 117. viſa & diligenter, columna ſecunda, in princip. lib. 1. Iaſon in d. l. duobus, §. 1. columna vltima, verſicu. item limita ſupradicta, ff. de iureiurand. & in l. diuortio, §. quod in anno, columna vltima, verſicul. ſecundò limita, ff. ſolu. matrim. & in l. prætor ait, §. deinde, columna vltima, verſicul. nec obſtat ſi diceretur, ff. de oper. no. nunciat. vbi dicit, quòd ſi ex pacto compromiſſum fieri deberet, non cogerentur partes bis compromittere, & Philipp. Dec. in ca. ſua nobis, columna prima, verſicul. & iſta habent locum, de appellat. Andr. Alciat. in hoc noſtro §. hoc ſermone.

¶ Sed

4 ¶ Sed & ex hoc fit quòd nonnulli in ea quæſtione, an qui tenetur dotare, ſi dotauerit, & dos amiſſa fuerit, teneatur iterum dotare, diſtingunt an teneatur dotare ex diſpoſitione legis, vt iterum teneatur dotare, ſi dos ſine culpa dotatæ amiſſa ſit, per l. vltimam, C. de dot. promiſſ. & d. authen. ſed quamuis, C. de rei vxor. actio. & voluerunt Bartol. & alij in l. ſi cùm dotem, §. 1. ff. ſol. mat. & Bald. in authen. quod locum, C. de collat. cum ſi. An verò ex pacto vel alia diſpoſitione hominis, & non tenebitur, per l. ſi ſocius pro filia, ff. pro. ſoci. de qua diximus ſuprà, in princip. nume. 7. incip. tertiò. Nam ita has ll. quæ diſcordare videbantur, concordant Bald. Angel. Imo. & Alexand. in d. l. ſi cùm dotem, §. 1. ille circa medium, alter in fin. ipſe Imo. etiam circa medium, poſtremus columna 1. verſicu. iuxta hoc quæro, ff. ſolu. matrim. & Lauren. Calca. conſil. 20. iſta quæſtio habet tria, colum. 1. verſicul. ſecunda limitatio. & Soci. conſi. 291. viſis literis. colum. 5. verſi. ſed huic conſiderationi, lib. 2. Sed tu omnino circa hanc deciſ. vide eundem Soci. d. conſil. 5. colum. 3. verſi. ad ſecundum reſpondeo, cum mult. ſequen. li. 4. & quæ dicam infrà nu. 14. incip. ſed & hanc.

¶ Nec

5 ¶ Nec omittendum quod per hanc noſtram limitationem, ex ſpecie facti, conſultò reſpondit Raph. Comen. conſil. 14. cuius id exordium eſt, ſtatutum dictat capientem, quòd ſi ex ſtatuto, capiens cõdemnatum pro delicto, debeat habere dimidiam partem condemnationis, non tantùm intelligitur de prima captura, ſed & de ſecunda, & de aliis, quia legis diſpoſitio intelligitur, quoties opus erit, per d. l. veluti, §. 1. ff. de eden. & alia quæ allegat.

6 ¶ Hæc autem noſtra limitatio ex eo iuuatur (nec illud enim prætereundum eſt) quod ſcriptum eſt à Soci. in l. hęc conditio filiæ, colum. 2. in vlt. not. ff. de cond. & demonſtr. notari ex eo tex. & l. qui per ſalutem, & ibi gloſ. ff. de iureiurand. quòd diſpoſitio hominis verificatur in primo actu valido, non autem in primo actu inualido. Ex quo (inquit) infertur non eſſe differentiam inter diſpoſitionem hominis & legis in hoc, quia neutra verificatur in primo actu inualido: ſed in eo eſſe differentiam, quando primus actus eſt validus, ſed non ſortitur effectum, tunc enim diſpoſitio legis non conſumitur illo primo actu: diſpoſitio autem hominis conſumitur, verbi gratia,

tia, lex vel ſtatutum iubet fieri compromiſſum inter affines, & factum fuit compromiſſum validum, ſed non ſortitum fuerit effectum, non conſumpta eſt diſpoſitio, ſed debet fieri aliud compromiſſum, & toties quidem fieri, donec laudum ſecutum fuerit.

7 ¶ Secus vt ſubdit Soci. ſi teſtator mandauerit hæredi, vt faciat compromiſſum, quia tunc ſi ſemel validè compromiſerit, licèt effectus inde nullus ſecutus fuerit, nõ tenebitur iterum compromittere, ſufficit enim ſemel ſatisfeciſſe, ſecundum Bald. in d. l. 1. vbi ſuprà, C. de his qui pœnæ nomine, & ita dicit ſe cõſuluiſſe Ianuæ.

8 ¶ Tandem tamen ſubiungit ipſe Soci. poſſe dici totum contrarium colligi ex d. l. hæc conditio, ſcilicet quòd diſpoſitio hominis conſumitur primo actu etiã inualido: quia ille text. dicit benignè dicendum eſſe non conſumi, ergo (inquit) de iuris rigore ſecus. & hoc videtur probare text. rectè intuenti, in l. dotis promiſsio, in fin. ff. de iur. dot. Mihi autem, vt dicam quod ſentio, nihil referre videtur, an id fiat ex æquitate ſcripta, an ſtricto iure, quoniam æquitas illa ſcripta præferatur rigori iuris,

iuris, vt no. in l. placuit, C. de iudic. & vide interim quæ dixi ſuprà, in ſexta limita. numero vltim.

9 ¶ Iuuatur item hæc limitatio ex eo, quod à nonnullis dictum eſt, quòd cùm electio data eſt cuipiam ab homine, ſi ſemel elegerit, etiam qualitercumque, variare non licet, eſt enim conſumpta electio, per cap. ſi compromiſſarius, de elect. lib. 6. Si à lege, licet, per l. eum qui certarum, §. vltim. ff. de verbor. oblig. Ita enim per eos text. voluit Damaſus in c. cauſam, de elect. vti eum allegat gloſ. in d. c. ſi compromiſſarius, §. porrò eo caſu, in verbo, conſentire, vbi & idem voluit Archid. columna ſecunda, in verbo, functus, & ibi quoque Ioan. And. poſt eum, & ab eo Alberi. in d. §. cùm purè, colum. 2. verſicu. Archid. autem breuiter.

10 ¶ Subdunt autem ipſi Damaſus & Archid. vbi ſuprà, non obſtare l. 2. de opti. lega. vbi ab homine data eſt electio, nec tamen conſumitur vna electione: quia ibi non fuit exhibita tota familia, in qua debuit fieri electio, per l. ſerui electione, ff. de lega. 1. poſtea ſubiungit Archi. contra ſecundũ membrum vide-

videri facere l.ſi cui,ff. de ſeruitu.& l.quod in hæredem, §. eligere, ff. de tribut, actio. vbi data eſt electio a lege, & tamen variare non licet, ex quo dicit hanc eſſe viam brochardicam.

11 ¶ Poſtremo confirmatur hæc limitatio ex eo quod voluit Bald. in addi. Specul.titul.de loca. §. nunc aliqua, in 38.quæſtio.quòd pœna legalis ſæpius committitur: conuentionalis non niſi ſemel, niſi expreſsè dictum ſit, vt ſæpius committatur. quod & ipſum tenuit idem Bald. in l. ſi duo, §. 1. ibi, contra hîc, quia aliud, ff. de arbitr. Licèt contrarium teneat Imol. in l. ſi ſic ſtipulatus, columna ſecunda, verſicul. & conclude breuiter, ff. de verbor. oblig. vbi dicit nihil referre quantum ad id, ſitne pœna legalis an conuentionalis, vtriuſque enim eandem eſſe rationem, arg. l. non rectè, C. de fideiuſſor. & l. cùm quis, ff. ſi cert. peta. Et in vtramque partem reſpectu diuerſorum caſuum, facit quod dici ſolet, mitius agi cum lege quàm cùm homine, l. Celſus, ff. de arbitr. cum ſimilibus.

12 ¶ SED HANC Limitationem ita primò de-

declarabis, vt ſi diſpoſitio hominis facta eſt ex neceſsitate legis vel ſtatuti, ea cenſeatur eſſe facta à lege vel ſtatuto, ita vt non intelligas de primo actu, verbi gratia, in caſu de quo ſuprà locuti ſumus, cùm ſtatutum iubet fieri compromiſſum inter affines, & iudex ſequendo ſtatutum id fieri iuſſerit; certè ſi ex primo compromiſſo lis ſopita non fuerit, iterum compromiſſum faciendum eſt, vt nuncupatim & in hac ſpecie reſpondit Philipp. Dec. conſil. 22. cuius ſuperſcriptio incipit, ſi pronunciatio, columna 1. & 2. Nàm cùm id faciat iudex neceſſariò ſecutus ſtatutum, id ſtatuto attribuitur, authoritate Bald. in l. nouiſsimè, ff. quod tutor. autho. vbi dicit, quòd quando quis facit actum, ad quem tenebatur, actus videtur factus ex neceſsitate; nec voluntati facientis tribuitur, ſed neceſsitati, quod & ipſum ante illum voluit Ioan. Andr. in c. præterea, de iure patrona. & in ca. bona fides, in princi. de reg. iur. lib. 6. Et hoc quoque vt ſubdit Deci. colligi poteſt ex eo quod ſcribit Bartol. in l. 1. colum. 2. verſi. pro ea declaranda, C. de eden. quòd mandatũ factum argentario, vt edat rationes, non producit actionem mandati: quia cum argentarius ad id teneatur ratione officij, non reputatur mã-
datum

datum hominis voluntarium, ſed neceſsitati legis attribuitur.

13 ¶ Cui adde quod tradit Bald. poſt Guil. Cu. in l. cùm hi, §. planè, in vtraque lectu. ff. de tranſac. quòd ſi hæres iuſſus à teſtatore vendere alimenta, ea vendiderit, non poterit ſuper hac venditione tranſigi, tanquam facta vi illius teſtamenti, inſpecta ſcilicet cauſa originali. Quódque ſcripſit Iacob. Butrig. in l. ſi hæres teſtamento, ff. de actio. empt. quòd ſi ſit ſtatutum, vt de quolibet contractu ſoluatur gabella, hæréſque venditionem fecerit iuſſu teſtatoris, non ſoluitur gabella, quia id factum attribuitur teſtamento, & non actui inter viuos, per gloſ. ſingul. in l. ſi quis ita, in princip. in verbo, defectus, ff. de ſtatu. lib. & id ſequitur Bald. ipſe in ſua marga. in verbo, venditio, colum. 2. verſicu. facio. Adde (in- [illegible] ulta alia ſimilia, quæ & nos adduximus in noſtro tractatu Retractuum, titu. 1. in fi. illius titu. quæſtio. 2.

14 ¶ SED ET HANC principalem limitationem ſecundo declarabis, vt procedat in diſpoſitione legis communis, ſecus ſi ex ſpeciali beneficio legis quippiam competat. verbi

gratia, pater tenetur iterum dotare filiam, quę nullo ſuo dolo aut culpa dotem amiſit, vt diximus & probauimus ſuprà, verſicu. 4. ſed & ex hoc, ob eam ſcilicet rationem, quòd ex diſpoſitione iuris communis pater tenetur dotare filiam, l. qui liberos, ff. de rit. nupt. & l. obligamur, §. lege, ff. de actio. & obligat. At frater qui etiam certis caſibus tenetur dotare ſororem inopem, ex ſpeciali beneficio ipſi ſorori inopi conceſſo, per notata in l. cùm plures, §. cùm tutor, ff. de adminiſtra. tut. & l. non omni, C. eo. titu. & latè diximus in tractatu Primigeniorum, quæſtio. 62. ſi ſemel eam dotauerit, non ampliùs tenebitur eam dotare, etiam ſi nullo ſororis dolo aut culpa dotem amiſerit, vt non obſcurè ſentit Bart. in l. ſi cùm dotem, §. 1. ff. ſol. mat. & apertiùs Bald. in l. vlti. columna ſecunda, verſicul. ſed nunquid eo caſu, C. de dot. promiſsio. per l. ſi ſocius pro filia, ſuprà allegat. & [illegible] mè idem Bald. in authen. quod locum, & ibi quoque Roma. columna ſecunda, verſicul. item inducitur, C. de collati. illam differentiæ rationem afferentes, quòd faciliùs amittitur beneficium iure ſpeciali competens, quàm iure communi, l. cùm miles, §. militia miſſus, ff. de teſta. milit. Sed tu tamen vide

omnino

omnino Alexand. in d. l. ſi cum dotem, §. 1. colum. 1. in fin. cum ſeq.

DECIMA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMO LIMITA, vt noſtra regula non procedat, quando poſt primum actum etiamnum manet eadem ratio diſpoſitionis, vt procedatur ad ſecundum actum: tunc enim & ad eum procedi poteſt, per id quod dicit Bald. quem ad aliud ſuprà citauimus in 6. limitatio. in princip. ſcilicet in l. fideicommiſſa, §. ſi quis alicui decem, ff. de lega. 3. hanc inter alias rationem afferens, quare in caſu ſtatuti iubentis compromiſſum fieri inter affines, compromiſſum eſt iterandum, ſi per primum lis non fuerit ſopita, quia videlicet adhuc vendicat ſibi locum ratio ſtatuti, quæ eſt vt lis finiatur, & ſic (inquit) non obſtat l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific. Quaſi diceret Bal. hunc noſtrum §. non procedere, cùm adhuc durat ratio diſpoſitionis.

2 ¶ Quod & idem voluit & quidem expreſsiùs Roma. conſi. 504. in caſu propoſitæ conſultationis, poſt princ. & Anto. conſi. 30. caſus Titius quidam teſtator, cuius illic dictum ſæpius

in hoc opere, ad alia quædam attulimus loquens in illo ipſo caſu, conſi. 14. ſtatutum dictat. Fely. in c. licèt dilectus, ad fin. de teſti. Iaſon in l. veluti, §. hæc vox, quem legit cum §. prætor ait, qui eſt vlti. l. præcedentis, columna ſecunda, verſicu. pro eius confirmatione, iunctis præcedent. ff. de eden. & in l. prætor ait, §. deinde, colum. vltim. in vlti. no. ibi, confirmo iſtam concluſionem, ff. de oper. no. nunciat.

3 ¶ Nam vt inquit ipſe Iaſon, donec durat ratio finalis ſtatuti, durat ipſum ſtatutum, l. 2. §. vltim. ff. de donatio. Et vt ei id addas, ratio eſt quæ diſpoſitionem ampliat, & extendit, l. regula, §. ſi quis, & ibi Barto. & Bald. & iterum, §. & licèt, ff. de regul. iur. & l. 1. §. mater, verſicu. quid ſi curatores, & verſic. quid ſi deceſſerint, ff. ad SC. Tertullia. cum aliis multis concordant. text. & doctor. à me latè congeſtis in tractatu, ceſſante cauſa ceſſat effectus, parte 1. numero 146. incip. ſecundum autem, cum multis ſequent. Sed aduerte quia hi omnes loquuntur in diſpoſitione legis, ſecundum ea quæ diximus ſuprà in 9. limita. vt ſcilicet locus ſit ſecundo actui, cùm eſt eadem ratio legis in illo ſecundo actu, vt in primo.

VN-

VNDECIMA LIMITATIO.

1 ¶ VNDECIMO LIMITA, vt hæc regula noſtra procedat in dubio, & cùm ſimpliciter fuerit aliquid diſpoſitum, tunc enim etiam in dubio de primo actu intelligitur. Secus ſi aliter diſponentes dixerint. Primùm enim inſpiciendum eſt, quòd illi expreſsè egerunt. In dubio autem de primo intelligendum eſt. Ita enim apertè declarat text. in l. eum qui Calendis, ff. de verbor. oblig. & in l. ſi duo, §. 1. ff. de verbo. ſignif. quas nos ſuprà in prin. pro concord. noſtræ regulæ citauimus.

2 ¶ Id autem generale eſt, vt ſemper aliàs primo loco inſpiciendum ſit, quid inter partes actum eſt, l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regul. iur. vbi ita ad verbum ſcribitur. Semper in ſtipulationibus, & in cæteris contractibus id ſequimur, quod actum eſt. Súntque in id alij infiniti tex. quos non eſt neceſſe in re tam clara & minimè dubia adducere.

DVODECIMA LIMITATIO.

1 ¶ DVODECIMO LIMITA non procedere, non ſolùm quando expreſsè aliud dictum

eſt à partibus,ſed & ſi ex coniecturis veriſimi liter colligeretur intentionem earum aliter intelligere, verbi gratia, vt loquamur in illo caſu,de quo ſuprà, in princip.nu.6. incip.tertio ad hanc ſententiam, videlicet ſi quis vendit fructus alicuius prædij huius anni, & id prædium binos fructus hoc anno adferat,de primis tantùm intelligitur, vt ibi diximus. Sed hoc intelligit Rom.in l.diuortio, §.quod in anno,quem legit cum §.ob donationes,colum.2. verſic. vnde dicit hic. niſi pretium eſſet æquiualens omnibus fructibus totius anni,ita vt ſit veriſimile partes intellexiſſe de omnibus,per tex.in l.cum in fundo, §.vxor viro,ff.de iur. dot. Et id ſequitur Alexand. ibi, colum.3.verſic.limita tamen dictum. Cepola in tractatu ſeruitutum ruſticor. prædior. titu. de ſeruitut.iuris paſcendi, colum.3.& Georg. Nat.in clemen.ſæpe, in princip. columna 62. verſicu.mihi magis placet,ibi,ad idem adduco quod voluit.

2 ¶ Et huc pertinet alia gloſ.in l. 1.§.1.in verbo, agendo, ff. de ſuperfic. quòd ſi dubitetur quis contractus fuerit,præcium (inquit)facit diſcerni,quam glo.ſequitur & dicit valde no. Bart.ibi, paulò ante ſi. verſic. vlterius quæro,

&

& Bald. in l. ex conuentione, colum. 1. verſic. tertio caſu, C. de pact. vbi ex ea dicit, id quod dicitur ex mentione precij præſumi emptionem, vt not. in l. vlt. C. de præd. curial. lib. 10. intelligi, quando præcium eſt re condignum. & idem Bald. in l. 1. col. 1. verſicu. quæro nunquid ille, & ibi quoque Angel. in lec. Peruſi. Paul. Ca. Alex. dum ſimplicicer allegat Bald. vterque paúlò ante fi. & Iaſon, col. pe. verſic. tertiò ſucceſsiuè quærit, C. qui teſta. fac. poſſ. vbi dicunt, quòd ſi quis vendidit rem cõmunem ſimpliciter, an totam eam, an verò partẽ tantùm ſuam vendere cenſeatur, in dubio id ex quantitate precij eſſe æſtimandum. quod & ipſum voluit Alexand. qui hanc dicit eſſe communem opi. & alios concord. adfert, in l. ſi domus, §. vlt. colum. 2. verſi. quid in vendente, ff. de lega. 1. Sed & illam quoque gl. ſequitur Pe. Ancha. qui eam dicit ſingul. conſi. 402. pluribus rationibus, colum. 2. verſi. item poteſt intelligi. & Alexand. conſil. 68. viſis & oportunè conſideratis, ad fi. li. 5.

3 ¶ Et ad id quoque optime facit alia gloſ. in l. ſemper in ſtipulationibus, ibi, item actum intellige etiam tacitè, ratione rei, quæ venditur, & ibi quoque Bart. in princip. & Philipp.

Deci.colum.1.verſi.item actum videtur,ff.de regul.iur. Et alia item gl.illi omnino ſimilis, in l. in obſcuris,ibi,ſi enim res digna erat,eo. titu.& ipſe Barto. poſt Dy.in l.patronus,§.1. colum.1.verſic.fallit ſi ex coniecturis.& idem quoque Barto.in l.cùm tabernam,in princip. poſt medium,ff.de pignor.& in l. Paulus,col. 1.verſicu.item quod dixi,ff.de ſolutio. Franc. Are.qui duas illas priores gloſ. allegat,conſi. 6.viſo inſtrumento diuiſionis,colum.penult. verſic.ſed tamen his non obſtantibus.& Alexand.conſi. 26. conſideratis verbis,poſt medium,verſi.corroborantur prædicta,li.4.

4 ¶ Sed & pro iſta limitatione optimè facit tex.in l.cùm quidam, ff.de ann.lega.vbi cùm quidam decurionibus diuiſiones dari voluiſſet die natalis ſui, interpretatum eſt non eſſe veriſimile teſtatorem de vno ſenſiſſe, ſed de perpetuo legato. Nam vt dicit ibi Bartol. hanc interpretationẽ facit imperator ex qualitate perſonæ relinquentis, & eius cui relinquebatur,ſcilicet decurioni:& ſic ex qualitate perſonæ non præſumitur quòd voluerit dari ſemel tantùm,argu. l.ſed & ſi ſuſceperit, §.1.ff.de iudi. vt proinde intelligas illum tex. inniti præſumptione,cõiectura,& veriſimili.

¶ Et

5 ¶ Et quod Pulchrè reſponſum eſt à Petr. Anchar.conſi.27. non ſeruato ordine,columna tertia,verſicu.poſtquam igitur propter dictum, quòd ſi quis hærede inſtituto ſubſtituit duos antiquiores domus, iſta ſubſtitutio non reſtringitur ad duos primos antiquiores tantùm,ſed ad ſequentes, illis excluſis vel repudiantibus, propter veriſimilem mentem teſtatoris,quam ex multis colligit, vt ibi videre licet. Et ſequitur Roma. conſi.438.in cauſa conſultationis,in 4.dubio,ad fi.Barba.conſil.27.ſcripſit doctiſsimus, col.10.verſic. prætereà additur vltimus, & alij quos tibi adduxi in noſtro tractatu Primigeniorum q.3. nu. 9.incip.facit item. & præter eos Carol. Rui. con.119. viſo & benè ponderato, col. antepe. ſub num.14.in fi.lib.2.dum allegat Pet. Anchar.vbi ſuprà.

6 ¶ Et quod item no.conſuluit Anto. vt alibi ad aliud propoſitum citauimus,conſ.30.caſus Titius quidam teſtator, quòd ſi teſtator reliquit habitationem domus filiæ ſuæ cùm vidua erit, non intelligitur de prima viduitate tãtùm,ſed de aliis omnibus,quia teſtator hoc veriſimiliter intellexit: & inſpecta mẽte eius, eadem eſt ratio omnibus.

¶ Po-

7 ¶ Poſtremò hãc limitationem hæc ratio adiuuat, nam hæc noſtra regula tum demũ procedit, niſi aliter dictum ſit à diſponentibus, vt diximus ſuprà in præcedenti limitatio. Id autem ſatis actum videri debet, etiam ſi dictum non fuerit, quod partes veriſimiliter intellexerint: aut ſi interrogati fuiſſet, veriſimiliter reſpondiſſent, l. tale pactum, §. vlt. & ibi gloſ. no. & Bald. qui id ad omnes diſpoſitiones trahit, & alij, ff. de pact. cum aliis infinitis concor. à me collectis in l. ſi vnquam, in prefatione, numer. 56. incip. inter tam multa, Sed vt tamen intelligas, & huc quoque ſpectare quæ de veriſimili latè inibi ſcripſimus num. 57. incip. ſed iam ni fallor, ad nu. 61. quę tu ibi videre poteris. Et hæc quidem limitatio non admodum diſsidet à. 6. limitatione, quam ſuprà poſuimus.

DECIMA III. LIMITAT.

1 ¶ DECIMO tertio limita hãc regulam procedere, quando verba referuntur ad aliquem actum, qui poteſt ſæpius iterari ab eadẽ perſona, ſecus ſi ex ſuapte natura traheretur ad plures perſonas. Cuius rei text. habes & exemplum in l. in annalibus, C. de legat. & in l.

paterſamilias primis,in prin.ff.de vulg. & pupill.& in l.qui liberis,§.hęc verba,eo.ti.Et ita per eos tex.nuncupatim voluit Corne.conſi. 279.videtur prima facie, columna pen. verſi. nec obſtat etiam ſecunda ratio,li.3.vbi ex hoc expreſsè limitat hunc noſtrũ §.hoc ſermone.

DECIMA IIII. LIMITA.

¶DECIMO quarto limita procedere,niſi ſecundus actus ſubrogaretur in locum primi, verbi gratia. Si is qui ex diſpẽſatione obtinet duo beneficia,ea aut alterum eorum dimiſerit, non poterit vi illius diſpẽſationis, vnum, aut duo alia beneficia obtinere, quia ea gratia intelligitur de duobus primis tantùm,per c.ordinarij,ante fi.& ibi glo.de offic.ordinar. libro ſexto, & in c.non poteſt, verſicul.illud autẽ,de præbend,eod.lib.& diximus ſuprà in princ.nu.27.incip.decimoſexto, vt relinquamus. Quid igitur ſi vnũ illorũ priorum permutet cum alio, aut etiã duo illa priora cũ aliis duobus.Et hæc quidem obtinere poterit, quia quod ſubrogatũ eſt loco alterius,idẽ reputatur l.ſi filiæ §.1.ff.de cõdi.& demõſt.& l. ſi donatę.§. ſi ſponſus ff.de donat.inter vir.& vxor.permutatũ autẽ ſubrogatur loco eius cũ

quo

quo permutatur,l.idem ſeruandum,ff.de leg. 2. Et quaſi continuatiuè gratia extenditur,l. quod dicitur,ff.de milit.teſta. Hæc Bald. expreſsim in c.dudum, le.2. columna prima,de electio.Nec obſtat(inquit)l.boues,§.hoc ſermone,ff.de verborũ ſignifica. quia ibi ſecundæ nuptiæ non ſubrogantur loco primarum.

2 ¶Cui adde ad confirmationem huius ſententiæ,quod in vniuerſum dicitur, rem permutatam eandem ſortiri naturam,quam alia res, cum qua permutata eſt.quod ex eo videre licet quod tradit Bald.conſi. 112. quæritur qui intelligantur, columna ſecunda, verſicul.& prædicta ſunt vera,libro 1.fundum,cum quo permutatus eſt fundus patrimonialis,cenſeri etiam patrimonialem . quod & ipſum voluit Maſuer.ti.de ſociet.§. item & dicuntur conqueſtus. Quodque ſcribit Alberi.authoritate Guil.Cu.in l.vl. columna ſecunda,verſic. item querit,ff.de nego.geſt.quòd ſi quis rem meam permutat cum alia, & ea ipſa res mea periit,poſſum contra eum agere, vt mihi reddat aliam rem, quam habuit cauſa permutationis.

3 ¶Et quod in eandem ſententiam prodidit Lu-

Lucas Pen.in l.1.columna quarta, verſicu.ſed quid in quæſtione, C.de impo.lucra.deſcript. li.10.rem immobilẽ à patre receptam ex permutatione alterius, eandem omnino ſortiri naturam, in ídque multas rationes adducit, vt ibi videre poteris. Et ex hoc colligit filios in hac ipſa re ita permutata eodem modo ſuccedere, vt in illa quam pater reliquit, etiam ſi aliàs aliter ſucceſſuri fuiſſent. Et quod itẽ ex facto reſpondit Iaſon conſi.231.iſtæ duæ mulieres, columna prima, li.2.rem permutatam cum re ſubiecta fideicõmiſſo, fieri fideicommiſſariam. Et quód denique ſcriptum eſt à Matth. Afflic.deciſ.Neapoli.336.quidam nobilis, rem permutatam cum re dotali effici dotalem. Quæ & nos latiùs tractauimus in noſtro tractatu de Retracti.ti.1.§.32.glo.1.num. 26.neque enim hic caſus, & ſeq.

DECIMA V. LIMITAT.

1 ¶ DECIMO quinto limita, vt procedat in diſpoſitionibus inter viuos, in quibus voluntas obligãdi ſemper in id fertur, quod minus eſt, l.inter ſtipulantem, ff.de verbor. obliga.& l.ſemper in ſtipulationibus, in fi. ff.de regul. iur.& ibi concord.in glo. Et propterea huiuſ

modi

modi diſpoſitiones ſunt ſtricti iuris,ſtrictéque ſunt interpretandæ,l. quicquid aſtringendæ, ff.de verbor.obligat. Ideo non mirum, ſi intelligitur de prima vice tantùm.Secus autem in diſpoſitionibus teſtamentariis, quæ multò longiùs producũtur, pleniúſque interpretantur,l.in teſtamentis,ff.de regu.iur, & ibi quoque concord.quibus adde c.cùm dilecti,in fi. de donat.Et id quidem voluit Anto.con.30. caſus Titius quidam teſtator, in 1. dubio, ad id quoque referẽs quod ex eo ſuprà diximus, tum in 2.limita.nu.3.incipi.ſed aduerte, tùm in 3.nu.11. incipi. ſed & ad hanc. Et ſequitur Philip.Dec.con.512.cùm reuerendiſsimus,columna ſecunda,nu.6.

2 ¶ Et idem quoque,nulla Anto.mentione facta,voluit Roma. in l.diuortio,§.quod in anno,quem legit ſub §.ob donationes,col.2.verſicu.vnde dicit hîc, ff.ſolu.matrimo. & Alex. in additio.Bar.in l.dotis promiſsio,ff.de iure. dot. & vterque quidem per l. defuncta, ff. de vſufruc.& Lauren. Calca.conſi.20. iſta quæſtio habet tria dubia,col.1. verſicu.iſta tamen regula,per l.placet,& ibi gloſa,ff. de liber. & poſthu. de qua & nos diximus in eadem 3.limita.nu.2.

¶ Sed

5 ¶ Sed addit præterea Roma. quòd in dubio nunquam contractus intelligitur continere promiſsionem annuam, vt no.gloſ. relata ad tex.ſi recte (inquit) intueamur, in l.legatum, ff.de annu.legat.& firmat Bart.in l. eum qui ita, §.qui ita, ff.de verborum obligat. Quin & idem voluiſſe videtur Soci.in l.hæc conditiò filiæ, paulò ante fin.ibi, ſed per prædicta, ff.de condit.& demonſtra.dum etiam in hac re facit differentiam inter contractus, & vltimas voluntates.

4 ¶ Et hanc opinionem confirmat, quod ſuprà diximus in 9.limitatione, hanc noſtram regulam non procedere in diſpoſitione legis, vel ſtatuti. Nam ex eo ſequitur nec in diſpoſitione quoque vltimæ voluntatis procedere, vtpote quæ illi æquiparatur, ex ſententia gloſæ Bartoli, Raphaelis, Cornei, & Alexandri, & aliorum in l.1.C. de his quibus vt indignis, gloſæ, & Bartol. in l. in cognitione, ff. de Senatus Conſulto Sillanian. Barto. in l.2. ff. de in diem addictione, & in l.vlt. columna ſecunda, verſicul.eodem modo pone, ff. de regu. Catoni. Bald. in repe.l.& ſi poſt tres, columna ſeptima, verſic.præterea inter cõtractũ, ff.ſi quis cautio. & in l.quoties

la.2.in lec.antiqua,C.de fideicom.& in c.1.in prin.columna penultima, verſi.deinde quæro pone quòd princeps, tit.de pacè Conſtan. Roma.in l.3.§.filius,columna ſecunda,verſi. & hæc faciunt,ff.de lib. & poſthu.& in l.4.§. Cato,columna antepenul.ver. ſecundo quæro ſtatuta,ff.de verbor. obligat. & in l.1. columna quarta,verſicu.quartò inquantum,C. quando non peten.par. quibus locis aut magna parte eorum reprehendit Baldum contrarium, vt ipſe dicit, tenẽtem in l.omnes populi,columna 8.ff.de iuſti.& iureiu. cum aliis multis,ne dicam infinitis, concordant. à me collectis in tractatu Retractuum, tit.1.in fin. num.13.denique obligatio. Sed quibus adde Fran.Are.hanc expreſsim rationem huius noſtræ limitationis afferentẽ, in l.ſerui electione,poſt princip.ff.de leg.1.& tex. quem nonnulli in hoc citant, in l.labeo,ff. de ſtatulib.& l.ſeruus hac lege,ff.de manumiſsio. Nam & illud ſcitum eſt,diſponat teſtator,& erit lex.§. diſponat,in authen.de nupt.

5 ❡ Adde,inquam,quòd hinc fit,vt bonum ſit argumentum de teſtatoribus ad ſtatuentes, & è diuerſo,l.vl.C.de reb.eccl.non alie.& voluit Angel. vt à nonnullis citatur in l.1. ff.de

acquir

acquir. rer.domi. per.text. quem ad hoc dicit ſingu.in l.4.C.de omni agr.deſer.li.11.vti illum allegat & ſequitur Iaſon in l.teſtandi,in 1.no.C.de teſtam. ſed in meo codice Angel. nulla eſt illius lec.in eum tit.

6 ¶ Adde & poſtremò, quòd omnibus modis quibus coniecturatur mens teſtatoris, iiſdem quoque & mens ſtatuentium, vt dicit ipſe Angel.con.281.Martinus.Ioã. de Florentia, columna ſecunda,ver. item per præcedentia, quod notabile dicit Iaſon in d.l. teſtandi,vbi ſuprà. Et quòd prohibitio teſtatoris æquiparatur prohibitioni ſtatutariæ,vt tradit Petrus Ancar.con.152.plura,& ſequitur etiam Iaſon vbi ſupra, vbi tamen eſt corruptus nu.d.con.

7 ¶ Et ad hanc limitationem pertinere poteſt quod proditum eſt à Guid.Suz. & Raph.Comen.in l.eum qui calendis,in princ.ff.de verbor.obligat.quòd ſi teſtator legauit fratribus minoribus vnam pitantiam,vt ipſe loquitur, in feſto ſancti Franciſci, nõ de primo tantùm anno intelligitur, ſed & ſemper & perpetuò in eodem feſto.& nuncupatim ipſe Raph.reprehendit Bar. qui contrarium tenuerat in l. cum quidam,ff.de annuis legat. fatetur tamẽ

idem Rapha.dictum Bartol.poſſe procedere in contractibus,per text.in hoc noſtro §. hoc ſermone. De quo & nos pleniùs diximus ſuprà in prin.nu.88.incip. quadrageſimo octauo vt redeamus.

8 ¶ Verùm de hoc principali dicto Anton.d. con.30.dubitat Fely.in d.c.2.columna ſecunda,verſic.bene facit elegans, de treug.& pac. Et id expreſsè & apertè reprehendit Iaſon,in l.diuortio,§.quod in anno,in fi.ff.ſolu.matrimo.dum dicit ipſum Anto.in d.cõſ.quinque modis,inter quos hic vnus eſt,limitaſſe hanc regulam,ſed illas limitationes parum ſibi placere, nec tamen adiicit rationem , quare ſibi diſpliceant.

9 ¶ Et pro ipſius Iaſonis opinione,poſſet illud nonnihil facere, quod in teſtamentis difficiliùs permittitur ſecunda electio,ſcilicet priore iam facta,quàm in contractibus, vt videre licet ex l.ſi ſterilis,§.vlt.ff.de actio.empt.& l. huiuſmodi,§.Stichum,& ibi gloſ.Bar.Raph. Comen.& alij,ff.de legat.1.& l.ſerui electione,& ibi Bar.in 1.oppo.Alberi,columna prima,Bal.poſt Petr.in prin.Angel. Imo.Raph. Comen.in princ.Paul.Ca.diſtinguens,Alex.

Fran.

Fran.Are.& Iaſon,eo.tit.& l.fideicommiſſa, §.ſic fideicommiſſum,ff.de legat.3.& l. apud Aufidiũ,& ibi Alberi.poſt Iacob.Ra. & Pe. ff.de opt.leg.& Io.Mona.in c.ſi tibi, columna vltima,verſicu. & vt planè liqueat,de præbend.libro ſexto. & Ioan. Andr. in c.gratia, paulò ante fin. & ibi Domi. column. vltima ad fi.& Philip.Fran. column. ſecunda nume. 9.de reſcrip.eod.libro.6.Bart. poſt antiquiores in l.eum qui certarum, §.1. colum. prima in 1.oppoſit.& ibi quoque Alberi. poſt prin. Angel.in fi.Paul.Ca.poſt medium,ff. de verbor.obligat.Petr.Anca.in c.ſi compromiſſarius,column.ſecunda,verſi. vltimò quia text. dicit,de electi. libro 6. Alexand.in d.l. quicquid,columna ſecunda,verſicu.ex qua habes perpetuò, & ibi quoque Iaſon columna ſecunda,verſicu.in ea gloſ.ibi, & iterum in fin. eius verſi. ff.de verborum.obligat. Cuius differentię redduntur quatuor rationes,vt videre poteris apud Iaſonem poſt alios, in d.l.ſerui electione,columna tertia.verſi.operæpretium eſt.

10 ¶ Et certè huic limitationi ex diametro pugnat,quod ſcribit Bald.in l.1. colum.8.verſicu.quintò quæro teſtator mandauit, C.de his

quæ pœnæ nomi. quòd ſi teſtator mādauerit hæredi, vt compromitteret cauſam, quam habebat cum Titio ſuper mutuo, ſub certa pœna: ſufficit vt hæres ſemel compromiſerit, & confeſtim quàm id fecerit, liberatus eſt: quia verbum ab homine prolatum conſumitur, etiam ſi poſtea euanuerit: licèt ſecus ſit, ſi à lege eſſet prolatū, per l.vlt. §.vlt. & ibi Cy.ff.de eden. Et eum ſequitur Soci.conſi.117.viſa & diligenter, columna 2.verſic.hoc etiam apertè, lib.1. vides enim ibi compromiſſum in teſtamento iuſſum, primo cōpromiſſo conſumptum, etiam ſi euanuerit, tanquam ſcilicet ab homine iuſſum. Et certè ego ſum in ea ſententia, vt nihil in hoc referat, fiat diſpoſitio à contrahente, an à teſtatore, vtrobique enim cenſetur diſpoſitio hominis, non legis, quantùm ad hoc noſtrum inſtitutum attinet.

DECIMA VI. LIMITAT.

1 ¶ DECIMO ſexto limita, vt procedat noſtra regula in diſpoſitione conditionali tantùm, non etiam in cæteris, ex eo quod poſt Cy. & Petr. voluit Bar. (quem omnes præter Raph. Com. ſequuntur) in l.inter ſtipulantem, §.ſacram, columna antepenultima, verſicu. venio

ad

ad verſic. pro quo,ff.de verbor.obligat.quòd quando promiſsio vel legatum fructuum naſciturorũ ex tali fundo fit cum relatiuo quis vel qui,quòd coniunctũ verbo futuri temporis facit cõditionem,l.Stichum qui meus erit, ff.de lega.1. & l.nuper,ff.de legat.3.vel quando promittuntur fructus naſcituri non expreſſa quantitate, quo caſu etiam promiſsio cenſetur eſſe conditionalis,l.1. in fi.ff.de condit.& demonſtra.& l.interdum, ff.de verborum obligat. Tũc nullis fructibus primo anno natis,aut ſi nati fuerint, conſumptis, non debentur fructus anni ſequentis,l. & ſi debitor,§.veriſimile,ff. de cõtra.empt.& l.certus, ff.de vino triti.& ole.leg. quia conditio intelligitur de prima vice, per hunc noſtrum §.hoc ſermone.Secus quãdo promittitur certa quantitas fructuum naſciturorum ex aliquo fundo, non adiecto relatiuo: tunc enim quia iſta promiſsio non habet conditionem, non ſolùm de primo anno intelligitur, ſed & de ſequentibus,per tex.in d.§.ſacram,& in l. Firmio,in prin.ff.quando dies leg.ced.Et idẽ certè voluit Cy.in l.ſi quis argentum, ad fi. princip.verſicul.ſi quærat nunquid,C.de donatio.

2 ¶ Hanc rem primus ſolúſque expendit Iaſon in d.§.ſacram,ad limitationem huius noſtræ regulæ,quam dicit mirabilem,nouam,& valdè ſingularem. Subdit tamen id ſibi videri ineptiſsimum, quoniam in omni materia ſermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de prima vice, per tex.iam ſæpius ſuprà à nobis citatum,in l.dotis promiſsio,verſiculo vltimo, ff. de iur. dot. Tamen illico ſubiungit defendendo (vt ipſe dicit) opinionem Bartol.dici poſſe, quòd ea l.& ſimiliter hic noſter §.hoc ſermone, quem ipſe allegat, bene faciunt pro eo: quia talis promiſsio dotis, de qua loquuntur, habet tacitam conditionem, ſi matrimonium ſequatur,l.ſtipulationem,& l.promittendo,in princ.& l.tali.ff.de iur.dot. Cui in hoc vltimo adde quæ latè diximus in noſtro tractatu Retractuum, titulo ſecundo, §.ſecundo,nume. 58. ad octauum, & duobus ſequen.

3 ¶ Poſtea autem ipſe, vt ad eum redeamus, ſubnectit, quòd contra Bartol. iura abundant, probantia in omni alia materia etiam non conditionali,ſermonem ſimpliciter prolatum intelligi de primo actu,vt in l.eum qui calendis, & ibi glo.1.ff.de verborum obligat.

& in

& in l.ſi ſocius pro filia,in prin.& ibi Rapha. Fulgoſ.id reputans ſingulare, in 5.no.ff. pro ſoc.& in c. non poteſt,§.1.& c.mandato,& c.ſi clericus,in princip.& ibi Domi.in 4.no. de præbend.libro ſexto,quæ iura allegaui ſuprà in princip.Tandem Iaſon relinquit cogitãdum, quia nemo aduertit, & nemo tangit, nec aliud dicit,

4 ¶ Ego autem præterea illud ſcio, Bald. qui nihil omnino intactum reliquit (vt ſæpe aliàs dixi)in l. qui per ſalutem,in fi.nouæ lect. ff.de iureiurand. in ea quoque ſententia fuiſſe, vt hic noſter §.hoc ſermone, intelligatur in actu conditionali tantùm, non etiam in præceptiuo & diſpoſitiuo per. d.l. qui per ſalutem. Et idem quoque effectualiter, vt noſtri loquuntur, voluit Angel. conſilio 51.cuius exordium eſt, ex facto propoſito,factum autem incipit, Simon notarius, columna ſecunda. At vt tandem in ea re iudicium meum interponam, cenſeo non ſolùm in conditionali materia, ſed & in omni alia regulam noſtram procedere, per iura à Iaſon.citata,& alia plura ſuprà in princ.à nobis quoque citata.

1 ¶ DECIMO ſeptimo limita, vt ſcilicet ſermo ſimpliciter prolatus, de primo actu, non etiam ſecundo intelligatur, niſi ille actus ſecundus ſit reuocatorius primi, qui aliàs ex ſuapte naturæ ſit reuocabilis, quia tunc reuocari poteſt. Verbi gratia, princeps ciuitati poteſtatem fecit ſtatuendi, quæquidem ciuitas vſa ea poteſtate quippiam ſtatuit, an poſtea poterit id ſtatutũ reuocare, & aliud facere. De qua re loquens Bald. in c. 1. in princ. columna penultima, verſicu. deinde quæro, pone quòd princeps, tit. de pace Conſtan. dicit primùm videri, quòd non, quia ea facultas intelligitur de primo actu, per hunc noſtrum §. hoc ſermone. Subdit tamen contrarium eſſe verius, argum. l. omnium, C. de teſtamen. & no. à Ioanne Andr. in c. non poteſt, de præbend. libro ſexto, in nouella. Et ſequitur Alexand. in addit. Bar. in l. omnes populi, column. 9. in verbo, non poteſt reuocari, verſic. ſed quid ſi princeps, ff. de iuſtiti. & iur. Ex quo (inquit) apparet ſtatuta potiùs accedere vltimæ voluntati, quàm cõtractui, de quo nos diximus ſuprà in 15. limit. nu. 4. incip. & hãc opinioné, Sed ex hoc vides illos intelligere id quod di-

ctũ

ctū eſt in his quę ex ſua natura reuocari poſsūt.

2 ¶ Sed tu ſuper his, & primùm ſuper eo, an ſtatuta reuocari poſsint à ſtatuentibus, vide Barto.in d. l.omnes populi, colum. 9.verſic. quartò quærit vtrùm, quæ eſt 4. quæſtio 4. quæſtionis principalis, per totam eam quæſtio.ff.de iuſtit.& iur. & in l.2.§.1.colum. vlt. verſicul.& prædicta ſunt multùm, ff. de opti. lega. & in l.ambitioſa, colum. penult. verſic. quæro an decretum, ff. de decre. ab ordi. facien.& in d.l.omnium,in 4.not.& ibi Bal.ad fin. verſicul.itèm nota quòd licèt, & Angel. colum.2.verſic.in tex.ibi inhibitum,Pau.Ca. circa medium, verſicu.videtur etiam eſſe hîc caſus. Alexand. colum.1.verſicul. & ideo facit,Corne.colum.2.verſicu.no. quòd licèt teſtamentum,& latè Iaſon, colum.2.verſi.ideo facit ſecundum Bart. C. de teſta.Panor. poſt alios in c.dilecto,columna penultima,verſic. ſed aduerte ad aliud dictum,de præbend.Roma.conſi.116.viſis neceſſariis,ferè per totum.

XVIII. LIMITATIO.

1 ¶ DECIMO OCTAVO LIMITA, vt hæc noſtra regula non procedat, ſi natura rei ſiue

ſubiecta

ſubiecta materia repugnet, vt expreſsè voluit Alciat. in hoc noſtro §. hoc ſermone, ad id referens quod ſuprà diximus in 8. limita. de priuilegio quod ſuapte natura perpetuum eſt. Ideóque quod per viam priuilegij conceſſum eſt, primo actu non cõſumitur. Quódque etiã diximus, ſuprà in 2. limitatione, de re quæ ex conſuetudine regionis requirit reiteratioñẽ.

2 ¶ Nam & illud perpetuum eſt, vt omnis diſpoſitio, quæcunque ea ſit, ſumat interpretationem ex natura rei, & ſubiecta materia, l. ſi vno, in prin. & ibi glo. Bart. & Bald. ff. loca. & cap. conſtitutus, de religioſ. domib. cum aliis concord. adduct. à Steph. Pheder. in lib. de legum interpretat. par. 3. char. 2. verſic. amplius licèt. & Iaſon. in l. 3. in. 2. not. C. de tranſact. & in l. ſtipulatio iſta habere licere, §. hi qui ſunt, colum. 1. & ſeq. ff. de verbor. obliga. & Fely. & Dec. in c. nam concupiſcentiam, de cõſtit. & à me latiùs in repe. l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 37. incipi. & aliàs etiam videmus, & ſeq. C. de reuoc. donatio.

XIX. LIMITATIO.

1 ¶ DECIMO NONO LIMITA, vt procedat

dat noſtra regula, cùm æquitas id ſuadet, vt ſcilicet de ſecundo actu non intelligatur. At ſi diuerſum ſuadeat, certè & de ſecundo actu intelligetur, vt expreſsim voluit Salycet. in l. dotis promiſsio, ff. de iur. dot. in id referens text. in l. quò enim, §. 1. ff. rem rat. habe. tanquam ſcilicet hæc noſtra regula habeat, vel nõ habeat locum, vti æquitas ſuadet, aut diſſuadet. Et idem propemodum voluit Raph. Comen. in l. ſi cùm dotem, §. 1. poſt medium, ibi not. tamen ex gl. ff. ſolut. matrimo. vbi tamen intelligit, in diſpoſitione hominis, ad id ſcilicet reſpiciens quod diximus ſuprà in §. limit.

2 ¶ Et huc quidem ſpectat tex. in l. hæc conditio filiæ, in fin. in prin. in illis verbis, benignè tamen dicendũ eſt, ff. de condit. & demonſtr. vbi in caſu illius legis conditio nuptiarũ benignè intelligitur de ſecũdis nuptiis: benignè igitur, id eſt ex æquitate, vt interpretatur Accur. Bar. & cęteri doctor. ibi. & quidẽ optimè. Nã id verbũ benignè id ꝓpriè ac peculiariter ſignificat, vt latè docuimus in noſtro tractatu Retractuũ, tit. 1. §. 35. in gl. 1. quę eſt in verbo, *d'eſtroicts droictz*, nu. 25. incip. & ſicut ſtrictũ ius. Et facit quod ſcribit Frã. Ar. in l. ſerui electione, ad. fi. prin. ff. de lega. 1. & Iaſon. in l. di-

diuortio, §. quod in anno, colum. vlti. verſicu. tertiò no. limita. ff. ſol. matri.

VIGESIMA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMO LIMITA, vt procedat noſtra regula in actu non iterabili (vt noſtri loquuntur) durante eodem ſtatu, ſecus in iterabili. Ita enim voluit Alberic. authoritate Oldra. in l. matrimonij, ff. qui & à quib. cum text. concordans cum l. qui per ſalutem, ff. de iureiurand. vt ſcilicet, d. lex, matrimonij, quæ non admittit alteras nuptias, procedat in actu iterabili. d. autem, l. qui per ſalutem, loquatur in actu iterabili. Quò etiam ſpectat quod diximus ſuprà in 2. limita. Porro alij aliter intelligunt d. l. qui per ſalutem, vt diximus ſuprà in 1. limita.

2 ¶ Et huc quoque facit, quòd multi in hac materia diſtingunt in die iterabili, & die minimè iterabili, vt videre licet ex Barto. Alberic. & Goffred. Salign. in l. cùm quidam, quæ eſt pen. ff. d. de annu. legat. & quod item dicitur in alio caſu, ſcilicet de actu iterabili & non iterabili, vt ſciamus, an pœna vel ſtipulatio ſemel an pluries committatur, per gloſ. in

in l.ſi ſic ſtipulatus, in gloſ.vlt.paulo ante fin. & ibi Bartol. colum.1.verſic.ſi quæris vtrùm ſtipulatio, poſt princip.illius verſic. & Alberic.columna 1.in 4.oppoſ. & Bald. paulo poſt princip.iterúmque poſtea verſicu. nota quòd actus, ff. de verbor. obligat. Et vide quæ dicam infrà in 22. limitati.quæ ad hanc proximè accedit.

XXI. LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMO PRIMO LIMITA, vt non procedat noſtra regula, quando quis in primo ſuo actu, nulla ſua culpa fuit deceptus: tunc enim ad alium accedere poteſt, verbi gratia, ſi quis vi gratiæ apoſtolicæ elegerit ſiue acceptauerit aliquod beneficium, conſummata eſt gratia, nec poterit (etiam hoc dimiſſo) aliud petere, c.quia cunctis, quod eſt primum, &. c.executor, de conceſſ.præben.lib.6.& diximus ſuprà in princip.nume.54. incip.decimo quinto quod voluit, & ſeq. Sed id ſanè intelligitur, niſi is erranter elegerit ſiue acceptauerit beneficium alteri collatum vel debitum, tunc enim poterit aliud eligere vel acceptare, vt voluit glo.in d.c. quia cunctis, ad fin.in verbo, cauſa, & ibi quoque ante eam Inno.

Inno.(nam vt alibi diximus, is multa c. libr. 6.legit in lectura decretalium)colum.penul. in verbo ,voluntatibus, verſicul. ſed quæro vtrùm ſemel, & Ioan.Andr.in nouella, ad fi. Dominic. colum.vl.ſuper glo.in verbo, cauſa, & Philipp.Franc.columna vlt.in gloſ.vlt. de conceſſ.præben.lib.6.& alia gloſ. in ca.ne captandæ, in verbo, cauſa ſubſit, & ibi quoque ante eam, Ioan.Mona.circa medium, Archidia. colum.2.in verbo, rationabilis cauſa, Ioan.Andr.columna.1.in verbo,ius in ipſo, in nouella.Petr.Ancha.colum.2.verſicu.quærit Ioan.And.an qui ſemel,& Dominic.colum. 2.ſuper gloſ. in verbo, cauſa,eod.titu.de conceſſ.præben. lib.6. & Roma. conſi.329. præſens conſultatio,colum.1.

2 ¶ Et idem in c.gratia,de reſcript.lib.6.vbi is qui ignorans beneficium ſibi abſenti collatum, aliud à ſede apoſtolica,quod ſimul cum illo tenere non poterat,impetrauerit, eligere debet, vtrùm eorum retinere maluerit: & ſi ſemel vnum elegerit, non poterit ampliùs alterum eligere: vt ſcilicet id procedat, niſi hic qui primum elegit,fuerit deceptus,ignorans ſcilicet id beneficium à ſe electum alteri deberi, vel etiam errans, ſimplex beneficium

pro

pro dignitate elegerit. Ita voluit ibi Archid. ad fi.& ipſe Io. And.colum.2.in gloſ.vlt.arg. l.2.ff.de opt.leg.& l. ſi maritus, §.vlti.ff.ad le. Iul. de adulter. &.c. quia veriſimile, de præſumpti. citántque in eam ſententiam Hoſtien. in d.c.quia cunctis, in verbo, extantibus, de conceſſ.præben.eod.lib.6. Sed hactenus non vidi lecturam Hoſti.in lib.6.nec legit illud c. ſub eo.titu. decretalium. Sed & id ſequuntur Dominic.& Philipp. Franc.in d.c.gratia, ille colum.vlt.in glo.vlt.hic colum.2. nu.9.

3 ¶ Sed & idem quoque in caſu cap. ſi tibi, de præben.lib.6.voluit Ioan.Mona.ibi, colum. vlti. dicens acceptantem in eo caſu poſſe variare, ſi nihil ſit quod ei imputari poſsit, per d.l.2.ff.de opt.lega.Et aliud quoque non diſſimile in alio caſu ſcribit Calderi. conſi.6.an ſi conſuetudo, ſub tit.de conſuetud. vt ibi per eum videre poteris.

4 ¶ Et huc quoque pertinet, quod dicitur delegatum, qui ſemel etiam inutiliter pronunciauit, aut quicquam nulliter fecit, non poſſe iterum pronunciare, cùm ſit functus officio, per l. ſi vt proponis, la.1.C.quomod.& quan. iud.& ca. in literis, & ibi omnes, de offic. deleg.

leg. & latè, D. à Rota. deciſ. 341. dubitabatur vtrùm auditor, in nouis, hoc tamen non procedit, vbi ipſe delegatus per iuſtum errorem facti nulliter geſsit, vt ſi executor, cui mandatum fuerat, vt prouideret Titio de præbenda, illi prouidit de præbenda Martini, qui cõmuni opinione reputabatur mortuus, cùm adhuc viueret, non impeditur de alia prouidere, per l. error, C. de iur. & fac. ignor. & c. dominus, de ſecund. nupt. Ita enim voluerunt Inno. Hoſti. & Ioan. And. in c. 1. in verbo, forte, & ibi Bald. colum. 1. verſic. ſed quid in eo cui eſt mandata, de re iudic. Barto. in l. iudex poſteaquam, in 4. oppo. ff. eod. tit. Cardi. Floren. conſil. 32. in deciſione, colum. tertia, verſic. quarto quia quando, & conſil. 104. poſt redditum conſilium, colum. 2. verſicu. ad aliud dubium, Petr. Anca. in cle. 1. colum. 2. in 1. quæſtio, de re iudic. Paul. Caſt. in l. cùm quærebatur, ante medium, ff. eo. tit.

5 ¶ Súntque qui idem tenent in errore iuris, vt videre licet per Hoſti. Ioan. Andr. Imo. & alios, præter ipſum Inno. in d. c. 1. de re iudic. & Petr. Ancha. in d. cle. 1. vbi ſuprà. & Alexand. in d. l. iudex, colum. 5. in 3. limita. Sed huius contrarium expreſsè tenet Card. Flor. in illis duobus

duobus con.ſuprà allegatis, & bona pars eorum quos citauimus in præce.verſic.dum loquuntur de errore facti tantùm, tanquam aliud ſentiant in errore iuris.

6 ¶ Quid quòd ſunt qui negant in ſententiis, & aliis actibus iudicialibus, prodeſſe errorem facti, vti nec errorem iuris, & in his Imo. in d.l.iudex poſteaquam, colum.4.verſicu. fallit etiam quarto, ff.de re iudic.& ibi quoque Alexand.colum.3.verſicu.quartò fallit.& Panor. in d c.1.colum.penult.verſic. aduerte inquantum Inno.loquitur, eod.tit.Nam Inno.in eo. c.1.de re iudic. & qui eum ſequuntur, loquuntur in factis extraiudicialibus, vt in prouiſione de beneficio, de quo latè diximus ſuprà in 6.limita. nume.10. incip. huc item ſpectat, & multis ſeq.Sed tu hîc vide quæ ſcripſimus ſuprà, in. 1. limitati. numero 41. ſed quod dictum eſt, & ſeq.

7 ¶ Hanc autem principalem limitationem intellige, modò ſi is qui ita errauerit, poſteaquam certior factus fuerit de ſuo errato, & ita iure ſibi non competente in beneficio quod prius acceptauit, mox, id eſt, ſine mora aut negligentia ad aliud redierit. Ita enim nor.

luit Roma.d.conſi.329.colum.2. verſi. ſinautem membrum, per tex.quem dicit ſingul.in c.ſi beneficia, de præbend.libr. 6. vbi ſi quis ignoranter recipiat beneficium alteri collatum, vel etiam reſeruatum à Papa, liberè reuertitur ad priora beneficia propter illud dimiſſa, modò poſtquam certior factus fuerit, ſine difficultate aliqua omnino id dimiſerit. Nã ſi(vt inquit Roma.) quis perdit ius quod habet in re, in prioribus illis beneficiis, ob moram dimittendi poſterius illud, multò magis perdit commoditatem iuris ad rem, ſi in mora fuerit relinquendi beneficij acceptati vi gratiæ: multo enim facilius perditur ius ad rem, quàm ius in re, c.ſi is cui, de præben.li.6. & c.vlt. de conceſſ. præbend. lib.6. Hæc ille. Cui & tu addere potes optimum tex. in l. qui contrà, in fin.C.de inceſt.nupt.cùm dicitur, ſi errore comperto coniunctionem huiuſmodi, ſine vlla procraſtinatione diremerunt.& aliũ quoque in l.quis ſit fugitiuus, §.idem ait ſi ſeruus, ff.de ædilit.edic.ibi, ſi imprudens ſecutus eſt, neque occaſionem redeundi nactus prætermiſit.& in c.cupientes, §. inſuper, de elec. li.6.ibi, tunc infrà idem tempus iuſto impedimento ceſſante, &c.& quod voluit glo.ibi, in §.quòd ſi per xx.in verbo, propoſita, in princ.

¶ Ex

8 ¶ Ex hócque approbat Roma.vt ad eum redeamus,eorùm ſentẽtiam qui reprobant opinio.Hoſti.dicentium,quòd vbi eſt manifeſtũ acceptantem beneficium ius in illo non habere,non eſſe expectandã ſententiam ſuper declaratione non iuris: nam in re manifeſta debet ipſe acceptans ſtatim bonam fidem agnoſcere,nec ſentẽtiam acceptare,l.emptorem,in princ.ff.de actio.empt. & clariùs in l.quoties, §.deniq;,ff.de adminiſtra.tutor. & ad id quoque citat l.ſi res §. non tamen,ff.de alienat.iudic. mutan. cauſ.fac. & l.1.ff. de inoffic. teſta. Quibus & tu adde alium text. not. quem & ipſe poſtea ad aliud adducit, in l. nemo rem ſuam vtiliter, §.1. in fin. ff.de verbor. obliga. cùm dicitur,hic moram feciſſe videtur,qui litigare maluerit, quàm reſtituere. Adde item & alia multa quæ diximus de execratione litium in noſtro tracta.Retractuum,titu. 1.§.8. glo.7.in verbo,*le retrayant en decherroit*, num. 20.incipi.hîc autem maxima,& ſeq.

9 ¶ Intellige item hanc limitationem in eo, qui deceptus fuit errans in facto,ſecus ſi in iure errauerit, vt pulchrè voluit Inno. loquens in executore dato à Papa, qui errans in iure, contulit beneficium,quod non vacabat, in c.

1.in fin.de ſenten.& re iudic.quem nuncupatim ſequitur, idque dicit not. Cardi. Flor. conſil.104.cuius initium eſt, poſt redditum, colum.2.verſicu.ad aliud dubium. Neque enim aliàs error iuris excuſat. Super quo vide quæ diximus ſuprà alicubi.

XXII. LIMITATIO.

1 ¶VIGESIMO SECVNDO LIMITA hanc regulam, vt procedat cùm agitur de ſpecie, quæ ſuapte natura non eſt iterabilis, iuxta l. Lucius, §. impuberem, ff. de lega.3. Secus, ſi de quantitate, quæ ſua ipſius natura iterari poteſt, ideo ſi quis reliquerit certam quantitatem filiæ, dum vel donec nupſerit, cenſetur eſſe legatum annuum pro quolibet anno, non pro vno tantùm, l. qui concubinam, §. vxori, ff. de lega.3.& l.legatum, ff.de annu.lega.& l.3.& 4.ff. de condit. & demonſtra. Ita enim authoritate earum ll.voluit Imo.in l.in inſtitutione, circa medium, ff.de vulg. & pupil.quem ſequitur. Lauren. Calca. conſil.20. iſta quæſtio habet tria dubia, col.1. verſic.tertia limitatio, per hoc expreſsim limitans hanc noſtram regulam. Et vide quæ diximus ſuprà in 20.limitat. quæ ad hanc proximè pertinet.

XXIII. LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMO TERTIO LIMITA, vt procedat noſtra regula, cùm per primum actum ius alteri eſt quæſitum: exempli cauſa, Eligentes per viam electionis, ea publicata, ad ſecundam electionem venire non poſſunt. c.cùm inter canonicos,&c.c.publicato,de electio. Per viam autem poſtulationis poſſunt, antequam poſtulationẽ præſentauerint,poſtea non poſſunt,c.bonę,le.2.de poſtula.prçlat. quod non ob aliud eſt,quàm quia per ſimplicem electionem quæritur ius, ſaltem ad rem, electo, per poſtulationem non quæritur ante præſentationem.

2 ¶ Quam quidem eius differentiæ rationem poſuit Compoſtel. in d.ca.bonæ, colum. 1.in verbo,quæſitum,& ibi Panor. colum.5.verſi. ex hoc habes, vbi ex hoc ponunt hanc regulam generalem,quòd quis variare poteſt, antequam ius ſit alteri quæſitum: ſecus ſi ius ſit quæſitum,& ad hoc quoq; allegat ipſe Compoſt.l.nemo,ff.de regul.iur. &.c.cùm inter dilectos, dę electio.& ipſe quoque Panor. citat clemen.1.de renuncia.Quod & ipſum voluit Cardinal.Alexan.in c. Oſius,§.1.61. diſtinct.

& Roch. Curt. in tracta. de iure patrona, in verbo, honorificum, colum. 11. verſic. ſecundò ſuboritur quæſtio acceſſoria.

3 ¶ Et bene facit, quod à Io. Mona. traditum eſt in c. cùm expediat, col. 1. verſi. item publicato, de elect. li. 6. quòd publicato ſcrutino electores variare nequeunt, per d.c. publicato, quod, vt ſubdit, verũ eſt, vbi electus ius habet. Quòd ſi ius non habet, vt ibi, ex ſcrutinio c. ſi cui, eod. ti. & lib. variare poterunt, Et ſequitur Io. Andr. ibi, poſt princ. in verbo, conſenſerit, & Petr. Anc. ad fi. & Domi. colum. 1. Et idem propemodũ voluit Dy. in c. mutare, in prin. de regul. iur. lib. 6. & Hoſti. in ſumma, titu. de electio. §. vtrùm mutari poſsit, col. 1. verſic. & vt pleniùs. & non obſcurè voluit Cardi. Floren. in d.c. publicato, col. 2. in 1. oppoſit. & iterum colum. 5. in 7. quæſtio. & ante hos omnes Compoſtel. in eo ipſo c. publicato, in verbo, variare, & iterum paulò ante fi.

4 ¶ Et quod etiam voluerunt D. à Rota, deciſio. 35. nota quòd vbi epiſcopus, in antiquis, quòd ſi epiſcopus habet ex priuilegio vel ex conſuetudine, vt poſsit in ſua noua creatione nominare vnum canonicum in qualibet ecclesia

clesia

cleſia collegiata,& aliquem nominauerit,qui ipſe acceptauerit,non poterit alium nominare, etiam ſi ea nominatio non ſortiatur effe-ctum,per l.apud Aufidium,ff.de opti.lega.& alia quæ allegat,vt diximus ſuprà, in prin.nu. 115.inci.ſexageſimo.6. quod tradiderũt.Nec obſtat(inquiunt)c.ſi electio,de electio. lib.6. vbi ſi electio non ſortitur effectum, quia electus nolit conſentire, vel poſt conſenſum renunciat, aut moritur, aut propter occultum quoppiam vitium irritatur electio, poterunt eligentes electionẽ aliã facere,quia ibi ex ſola electione immediatè in dignitatibus electiuis nõ quæritur ius,in ſimplicibus autẽ quęritur, vt in c.ſi tibi abſenti,& ibi no. de elect.li.6.

5 ¶ Vides igitur ex eorum ſententia cardinem huius rei in hoc verti, an ius ſit quæſitum, an non: vt primo caſu variare non liceat, ſecundo liceat.Nam & hoc ipſum in vniuerſum voluiſſe videtur glo.diſtinguens tamen in ſecundo membro, in c.noſti, extrà de elect.& ſimpliciter Archidiac. tractans,an liceat mutare conſiliũ,in c.certè,in verbo,muto, 12.q.1. dicens ita eſſe concordanda iura,quæ dicunt licere mutare conſilium, quæque dicunt non licere. quod & ipſum ſequitur Card.Alexan.

ibi,colum.2.ſuper gl. in verbo,ecce. Et idem quoque voluit Iaſon in l. ſerui electione,col. 1.verſi.ſecũdò limita,ff.de lega.1.in id referẽs tex. ibi.& in d.l.apud Aufidiũ,ff.de opt.lega.

6 ¶ Et quod item proditum eſt à Bald. in l.1. C.ſenten.reſcin.non poſ.vti allegatur ab his, quos ſtatim citabo (licèt in meo codice non reperi) quòd ſi conſentientibus partibus à delegante ſtatutum eſt tempus delegato ad expediendam cauſam, non poterit ampliùs id tempus prorogari, ne tollatur ius quæſitum alteri parti ex lapſu eius temporis:& ſequitur Roma.in l.2.colum.19. verſicu. dubitatur vlteriùs, ibi, aut terminus ipſe, ff. de re iudic. & Georg. Nath.in repe.clemen.ſæpe, in princip.colum.42.verſicu. prædictis accedat,de verbor.ſignific.

7 ¶ Quod tamen intelligunt Roma. & Nat. (neque enim id prętereundũ putauimus)niſi quippiã nouũ atque inopinatũ emerſerit, ob quod is qui prorogationẽ petit, non potuerit intrà tempus præſtitutum dicere de iure ſuo: tunc enim iuſtum eſſe,vt ei ſuccurratur,arg.l. de ætate,§.ex cauſa,ff. de interro.act.&.c.cæterũ,de iuramẽ.calum. vt & in ſimili dicitur, tem-

tempus præſcriptũ appellanti ad proſequendum appellationem ei prorogari debere,ſi aliquid acciderit,propter quod nõ potuerit appellationẽ proſequi,authẽ.ei qui,C.de temp. appella.&.c.ex tenore,de appel. Debet enim iudex maximè in arbitrariis ęquitatem ob oculos ponere,l. quod ſi Epheſi,ff.de eo quod cer.loc.

8 ¶ Sed & huc propiùs accedit quod à Bart.& Alberi.ſcriptum eſt in l.qui per ſalutem,vtroque circa medium, & ibi quoque Angel.Saly.in vl.oppo.& Iaſon in fi.ff.de iureiur.dum tollere volentes antinomiam, quævidebatur illius l.& huius noſtri §.dicunt in hoc §.& ſimil. tractari de nouo iure quærendo per matrimonium ſiue aliquem alium actum. At in d.l.qui per ſalutem,quis iurauerat ex iure ſuo ſibi iam quęſito per acceptationẽ. Quod & ipſum ſecutus eſt Benedic.Plumbi.in l.matrimonij, poſt medium, ff. qui & à quibus,dum concordat d.l.matrimonij,quæ omnino ſimilis eſt huic noſtro §. cum d.l.qui per ſalutem. Quibus etiam accedit Bald. in l.poſt aditam, paulò ante fi.ff.de impub.& ali.ſubſt. dum allegat d.l.matrimonij, & alias,in hócque manet, vt ſi ex primo actu ius ſit quæſitum,non

liceat

liceat ad alium tranſire. Sed tu hîc omnino vi de quæ diximus ſuprà in 1. limitatione, nu. 38. incip. declara item tertio, & ſeq.

VIGESIMA IIII. LIMITAT.

1 ¶ VIGESIMO quarto limita procedere, vt primo actu conſumatur diſpoſitio, niſi ipſe actus ſit neceſſarius, ſcilicet continens neceſſitatem actu permanentem, vt dicit Bald. in l. vlt. columna vlti. C. qui bon. ced. poſſunt, ad hoc trahens, quod alibi diximus, ſtatutum de compromiſsis non conſumi vno tantùm cõpromiſſo, ſed tandiu durare, donec lis finita ſit, ſcilicet ſupra in 6. limit. nu. 1. & ſeq. atque iterum in limita. 9. num. 3. inci. & ex hoc plerique, & alibi ſæpe.

VIGESIMA V. LIMITAT.

1 ¶ VIGESIMO quinto limita, vt hæc noſtra regula non procedat in vniuerſali, ſiue etiam generali diſpoſitione, aut etiã indefinita, cùm ea æquipollet vniuerſali: tunc nõ tantùm intelligitur de primo & præſenti actu ſiue tempore, ſed etiam de aliis poſtea futuris, per tex. in l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrba. præd. vbi ge-

neralis conceſsio ſeruitutis, ne luminibus officiatur, etiam ad futura lumina trahitur. Et ita illum tex. intelligunt omnes doctor ibi.

2 ¶ Et illius argu. dicit Bald. in authen. excipitur, in fi. C. de bon. que liber. quòd ſi pater ita dicit, concedo filio meo omnes fructus aduentitiorum bonorum ipſius, non ſolùm includuntur fructus illius anni, ſed & aliorum futurorum, quia videtur vniuerſalis conceſſio, & quia vno & eodem tempore pertinent ad concedentem, l. Lucius, quę eſt penul. ff. de fund. inſtru. & quod no. Cy. in l. non modus, C. de ſeruitut. vbi & idem dicit de vniuerſali conceſsione, vt ſcilicet ad futura trahatur, & ad id quoque allegat d. l. penult. & l. peculiũ, ff. de lega. 2.

3 ¶ Sed & Bald. vbi ſuprà citat Archidiac. in c. cognouimus, paulò ante fi. verſic. & eſt argum. quod qui concedit, 12. q. 2. vbi poſt Hugon. dicit, quòd qui generaliter concedit omnem decimationem cuiuſpiam loci, intelligitur concedere etiam futuram decimationem noualium, nam & præteritæ & præſentes & futuræ decimationes eodẽ iure ei competũt, omnéſq; eodẽ iure cenſeri debent, arg. l. 1. ff.

de

de pignoribus & l.ſi quis, quæ eſt vlt. C.que res pignor.oblig. poſſ.& hoc quoque ibi ſequitur Cardinal.Alexand.etiam ad fi.

4 ¶ Attende tamen lector amantiſsime,ne decipiaris,quod nonnulli tradunt in d.l.ſi ſeruitus,quam tibi pro fundamento huius limitationis poſt alios citauimus, ideo diſponẽtem, qui indefinite locutus eſt, intellexiſſe etiã de futuris,quia potuerunt omnia futura præuideri:alias enim futura non comprehenderentur,per l.ſi ita eſſet, ff.de aur. & argen.leg.Ita enim expreſsè voluit Bar.in d.l.ſi ita,columna ſecunda,verſic.ſi verò de magno præiudicio.& ante eum Cy.in d.l.non modus,verſi. quandoque concedit ſub nominibus.

VIGESIMA VI. LIMITAT.

1 ¶ VIGESIMO ſexto limita procedere, niſi diſpoſitio permittens aut aliter diſponens aliquid fieri,vtatur verbo,quoties, aut aliis ſimilibus:vt ſi dicat fieri quandocunque,vel quotieſcunque quis voluerit,tunc enim ea diſpoſitio non vno actu conſumetur,ob vim & ſignificationem huiuſmodi dictionum,quę iterationem importãt,vt magna authoritate affir-

firmat Archidiac.in c.nunc verò,9.q.3.quem ſequitur Domi.conſ.97. ſuper primo dubio, columna prima,verſi.prætextu iſtius, vbi authoritate illius dicit eam dictionem,quoties, eſſe eius naturæ,vt importet vniuerſaliter poteſtatem variãdi,ex hócque, c.non poteſt,de præben.lib. ſexto,quo cauetur diſpenſationẽ ad duo beneficia,intelligi de duobus primis tantùm,vt diximus ſupra,in prin.nu. 28.inci. decimoſeptimo accedit.non procedere quando in diſpenſatione eſſent illa verba, quoties ſibi placeret.quod & ipſum nulla illorũ mentione facta conſuluit Philip. Dec.conſi.169. cuius ſuperſcriptio incipit, diſpenſatio facta, in 1.dubio.

2 ¶ Quibus addes Dy. Alberi.Bartol.Imo.& Alexan.in l.qui bona,§.vl.ff. de dam.infec.dicẽtes hęc verba, toties quoties,ſignificare infinitatem.vti etiam ipſe Alexan. voluit in l.ſi Stichum,§.1.columna ſecunda,verſi.nec obratio,ff.de verbor.obligat. & in l.2.§.vlt.col. 2.verſi.puto quòd in terminis,ff. qui ſatiſdar. cogan.& con.145. quoniam abunde, columna prima,verſi.ſed hoc non obſtante,libr. ſecũdo, & alij multi quos tibi citauimus in tractatu Retractuum,ti.2.§.1.in glo.2.in verbo,

a tel temps, nu.11.contrarium, cum multis ſeq.

3 ¶ Et hoc quidē aliis probatur in his dictionibus & ſimilibus, ex multis tex. videlicet in l.ſi ita ſtipulatus à Seio fuero, & ibi Bar. Angel.& Imo. ff. de fideiuſſ.quæ loquitur in dictione, quandocunque, ibíque glo. in verbo, ſummas, adducit pro cōtrario hunc noſtrum §.hoc ſermone, vt intelligas hanc limitationem ad hūc tractatum pertinere, & alios tex. in l.1.§.1.ibi, toties quoties, ff. ſi fami.fur.fec. dica.& in l.ſi duo, §.vl.ff.de arbit. & §.in primis, Inſti.de eo cui liber.cau.

4 ¶ In quo tamen illud annotandum eſt, quod tradit Angel. in l.ſi finita, ff.de dam. infec.& iterum in l.2. §. qui exhiberi, ff.de cuſto. reo. quòd ſi quis promiſerit alterum repreſentare toties quoties fuerit requiſitus, ſufficit vt bis illum repreſentet, ita vt poſtea liberetur, per d.l.qui bona, §.vl.ff.eo.ti. & l.fideicommiſſa, §.ſi quis decem, ff.de lega.3. Et illum ſequitur, & multis argu. & rationibus comprobat Roma.in repe.Rub.ff.de arbi.colum.10.verſi.quid autem ſi compromiſſum eſt, & conſi. 15.plura ſunt quę quęrūtur, in 4.eodémq; vlt. dubio, vbi & alia loca citat ex eodē Angel.

Sed

5 ¶ Sed hæc ſententia reprehenditur ab Imõ. Roma.ſibi contrario, Alexand.& cæteris recentioribus in d.l.ſi finita, ea quam diximus ratione, quòd ea verba (toties quoties) infinitatem deſignant, proptereáque duabus vicibus tantùm minimè contenta eſt. Quod & ipſum tradit idem Roma.in d.l.2. §.vl.columna ſecunda.verſicul. modò ad propoſitum.& ibi quoque Soci.colum.pe.verſi. ſexto & vltimo,ff.qui ſatiſd.cog. & Pau. Ca.in l.duobus, §.quòd ſi reus,ante fi.& ibi quoque Iaſon columna pe.ff.de iureiur. quo in loco ipſe Paul. monet notarium, vt promittere faciat de ſiſtendo toties quoties. & ipſe item Alexan.in d.l.qui bona,§.vl.ff. de dam.infec. & d.conſi. 145.in prin. lib.2. & alijquos in id citat Hippo.Marſil.in l.vnius, §.cogniturum, colum. ſeptima,verſi. item & vltra, cum multis ſeq. ff.de quæſti.& vide quos citaui ſuprà,in prin. nu.49.incip.quid autem ſi quis.

9 ¶ Sed & hîc non omittēdum ducimus,quod ab Ange. ſcriptum eſt in d.l.ſi ita ſtipulatus à Seio fuero, ff.de fideiu.volēs ſoluere contrariū quod gloſ.ibi fecerat de hoc noſtro §.hoc ſermone,vt ſuprà diximus,hęc tradit, Quòd vbi tractamus de obligatione cōtrahenda in ali-

alicuius conditionis euentum toleratur infinitas, & ſolus primus actus impletionis conſideratur per hūc noſtrū §.hoc ſermone. Vbi verò tractamus de obligatione multiplicanda, tūc etiam toleratur infinitas, ſi per multiplicationem, in effectu non multiplicatur intereſſe, neque contrahitur nouum dānum, vt in d.l.ſi ita ſtipulatus, vbi licèt fideiuſſor obligetur in plures quantitates, tamē eas recipere poteſt à reo, & in l.vbi exigitur, §.hæc vox, ff.de edē.de qua nos alibi diximus. Sed vbi ex multiplicatione ſemper inducitur nouū dānum, quantumcunque verba ſint apta ad infinitatem, non toleratur infinitas, ſed reſtringitur, l.fideicōmiſſa.§. ſi quis decem, ff.de lega.3.quam & glo.in d.l.ſi ita ſtipulatus, adduxerat pro contraria. Sed antequam obligatio contrahatur, poteſt futurus (vt ipſe loquitur) obligari, dicere ſe nolle in infinitū obligari, & ſic, inquit, intelligitur l.qui bona, §.vlt.ff. de damno infec. Hæc Angel.

7 ¶ Cæterum Imo.in d.l.ſi ita ſtipulatus, dicit hæc bene notāda, quia ſecundū ipſum Ang. etiā ſi eſſet appoſita ſit dictio, quādocūq;, vel quādocūque, in d.§.ſi quis decē, nihilominus procederet quod ibi dicitur. Cuius tamē oppoſi-

poſitum ſentit Bartol. in d.l.ſi ita ſtipulatus, & rurſus in d.l.§.qui bona,§.vlt. & fortè, vt ſubdit Imo.illud veriùs eſt, quia ſtandum eſt voluntati teſtantis,nec recedendum à verbis claris,l.aut ille,§.cùm in verbis,ff.de leg.3.& l.pe.ff.de annu.leg. Et pro hoc facit d.l. ſi ita ſtipulatus,nã poſſet eſſe,quòd ibi ſæpius damnum incurreretur ipſi fideiuſſori, ſi cõtingeret ex poſt facto reum effici non ſoluendo,vt in §.vl.inſtit.de replic. Aequitatem tamen habere opinio. Angel. ſed æquitas non ſcripta, & rigor ſcriptus videtur reſiſtere; per ſupradicta.

VIGESIMA VII. LIMITAT.

1 ¶ VIGESIMO ſeptimo limita, vt procedat in conceſsione onéroſa, ſecus in lucratiua ſiué gratuita,ex hoc quod voluit Alexand.in l. diuortio,§.ob donationes,colum. tertia, verſi.ſecundo limita dictum,ff.ſol.matri.dum limitat dictum Bald. ibi dicentis, quòd ſi quis vendit fructus cuiuſpiam horti, & bis ipſi fructus colligantur in anno, intelligitur tantùm de primis, de quo nos ſupra diximus in prin.nu.6.incip.tertiò ad hanc ſentẽtiam, Vt

ſcilicet id procedat in titulo oneroſo, in quo & ipſe Bald.loquitur: in lucratiuo autem ſecus.nam tunc (inquit) id perpetuò intelligitur,per l.ſi ſeruitus,ff.de ſeruitu.vrbanorum, præd.

2 ¶ Cuius(vt & ipſe dicit)textus argum.dicit idem Baldus in authen.excipitur, ad finē,C. de bon.quæ liber. quòd ſi pater concedit ſuo filio fructus bonorum ſuorum aduentitiorum,non ſolùm includūtur fructus illius anni,ſed futurorum,& ad hoc quoque alia allegat,de quo nos alibi ſupra diximus. Tāquam ſcilicet intelligat Alexander illam Baldi diuerſitatem ex ſola diuerſitate lucratiui,aut oneroſi tituli.Subdit tamen ipſe Alexand. hoc poſterius dictum Baldi verum eſſe, ſi fructus eorum bonorum aduentitiorum non extabant temporé donationis, nam ſi extarent,de illis tantùm debere intelligi, per textus in l.ſi ita,ff.de auro & argento leg.

3 ¶ Ex quo iterum vides Alexan. non ſatis ſibi bene conſtare, nec hîc diuerſitatem tituli oneroſi vel lucratiui quicquam facere,ſed id ex eo tantùm pendere, an fructus extent, an non

extent. Si enim extant, de illis tantùm intelligi, etiam in titulo lucratiuo: ſi non extant, ſecus. Et id quidem poſtremũ omnino verum eſt, nam ſi nulli extarent, conceſsio, ſiue gratuita, ſiue lucratiua, omnino eſſet inutilis, & ſuperuacua, niſi de fructibus poſtea ſequentibus intelligeretur, quod minimè dicendũ eſt, ex no. in l. ſi quando, C. de inoff. teſt. cùm ſim.

4 ¶ Subiungit tamen Alexand. pro illa poſteriori ſententia Baldi, facere quod ipſemet Baldus ſcribit in l. prima, columna ſecunda, verſicul. pone quòd teſtator, C. de fideicommiſsis. quòd ſi teſtator mandauerit hęredi, vt veſtiret vxorem ſuam, & ſic (ait Alexand.) titulo lucratiuo, intelligitur vt ſingulis annis veſtiat. Sed nos de hoc Bald. dicto, & illius ratione, alibi ſupra diximus.

VIGESIMA OCTAVA Limitatio.

1 ¶ VIGESIMO octauo limita, vt hæc noſtra regula non procedat in actu proteſtationis, qui tantùm abeſt, vt prima ac vna conſumatur, vt etiam iterum, ac interdum ſæpius (ſi

quãdo ea requiritur)fieri debeat:aliàs ea prima proteſtatio euaneſcit, manétque inutilis & inefficax, peræquè ac ſi nulla facta fuerit, per textum in l.de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori,ff.de operis noui nũciatione,& .in l.mora,in fine principij, ff.de vſuris.

2 ¶ Verùm hæc res patitur multas diſtinctiones & declarationes. Nam primùm Bartollus in dicto §.ſi quis ipſi prætori, columna ſecunda,in 2.oppoſitione,videtur,inquit,quòd ſufficiat proteſtationem ſemel eſſe factam, l. Titia,§.vſuras,ff.de legatis 2. Idque ita ſoluit quòd quando protéſtor,quòd nõ ſtat per me, tunc ſi ſtat per aduerſarii delictum vel contumaciam,ſufficit vna proteſtatio,nec requirũtur plures,niſi prima fuerit remiſſa, per dictum §.vſuras,& dictã legẽ, mora,& ibi glo. in verbo,repetẽdi, & facit l.3.§.illud, ff.quod vi aut clam.

3 ¶ Aut ſtat per aduerſarij caſum vel dignitatem,& ſic ſine delicto illius, & tunc aut proteſtatio fit ad conſeruandum ius proteſtantis, & ſufficit ſemel fieri,l.ſi intra, & l.in contractibus,§.penultimo,C. de non numerata pecu-

 259

cunia,& & l. vt perfectus, C. de annali exceptione, cum ſimilibus: Aut fit proteſtatio ad acquirendum ius quoppiam nouum, & tunc finito impedimento aduerſarij, debet iterum fieri, aliàs prima proteſtatio nihil operaretur, per dictum §. ſi quis ipſi prætori.

4 ¶ Exhócque ſubinfert, quòd ſi emptor cui mouetur lis de re empta proteſtatus fuerit ſe non poſſe eam litem nunciare venditori, quia ignoratur, quo in loco ſit ſine culpa ipſius, iuxta l. ſi dictũ, §. penultimo, ff. de euictionibus, tunc ſi reuerſus fuerit, debet ei denunciare, aliàs prima illa proteſtatio nihil operaretur, videretúrque ab ea receſſum, per dictum §. ſi quis ipſi prætori, quod, inquit, tene menti ad multa. Sed tu ſuper hoc vltimo, vide Angelũ in dicto §. ſi quis ipſi prætori, verſi. exhoc dicit, & ibi quoque Paulũ Caſtrenſem, col. prima, verſicu. qui per hoc dicit, Imolã, columna ſecunda, verſicul. item adde ſecundo, Romanum columna ſecunda, verſicul. inquantum Bar. in eadem, Alexandrũ column. tertia, verſiculo, exhoc infert, Iaſonem column. quinta, verſiculo, tertio inquantum, & præterea Antonium in c. vltimo, columna ſecũda, in quar-

ta queſtione,extrà de appellationibus.

5 ¶ Porrò ſi alia multa ſuper hac re, an ſcilicet vna proteſtatio ſufficiat,et de ſimilibusſcilicet interpellatione, denũciatione, admonitione, requiſitione, citatione, & aliis id genus,vide omnes in d.§.ſi quis ipſi,prætori,gloſam in c. ſi epiſcopus,decimaoctaua diſt.& in c.cupientes,§.ſi per viginti,in verbo,propoſitam,verſicu.ſed ſolet quæri,& ibi Petr.Ancara.colũna vltima,verſicu.incidenter tamẽ quæritur, Dominicum,columna tertia, verſic. & nota iſtam gloſ.& Philippum Fran.columna ſecũda, verſi.in eadem gloſa, in fin.Innocentium in c.cum nobis,columna ſecũdá,in verbo,reuocare,verſ.item an ſunt.Ioãnẽ Andream in c.ego,columna prima, in verbo, vocatus,de iureiurando,& alios plurimos citatos ab Alexandro in d.§. ſi quis ipſi prætori,col.1. & 2.

VIGESIMA IX. LIMITAT.

1 ¶ VIGESIMO NONO LIMITA, non procedere in promiſsione cuiuſpiam generis ſubalterni (quod vocant dialectici & noſtrates)in quoquidem haud dubiè eſt electio de-

bitoris, l.plerunque, §. penultimo, ff. de iure doti. & cap. in alternatiuis, de regu. iur. libro ſexto, cum concord. ibi adductis. Sed quod ad noſtram tractationem pertinet, ſi ſemel vnum promiſſor elegerit, non ex hac prima electione conſumitur electio, quin poſsit poſtea & ſæpius quidem aliud eligere, & ſoluere, l.qui ex pluribus, & ibi gloſa, Bartolus, & alij, ff.de verborum obligationi. & l. eum qui certarum, §. 1. & ibi etiam gloſa, & doctor. ff. eodem titulo. In quibus locis, ne hîc te diutiùs detineam, videbis, vtrùm & id facere poterit poſt litem conteſtatam, an & poſt ſententiam, & an id procedat in voluntate expreſſa aut tacita, & an in teſtamentis, vt in contractibus, & an cùm à lege datur electio, an & cùm ab homine.

XXX. LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMO LIMITA, vt non procedat in pignoribus & hypothecis ſiue prætoriis ſiue conuentionalibus, nam ſi creditor cadat poſſeſsione pignoris vel hypothecæ, quam habebat, ſiue nulla eius culpa, ſiue etiam ſua culpa, non ita perdit ius pignoris,

quin poſsit iterum eam poſſeſsionem recuperare hypothecaria actione, vt eſt text. expreſſus, & not. in l. vltima, & ibi omnes doc. C. de præto. pigno. Sed cui ſimilis eſt alius, in l. is cui, §. quæri poteſt, ff. vt in poſ. leg. & voluit gloſa, in l. ſi quis miſſum, §. vltimo, in gloſ. penultima, in fi. ff. de dam. infec. & Inno. in ca. contingit, in princip. de dol. & contu.

2 ¶ Sed hoc ita accipiendum eſt, niſi creditor expreſsè conſenſerit alienationi rei pigneratæ. Nam licèt ea poſtea redeat in dominium debitoris, non tamen redit pignus, quin ipſum perpetuò manet liberatum, per alium text. & ipſum quoque not. in l. vltima, C. de remiſſ. pigno. quem ſingul. dicunt Baldus, Angel. & Salycet. ibi. Niſi tamen in duobus caſibus, qui ibi adſcribuntur à doc. vti videre poteris.

XXXI. LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMO PRIMO LIMITA, vt ſimiliter non procedat in conſtituto, verbi gratia, vt id intelligas, ſi conſtitutarius, id eſt, is pro quo venditor aut alius id genus ſe conſtitue-

ſtituerit poſsidere rem venditam aut aliter ceſſam,ipſius rei realem ſiue naturalem poſſeſsionem apprehenderit, & eâ poſtea cadat, & deinde res ad conſtituentem redierit,redit & poſſeſeſsio vi illius conſtituti in conſtitutarium, ex ſententia Baldi, in cap. ſi facta, columna prima, verſiculo, pone vendo tibi, & ibi quoque Matth. Afflic.columna tertia, verſiculo, & dicit hic, titul. ſi de feud. fuer. contr.inter domi.& agna.& alij, quos tibi citaui in noſtro tracta. Conſtituti, in 5.limitat. quo in loco videbis,an id verum ſit.

XXXII. LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMO SECVNDO LIMITA, vt non procedat, quando deſtructio voluntatis, ad interpretantem, ſiue declarantem ſpectat, verbi gratia, diximus in princip. numero quadrageſimo, incipi. vigeſimo quod voluit,quòd declaratio ſiue interpretatio obſcuritatis vel ambiguitatis, non niſi ſemel fieri poteſt, per gloſ.in l.quicquid aſtringendæ, in princip. ff.de verbor. obligat. cum multis ſi. ibi adductis.Sed id intelligitur, niſi is qui diſpoſuit aliquid obſcurè, poſteáque ſemel interpre-

pretatus fuerit aut declarauerit, id ipſum obſcurum poſsit totum ipſum reuocare, Exempli cauſa, teſtator quicquam obſcurum diſpoſuit, cuius diſpoſitio ambulatoria eſt vſque ad mortem, éſtque ei ſemper liberum reuocare teſtamentum, l. quod per manus, ff. de iur. codicil. & l. 3. ff. de adimen. lega. cum ſimi. Ideóque ei licet interpretari & declarare teſtamentum, non ſemel tantùm, ſed & toties quoties libuerit, l. hæredes palam, §. ſed ſi notam, ff. de teſta. Id quod ab Angel. annotatum eſt in d. l. quicquid aſtringendæ, paulò ante fin. & ibi quoque Alexand. columna penultima, verſiculo, ex qua habes, ff. de verborum obligationi. & nos quoque diximus ſuprà, in princ. numero 46. incip. quinetiam illud, ſed id inter limitationes repetere non inconueniens mihi viſum eſt.

XXXIII. LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMO TERTIO LIMITA, vt procedat, niſi natura repugnaret, verbi gratia in caſu l. eum qui calendis, ff. de verbor. obligat. de qua diximus ſuprà, numero 21. incip. duodecimo accedit, in ea igitur l. dicitur

quòd

quòd ſi quis ſimpliciter ſtipulatur calendis Ianuariis,intelligitur de primis. Qui l ergo ſi quis in menſe decembri ſtipulatus fuerit calendis Ianuariis partum Aretuſæ, quæ nondum prægnans eſt, aut certè prægnans eſt ex duobus menſibus tantùm, ita vt natura repugnet, vt ſtipulatio poſsit habere effectum in primis illis calendis Ianuariis proximè ſequentibus ſtipulationem. Igitur non de illis ſtipulatio iila intelligenda eſt,ſed de aliis partum ſequentibus, vt dicit gloſ.in d.l. eum qui calendis,in verbo,calendis,in princ. per text. in l.interdum, in princip.ff.eod.tit.vbi interdum pura ſtipulatio ex re ipſa dilationem capit, vt ſi id quod in vtero ſit, ſtipuletur: tunc enim incipit actio, cùm ea per rerum naturam præſtari poteſt.

2 ¶ Quibus adde quæ latè congeſsimus in noſtro tractatu,ceſſante cauſa ceſſat effectus,nu. 70.incip.ſúntque & aliæ,& ſeq.quo côuinceremus naturam leges & cæteras diſpoſitiones interpretari. Hæc autem limitatio poteſt reduci ad ipſam noſtram regulam, vt ſcilicet ea ſtipulatio intelligatur de primis calendis, poſtquam res præſtari poſsit.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

264

265

P